

**UCHWAŁA NR XXVI/169/2016
RADY MIASTA BARTOSZYCE**

z dnia 29 września 2016 r.

w sprawie : przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (jednolity tekst Dz.U. z 2016r poz. 446) Rada Miasta Bartoszyce

- uchwała, co następuje -

§ 1.

Przyjmuje „**Strategię Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022**” w brzmieniu stanowiącym załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Bartoszyce.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Przewodniczący Rady Miasta

Leonard Boiwko

Załącznik nr 1 do Uchwały Rady Miasta Bartoszyce
Nr XXVI/169/2016 z dnia 29 września 2016r

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA BARTOSZYCE NA LATA 2016-2022

BARTOSZYCE 2016

1. Wprowadzenie	3
2. Sfera przestrzenno-przyrodnicza	6
2.1 Położenie miasta Bartoszyce.....	6
2.2 Środowisko przyrodnicze	13
2.3 Infrastruktura techniczna.....	16
2.4 Zagospodarowanie przestrzenne.....	20
3. Sfera gospodarczo-finansowa	26
3.1 Rynek pracy	26
3.2 Struktura lokalnej gospodarki	29
3.3 Finanse samorządu terytorialnego	34
4. Sfera społeczno-kulturowa	43
4.1 Demografia.....	43
4.2 Oświata i wychowanie.....	49
4.3 Kultura	54
4.4 Sport i wypoczynek	58
4.5 Turystyka	60
4.6 Ochrona zdrowia	62
4.7 Pomoc społeczna.....	62
4.8 Aktywność społeczna mieszkańców.....	64
4.9 Współpraca międzynarodowa	66
5. Spójność z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi.....	71
5.1 Uwarunkowania wynikające z dyrektyw Unii Europejskiej oraz polityki krajowej	71
5.2 Uwarunkowania wynikające z dokumentów regionalnych	76
6. ANALIZA SWOT.....	79
7. ZAŁOŻENIA STRATEGII.....	86
8. REALIZACJA STRATEGII	88

9. ZAŁOŻENIA REALIZACJI STRATEGII	101
10. ZAŁOŻENIA MONITORINGU I EWALUACJI	103
11. FINANSOWANIE STRATEGII	105
12. ZAŁĄCZNIK NR 1 – WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY (WPI)	106
Spis tabel	107
Spis rycin.....	108
Spis wykresów	109
13. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO STRATEGII ROZWOJU MIASTA BARTOSZYCE NA LATA 2016-2022	
14. UZASADNIENIE ORGANU OPRACOWUJĄCEGO PROJEKT STRATEGII	
15. PODSUMOWANIE	

1. Wprowadzenie

Planowanie przyszłego rozwoju jednostki terytorialnej powinno rozpocząć się dokładną i obiektywną diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej. Celem przeprowadzenia diagnozy społeczno-gospodarczej miasta Bartoszyce jest przedstawienie aktualnego obrazu miasta. Pod uwagę wzięto czynniki i zasoby, zarówno o charakterze wewnętrznym, jak i zewnętrznym, które mają wpływ na obecny i przyszły rozwój lokalny miasta.

Diagnoza składa się z trzech zasadniczych części odnoszących się do najważniejszych sfer dla miasta – sfery przestrzenno-przyrodniczej, gospodarczo-finansowej i społeczno-kulturowej. W części dotyczącej sfery przestrzenno-przyrodniczej dokonano charakterystyki miasta pod względem położenia Bartoszyce, uwarunkowań środowiskowych, wyposażenia w infrastrukturę techniczną i stanu zagospodarowania przestrzennego. Sfera gospodarczo-finansowa przedstawia raport o mieście dotyczący najważniejszych elementów wpływających na atrakcyjność inwestycyjną i potencjał gospodarczy miasta, tj. rynku pracy, struktury lokalnej gospodarki oraz kondycji finansów samorządu. W części dotyczącej sfery społeczno-kulturowej scharakteryzowano takie elementy jak demografia, oświata i wychowanie, kultura, sport i wypoczynek, turystyka, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, aktywność mieszkańców i współpraca międzynarodowa miasta. W każdej części diagnozy wskazane zostały mocne i słabe strony miasta oraz związane z nimi czynniki mogące wpłynąć pozytywnie i negatywnie na rozwój. Każdą część diagnozy kończy podsumowanie zawierające wnioski przedstawione w formie zestawienia mocnych i słabych stron Bartoszyce w danej sferze.

Cała analiza społeczno-gospodarcza Bartoszyce została przeprowadzona w dwóch układach. Po pierwsze dane zostały zaprezentowane w układzie dynamicznym (uwzględniającym okres od 2006 do 2013 roku), co pozwoliło zaobserwować zmiany pewnych wartości na przestrzeni ostatnich lat oraz rozpoznać związane z nimi trendy rozwojowe. Dodatkowo dane ukazano w ujęciu porównawczym (benchmarkingowym), zestawiając wartości charakterystyczne dla Bartoszyce z wartościami średnimi dla kraju, województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu bartoszyckiego oraz z danymi dotyczącymi trzech innych gmin miejskich – Działdowo, Kętrzyn oraz Szczytno. Miasta zostały dobrane w ten sposób, by ich główne cechy korespondowały z cechami Bartoszyce. Najważniejsze dane decydujące o doborze miast to liczba ludności, powierzchnia, typ gminy oraz dochody jednostki na jednego mieszkańca.

Tabela 1 Zestawienie podstawowych cech miasta Bartoszyce oraz innych porównywanych miast w 2013 roku

Miasto	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)	Typ gminy	Dochody gminy na jednego mieszkańca (zł)
Bartoszyce	24527	1179	Gmina miejska	2991,66
Działdowo	21552	1147	Gmina miejska	2674,82
Kętrzyn	28051	1035	Gmina miejska	2528,22
Szczytno	24489	1062	Gmina miejska	2836,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Z dużym prawdopodobieństwem w wymienionych wyżej miastach, z uwagi na podobne cechy, główne procesy rozwojowe będą miały podobny charakter. Spodziewać się także można, że jednostki te napotykają na podobne bariery rozwojowe i posiadają podobne środki do ich pokonywania. Ewentualne różnice w przebiegu procesów rozwojowych są spowodowane poprzez różnice w zasobach poszczególnych miast (np. zasobach naturalnych, kulturowych, sposobie zagospodarowania terenu) oraz czynnikach zewnętrznych (np. położenie względem głównych węzłów komunikacyjnych, sąsiedztwo dużych ośrodków miejskich). Dodatkowo miasta te można uznać za konkurencyjne dla Bartoszyce ośrodki w zakresie przyciągania inwestycji i mieszkańców.

Głównym źródłem danych, wykorzystanych do opracowania diagnozy społeczno-gospodarczej, były dane Głównego Urzędu Statystycznego pozyskane z Banku Danych Lokalnych. Dane te posłużyły głównie do przygotowania diagnozy porównawczej Bartoszyce z innymi wybranymi miastami województwa warmińsko-mazurskiego. Tylko jednolite dane,

pozyskane z jednego źródła statystycznego pozwoliły na obiektywne porównanie wybranych jednostek. Dodatkowo bardzo przydatne w opracowaniu raportu o stanie miasta Bartoszyce okazały się informacje pozyskane z różnego rodzaju dokumentów strategicznych i planistycznych opracowanych na szczeblu miasta, powiatu i województwa. Posiłowano się także sprawozdaniami z działalności i opracowaniami przygotowanymi przez miejskie jednostki organizacyjne oraz instytucje publiczne działające na terenie miasta i powiatu bartoszyckiego. Wiele informacji zostało zebranych i udostępnionych na cele opracowania diagnozy przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta Bartoszyce.

2. Sfera przestrzenno-przyrodnicza

2.1 Położenie miasta Bartoszyce

O rozwoju miasta decydują nie tylko wewnętrzne czynniki rozwoju, takie jak potencjał demograficzny i gospodarczy. Kształtując politykę rozwoju miasta na uwadze trzeba również mieć położenie miasta w określonych układach przestrzenno-funkcjonalnych, warunkujących w dużym stopniu charakter i kierunki rozwoju oraz możliwości kooperacji z innymi jednostkami.

Położenie na tle podziału administracyjnego

Miasto Bartoszyce położone jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego po obu brzegach rzeki Łyny. Współrzędne geograficzne miasta to: 54° 16` N; 20° 49` E. Jego łączna powierzchnia to 11,79 km². Gmina miejska Bartoszyce w całości graniczy z gminą wiejską Bartoszyce. Administracyjnie miasto należy do powiatu bartoszyckiego i jest jego siedzibą. W skład powiatu bartoszyckiego wchodzi 6 gmin:

- miasto Bartoszyce,
- gmina Bartoszyce,
- miasto Górowo Iławeckie,
- gmina Górowo Iławeckie,
- gmina i miasto Bisztynek,
- miasto i gmina Sępól.

Północna granica powiatu stanowi granicę państwową z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Od 2004 roku, po wejściu Polski do Unii Europejskiej, jest to nie tylko granica Polski z Rosją, ale również zewnętrzna granica Unii Europejskiej, z czego wynika szczególne znaczenie pobliskiego międzynarodowego przejścia granicznego w Bezledach. Przez Bartoszyce i Bezledy wiedzie najkrótsza droga z Warszawy przez Olsztyn do Kaliningradu, dzięki czemu miasto zyskuje rangę ważnego ośrodka tranzytowego. Dawniej droga ta była częścią tzw. szlaku bursztynowego.

Miasto położone jest 71 km od Olsztyna, 256 km od Warszawy, 177 km od Gdańska, 17 km od granicy z Rosją, 58 km od Kaliningradu.

Największymi miastami w zasięgu ok. 100 km od Bartoszyce są: Elbląg, Olsztyn i Kaliningrad.

Położenia miasta na tle podziału administracyjnego województwa warmińsko-mazurskiego obrazuje rycina 1.

Rycina 1 Położenie miasta Bartoszyce na tle podziału administracyjnego województwa warmińsko-mazurskiego

Województwo warmińsko-mazurskie

Powiat bartoszycki

Źródło: www.gminy.pl

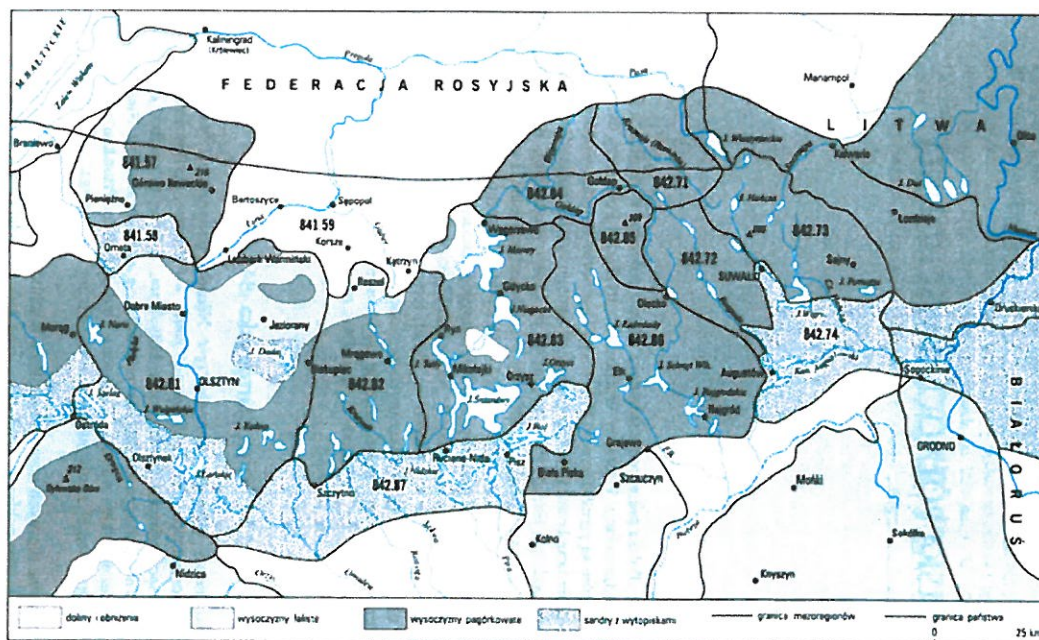
Położenie na tle krain fizyczno-geograficznych

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną autorstwa J. Kondrackiego Bartoszyce leżą w mezoregionie Równina Sępoleńska, który jest częścią makroregionu Nizina Staropruska i dalej podprovincji Pobrzeża Wschodniobałtyckiego i prowincji Niziny Wschodniobałtycko-Białoruskiej. Wszystkie te jednostki fizyczno-geograficzne leżą na Niżu Wschodnioeuropejskim. Równina Sępoleńska jest rozległą niecką wznoszącą się na obrzeżu do 80-100 m n.p.m. i obniżającą się ku środkowi do 40-50 m n.p.m. Mezoregion ten jest pozostałością po rozległym jeziorze zastoiskowym, który utworzył się przed cofającym się ostatnim zlodowaceniem plejstoceniowym. Konsekwencją tego jest urodzajna pokrywa glebowa i stosunkowo słaby rozwój lodowcowych form marginalnych, zwłaszcza w środkowej części regionu i prawie zupełny brak jezior. Główną rzeką regionu jest Łyna, która płynąc meandrami wciną się w podłoże na głębokość do 30 – 40 m tworząc malowniczą dolinę. Równina od zachodu graniczy ze Wzniesieniami Górowskimi, od wschodu z Krainą Węgorapy i Krainą Wielkich Jezior Mazurskich, na południu znajdują się pojezierza: Olsztyńskie i Mrągowskie. Na północy, już poza granicą państwa Równina Sępoleńska

przechodzi w równinę nad Pregołą. W granicach Polski Równina Sępopolska zajmuje powierzchnię około 1160 km².

Rycina 2 Położenie Bartoszyce na tle krain fizyczno-geograficznych

Mezoregiony: 841.57 – Wzniesienia Goniowskie; 841.58 – Równina Orneńska; 841.59 – Nizina Sępopolska; 842.71 – Północna Równina; 842.72 – Pojezierze Zachodniomałopolskie; 842.73 – Pojezierze Wschodniomałopolskie; 842.74 – Równina Augustowska; 842.81 – Pojezierze Dobrzyńskie; 842.82 – Pojezierze Międzywiślańskie; 842.83 – Równina Wielkich Jezior Mazurskich; 842.84 – Kraina Węgorzy; 842.85 – Środkie Węgorze; 842.86 – Pojezierze Ekkie; 842.87 – Równina Mazurska

Źródło: Kondracki J.: „Geografia regionalna Polski”. PWN Warszawa 2001r.

Położenie na tle regionalnych układów przestrzenno-funkcjonalnych

W wyniku delimitacji obszaru województwa warmińsko-mazurskiego dokonanej w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025* obszar regionu podzielony został na Obszary Strategicznej Interwencji wyznaczające potencjały i problemy rozwojowe w układzie terytorialnym.

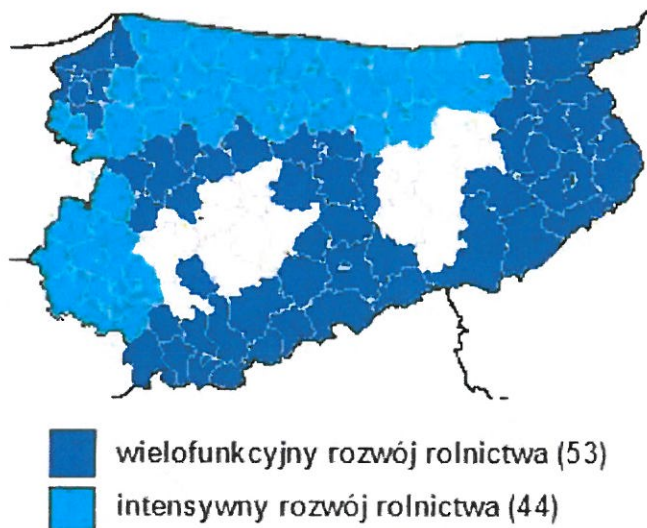
Miasto Bartoszyce zaliczone zostało do 3 Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI):

1. OSI Nowoczesna wieś

Obszary te oferują najlepsze warunki dla produkcji żywności wysokiej jakości oraz wzrostu produktywności produkcji rolniczej. Prawie cała północna i zachodnia część województwa, wraz z Bartoszcami, zakwalifikowana została jako obszar o bardzo dobrych warunkach dla intensywnego rozwoju rolnictwa.

Rycina 3 OSI Nowoczesna wieś

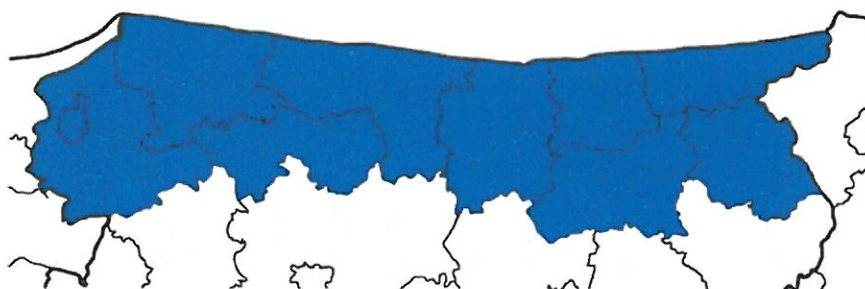

Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

2. OSI Obszary przygraniczne

Obszar, na którym występuje nawarstwienie różnorodnych problemów społeczno-gospodarczych w obszarze przygranicznym. Szansę dla tych obszarów upatruje się m.in. w intensyfikacji współpracy międzynarodowej, wykorzystaniu szans wynikających z małego ruchu przygranicznego oraz poprawie powiązań komunikacyjnych w pasie przygranicznym.

Rycina 4 OSI Obszary przygraniczne

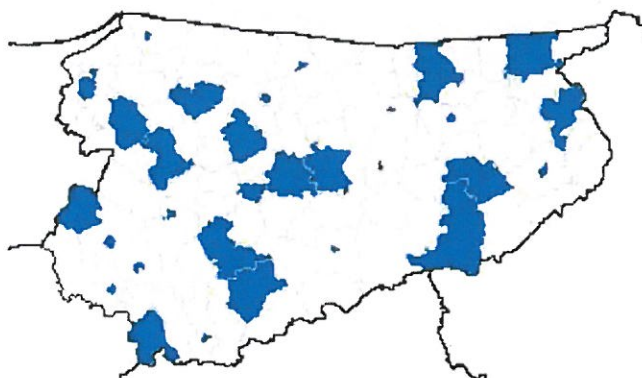
Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

3. OSI Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji

Problemem tych obszarów jest utrata konkurencyjności małych i średnich miast w wyniku silnej konkurencji zewnętrznej oraz pogarszającej się sytuacji w gminach otaczających te miasta.

Rycina 5 OSI Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji

Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

Dodatkowo Bartoszyce, podobnie jak prawie cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego, znajdują się w obrębie obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski. Obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski wyróżnia się w skali kraju wysokim standardem środowiska przyrodniczego i ukierunkowany jest na rozwój proekologiczny oraz na utrzymanie zrównoważonych struktur przestrzennych. Na obszarze tym za obowiązujące przyjęto zasady zrównoważonego rozwoju z naciskiem na ochronę środowiska.

Całkowity obszar zaliczany do obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski obejmuje obecnie ok. 63 tys. km². Powierzchnia ta stanowi aż 20% powierzchni całego kraju i zamieszkuje na niej ok. 10% ludności kraju. Położony jest w północno-wschodniej części Polski, obejmując województwa warmińsko-mazurskie i podlaskie oraz części województw: mazowieckiego, kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Podstawą delimitacji obszaru były jedne z najcenniejszych w kraju i Europie systemy ekologiczne. Ze względu na pragmatykę realizacji wspólnych przedsięwzięć umowną granicę zewnętrzną stanowią granice administracyjne gmin.

Rycina 6 Obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski

Źródło: Strona internetowa Fundacji Zielone Płuca Polski www.fzpp.pl

Położenie na tle układu komunikacyjnego i dostępność komunikacyjna

Bartoszyce są znaczącym węzłem komunikacyjnym, przez który przebiega jeden z najważniejszych szlaków drogowych w województwie warmińsko-mazurskim. Szlak ten stanowi droga nr 51 prowadząca m. in. z Olsztyna do przejścia granicznego z Rosją w Bezledach. Droga krajowa przebiega przez centralną część miasta, stanowiąc tym samym główną oś komunikacyjną miasta. Z uwagi na brak obwodnicy, cały ruch z województwa i kraju w kierunku międzynarodowego przejścia granicznego oraz ruch z drogi krajowej nr 57 z Mazowsza na Mazury¹, łącznie z ruchem tranzytowym, przejmują układ komunikacyjny wewnątrz miasta.

Przez miasto przebiegają również dwie drogi wojewódzkie:

- nr 512 Pieniężno – Bartoszyce,
- nr 592 Bartoszyce – Giżycko.

Wspomniane drogi wojewódzkie równoleżnikowo łączą wschodnią i zachodnią część regionu.

¹ Droga krajowa nr 51 oraz 57 krzyżuje się w podbartoszyckiej miejscowości Płęsy, w odległości ok. 6 km od centrum miasta

Najbliższe lotniska międzynarodowe znajdują się w Szymanach, Gdańsku, Modlinie i Kaliningradzie. W przyszłości planowane jest również otwarcie międzynarodowego lotniska w Szymanach pod Szczytnem, które obecnie jest zamknięte dla ruchu lotniczego z uwagi na modernizację.

Tabela 2 Odległość Bartoszyce i wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego do najbliższych ważnych węzłów komunikacyjnych

Miejscowość	Olsztyn dworzec PKP i PKS	Port lotniczy w Modlinie	Port lotniczy w Gdańsku
Bartoszyce	73 km	239 km	181 km
Działdowo	81 km	111 km	204 km
Kętrzyn	82 km	226 km	231 km
Szczytno	48 km	150 km	230 km

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

Przez Bartoszyce przebiega linia kolejowa 38 kategorii drugorzędnej Korsze - Głomno - Kaliningrad, która w Korszach włącza się w linię pierwszorzędną Olsztyn - Korsze - Skandawa - Czerniachowsk lub Korsze – Ełk - Białystok. Oprócz toru normalnego, przystosowanego do obsługi kolei polskich, do Bartoszyce doprowadzony jest także tor szeroki do obsługi kolei rosyjskich. W chwili obecnej, z uwagi na małą rentowność, Bartoszyce nie posiadają żadnych kolejowych połączeń osobowych. Ze stacji kolejowej obsługiwane są jedynie pociągi towarowe. Tor normalny jak i szeroki posiadają bocznice kolejowe, które nie są w pełni wykorzystane.

Przewozy na terenie Bartoszyce zapewniają PKS Bartoszyce oraz przewoźnicy prywatni. W 2011 roku Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Bartoszycach zostało sprywatyzowane i 85% akcji PKS nabyła firma Mobilis Sp. z o.o. Spółka prowadzi działalność przewozu osób na terenie powiatu bartoszyckiego i lidzbarskiego. Realizuje także regularne połączenia autobusowe międzymiastowe z Warszawą, Gdańskiem, Olsztynem, Elblągiem, Braniewem, Giżyckiem, Kętrzynem, Biskupcem oraz Mrągowem. Materiałną bazę działalności spółki stanowi 60 autobusów. Dworzec autobusowy w Bartoszycach zlokalizowany jest na Placu Dworcowym 1. Dodatkowo przewoźnicy prywatni oferują kursy relacji Bartoszyce-Olsztyn, Bartoszyce-Kętrzyn, Bartoszyce-Warszawa.

Za komunikację miejską w Bartoszycach odpowiedzialna jest firma Mobilis Sp. z o.o. Na terenie miasta znajduje się 31 przystanków miejskiej komunikacji zbiorowej, które obsługują 3 linie autobusowe. Na wszystkich trzech liniach kursują autobusy niskopodłogowe, przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych.

Tabela 3 Linie komunikacji miejskiej w Bartoszycach

Nr linii	Trasa	Ilość kursów w ciągu dnia
Linia nr 1	Dworzec – Urząd Miasta – Bohaterów Warszawy – Kino Muza – Łyna – Osiedle (Tajna Poczta) – Zacisze – Wzgórze Zamkowe – SP4 – Żeromskiego – Moniuszki	1 (tylko w dni powszednie)
Linia nr 2	Szpital – Chilmanowicza – Sikorskiego – Urząd Celny – Biedronka – (Wzgórze Zamkowe) – (SP4) – (Moniuszki) – (Żeromskiego) – (SP4) – (Wzgórze Zamkowe) – Zacisze – Osiedle (Tajna Poczta) – Łyna – Kino Muza – Warszawska – Witosa – Urząd Miasta – (Orzeszkowej) – (Drzewna) – (Kajki) – (Pieniężnego) – Dworzec – (Konopnickiej) – (Leśna-Szkoła)	9 (tylko w dni powszednie)
Linia nr 3	Szpital – Chilmanowicza – Sikorskiego – Urząd Celny – Biedronka – (Wzgórze Zamkowe) – (SP4) – (Moniuszki) – (Żeromskiego) – (SP4) – (Wzgórze Zamkowe) – Zacisze – Osiedle (Tajna Poczta) – Łyna – Kino Muza – (Łynostrada) – Bohaterów Warszawy – Urząd Miasta – Dworzec – (Konopnickiej) – (Leśna) – (Leśna-Cmentarz) – (Polmozbyt) – (PKS) – (Stal-Gaz) – (Sędfawki)	30 - w dni powszednie 11 - w soboty i niedziele

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej firmy Mobilis Sp. z o.o. <http://mobilis.silesiatransport.eu/>

2.2 Środowisko przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze jest czynnikiem, który pierwotnie umożliwił powstanie i rozwój miasta. Elementy środowiska przyrodniczego takie jak klimat, występowanie złóż kopalin, sieć hydrograficzna warunkują często charakter i funkcje miasta. Obecnie stanowi ono czynnik, który może wspomóc lub zahamować konkretne działania w przestrzeni miejskiej. Wysoka jakość środowiska naturalnego stanowi istotny walor wpływający na atrakcyjność miasta zarówno dla mieszkańców, turystów, jak i inwestorów.

Stan środowiska naturalnego

Teren miasta położony jest w rozległym obniżeniu wysoczyzny morenowej. Jest to teren prawie płaski, który przecina dolina rzeki Łyny. Rzeka przepływając z zachodu na wschód tworzy malowniczą dolinę. Dolina rzeki jest formą, która najbardziej urozmaica teren miasta. Łyna jest największą rzeką województwa warmińsko-mazurskiego oraz głównym elementem sieci hydrograficznej Bartoszyca i okolic. Tworzy ona wąską dolinę, która dość głęboko wcina się w teren (na głębokość ok. kilkunastu metrów). Ponadto urozmaicenie wysoczyzny wprowadzają także doliny dopływów Łyny, Suszycy i innych strumieni.

Tereny wzdłuż rzeki Łyny zostały zakwalifikowane jako obszary szczególnego zagrożenia powodziowego, co jest związane z wezbraniem rzeki i okresowym wylewaniem z koryta, zalewaniem terenów tarasu zalewowego. Dodatkowo tereny nadrzeczne w Bartoszycach charakteryzują się trudnymi warunkami gruntowo-wodnymi i nieodpowiednim klimatem, a także możliwością erozji brzegów rzecznych.

Oprócz rzeki, krajobraz Bartoszyca urozmaicają inne niewielkie zbiorniki wodne. Dwa największe z nich znajdują się w południowo - wschodniej części miasta. Pierwszy z nich to jezioro „Mleczarskie”, drugi zbiornik to jezioro „Bartbetowskie”. Obydwa jeziora pełnią funkcję rekreacyjną i są corocznie zarybiane.

Badania jakości wód w rzece Łynie potwierdzają dobry stan ekologiczny wody. Należy zauważyć, że w ostatnich latach woda w Łynie poprawiła swoją jakość z wód słabej jakości (IV klasa) do wód umiarkowanej jakości (III klasa). Największym punktowym źródłem zanieczyszczeń rzeki Łyny są ścieki pochodzące z oczyszczalni w Bartoszycach. Dodatkowo poważne zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych w Bartoszycach stanowi nielegalne odprowadzanie ścieków sanitarnych oraz zanieczyszczenia generowane przez ruch drogowy.

Bartoszyce położone są w zasięgu jednego z głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce GZWP 205 tzw. „Subzbiornik (Tr) Warmia” (pochodzące z poziomu trzecio- i czwartorzędowego). Wody te wymagają nieskomplikowanego uzdatniania (jedynie w celu usunięcia nadmiaru żelaza) z uwagi na fakt, że są one naturalnie chronione od powierzchni terenu. Na terenie miasta zaopatrzenie w wodę pitną opiera się zasadniczo na ujęciu miejskim przy ulicy Limanowskiego, które stanowi siedzibę Wodociągowo-Ciepłowniczej Sp. z o.o. „COWIK”. Strefa ochrony ujęć wody obejmuje teren ochrony bezpośredniej i złożona jest z 9 studni wierconych (nr 7, 8, 9A, 10, 10A, 11A, 12, 13, 14), stacji uzdatniania wody i zbiorników wody czystej. Według danych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bartoszycach na terenie miasta nie występowały problemy z utrzymaniem właściwych parametrów mikrobiologicznych wody. Ogólny stan wodociągu również oceniany jest jako dobry.

Obszar, na którym znajdują się Bartoszyce jest określony jako perspektywiczny w występowaniu leczniczych wód mineralnych, których można się spodziewać na głębokości 0,7 ÷ 1,3 km.

Badania Państwowego Instytutu Geologicznego potwierdzają, że na terenie miasta nie występują udokumentowane złoża kopalin, tereny górnicze i obszary górnicze.

W mieście i okolicy dominują osady moreny dennej i ablacyjnej. Tworzą one korzystne warunki dla rozwoju zabudowy miejskiej, niemniej, ze względu na wysoką wartość rolniczą gleb, możliwości ich wykorzystania pod budownictwo są ograniczone. Na obrzeżach zainwestowania miejskiego Bartoszyce dominują gleby urodzajne, kompleksu pszennego dobrego.

Istotnym czynnikiem warunkującym odpowiedni mikroklimat w mieście jest występowanie terenów zielonych. Tereny zielone w Bartoszycach tworzą: parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce, zieleń uliczna i osiedlowa, żywopłoty i nasadzenia. Największy kompleks leśny stanowi las miejski, położony we wschodniej części miasta. Mniejsze kompleksy zielone zlokalizowane są wzdłuż rzeki. Lasy publiczne stanowią ok. 98% powierzchni leśnej w mieście. Pozytywnym zjawiskiem jest zwiększenie powierzchni zieleni ulicznej i osiedlowej w ostatnich latach, co przekłada się na poprawę komfortu życia mieszkańców. Spośród porównywanych miast województwa warmińsko-mazurskiego Bartoszyce posiadają największy udział terenów zielonych w granicach miasta, wynoszący 6,8% (Działdowo 1,7%, Kętrzyn 4,9%, Szczytno 2,8%). Lasy w gminie miejskiej Bartoszyce są w dobrej kondycji. Kompleksy lasów w dolinie Łyny pełnią ważną funkcję ochronną dla gleb narażonych na stromych zboczach rzeki na erozję wodną.

Tabela 4 Tereny zieleni w mieście Bartoszyce w 2013 roku

Tereny zieleni	Liczba obiektów	Powierzchnia (ha)
Parki spacerowo-wypoczynkowe	3	12,9
Zieleńce	45	26,2
Zieleń uliczna	-	6,9
Tereny zieleni osiedlowej	-	35,7
Cmentarze	2	12,6
Lasy gminne	-	57,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Formy ochrony przyrody

Na terenie miasta Bartoszyce ustanowione zostały następujące formy ochrony przyrody:

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny

Ogólna powierzchnia OCHK wynosi 16 429,9 ha, z czego na teren miasta przypada 41,423 ha. Ustanowienie OCHK podyktowane zostało koniecznością zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym na tym terenie oraz dbałością o estetykę krajobrazu.

Obszar specjalnej ochrony Natura 2000 „Ostoja Warmińska”

Dla obszaru obowiązuje rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. „Ostoja Warmińska” została ustanowiona jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku – bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000. Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.

Pomnik przyrody

W mieście znajduje się 1 pomnik przyrody (ożywionej). Ochroną objęto drzewo gat. jesion wyniosły o obwodzie 355 cm i wysokości 30 m, znajdujący się przy ul. Kętrzyńskiej 18 w ogrodzie.

2.3 Infrastruktura techniczna

Pod pojęciem infrastruktura techniczna należy rozumieć wszystkie urządzenia techniczne zainstalowane w mieście, które mają służyć jego prawidłowemu funkcjonowaniu. Odpowiednie wyposażenie w obiekty infrastruktury technicznej oraz jej jakość są bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców i warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz przyciągającym inwestorów z zewnątrz.

Infrastruktura drogowa

Zgodnie z informacjami Wydziału Techniczno-Inwestycyjnego Urzędu Miasta Bartoszyce sieć dróg publicznych na terenie miasta Bartoszyce stanowią drogi jednojezdniowe kategorii gminnej o całkowitej długości 46,505 km. W strukturze ciągów komunikacji kołowej w mieście dominują drogi o nawierzchni twardej ulepszonej - bitumicznej, które stanowiły

62% (28,8 km) ogólnej długości wszystkich dróg zlokalizowanych w granicach administracyjnych Bartoszyce. Drogi o nawierzchni betonowej stanowią 17% dróg w mieście, a drogi o nawierzchni z kostki prefabrykowanej, klinkierowej, kamiennej 16%. Resztę stanowią drogi o nawierzchni brukowej, tłuczniowej i gruntowej. Stan techniczny nawierzchni w sieci drogowej miasta Bartoszyce oceniany jest jako dobry.

W granicach miasta zlokalizowanych jest łącznie 6 obiektów inżynierskich transportu drogowego:

- konstrukcja stalowa - 5 szt. (średnia ważona ocena stanu technicznego w skali 1-5, wynikająca z przeprowadzonego przeglądu to 2,9),
- konstrukcja z betonu zbrojonego - 1 szt. (średnia ważona ocena stanu technicznego w skali 1-5, wynikająca z przeprowadzonego przeglądu to 2,4).

W 2014 roku łączne środki przeznaczone na roboty drogowe wynosiły 3,023 mln zł.

Długość ścieżek rowerowych na terenie miasta Bartoszyce wynosi 4 440 mb, co stanowi prawie 10% długości dróg publicznych. Są to głównie drogi rowerowe w ciągu drogi krajowej oraz dróg wojewódzkich.

Rycina 7 Układ komunikacyjny miasta Bartoszyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Systemu Informacji Przestrzennej Miasta Bartoszyce

Gospodarka wodno-ściekowa

Długość czynnej sieci wodociągowej w 2013 roku w mieście Bartoszyce wynosiła 53,9 km. Korzystało z niej prawie 100% mieszkańców miasta, co jest wskaźnikiem korzystnym. W 2013 roku ogólne zużycie wody wynosiło 975,1 dam³. Zużycie wody w zakładach produkcyjnych nie ma dużego znaczenia i wynosiło ok. 5% ogólnego zużycia. W okresie ostatnich kilku lat zużycie wody w mieście systematycznie maleje, odnotowując spadek w stosunku do 2010 roku o 11%. Średnie jednostkowe zużycie wody w Bartoszycach jest niskie i wynosi 41,4 m³ na jednego mieszkańca. Dla porównania średnie zużycie wody w województwie warmińsko-mazurskim wynosi 84,2 m³ na mieszkańca.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 51,2 km i korzysta z niej 99% mieszkańców miasta. W pozostałych przypadkach korzystają oni z rozwiązań indywidualnych – szczelnych bezodpływowych zbiorników na nieczystości płynne oraz stacji zlewnych. Różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji wynosi 1%.

Na terenie gminy miejskiej funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków, zlokalizowana przy ul. Drzewnej. Stosuje się tam nowoczesną technologię oczyszczania ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów. Jej przepustowość wynosi 6500m³/dobę. Prawie 100% mieszkańców korzysta z oczyszczalni ścieków. Oczyszczone ścieki z terenu miasta trafiają do rzeki Łyny.

Tabela 5 **Wskaźniki dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na tle wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego**

	Bartoszyce	Kętrzyn	Działdowo	Szczytno
Zużycie wody (dam ³)	1 015,5	1 272,7	1 022,6	1 147,6
Udział przemysłu w zużyciu wody (%)	5	0	14,6	15,9
Zużycie wody na 1 mieszkańca (m ³)	41,4	45,4	47,4	46,9
Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej	0,9	1,3	0,8	1,4
Udział ludności korzystającej z wodociągów	100	99,1	99,0	97,8
Udział ludności korzystającej z kanalizacji	99,9	96,1	96,7	91,4
Sieć wodociągowa na 100 km ²	490,0	533,3	572,8	540,5
Sieć kanalizacyjna na 100 km ²	465,5	671,5	476,0	732,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Gospodarka odpadami

Nieczystości stałe składowane są poza obszarem miasta, na wysypisku w Wysiecie (ok. 6 km od miasta). Składowisko jest zarządzane przez Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o., należący w 100% do miasta Bartoszyce. Mieszkańcy Bartoszyce mogą zostawić wytwarzane przez siebie, selektywnie zebrane odpady komunalne w Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), również znajdującego się na terenie miejscowości Wysieka. Powstanie PSZOK przyczyniło się znacznie do zmniejszenia zmieszanych odpadów komunalnych. Zgodnie z danymi GUS na terenie miasta nie istnieją dzikie wysypiska.

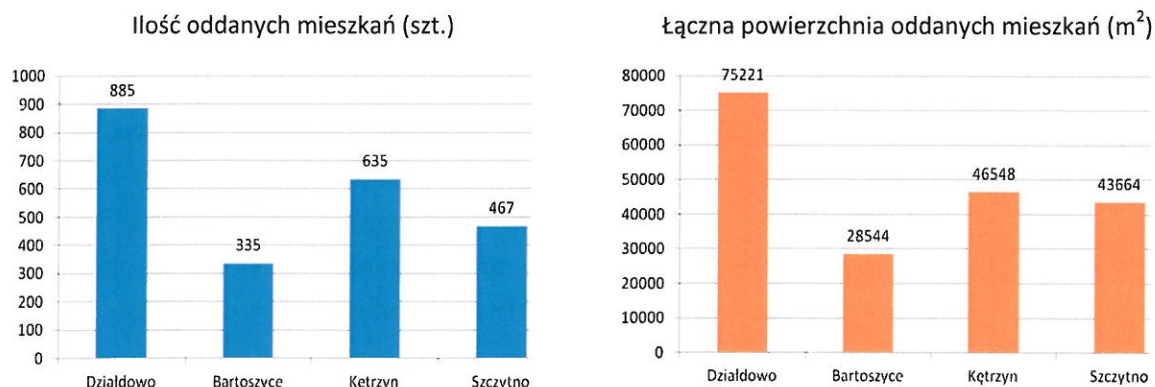
Mieszkalnictwo

Według dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego w gminie miejskiej Bartoszyce w 2013 roku znajdowało się łącznie 9 046 mieszkań w 1 830 budynkach. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 59,0 m², co jest wartością niższą od średniej dla województwa, wynoszącej 67,7 m². Również przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę w Bartoszycach, wynosząca 21,8 m², jest nieznacznie niższa niż w województwie (23,3 m²) i pozostałych analizowanych miastach regionu (Działdowo 25,0 m², Kętrzyn 22,2 m², Szczytno 23,3 m²). Pomimo wspomnianych niższych wartości względem innych jednostek terytorialnych, zauważyć trzeba, że w ostatniej dekadzie warunki mieszkalne w mieście uległy poprawie. Zwiększyła się średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę i ogólna liczba mieszkań (choć nie tak dynamicznie jak w Działdowie, Kętrzynie i Szczytnie). Zmalała liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie. Prawie 100% mieszkań ma podłączenie do sieci wodociągowej, 98% posiada własną łazienkę, a 91% korzysta z gazu sieciowego.

Budownictwo mieszkaniowe w Bartoszycach, w porównaniu do analizowanych miast, jest na bardzo niskim poziomie. W latach 2006-2013 w mieście oddano do użytkowania 335 mieszkań o łącznej powierzchni 28 544 m². W tym samym czasie w Działdowie oddano 886 mieszkań, w Kętrzynie 635, a w Szczytnie 467.

Wykres 1 Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2006-2013 w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W zasobach mieszkaniowych gminy w 2013 roku znajdowało się 728 mieszkań, z czego 94 to mieszkania socjalne. Gminny zasób mieszkaniowy miasta tworzą lokale mieszkalne położone w budynkach stanowiących w całości własność miasta oraz lokale mieszkalne będące własnością miasta położone w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych. Większość budynków wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta stanowią budynki wybudowane do 1945 roku (76 %).

2.4 Zagospodarowanie przestrzenne

Problemy przestrzenne miasta wpływają pośrednio lub bezpośrednio na wszystkich użytkowników miasta. Choć często są trudne do uniknięcia, między innymi poprzez konflikt interesów różnych podmiotów, należy dążyć do jak najbardziej harmonijnego zagospodarowania przestrzeni. Uwzględnić przy tym należy nie tylko kwestie kompozycyjne, techniczne i ekonomiczne, lecz również społeczno-gospodarcze, środowiskowe i kulturowe.

Na obecny kształt miasta Bartoszyce duży wpływ miał historyczny rozwój miasta. Układ urbanistyczny ścisłego centrum miasta jest typowy dla tego typu miast w regionie. Charakteryzuje się on centralnie położonym rynkiem w kształcie prostokąta oraz regularną siatką ulic, które w przeszłości otoczone były murami miejskimi. Główną dominantą w mieście jest kościół parafialny Świętego Jana Ewangelisty i Matki Boskiej Częstochowskiej.

W późniejszych czasach wpływ na zagospodarowanie przestrzenne miasta miała rozbudowa garnizonu wojskowego, budowa infrastruktury kolejowej oraz napływ przemysłu. Okres drugiej wojny światowej, podobnie jak w wielu innych miastach, przyniósł ogromne zniszczenia w tkance miejskiej. Jednak pomimo tego część historycznej zabudowy zachowała się od zniszczeń.

Grunty zabudowane i zurbanizowane w Bartoszycach stanowią około 50% powierzchni miasta, użytki rolne – 35%, lasy – 7%, grunty zadrzewione i zakrzewione – ok. 3%, grunty pod wodami – ok. 3%, nieużytki – poniżej 1%.

Istotną kwestią dla rozwoju jednostki terytorialnej jest występowanie wolnych terenów inwestycyjnych. Za wyjątkowo atrakcyjne tereny dla inwestycji uważa się tereny należące do jednostki samorządu terytorialnego. Istotna jest nie tylko podaż tych terenów, ale również lokalizacja, najbliższe sąsiedztwo, dostępność do dróg publicznych oraz uzbrojenie w infrastrukturę techniczną. Grunty komunalne w Bartoszycach zajmują łączną powierzchnię 390,8 ha, co stanowi 33% obszaru miasta. Równocześnie powierzchnia gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości wynosi 293,8 ha, czyli 26,7% terenu miasta. Dla porównania udział gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości w Działdowie, Kętrzynie i Szczytnie, kształtuje się odpowiednio na poziomie 14,6% (167,0 ha), 24,8% (257,0 ha) oraz 31,5% (334,7 ha). Znaczny odsetek gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości, stwarza miastu z jednej strony szansę prowadzenia właściwej polityki przestrzennej i możliwość wpływania, poprzez odpowiednie gospodarowanie tymi gruntami, na rozwój miasta, natomiast z drugiej strony świadczy o stagnacji i braku inwestycji budowlanych.

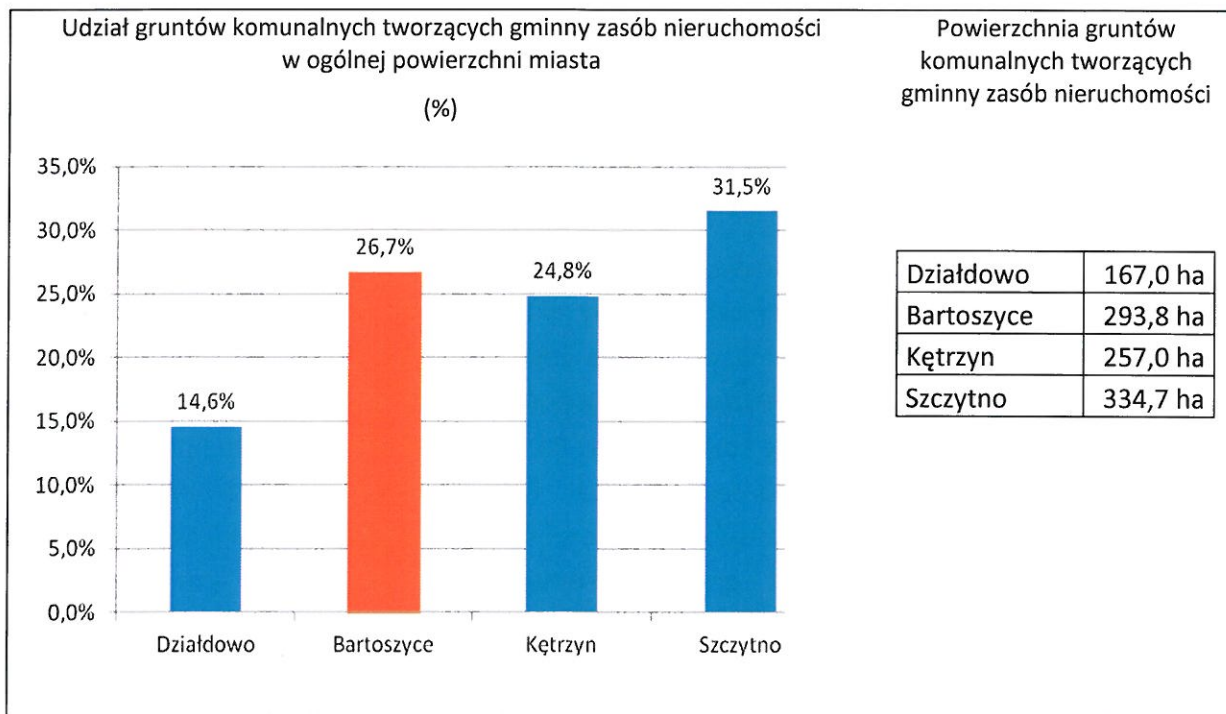
Do największych kompleksów terenów inwestycyjnych w mieście Bartoszyce należą:

- Kompleks przy ul. Bema i ul. Inwestycyjnej o pow. ok. 40 ha przeznaczony pod zabudowę produkcyjną i usługową w tym składową i handlową,
- Kompleks przy ul. Gdańskiej (os. 650-lecia) o pow. ok. 30 ha przeznaczony pod zabudowę jednorodzinną, wielorodzinną, usługowo-handlową i mieszkalno – usługową.

Tereny te nie są wyposażone w infrastrukturę techniczną a ich uzbrojenie wymaga poniesienia znacznych nakładów inwestycyjnych przez Miasto.

Wykres 2 **Udział gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości w ogólnej powierzchni jednostki w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Miasto jest w posiadaniu znacznej ilości nieruchomości. Niestety znaczna ich część nie nadaje się pod żadne inwestycje, więc zostały one przeznaczone pod tereny zielone. W południowo-wschodniej części miasta przeznaczono tereny pod zabudowę przemysłową, bazy i składy. Jako obszary strategiczne dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego i produkcyjno-usługowego uznaje się grunty należące obecnie do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Silny wpływ na strukturę miasta ma rzeka Łyna. Teren związany z doliną Łyny został uznany za obszar chronionego krajobrazu ochrony wzmożonej. W jego obrębie obowiązują postanowienia Rozporządzenia Nr 21 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003 roku w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu (OCHK). Teren doliny rzeki Łyny stanowi teren zielony otwarty, zarówno z uwagi na OCHK jaki i zagrożenie powodziowe oraz erozję zboczy rzeki.

Na terenie Miasta znajdują się tereny zamknięte i strefy ochronne:

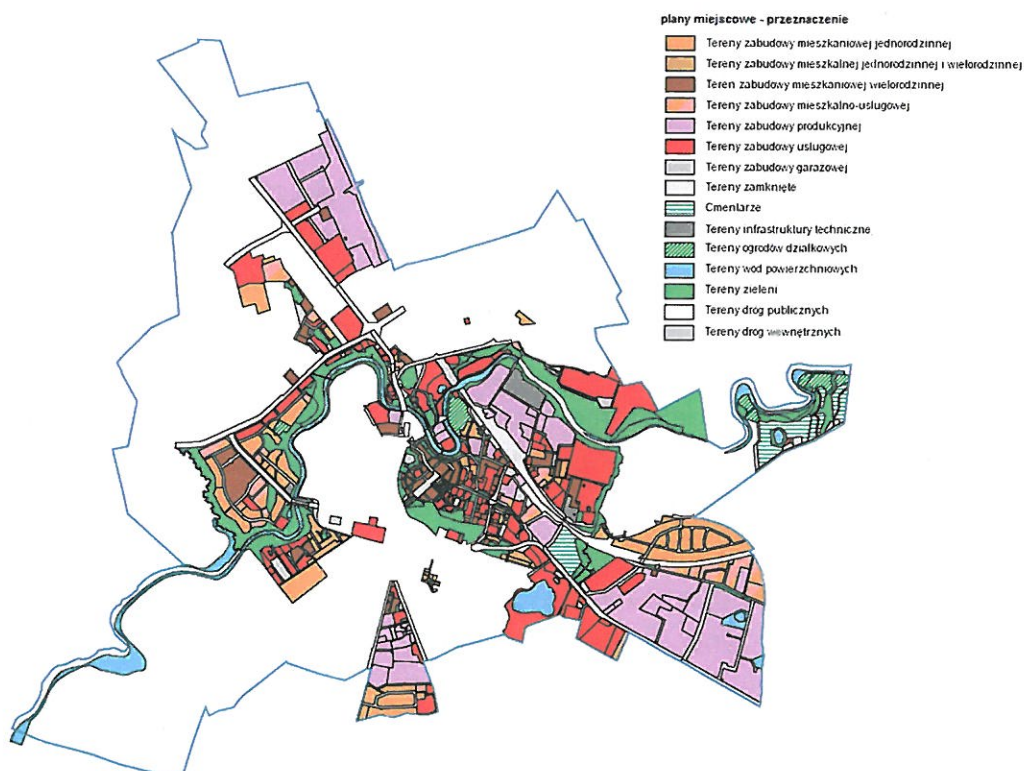
- obiekty wojskowe 20-tej Bartoszyckiej Brygady Zmechanizowanej im. Hetmana Wincentego Gosiewskiego, zlokalizowane w południowo-zachodniej części miasta przy ul. Wojska Polskiego i Andersa,
- teren linii kolejowej przebiegającej przez miasto,
- teren Aresztu Śledczego przy ul. Warszawskiej 5.

Elementami dzielącymi układ przestrzenny miasta jest rzeka Łyna i tory kolejowe. Z uwagi na istnienie tylko jednego mostu drogowego komunikacja pomiędzy podzielonymi częściami miasta jest utrudniona. System komunikacyjny powinien zapewnić sprawne, bezpieczne, nieuciążliwe dla środowiska powiązania komunikacyjne, które umożliwią rozwój przestrzenny miasta w pożądanym kierunku. Brak odpowiedniego skomunikowania podzielonych części miasta ogranicza możliwości rozwoju jednostki. Obecny most w ciągu drogi krajowej nr 51 obsługuje zarówno ruch tranzytowy, jak i wewnętrzny ruch miejski, łącząc centrum miasta z obszarami o funkcjach mieszkaniowych (tzw. „sypialnie miasta”). W godzinach porannego i popołudniowego szczytu komunikacyjnego brak odpowiedniego skomunikowania miasta jest przyczyną występowania kongestii. Na podkreślenie zasługuje również fakt, że po północnej stronie rzeki zlokalizowana jest Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II oraz planowane jest przeniesienie siedziby Komendy Powiatowej Policji. W sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia lub życia mieszkańców w południowej części miasta, interwencja straży pożarnej, policji lub przyjazd karetki jest znacznie utrudniony. W związku z wieloma problemami, których przyczyną jest występowanie tylko jednego mostu w mieście, budowa drugiego mostu jest zadaniem priorytetowym. Planuje się, że droga z mostem na rzece Łynie ma powstać na przedłużeniu ulicy Poniatowskiego do ulicy Gdańskiej, w ramach przebudowy drogi wojewódzkiej 512 (Pieniężno - Górowo Łąweckie - Bartoszyce - Szczurkowo).

Na terenie Bartoszyca uchwalonych jest łącznie 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (w tym 40 załączników graficznych).

Rycina 8 Obszary objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w Bartoszycach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Systemu Informacji Przestrzennej Miasta Bartoszyce

SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA

PODSUMOWANIE

MOCNE STRONY

1. Dogodne położenie na głównym szlaku transportowym łączącym Kaliningrad z Warszawą
2. Bliskość przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej
3. Położenie w Obszarze Funkcjonalnym Zielone Płuca Polski – jednym z najczystszych obszarów kraju
4. Duży odsetek gruntów komunalnych, będących własnością miasta
5. Duży udział terenów zielonych w granicach miasta
6. Duży odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej
7. Wysoki odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków
8. Dostęp do czystych wód powierzchniowych i podziemnych
9. Występowanie wód geotermalnych
10. Położenie w rejonie o korzystnych warunkach do rozwoju intensywnego rolnictwa
11. Występowanie w granicach miasta i w okolicach malowniczych terenów doliny Łyny

SŁABE STRONY

1. Ruch tranzytowy przebiegający przez centrum miasta z powodu braku obwodnicy miejskiej
2. Duża odległość do węzłów autostradowych i dróg ekspresowych
3. Brak osobowych połączeń kolejowych
4. Podział przestrzenny miasta przez rzekę Łynę i tory kolejowe
5. Tylko jedna przeprawa mostowa przez rzekę Łynę czego efektem jest brak odpowiedniego skomunikowania podzielonych częściami miasta i bardzo duże problemy komunikacyjne
6. Zły stan techniczny i niski standard zasobów mieszkaniowych wybudowanych przed 1945 rokiem
7. Stosunkowo niska przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę

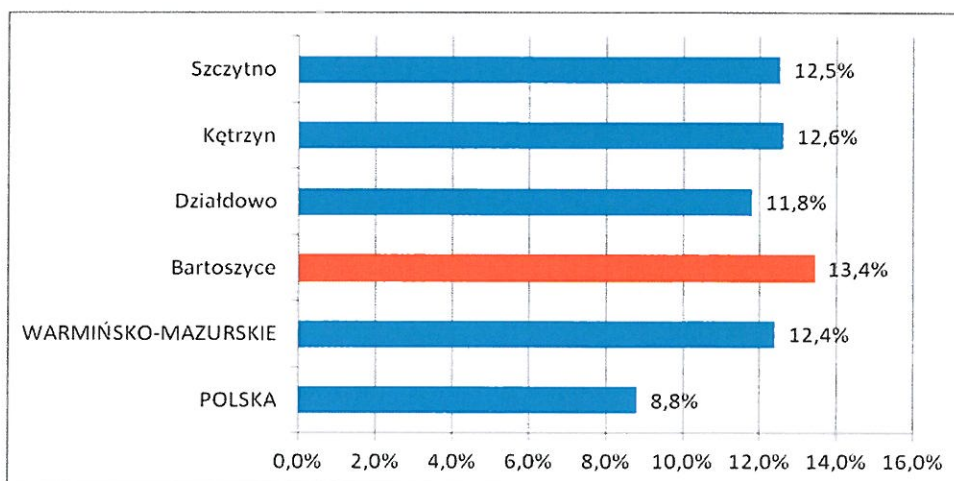
3. Sfera gospodarczo-finansowa

3.1 Rynek pracy

Według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 roku w gminie miejskiej Bartoszyce zatrudnionych było 5 366 osób, z czego 54% stanowiły kobiety. Wskaźnik pracujących kobiet w ogólnym zatrudnieniu w Bartoszycach przyjmuje wartość wyższą niż dla województwa warmińsko-mazurskiego (51%) i dla Polski (50%). W obecnej sytuacji na rynku pracy, w której kobiety napotykać więcej barier w podjęciu pracy niż mężczyźni, jest to zjawisko bardzo korzystne. Należy wspomnieć jednak, że analizowany wskaźnik jest mimo wszystko niższy niż w Kętrzynie oraz Szczytnie (w obydwu przypadkach po 56%), jedynie w Działdowie wskaźnik był niższy (49%).

Wskaźnik zatrudnienia wyrażony liczbą osób pracujących na 1000 mieszkańców na przestrzeni ostatnich 8 lat utrzymuje się na podobnym poziomie i wynosił 219 osób. Jest to średnia niższa niż dla Polski (226), jednak znacznie wyższa niż w regionie Warmii i Mazur (187). Szczytno i Działdowo charakteryzują się korzystniejszym wskaźnikiem wynoszącym odpowiednio 264 i 284, a w Kętrzynie jest on minimalnie mniejszy i wynosi 217 osób pracujących na 1000 mieszkańców.

Wykres 3 **Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W dobie gospodarki kapitalistycznej bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych zjawisk wpływających na rozwój gospodarczy. O ile przed 1987 rokiem, kiedy w Polsce panowała gospodarka centralnie sterowana, zjawisko to formalnie nie występowało, to dziś jednak jest to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych i gospodarczych. Poziom bezrobocia jest często wskaźnikiem odzwierciedlającym stan gospodarki w danym czasie.

W 2013 roku z terenu gminy miejskiej Bartoszyce zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy było łącznie 2 117 osób, z czego 50% stanowiły kobiety. Wskaźnikiem, który w odpowiedni sposób obrazuje skalę bezrobocia w danej jednostce terytorialnej jest udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2013 roku w Bartoszycach 13,4% osób w wieku produkcyjnym było bezrobotnych. Niestety jest to dużo wyższa wartość niż średnia dla Polski, wynosząca 8,8%, i województwa warmińsko-mazurskiego – 12,4%. Równocześnie jest to także wyższy wskaźnik niż w Działdowie (11,8%), Kętrzynie (12,6%) i Szczytnie (12,5%).

Z analizy struktury bezrobocia w Bartoszycach wynika, że najliczniejszą grupę osób pozostających bez pracy stanowią mieszkańcy z wykształceniem zasadniczym zawodowym (33,2%). Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest stosunkowo duży udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Podczas gdy osoby takie w województwie warmińsko-mazurskim stanowią 9%, a w powiecie bartoszyckim 6,7%, to w Bartoszycach ich udział to aż 11,8%.

Tabela 6 Struktura bezrobotnych według wykształcenia w wybranych jednostkach w 2013 roku

	wyższe	policealne, średnie zawodowe	średnie ogólno- kształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
WARMIŃSKO- MAZURSKIE	9,0%	19,3%	10,8%	27,9%	33,0%
Powiat bartoszycki	6,7%	17,0%	12,2%	33,7%	30,4%
Bartoszyce	11,8%	20,4%	13,6%	33,2%	21,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/> oraz danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszycach

Biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy najliczniejszą grupę w Bartoszycach reprezentują osoby zarejestrowane jako bezrobotne przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest ich 40,1% czyli trochę więcej niż w przypadku średniej dla województwa i powiatu.

Tabela 7 **Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w wybranych jednostkach w 2013 roku**

	3 miesiące i mniej	3 - 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	powyżej 12 miesięcy
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	27,8%	17,7%	18,6%	35,9%
Powiat bartoszycki	23,5%	18,7%	18,3%	39,5%
Bartoszyce	23,1%	18,4%	18,4%	40,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/> oraz danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszycach

Struktura wieku osób bezrobotnych w stolicy powiatu bartoszyckiego jest podobna do struktury bezrobotnych w całym województwie i powiecie. Należałoby jedynie wskazać, że udział osób poniżej 24 roku życia wynosi 15% i jest mniejszy niż w porównywanych jednostkach (19%).

Tabela 8 **Struktura bezrobotnych według wieku w wybranych jednostkach w 2013 roku**

	24 lata i mniej	25-34	35-44	45-54	55 i więcej
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	19%	28%	20%	20%	13%
Powiat bartoszycki	19%	28%	19%	22%	13%
Bartoszyce	15%	30%	19%	22%	15%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/> oraz danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszycach

Podsumowując strukturę bezrobotnych w Bartoszycach należy wskazać, że największe problemy ze znalezieniem pracy mają osoby w wieku 25-34 lata z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które pozostają bez pracy powyżej 12 miesięcy.

3.2 Struktura lokalnej gospodarki

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 roku w Bartoszycach swoją działalność prowadziły 2 232 podmioty gospodarcze. Zdecydowana większość, czyli 95% podmiotów zatrudniała do 9 pracowników (mikroprzedsiębiorstwa, a także osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Dwa przedsiębiorstwa z terenu miasta Bartoszyce zatrudniają powyżej 250 pracowników. Należy zauważyć, iż dominacja osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak również sektora małych i średnich przedsiębiorstw w strukturze wielkościowej podmiotów gospodarczych, jest zjawiskiem charakterystycznym w skali całego kraju.

Pod względem liczby zatrudnionych osób, do największych zakładów należą:

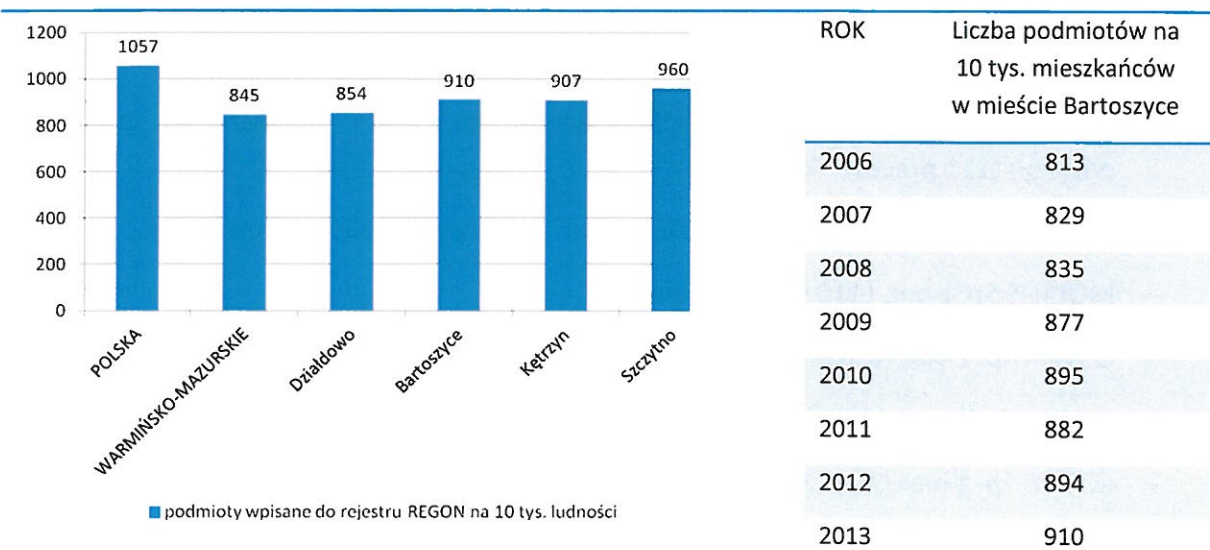
- BRW SOFA Sp. z o.o. (340 pracowników),
- Nova Mazur Design Sp. z o.o. (275 pracowników),
- FM Bravo Sp. z o.o. (produkcja mebli) (223 pracowników),
- WM Glass Sp. z o.o. w Bartoszycach (produkcja szkła meblowego) (178 pracowników),
- Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Infinity Group” sp. z o.o. w Bartoszycach (produkcja odzieży) (151 pracowników),
- STALMOT & WOLMET S.A. (produkcja okuć meblowych) (120 pracowników),
- MOBILIS Sp. z o.o. (110 pracowników),
- COWIK Sp. z o.o. (usługi komunalne) (92 pracowników),
- Get Fresh Cosmetics LTD Sp. z o.o. (90 pracowników),
- CORAB Sp. z o.o. (90 pracowników),
- „Bartko” sp. z o.o. (gospodarka komunalna) (85 pracowników),
- Bart-Druk Sp. z o.o. (produkcja opakowań, drukarnia) (81 pracowników),
- Paged - Sklejka S.A. (produkcja surowca do produkcji sklejek) (55 pracowników),

- "DELUX" Przewozy Turystyczno - Pasażerskie (50 pracowników),
- Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. (25 pracowników),
- STANTEX (25 pracowników),
- Peak Packaging Poland Sp. z o.o. (24 pracowników),
- AMK - Workstyle Kozłowski Sp.j. (23 pracowników),
- "Wawrzyn" Handlowo - Produkcyjna Spółdzielnia Pracy (23 pracowników),
- Mt - Nord - m. Girulski i T Karnicki (wyroby z papieru i tektury) (20 pracowników).

Badanie wskaźnika liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w 2013 roku wykazało, że w Bartoszycach wskaźnik ten wynosił 910 podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Wśród porównawczej grupy miast wyższy wskaźnik występuje tylko w Szczytnie, natomiast w Działdowie i Kętrzynie wskaźnik jest niższy. Również średni wskaźnik dla całego regionu jest niższy niż w przypadku Bartoszyce. Na przestrzeni ostatnich 8 lat obserwujemy bardzo pozytywną tendencję stopniowego wzrostu liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców.

Wykres 4 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w Bartoszycach w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego w strukturze podmiotów gospodarczych w Bartoszycach dominują przedsiębiorstwa usługowe, które stanowią 81% wszystkich podmiotów. Marginalne znaczenie posiada sektor pierwszy czyli rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (jedynie 2%). W grupie porównywanych miast wartości te kształtowały się podobnie. Struktura taka jest charakterystyczna dla gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 9 **Struktura podmiotów gospodarczych według sektorów gospodarki w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku**

Jednostka terytorialna	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	pozostała działalność
POLSKA	2%	22%	76%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	4%	20%	76%
Działdowo	1%	21%	78%
Bartoszyce	2%	17%	81%
Kętrzyn	1%	16%	83%
Szczytno	2%	16%	82%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Posługując się Polską Klasyfikacją Działalności, można zauważyć, że trzema sekcjami, w których działa najwięcej podmiotów gospodarczych w Bartoszycach, są: Sektor G – handel i naprawy, Sektor F – budownictwo oraz sektor Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Na podstawie powyższych informacji, Bartoszyce należy uznać za miasto o profilu handlowo-usługowym.

Tabela 10 Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 w Bartoszycach w 2013 roku

Sekcja PKD 2007		Liczba podmiotów	Udział
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	38	2%
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	1	0%
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	155	7%
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0%
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	0%
Sekcja F	Budownictwo	229	10%
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	579	26%
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	172	8%
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	53	2%
Sekcja J	Informacja i komunikacja	32	1%
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	104	5%
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	183	8%
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	119	5%
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	42	2%
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	19	1%
Sekcja P	Edukacja	85	4%
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	193	9%
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	31	1%
Sekcja S	Pozostała działalność usługowa	191	9%
Sekcja T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0%
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%
	RAZEM	2232	100%

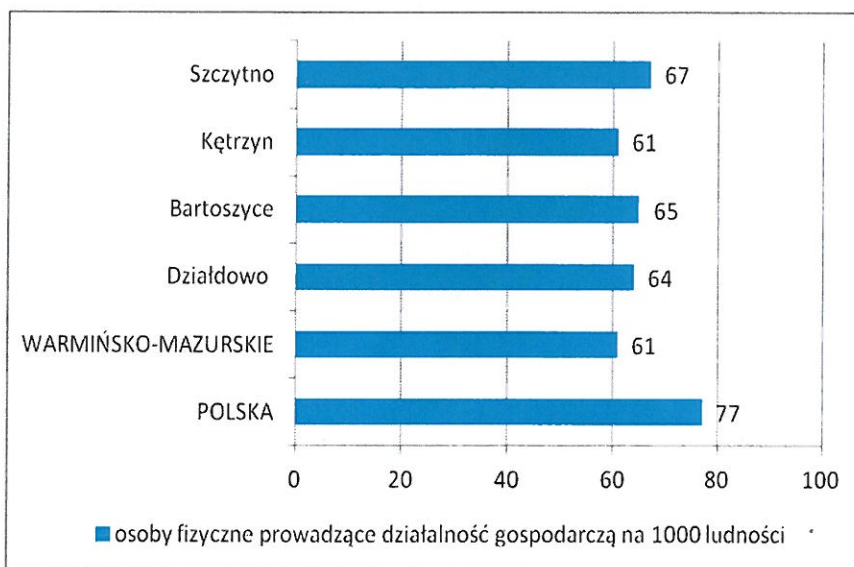
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Ważnym wskaźnikiem pozwalającym ocenić poziom przedsiębiorczości w jednostce terytorialnej jest liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Bartoszyce charakteryzują się wyższym wskaźnikiem

niż w przypadku średniej dla województwa. Spośród grupy porównywanych miast jedynie Szczytno posiada wyższy poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

Wykres 5 Wskaźnik przedsiębiorczości w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Istotny wpływ na rozwój gospodarczy regionu ma funkcjonująca na terenie miasta Bartoszyce Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna - Podstrefa Bartoszyce. Grunty objęte granicami W-M SSE przeznaczone są pod nową zabudowę. Przedsiębiorcy działający na terenie W-M SSE, w ramach zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, mają prawo do korzystania z pomocy publicznej w postaci zwolnienia z podatku dochodowego.

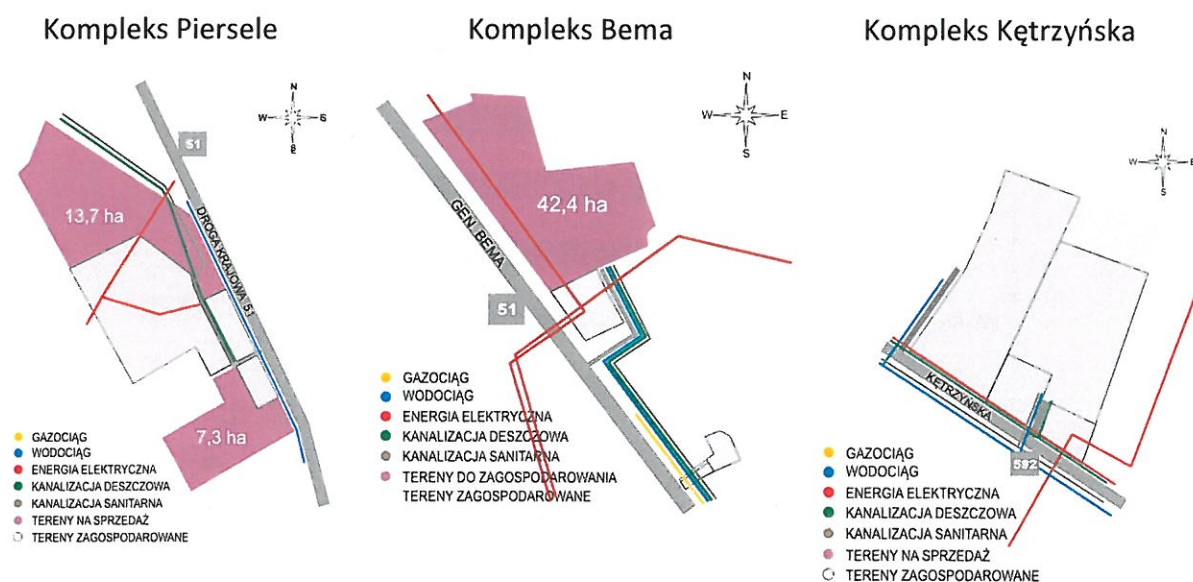
W skład Podstrefy Bartoszyce wchodzi 3 kompleksy:

- Piersele (powierzchnia: 36,1 ha) – kompleks położony przy drodze krajowej nr 51, w sąsiedztwie Międzynarodowego Przejścia Granicznego Bezledy;
- Bema (powierzchnia: 50,0 ha) – położony przy ul. Inwestycyjnej i ul. Generała Bema stanowiącej odcinek drogi krajowej nr 51 i zarazem drogi wylotowej z Bartoszyca w kierunku Międzynarodowego przejścia Granicznego Bezledy;
- Kętrzyńska (powierzchnia: 10,3 ha) – położony przy ul. Kętrzyńskiej, która jest drogą wylotową z Bartoszyca w kierunku Kętrzyna.

W Podstrefie Bartoszyce do zagospodarowania pozostało 63,4 ha gruntów.

Rycina 9 Kompleksy Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - Podstrefa Bartoszyce

Źródło: Strona internetowa Warmińsko-Mazurskiej Strefy Ekonomicznej www.wmsse.com.pl

Na terenie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej działają firmy takie jak: Nova Mazur Design Sp. z o.o. (meble), W-M Glass Sp. z o.o. (wyroby ze szkła), AMK-WORKSTYLE KOZŁOWSCY Sp. J. (branża: odzież robocza i ochronna), MT-NORD- M. Girulski i T. Karnicki Sp. j. (wyroby z papieru i tektury), Corab (anteny satelitarne, fotowoltaika), Peak Packaging Poland Sp. z o.o.

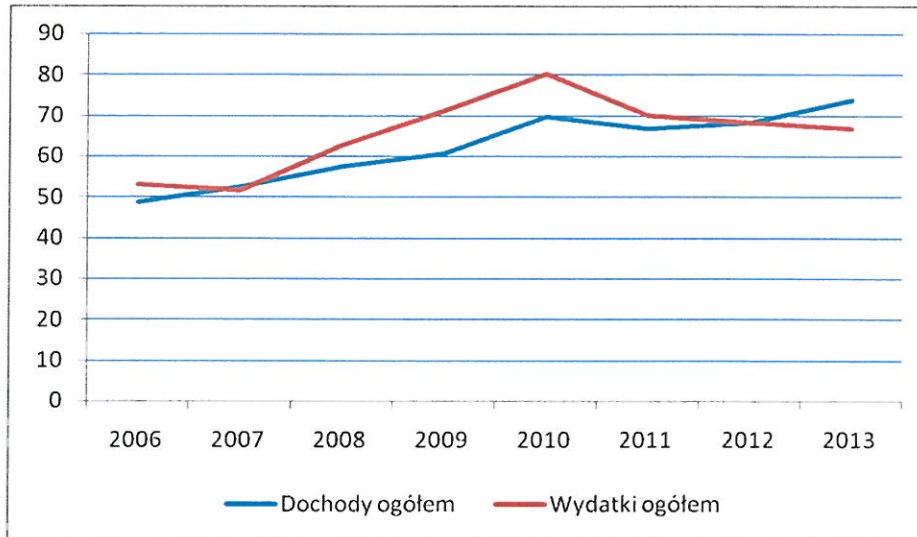
3.3 Finanse samorządu terytorialnego

Na przestrzeni ostatnich 8 lat wzrosły rozmiary dochodów i wydatków budżetowych w Bartoszycach, osiągając w 2013 roku poziom dochodów 73,6 mln zł i wydatków 66,9 mln zł. W latach 2007-2012 wydatki miasta przekraczały uzyskane dochody tworząc deficyt budżetowy. Największe rozmiary deficyt osiągnął w 2009 i 2010 roku – odpowiednio - 10,65 mln zł i -10,67 mln zł, co stanowi 18% i 15% łącznej puli zgromadzonych dochodów.

Od 2012 roku dochody miasta zaczynają przewyższać wydatki dzięki czemu w 2013 roku uzyskano 6,74 mln zł nadwyżki budżetowej.

Wykres 6 Dochody i wydatki budżetowe w Bartoszycach w latach 2006-2012 [w mln zł]

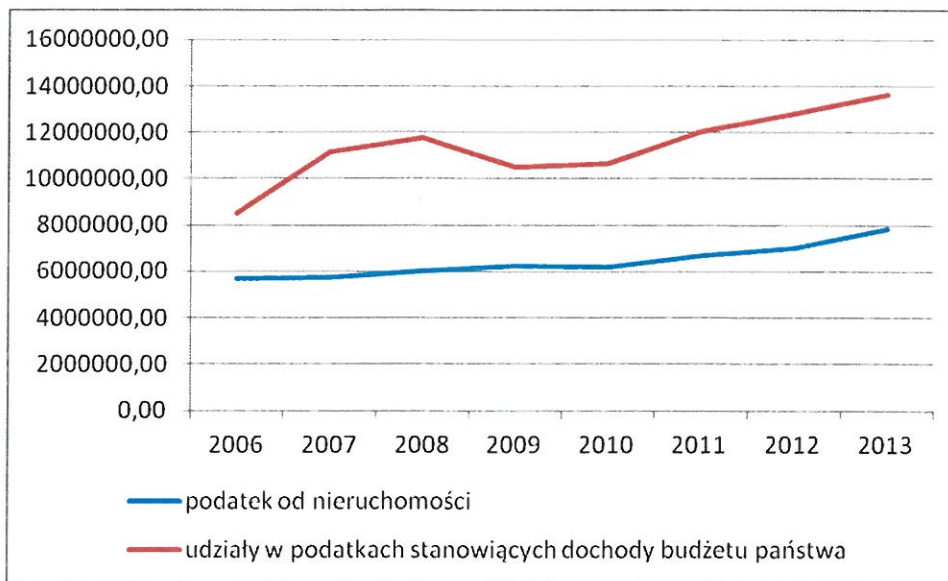

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W 2013 roku do budżetu Bartoszyce wpłynęło łącznie 73,6 mln zł, w tym dochody własne – 34,8 mln zł; subwencje – 20,4 mln zł; dotacje celowe – 18,5 mln zł. Największy udział w dochodach osiągnięto w dziale klasyfikacji budżetowej: dochody od osób prawnych, fizycznych i innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem w kwocie 25,3 mln zł - 34% dochodów, pomoc społeczna (w tym dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych SP, dotacje celowe, środki pozyskane z innych źródeł) – 19% dochodów, gospodarka mieszkaniowa – 9% dochodów.

Wykres 7 Wpływy do budżetu miasta Bartoszyce z tytułu podatku od nieruchomości oraz udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa

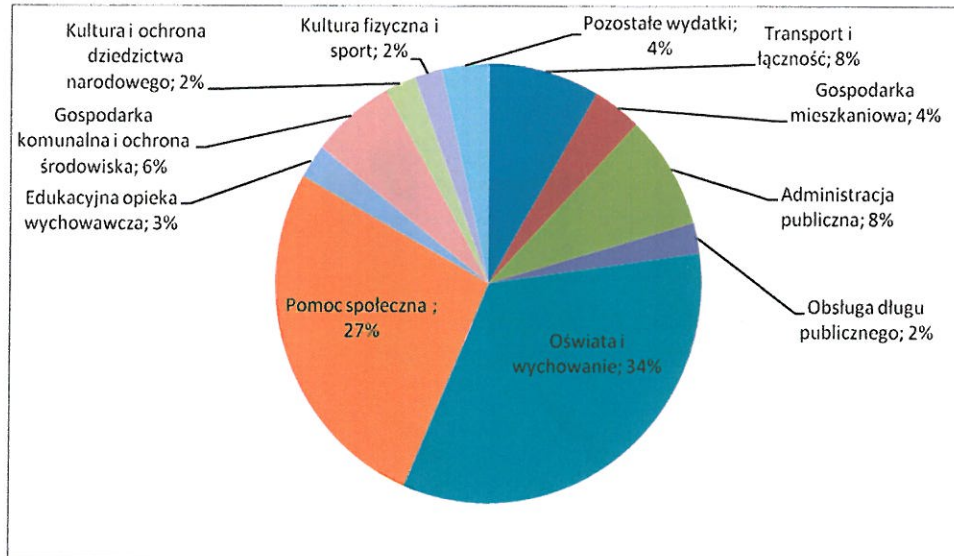

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Najważniejszy składnik dochodów miasta Bartoszyce, czyli dochody własne, składa się z dochodów majątkowych, wpływów z tytułu podatków lokalnych (np. od nieruchomości, od czynności cywilnoprawnych, rolnego, leśnego, od środków transportu) i opłat lokalnych, jak również udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, czyli podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatku dochodowym od osób prawnych. Największe znaczenie wśród dochodów własnych w 2013 roku miał udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa i wynosił 13,6 mln zł, co stanowi 18% kwoty wpływów budżetowych, oraz podatek od nieruchomości – 7,8 mln zł (11% ogólnej sumy dochodów). Istotnym jest również fakt, że wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych stanowią 97% dochodów miasta z tytułu udziału w podatkach centralnych. Na przestrzeni ostatnich 8 lat obserwuje się rosnące wpływy z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa.

Wykres 8 **Struktura wydatków w mieście Bartoszyce w 2013 roku**

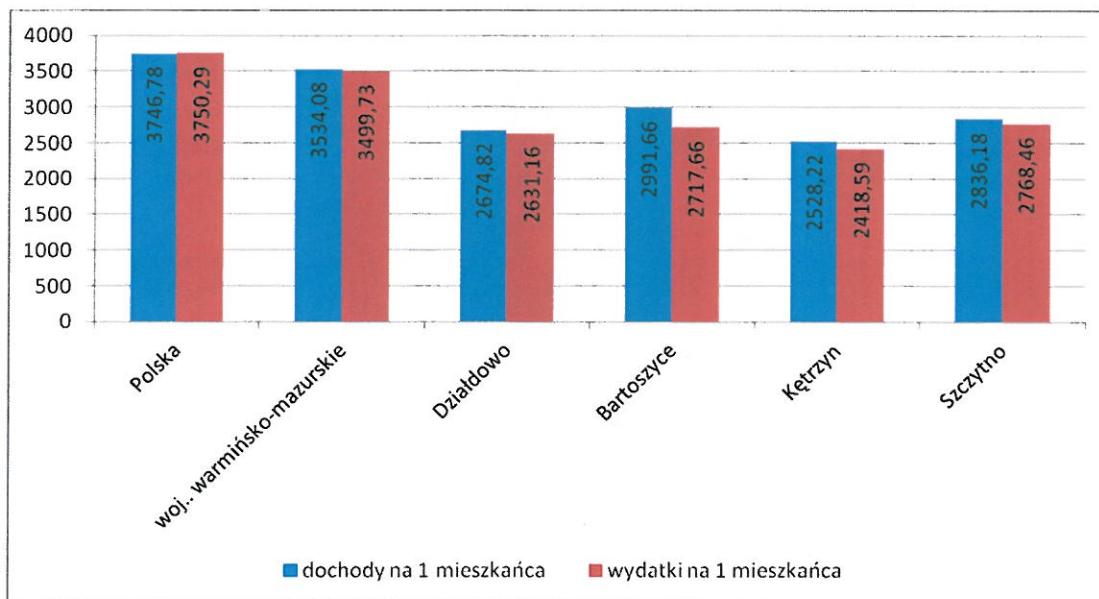
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W 2013 roku ogólne wydatki miasta osiągnęły wartość 66,9 mln zł. W strukturze wydatków najwyższą pozycję zajmują wydatki na oświatę i wychowanie (34%) oraz pomoc społeczną (27%). Wspomnieć należy również, że na przestrzeni ostatnich kilku lat systematycznie rosną wydatki na transport i łączność (wzrosły o 100 % w porównaniu do 2011 roku).

Bartoszyce charakteryzują się najwyższym poziomem dochodów i wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2013 roku w porównaniu z Działdowem, Kętrzynem i Szczytnem. W stosunku do Kętrzyna, miasta o najniższym poziomie dochodów i wydatków na mieszkańca, dochody na mieszkańca w Bartoszycach są wyższe o 18%, a wydatki o 12%. Pomimo korzystniejszego wskaźnika w porównaniu z innymi analizowanymi miastami, dochody i wydatki na 1 mieszkańca w Bartoszycach są niższe niż średnie dla regionu i kraju.

Wykres 9 Dochody i wydatki na jednego mieszkańca w wybranych jednostkach terytorialnych województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

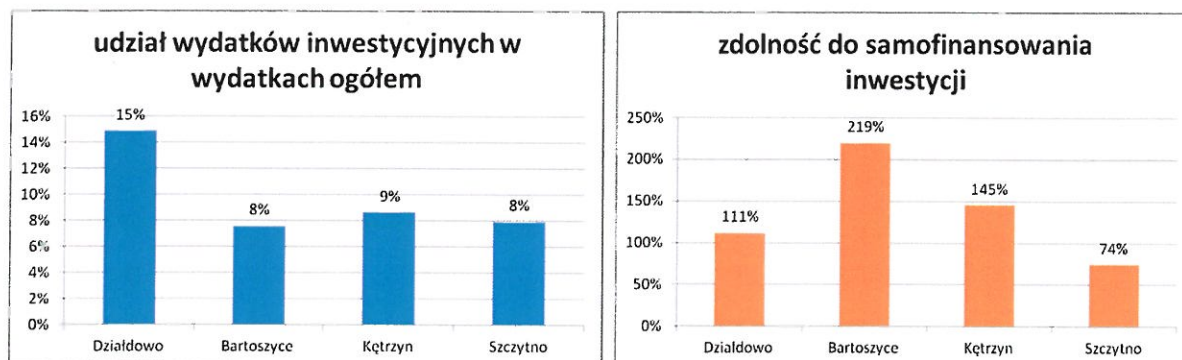
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W celu dokładniejszej analizy sytuacji finansowej miasta Bartoszyce zbadano jeden z podstawowych wskaźników budżetowych jakim jest wskaźnik wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem. Wysoka wartość tego wskaźnika obrazuje rozwojowy charakter gminy. Pełniejszy obraz możliwości finansowych miasta wyłania się po zestawieniu ww. wskaźnika ze wskaźnikiem samofinansowania inwestycji miejskich. Wartość wskaźnika samofinansowania inwestycji obrazuje stopień w jakim jednostka samorządu terytorialnego finansuje inwestycje środkami własnymi, czyli zdolność do samofinansowania. Im wyższa jest ta relacja tym mniejsze ryzyko utraty płynności finansowej w związku z nadmiernymi kosztami obsługi zadłużenia, jednak jego wysoka wartość może również świadczyć o niskim poziomie realizowanych inwestycji w stosunku do własnych możliwości.

Wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Bartoszycach w 2013 roku był na podobnym poziomie jak w Szczytnie, niewiele niższy niż w Kętrzynie i jednocześnie wyraźnie niższy od wskaźnika dla Działdowa. Pomimo niewielkiego udziału wydatków inwestycyjnych Bartoszyce posiadają dużą zdolność do samofinansowania inwestycji (najwyższy wskaźnik spośród 4 analizowanych miast). Świadczyć to może o niedostatecznym wykorzystaniu potencjału inwestycyjnego jednostki.

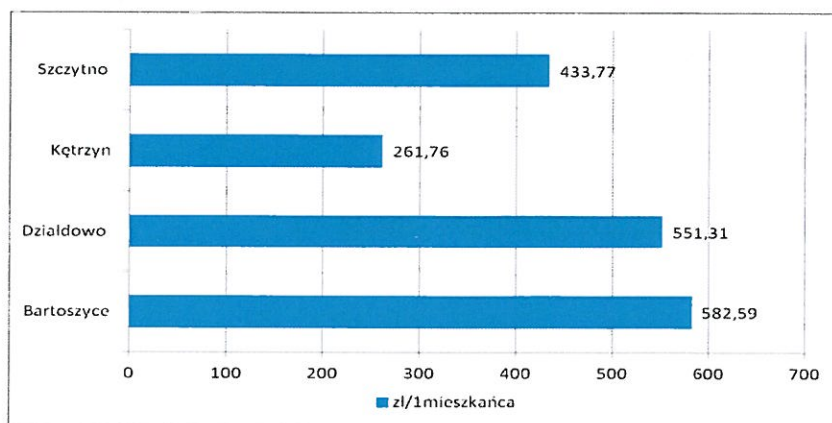
Wykres 10 Wydatki inwestycyjne i zdolność inwestycyjna w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Z chwilą wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej samorządy terytorialne rozpoczęły aktywne działania mające na celu pozyskanie finansowania zewnętrznego na różnego typu projekty, których celem jest wsparcie rozwoju jednostki. Urząd Miasta Bartoszyce był beneficjentem wielu działań pozyskując tym samym w latach 2010-2013 środki na finansowanie projektów unijnych w kwocie 14,3 mln zł, co daje kwotę 582,59 zł na 1 mieszkańca. Pod względem analizowanego wskaźnika Bartoszyce są najbardziej aktywnym miastem spośród porównywanych miast (Kętrzyn - 261,76 zł/mieszkańca, Szczytno - 433,77 zł/mieszkańca, Działdowo 551,31 zł/mieszkańca).

Wykres 11 Dochody ogółem na 1 mieszkańca z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych w latach 2010-2013 [zł/na 1 mieszkańca]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Urząd Miasta Bartoszyce pozyskał do tej pory finansowanie na projekty z następujących źródeł:

Projekty infrastrukturalne:

1. RPO Warmia i Mazury Działanie 4.2 Rewitalizacja miast:
 - Przebudowa odkrytego basenu wraz z zagospodarowaniem terenu przy ulicy Limanowskiego,
 - Przebudowa dróg Jagiellończyka i Wybrzeża wraz z modernizacją drogi młynarskiej: Stanowiących drogi wewnętrzne obszaru rewitalizowanego „Centrum Miasta” w Bartoszycach,
 - Budowa systemu monitoringu wizyjnego obszarów rewitalizowanych miasta Bartoszyce.
2. RPO Warmia i Mazury Działanie 7.1. Tworzenie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego:
 - Budowa Sieci Szerokopasmowej w Bartoszycach.
3. RPO Warmia i Mazury Działanie 5.2.1. Infrastruktura drogowa Warunkująca rozwój lokalny:
 - Przebudowa tzw. Dróg poczołgowych tj. Konopnickiej, Pieniężnego, Limanowskiego i Kolejowej w Bartoszycach.
4. Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego Działanie 1.2. Infrastruktura ochrony środowiska:
 - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej na osiedlu „Działki” w Bartoszycach.
5. Program wsparcia budownictwa socjalnego ze środków Funduszu Dopłat:
 - Budowa budynku mieszkalnego przy ul. Wolskiego 5 na mocy porozumienia podpisanego z TBS.

Projekty o charakterze nieinwestycyjnym tzw. „miękkie”:

1. Program Współpracy Przygranicznej PHARE CBC Polska – Granica Wschodnia:
 - „Bałtycka paleta barw – od wielokulturowości do jednoczenia narodów”,
 - „Zrozumieć się i zaprzyjaźnić – wielokulturowość bogactwem regionów przygranicznych”.

2. Program Sąsiedztwa Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej (INERREG IIIA):
 - „Mozaika Wspólnot Narodowościowo – Kulturowych Szansą Współpracy Obszarów Przygranicznych”.
3. Town Twinning (Europa dla obywateli):
 - „Forum gospodarcze dla małych i średnich przedsiębiorstw z miast partnerskich - Bartoszyce 2008”.
4. Fundusz Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych (Mechanizm Finansowy EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego)
 - „Transgraniczny Świat Turystyki. Uwarunkowania i Perspektywy Rozwoju obszarów Przygranicznych”.

Na terenie miasta Bartoszyce realizowanych było do tej pory także 9 projektów z zakresu aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, których beneficjentem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (w ramach funduszy przedakcesyjnych, Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz PO Kapitał Ludzki).

Fundusze unijne przyczyniły się również do poprawy infrastruktury edukacyjnej i poziomu nauczania poprzez pozyskanie środków przez bartoszyckie jednostki oświatowe na realizację projektów:

- „Podniesienie jakości kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w gminie Miejskiej Bartoszyce poprzez zakup wyposażenia do interaktywnych sal lekcyjnych” (RPO Warmia i Mazury),
- Budowa przyszkolnego kompleksu sportowo - rekreacyjnego przy SP Nr 3 w Bartoszycach (ZPRR),
- „Uczeń otwarty na wiedzę”- zajęcia uzupełniające dla uczniów (PO Kapitał Ludzki),
- „I ty możesz być mistrzem” – indywidualizacja procesu nauczania (PO Kapitał Ludzki).

SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA

PODSUMOWANIE

MOCNE STRONY

1. Wysoki poziom aktywności władz lokalnych w zakresie wykorzystania funduszy europejskich
2. Duża zdolność miasta do samofinansowania inwestycji
3. Funkcjonowanie na terenie miasta Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
4. Brak uciążliwego przemysłu
5. Umiarkowanie zróżnicowana struktura branżowa lokalnej gospodarki
6. Zasoby siły roboczej o różnych specjalizacjach i kwalifikacjach zawodowych
7. Liczne preferencje i ulgi dla inwestorów

SŁABE STRONY

1. Wysoki wskaźnik bezrobocia
2. Stosunkowo duży udział osób z wykształceniem wyższym w strukturze osób bezrobotnych
3. Niski udział wydatków inwestycyjnych miasta w wydatkach ogółem

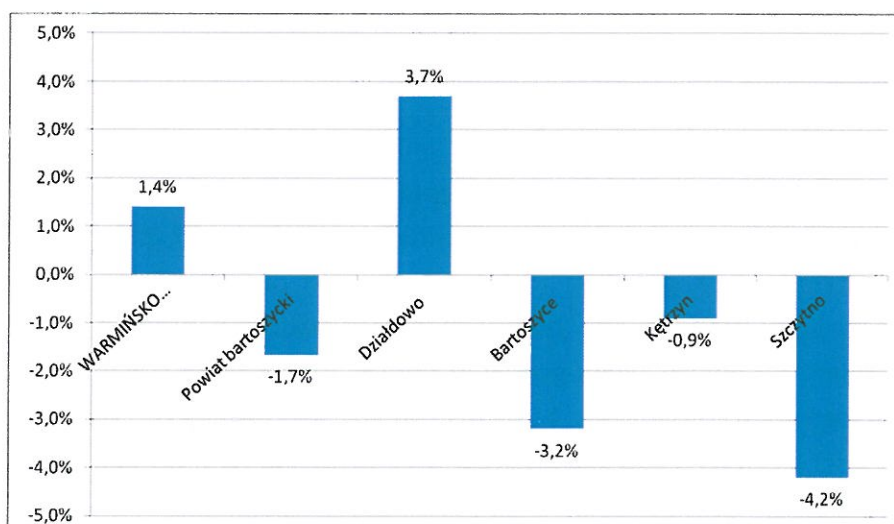
4. Sfera społeczno-kulturowa

4.1 Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2013 roku na terenie miasta Bartoszyce zamieszkiwało 24 527 osób, co stanowi 41% mieszkańców całego powiatu bartoszyckiego. Prawie 53% populacji stanowiły kobiety, co daje wskaźnik feminizacji na poziomie 111 kobiet na 100 mężczyzn.

W latach 2006 – 2013 obserwuje się proces zmniejszania się liczby ludności zamieszkującej w granicach miasta Bartoszyce. W ciągu ostatnich 8 lat populacja miasta pomniejszyła się o 810 osób, czyli 3,2%. Podobne zjawisko jest charakterystyczne dla Kętrzyna i Szczytna. Spośród porównywanych miast liczba ludności wzrosła jedynie w Działdowie. Również ogólna liczba ludności w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła w stosunku do 2006 roku.

Wykres 12 Procentowa zmiana liczby ludności w stosunku do 2006 roku w wybranych jednostkach terytorialnych

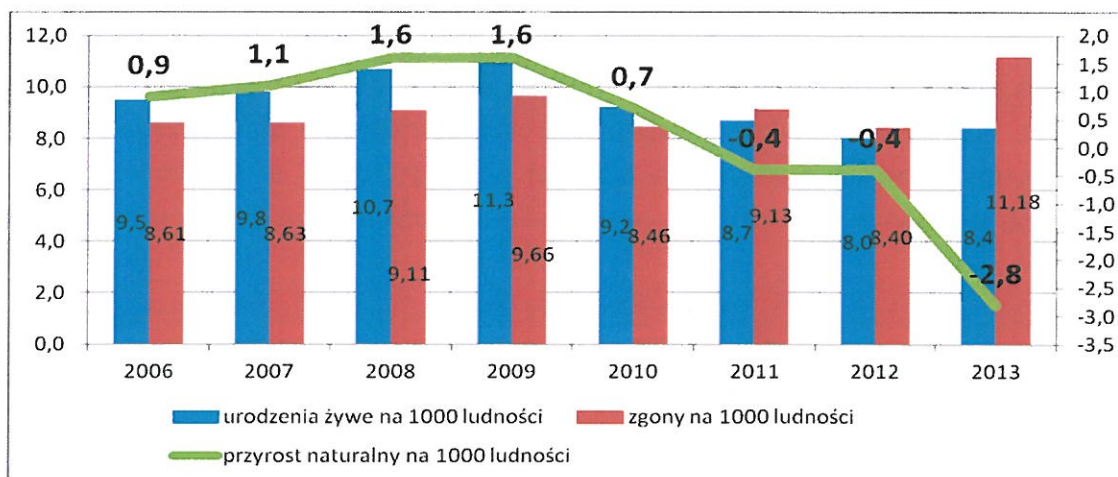
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Aby zbadać przyczyny zmniejszania się liczby ludności w Bartoszycach konieczna jest analiza procesów demograficznych oraz ruchów migracyjnych w latach 2006-2013.

W latach 2006-2010 w Bartoszycach wskaźnik urodzeń wzrastał i przewyższał wskaźnik zgonów na 1000 mieszkańców, dzięki czemu wystąpił dodatni przyrost naturalny. Od 2011 roku wskaźnik zgonów zaczął przewyższać wskaźnik urodzeń, przez co mieliśmy do czynienia już z ujemnym przyrostem naturalnym. W 2013 roku zanotowano najniższy przyrost naturalny, co spowodowane było znacznym zmniejszeniem wskaźnika urodzeń (do poziomu 8,4 urodzeń na 1000 ludności) przy jednoczesnym dynamicznym wzroście wskaźnika zgonów (11,18).

Wykres 13 Procesy demograficzne w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

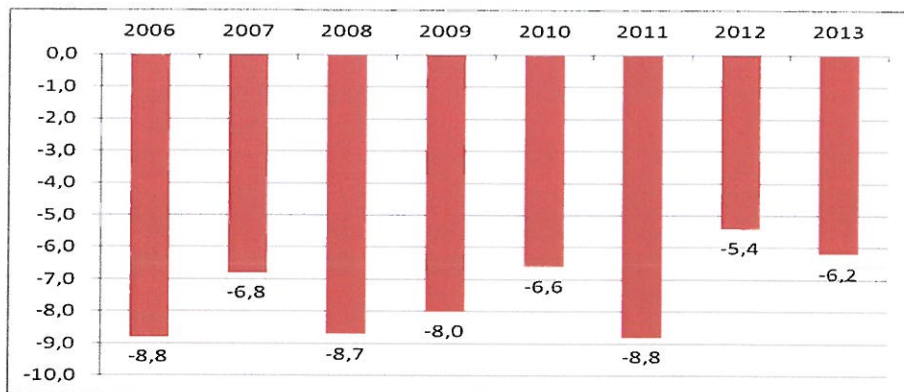
W Bartoszycach w ostatnich 8 latach występuje ujemne saldo migracji (ogólna liczba zameldowań każdorazowo przewyższała łączną ilość wymeldowań). Z roku na rok wartości salda migracji stale malały, po czym rosły, więc trudno określić w tym przypadku trend spadkowy lub rosnący. W 2013 roku saldo ruchu wędrownego (migracyjnego) wyniosło -6,2. W porównaniu do innych miast gorszy wskaźnik dotyczący migracji występuje jedynie w Szczytnie. W Kętrzynie i Działdowie wskaźnik ten jest korzystniejszy, choć w dalszym ciągu przybiera wartości ujemne. Tylko raz w 2008 roku w Działdowie wystąpiło dodatnie saldo migracji.

Struktura migracji ze względu na kierunek ma duże znaczenie dla planowania przyszłych procesów rozwojowych miasta. Według oficjalnych danych Głównego Urzędu Statystycznego zdecydowana większość migracji w Bartoszycach ma charakter wewnętrzny (krajowy). W strukturze ruchu wędrownego w Bartoszycach przeważają wymeldowania do innych obszarów miejskich (57% wszystkich wymeldowań w 2013 roku). Poza granice państwa

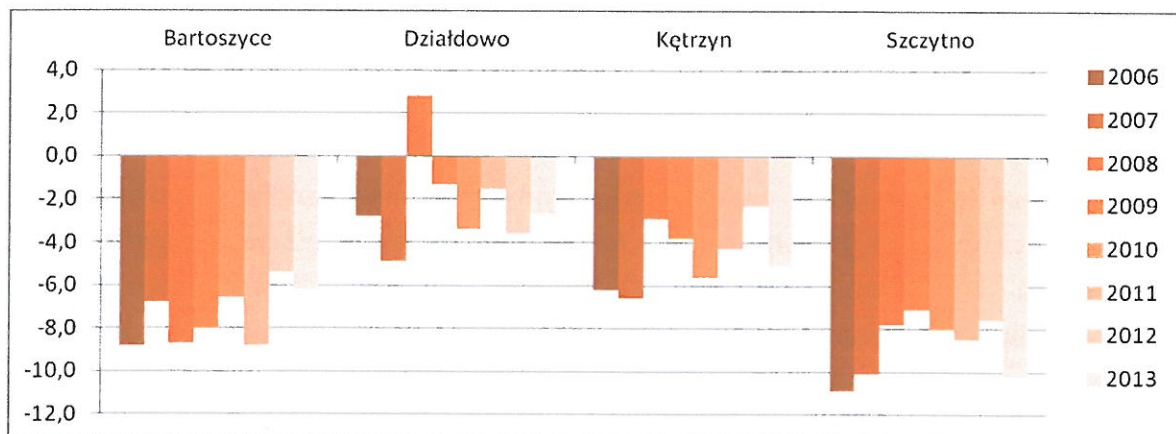
w 2013 roku zdecydowano się wyprowadzić 31 mieszkańców Bartoszyce (7% wymeldowań). Z kolei w strukturze zameldowań przeważa ludność wszeźniej zamieszkująca obszary wiejskie (62% wszystkich zameldowań). Z zagranicy do Bartoszyce przeprowadziło się 29 imigrantów, co stanowi 10% wszystkich zameldowań w 2013 roku. Należy mieć na uwadze, że podane wyżej liczby obrazujące skalę migracji w mieście zostały zgromadzone na podstawie oficjalnych zameldowań/wymeldowań. Część osób, mimo zmiany miejsca zamieszkania, nie zgłasza tego faktu we właściwym urzędzie miasta lub gminy. W związku z tym rzeczywisty rozmiar problemu może okazać się dużo poważniejszy.

Wykres 14 Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Wykres 15 Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2013

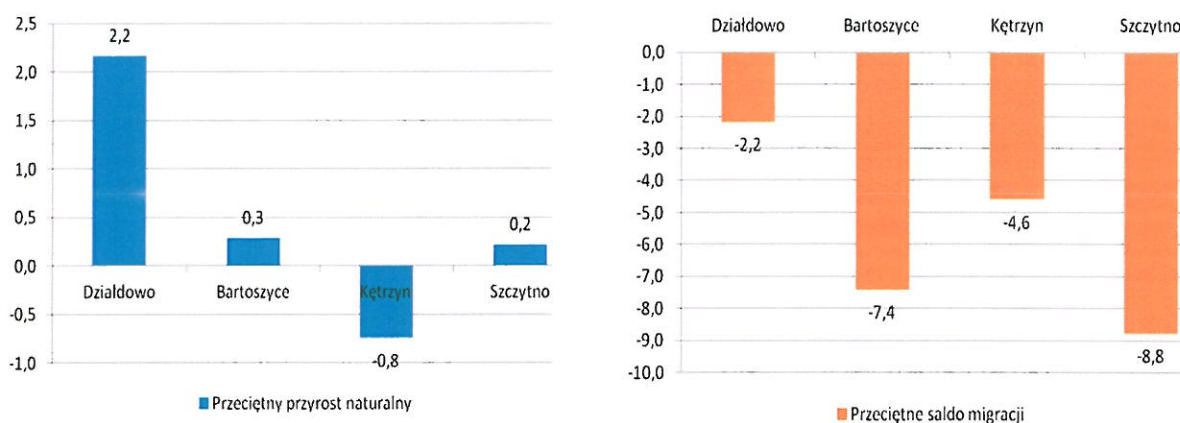

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Podsumowując ruch naturalny i wędrownikowy w latach 2006-2013 w wybranych miastach posłużono się wartościami średnimi w analizowanych latach, przedstawionych na poniższym wykresie. Najkorzystniejszymi wskaźnikami charakteryzuje się Działdowo, gdzie obserwujemy zarówno najwyższy przeciętny przyrost naturalny, jak i najkorzystniejsze, choć mimo wszystko ujemne, saldo migracji. W Bartoszycach przeciętny przyrost naturalny był wyższy niż w Szczytnie i Kętrzynie. Niepokojącym jest dość duże ujemne saldo migracji w Bartoszycach. Jedynie w Szczytnie saldo to było jeszcze niższe.

Wykres 16 Przeciętny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców oraz przeciętne saldo migracji na 1000 mieszkańców w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Analiza struktury ludności według ekonomicznych grup wieku oraz jej zmiany w czasie pozwalają przewidzieć potrzeby mieszkańców, a przez to również zaplanować dalszy rozwój społeczno-gospodarczy jednostki terytorialnej.

Udział młodych ludzi w wieku przedprodukcyjnym wśród mieszkańców Bartoszyc wynosi 17,2%. Jest to wskaźnik kształtujący się na niższym poziomie niż w przypadku całego województwa warmińsko-mazurskiego (19%) oraz powiatu bartoszyckiego (18,2%). W porównaniu do Kętrzyna i Szczytna, gdzie wskaźnik ten wynosi odpowiednio 16% i 17%, Bartoszyce wypadają korzystniej. Jedynie w Działdowie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (18,6%) jest zbliżony do średniej w regionie. Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym w analizowanych jednostkach kształtuje się na podobnym

poziomie. Większe różnice zaobserwować można porównując wskaźnik udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Największa jego wartość występuje w Kętrzynie (19,4%) i Szczytnie (19%). W Bartoszycach wskaźnik ten jest niższy i wynosi 18,2%. Jest to jednak wartość wyższa o 1,9 p.p. niż średnia dla województwa i 1,4 p.p. niż średnia dla powiatu bartoszyckiego.

Tabela 11 **Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku**

Jednostka terytorialna	udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	udział ludności w wieku produkcyjnym	udział ludności w wieku poprodukcyjnym
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	19,0 %	64,7 %	16,3 %
Powiat bartoszycki	18,2 %	65,0 %	16,8 %
Bartoszyce	17,2 %	64,6 %	18,2 %
Działdowo	18,6 %	65,5 %	15,8 %
Kętrzyn	16,0 %	64,7 %	19,4 %
Szczytno	17,0 %	64,1 %	19,0 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Dane dotyczące zmiany struktury ludności w latach 2006-2013 w Bartoszycach wyraźnie odzwierciedlają proces starzenia się społeczeństwa. Przedstawia to poniższa tabela, z której można wyciągnąć następujące wnioski:

- udział ludności w wieku przedprodukcyjnym spadał systematycznie od 2006 roku (z poziomu 20,1% do 17,2%),
- zmniejsza się również udział mieszkańców w wieku produkcyjnym (w 2006 roku grupa ta stanowiła 66,6%, w 2013 roku 64,6%),
- udział najstarszej grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym bardzo wyraźnie wzrasta w analizowanych latach 2006-2013 (wzrost o 37% - z 13,3% w 2006 roku do 18,2% w 2013 roku).

Tabela 12 **Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Bartoszycach w latach 2006-2013**

ROK	udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	udział ludności w wieku produkcyjnym	udział ludności w wieku poprodukcyjnym
2006	20,1 %	66,6 %	13,3 %
2007	19,4 %	66,8 %	13,8 %
2008	19,1 %	66,5 %	14,4 %
2009	18,8 %	66,3 %	14,9 %
2010	17,9 %	66,5 %	15,7 %
2011	17,5 %	66,0 %	16,4 %
2012	17,4 %	65,3 %	17,3 %
2013	17,2 %	64,6 %	18,2 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Zaobserwowany wyżej trend starzenia się społeczeństwa jest charakterystyczny dla całego kraju. Obecnie stanowi on jeden z najpoważniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym wiąże się z koniecznością podjęcia konkretnych działań władz państwowych i samorządowych na rzecz wzrastającej liczby ludzi starszych. Główne obszary, które będą wymagały zwiększonego dotowania to m.in. ochrona zdrowia oraz opieka społeczna. Towarzyszyć temu będzie jednocześnie spadek wpływów do budżetu generowanych przez osoby pracujące. Zjawisko starzenia się społeczeństwa może okazać się istotną barierą w rozwoju miast, regionów i całego kraju.

Wzrastający udział ludności w wieku poprodukcyjnym znajduje odzwierciedlenie we wskaźnikach obciążenia demograficznego. Szczególnie wskaźnik dotyczący obciążenia ludności w wieku produkcyjnym osobami w wieku poprodukcyjnym wiązać się będzie z koniecznością większego niż obecnie obciążenia osób pracujących (w tym ich dochodów) na rzecz zaspokojenia potrzeb rosnącej liczby osób opuszczających rynek pracy.

Tabela 13 **Wskaźnik obciążenia demograficznego w Bartoszycach w latach 2006-2013**

ROK	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
2006	50,1 %	65,8 %	19,9 %
2007	49,7 %	71,3 %	20,7 %
2008	50,4 %	75,2 %	21,6 %
2009	50,8 %	79,1 %	22,4 %
2010	50,4 %	87,7 %	23,5 %
2011	51,5 %	93,7 %	24,9 %
2012	53,1 %	99,5 %	26,5 %
2013	54,9 %	105,8 %	28,2 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

4.2 Oświata i wychowanie

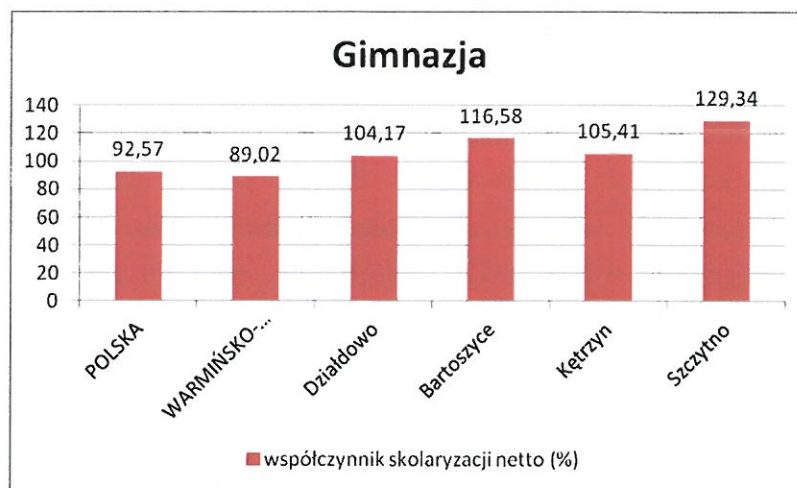
W ostatnich kilkunastu latach wzrasta rola kapitału ludzkiego jako czynnika wpływającego na rozwój społeczno-gospodarczy jednostki terytorialnej. Jego poziom jest kształtowany już od najwcześniejszych lat szkolnych. Poziom i dostępność edukacji na odpowiednim poziomie wpływa na jakość życia w mieście i uatrakcyjnia jego wizerunek wśród mieszkańców.

W roku szkolnym 2013/2014 Gmina Miejska Bartoszyce była organem prowadzącym dla 4 przedszkoli publicznych, 5 szkół podstawowych i 3 gimnazjów. Ponadto samorząd miejski dotował 1 przedszkole niepubliczne i 1 niepubliczne gimnazjum. Do szkół podstawowych i gimnazjów w 2013 roku uczęszczało odpowiednio 1450 i 931 uczniów. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach maleje z roku na rok. W stosunku do 2006 roku zanotowano spadek liczby uczniów o 21% w szkołach podstawowych oraz 26% w gimnazjach. Trend taki obserwowany jest na terenie całej Polski. W analizowanych latach spadek liczby uczniów w skali kraju wynosił 13% w szkołach podstawowych oraz 26% w gimnazjach. Źródłem tego zjawiska są niepokojące zmiany demograficzne, a szczególnie coraz wyraźniejszy spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Utrzymywanie się tej tendencji przez kolejne lata doprowadzić może do likwidacji części placówek szkolnych. Łączenie oddziałów szkolnych z kolei wpłynie niekorzystnie na dostępność usług edukacyjnych i jakość nauczania.

Współczynnik skolaryzacji, jako jeden z podstawowych wskaźników dotyczących edukacji, informuje jakie są relacje pomiędzy ilością uczniów na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w wieku odpowiadającym temu poziomowi nauczania. Do niniejszej analizy użyto współczynnika skolaryzacji netto w gimnazjach². Według dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego w bartoszyckich gimnazjach współczynnik skolaryzacji wynosi 116,58%. Oznacza to, że taki odsetek uczniów w wieku 13-16 lat uczęszczał do gimnazjów na terenie miasta w stosunku do ogólnej liczby ludności w wieku 13-16 lat. Jest to wartość stosunkowo wysoka, jedynie w Szczytnie współczynnik ten był wyższy (129,34%). W Działdowie i Kętrzynie kształtuje się on na znacznie niższym poziomie. Przyczyną takiego stanu jest fakt, że wielu uczniów mieszkających poza samym miastem, często z terenu całego powiatu, dojeżdża do szkół na terenie Bartoszyce.

Wykres 17 Współczynnik skolaryzacji netto w gimnazjach w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

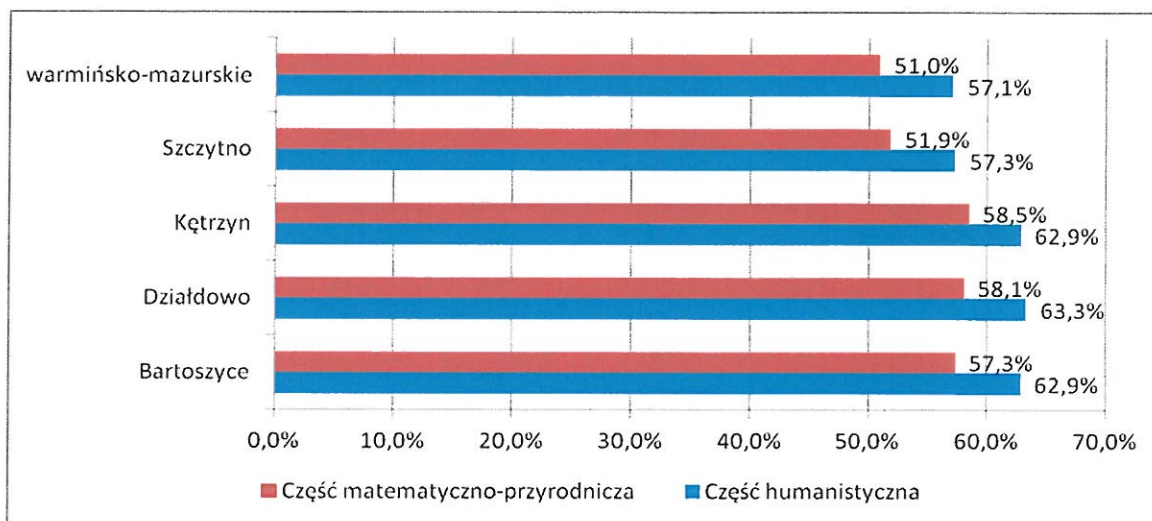
Cechą, która dodatkowo odzwierciedla poziom oświaty w danej jednostce, jest średni wynik egzaminów kończących określony poziom nauczania. W 2013 roku uczniowie bartoszyckich gimnazjów uzyskali lepsze wyniki z części humanistycznej egzaminu (62,9%) niż z części matematyczno-przyrodniczej (57,3%). W obydwu częściach egzaminu średnie oceny w Bartoszycach były znacznie wyższe niż średnie oceny dla województwa warmińsko-

² Za osoby podlegające obowiązkowi edukacyjnemu w zakresie szkolnictwa gimnazjalnego, przyjmuje się mieszkańców w wieku od 13 – 16 lat.

mazurskiego. Z analizowanych miast Szczytno charakteryzuje się najgorszymi wynikami. W przypadku Działdowa i Kętrzyna wynik egzaminów gimnazjalnych był nieznacznie wyższy niż w Bartoszycach.

Wykres 18 Średnia ocena z egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej w wybranych jednostkach w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży <http://www.oke.lomza.pl/>

Szkolnictwo ponadgimnazjalne w Bartoszycach realizowane jest w ramach działalności 5 placówek:

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Kresowiaków (Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych),
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Elizy Orzeszkowej (Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla młodocianych pracowników, Liceum Ogólnokształcące),
- Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy im. Kawalerów Maltańskich (Zasadnicza Szkoła Zawodowa – specjalna).

W 2014 roku naukę w szkołach ponadgimnazjalnych w Bartoszycach (liceach ogólnokształcących i szkołach zawodowych) pobierało 1640 uczniów. W stosunku do 2010 roku liczba ta spadła o 20% (z 2043 uczniów w 2010 roku do 1640 w 2014 roku). Podobną

tendencję obserwuje się także w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego. Wynika ona z systematycznie malejącego przyrostu naturalnego, i co za tym idzie, malejącej liczby osób w wieku szkolnym.

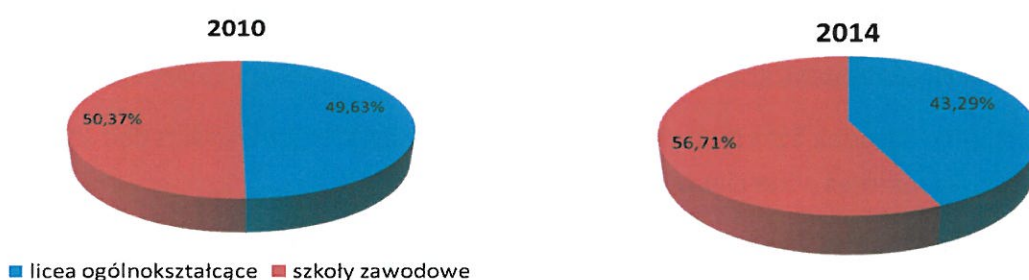
Tabela 14 Liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych w Bartoszycach w latach 2010-2014

Typ szkoły	Liczba uczniów				
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liceum ogólnokształcące	879	857	831	719	710
Technikum	571	581	570	582	572
Zasadnicza szkoła zawodowa	414	392	382	323	358
Liceum profilowane	54	46	34	19	0
Technikum uzupełniające	44	47	30	15	0
Uzupełniające liceum ogólnokształcące	81	83	36	0	0
Razem	2043	2006	1883	1658	1640

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Pomimo malejącej ogólnej liczby uczniów w szkołach gimnazjalnych, liczba uczniów uczęszczających do techników w Bartoszycach utrzymuje się na podobnym poziomie. W latach 2010-2014 zwiększył się ogólny udział uczniów uczęszczających do szkół zawodowych. Zjawisko to wynika z rosnącej popularności szkolnictwa zawodowego kosztem szkolnictwa ogólnokształcącego.

Wykres 19 Struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Bartoszycach pod względem liczby uczniów uczęszczających do szkół ogólnokształcących i zawodowych

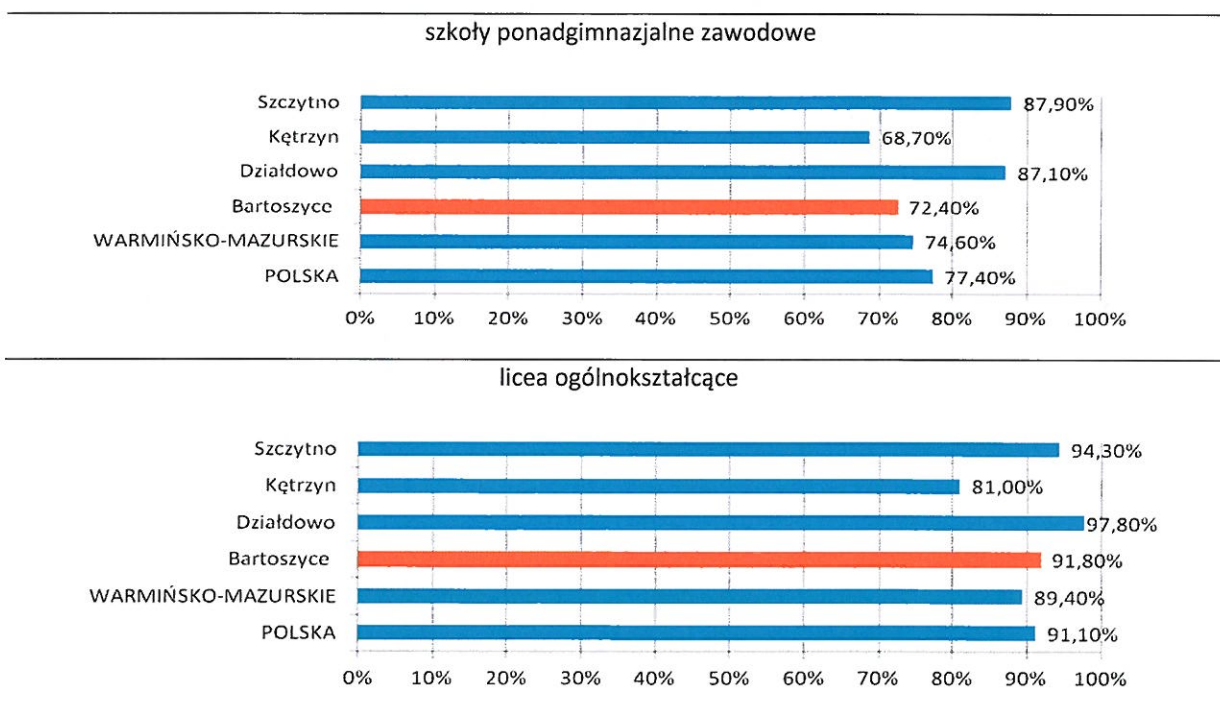

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Poziom szkolnictwa ponadgimnazjalnego został zbadany za pomocą analizy zdawalności egzaminów maturalnych. W Bartoszycach zdawalność egzaminów w 2013 roku była niższa niż w Szczytnie i Działdowie, i jednocześnie wyraźnie wyższa niż w Kętrzynie. W porównaniu do średniej zdawalności matur w szkołach zawodowych w województwie i kraju Bartoszyce wypadają niestety słabiej. Jednak w przypadku matur w liceach ogólnokształcących cecha ta jest korzystniejsza niż w regionie i kraju.

Wykres 20 Zdawalność egzaminów maturalnych w szkołach ponadgimnazjalnych w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

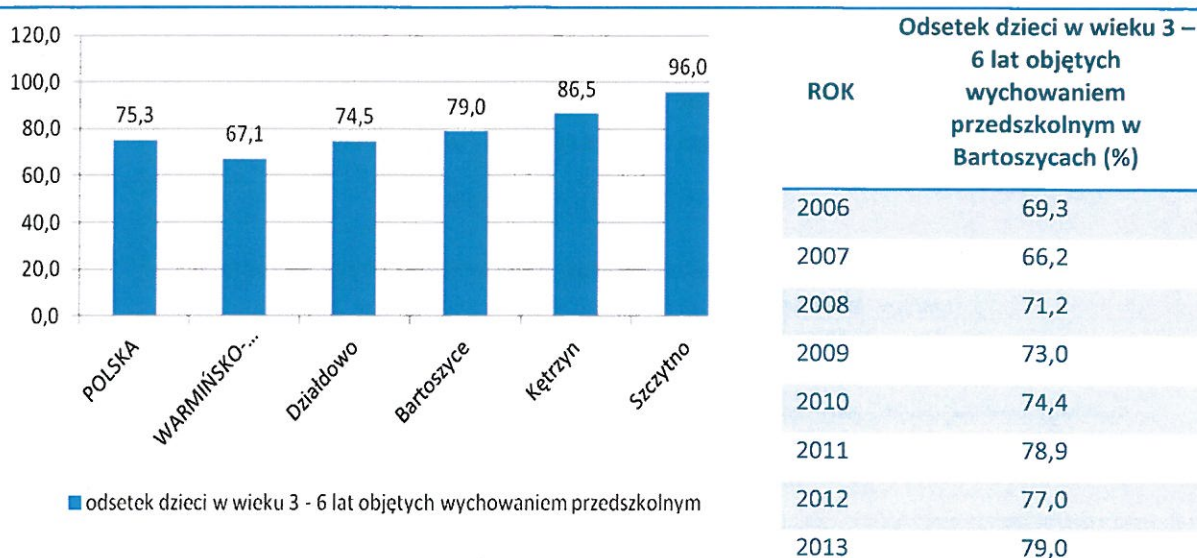
W ramach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2013/2014 w mieście Bartoszyce funkcjonowało 5 przedszkoli (4 przedszkola publiczne i jedno niepubliczne), w których znajdowało się łącznie 620 miejsc. Liczba miejsc w przedszkolach systematycznie rośnie z roku na rok i w porównaniu z rokiem 2006 wzrosła o 20%.

W 2013 roku w Bartoszycach 79% dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych było wychowaniem przedszkolnym. Pod względem tej cechy miasto wypada lepiej w porównaniu ze średnią dla kraju (75,3%), województwa (67,1%) i miasta Działdowo (74,5%). Gorzej wypada jednak w porównaniu z Kętrzynem (86,5%) oraz Szczytnem (96%). W Bartoszycach obserwuje się

bardzo pozytywne zjawisko ciągłego wzrostu analizowanego wskaźnika. W 2006 roku 69% dzieci w wieku 3 – 6 lat uczęszczało do przedszkola, w 2013 roku było to już 79%.

Wykres 21 Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Bartoszycach w 2013 roku na tle porównywanych jednostek terytorialnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Sieć publicznych przedszkoli uzupełnianych przedszkolem niepublicznym nie zaspakajała potrzeb mieszkańców - 26 dzieci zamieszkałych w Bartoszycach i zgłaszanych do przedszkoli podczas rekrutacji wiosną 2013 roku nie zostało przyjętych z powodu braku miejsc. W 2014 roku problem ten znikł poprzez wprowadzenie reformy, w wyniku której 6-latki zaczęły uczęszczać do szkół podstawowych. Obecnie przedszkola w Bartoszycach oferują więcej miejsc niż chętnych dzieci.

4.3 Kultura

Z uwagi na uwarunkowania historyczne Bartoszyce bez wątpienia są miastem wielokulturowym i wieloetnicznym. Teren, na którym położone są Bartoszyce, na przestrzeni wieków przynależał do różnych narodowości. Po zakończeniu drugiej wojny światowej na miejsce zamieszkujących tu Warmiaków, Mazurów, Niemców, sprowadzona została ludność z Polski centralnej, kresów wschodnich, Ukraińcy przesiedleni w ramach akcji

„Wisła”, stąd też od zakończenia II wojny światowej na terenie miasta Bartoszyce wyróżnia się 4 grupy ludności: Niemcy (dawni mieszkańcy Prus Wschodnich), ludność z centralnej i wschodniej Polski, przesiedleńcy z kresów wschodnich II Rzeczypospolitej (Wileńszczyzna, Wołyń), Ukraińcy (akcja „Wisła”). Każda z tych grup wprowadzając swoje obyczaje, tradycje i kulturę przekazywaną z pokolenia na pokolenie, tworzy osobliwy i wyjątkowy charakter miasta. Wieloetniczność społeczeństwa Bartoszyce ma bardzo duży wpływ na charakter działań kulturalnych w mieście.

Oprócz wielokulturowości Bartoszyce na atrakcyjność turystyczną wpływ ma występowanie obiektów zabytkowych i zabytków archeologicznych. Do najcenniejszych obiektów zabytkowych w Bartoszycach należą:

Brama Lidzbarska – jest to najstarszy cenny zabytek architektury świeckiej z około 1468 roku, jeden z nielicznych ocalałych fragmentów murów obronnych Bartoszyce, którymi otoczono miasto w połowie XIV wieku. Charakterystyczne, małe okna bramy były przerabiane wielokrotnie w wieku XVIII i XIX. Większy dzwon, ozdobiony liściem akantu oraz tarczą herbową z literami N. S., pochodzi z roku 1517, przeniesiono go tu w roku 1819 z wieży zburzonego wówczas ratusza bartoszyckiego. Mniejszy dzwon z ornamentem rocaille odlano w 1767 roku. Wnętrze Bramy wielokrotnie przebudowywane i tynkowane nie posiada cech zabytkowych.

Kościół pw. Św. Jana Ewangelisty i Matki Boskiej Częstochowskiej - najstarsza zachowana budowa sakralna. Przypuszcza się, że budowę rozpoczęto w roku 1332, choć pierwsza wzmianka o nim pochodzi z roku 1345. Przebudowano go w roku 1676, zaś w roku 1732 wzniesiono wieżę kościoła w jej obecnym kształcie. Kościół ten do dziś zachował swój pierwotny charakter trójnawowej bazyliki, o znacznie niższych nawach bocznych. Korpus kościoła pozostał bez zmian od XIV w., jednak jego sylwetka z biegiem czasu zmieniała się w wyniku dobudowywania do kościoła różnego rodzaju kaplic przez osoby prywatne i instytucje średniowieczne.

Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela - pierwsza wzmianka o Kościele św. Jana Chrzciciela pochodzi z roku 1484. Jest to jednonawowy kościół, założony na planie prostokąta. Najstarszą częścią ołtarza głównego w tym kościele jest ceglana mensa gotycka. Rzeźby ołtarzowe przedstawiające Pasję, odnowione w latach 1860 i 1913, pochodzą z roku 1720, z kręgu Krausa. Ambona pochodzi z roku 1706. Wspiera się na figurze anioła. Pomiędzy kręconymi kolumnami korynckimi wyrzeźbiono w niej postacie Chrystusa, ewangelistów i proroków, ornament z owoców i kłosów, nad poręczami motyw akantu, na drzwiach płaskorzeźbę Ecce Homo.

Kościół pw. Św. Brunona - powstał w latach 1882-1883. Architektura samej budowli i wnętrze kościoła reprezentują styl neogotycki. Podczas wojny kościół nie ucierpiał prawie wcale, dzięki czemu wymagał jedynie drobnych remontów i renowacji, które przeprowadzono już w okresie powojennym. W 2002 r. Kościół św. Brunona doczekał się erygacji, której dokonał arcybiskup archidiecezji warmińskiej, nadając kościołowi status archidiecezjalnego Sanktuarium św. Brunona Bonifacego z Kwerfurtu Biskupa i Męczennika.

Rynek starego miasta ze spichlerzami i kamieniczkami mieszczańskimi - stare miasto charakteryzuje się doskonale zachowanym układem urbanistycznym, który podlega ochronie konserwatora zabytków. Ochronie konserwatora podlega również szachownica ulic oraz budynki i kamieniczki mieszczańskie starego miasta. Kamienice są przykładem zabudowy miasta z przełomu XIX i XX wieku. Charakterystycznym elementem starego miasta są spichlerze. Pochodzą z przełomu XVIII i XIX wieku, świadczą o dawnym znaczeniu miasta w handlu zbożem. Niektóre z nich zostały wzniesione na murach miejskich. Dzisiejsze przeznaczenie tych budynków, z których najokazalej prezentują się spichlerze przy ul. Bema i Strzeleckiego, to obiekty gastronomiczne.

Bartki – Kamienne Baby - dwa kamienne posągi, umieszczone wraz z kamienną misą na skwerze przy zbiegu ulic Marii Curie-Skłodowskiej i Bohaterów Warszawy są najstarszymi bartoszyckimi zabytkami. Posągi te popularnie nazywane są „Bartkami” lub imionami Bartek i Gustebalda albo Kamienne Baby. Pomniki niewątpliwie należą do najstarszych pomników na ziemiach polskich. Niemal na pewno pochodzą z pierwszego tysiąclecia naszej ery, liczą sobie około tysiąca lat lub więcej.

Główną placówką kulturalną na terenie miasta jest Bartoszycki Dom Kultury, którego działalność polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury. Instytucja prowadzi działalność edukacyjno- kulturalną oraz organizuje większość działań kulturalnych na terenie miasta Bartoszyce. Podstawowym zadaniem placówki jest upowszechnianie kultury, edukacja poprzez sztukę oraz zapoznanie odbiorców kultury z różnymi dziedzinami twórczości, co pozwala w wartościowy sposób zagospodarować czas, a także energię dzieci, młodzieży, dorosłych z terenu miasta. Zajęcia zespołów i grup artystycznych odbywają się w przygotowanych salach i pracowniach, które są sukcesywnie doposażane.

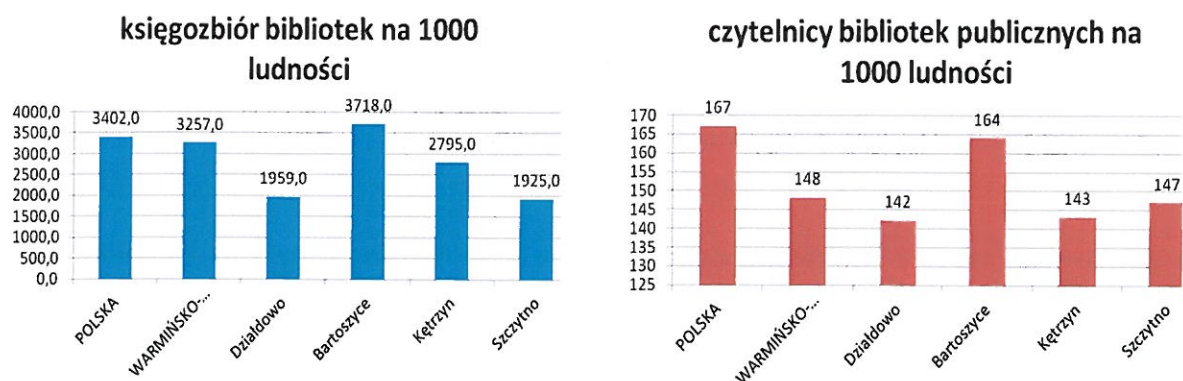
Dodatkowo w Bartoszycach działalność prowadzi Młodzieżowy Dom Kultury. Działania placówki skierowane są głównie do młodszych mieszkańców miasta. Młodzieżowy Dom Kultury jest organizatorem m.in. pikników i festynów rodzinnych, konkursów dla dzieci i młodzieży, turniejów sportowych oraz innych form organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Miejska Biblioteka Publiczna w Bartoszycach przy ulicy Generała Bema jest główną biblioteką na terenie miasta i powiatu bartoszyckiego. Jej głównym zadaniem jest zaspokajanie potrzeb czytelniczych mieszkańców oraz upowszechnianie wiedzy i kultury regionu. Poza oddziałem głównym posiada dodatkowo 2 filie oraz oddział dla dzieci i młodzieży. Inne biblioteki w mieście to: Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu, Filia w Bartoszycach oraz Biblioteka Klubu Garnizonowego.

Pod względem wskaźnika określającego księgozbiór bibliotek na 1 000 mieszkańców Bartoszyce wypadają najlepiej spośród analizowanych miast. W mieście na 1000 ludności przypada aż 3 718 woluminów zgromadzonych w bibliotekach. W pozostałych porównywanych miastach wskaźnik ten jest dużo mniej korzystny, a w przypadku Działdowa i Szczytna prawie dwa razy mniejszy niż w Bartoszycach. Również wskaźnik określający ilość czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców jest w Bartoszycach bardzo wysoki. Jest porównywalny do średniej dla Polski i dużo wyższy niż średnia dla województwa oraz dla miast Działdowa, Kętrzyna i Szczytna.

Wykres 22 Wskaźniki dotyczące bibliotek i czytelnictwa na terenie wybranych jednostek w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Oprócz wspomnianych wyżej instytucji na terenie miasta funkcjonuje ponad 65 stowarzyszeń działających w obszarach kultury, sportu, ochrony zdrowia, rekreacji, osób niepełnosprawnych.

Imprezy i konkursy organizowane w Bartoszycach o zasięgu ponadlokalnym to m.in.:

- Dni Bartoszyce (Międzynarodowe Dni Regionu Bartoszyce z licznymi koncertami i wydarzeniami kulturalnymi),

- „Wojewódzki Przegląd Teatrów Młodzieżowych BAKCYL”,
- „Kaziuki-Wilniuki”,
- Gala Disco-Polo,
- koncerty zespołów cygańskich,
- Mistrzostwa Pływadeł na rzece Łynie,
- Drugie Życie Roweru.

W porównaniu do trzech wybranych gmin miejskich – Działdowa, Kętrzyn i Szczytno, miasto Bartoszyce nie jest aż tak aktywne pod względem organizacji imprez masowych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 roku zorganizowano dwie imprezy masowe, w których udział wzięło łącznie 3 700 uczestników.

Tabela 15 Imprezy masowe na terenie wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Miasto	Liczba imprez masowych	Liczba uczestników imprez masowych
Działdowo	3	22000
Bartoszyce	2	3700
Kętrzyn	6	8400
Szczytno	3	7000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Podsumowując aspekty związane z działalnością kulturalno-rozrywkową na terenie miasta Bartoszyce, podkreślić trzeba dużą aktywność instytucji kultury. Jest to jednak działalność oferowana głównie mieszkańcom miasta, powiatu bartoszyckiego oraz sąsiadujących powiatów, co przejawia się niewielką liczbą organizowanych imprez masowych i niewielkim, w porównaniu do innych miast, uczestnictwem w tych imprezach. Na uwagę zasługuje jednak fakt prężnego funkcjonowania bibliotek i dużej popularności czytelnictwa w Bartoszczech.

4.4 Sport i wypoczynek

Występowanie i dostępność obiektów sportowo-rekreacyjnych w istotny sposób wpływa na komfort życia mieszkańców miast. Determinują one możliwości aktywnego spędzenia

wolnego czasu. Odpowiednia infrastruktura sportowo-rekreacyjna zachęca do korzystania z niej, promując zdrowy styl życia wśród mieszkańców.

Na terenie miasta Bartoszyce najważniejszą instytucją zajmującą się sportem i rekreacją jest Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji, który opiekuje się znaczną częścią miejskich obiektów sportowo-rekreacyjnych.

Główne obiekty sportowo-rekreacyjne w mieście zapewniają możliwość aktywnego spędzenia wolnego czasu podczas każdej pory roku. Należy do nich Stadion Miejski im. Kazimierza Górskiego, na którym znajdują się: płyta główna trawiasta z trybunami, pełnowymiarowa syntetyczna płyta piłkarska oraz 2 boiska trawiste treningowe. Pojemność stadionu wynosi 1 700 osób. Dodatkowo w Bartoszycach znajdują się boiska treningowo-rekreacyjne „Wembley” oraz obiekty sportowo-rekreacyjne, znajdujące się przy każdej ze szkół podstawowych (3 boiska Orlik, boisko wielofunkcyjne i przyszkolny kompleks sportowo – rekreacyjny).

Możliwość korzystania ze sportów wodnych oferuje:

- odkryty basen kąpielowy przy ul. Limanowskiego 18 (funkcjonuje sezonowo; przy basenie znajdują się boiska do piłki siatkowej oraz koszykówki),
- kąpielisko miejskie wraz z moło i infrastrukturą sportowo-techniczną nad jeziorkiem miejskim tzw. „Mleczarskim”,
- przystań kajakowa przy rzece Łynie wraz z infrastrukturą umożliwiającą turystom odpoczynek (wiaty drewniane, pomosty pływające, utwardzony wjazd i parking),
- kryty basen pływacki w Centrum Rekreacyjnym Hotelu Bartis.

Dodatkowo w sezonie zimowym otwarte jest zadaszone lodowisko przy ul. Korczaka. Na terenie jednego z parków w centrum Bartoszyce znajduje się siłownia zewnętrzna oraz tor do wyczynowej jazdy na rowerze. Ponadto obiektami sportowymi miasta są: lasek miejski TPD i Park Elizabeth wraz z licznymi traktami spacerowymi, obiekty sportowo-rekreacyjne i sale sportowe przy szkołach oraz klub fitness wraz z sauną. Możliwości aktywnego spędzenia czasu wolnego dają również 3 parki spacerowo-wypoczynkowe o łącznej powierzchni 12,9 ha.

W granicach stolicy powiatu bartoszyckiego funkcjonuje kilkanaście klubów sportowych, prowadzących różnego rodzaju sekcje sportowe. Są to organizacje pozarządowe promujące różnorodne dziedziny sportu, odnosząc przy tym sukcesy na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Są to m.in.: Bartoszycka Szkoła Taekwon-Do, Klub Sportowy „Kyokushin”, Stowarzyszenie Klub Motocyklowy „Wiraz”, Miejski Bartoszycki Klub Sportowy „Victoria”, Uczniowski Klub Sportowy „Olimp” przy Gimnazjum nr 2, Warmińsko-Mazurskie

Towarzystwo Ringo, Bartoszyckie Stowarzyszenie Brydża Sportowego, Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka”, Miejski Ludowy Klub Sportowy „Siła” Bartoszyce, Bartoszycki Klub Kolarski „RANT”, Uczniowski Klub Sportowy „Przyjaźń” przy Szkole Podstawowej nr 4.

4.5 Turystyka

Wpływ na atrakcyjność turystyczną jednostki ma szereg czynników. Oprócz podstawowych uwarunkowań turystyki, takich jak walory środowiskowe, zasoby kulturowe czy wydarzenia kulturalne i sportowe, bardzo duże znaczenie ma odpowiednie zagospodarowanie turystyczne. Składa się na nie odpowiedniej jakości baza hotelowa, gastronomiczna oraz towarzyszące im usługi dla turystów.

Baza noclegowa Bartoszyce składa się z 8 obiektów oferujących 223 miejsca noclegowe w 102 pokojach. Jeśli chodzi o ilość korzystających osób oraz ilość udzielonych noclegów, to Bartoszyce wypadają lepiej od Działdowa. W przypadku Szczytna polscy turyści chętniej korzystają z tamtejszej bazy noclegowej, niż jest to w przypadku Bartoszyce. Jednak za to więcej turystów zagranicznych skorzystało z noclegów w Bartoszycach niż w Szczytnie. Spośród porównywanych miast to właśnie Bartoszyce charakteryzują się największym udziałem turystów zagranicznych wśród turystów odwiedzających miasto ogółem, który wynosi aż 29%. Dla porównania w Działdowie było to 18%, Kętrzynie 16% i Szczytnie 8%.

Tabela 16 Ruch turystyczny w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

	Bartoszyce	Działdowo	Kętrzyn	Szczytno
Korzystający rezydenci (Polacy)	4181	3053	11312	7037
Udzielone noclegi rezydentom (Polakom)	6316	5204	17196	12071
Turyści zagraniczni korzystający	1711	666	2095	594
Udzielone noclegi turystom zagranicznym	2729	2035	3663	1060

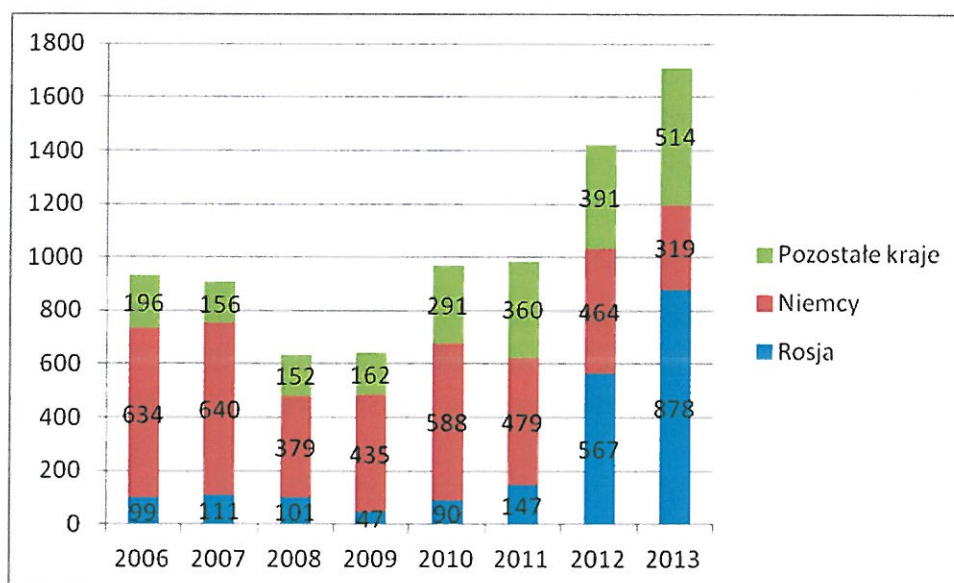
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Od 2006 do 2013 roku ogólna liczba turystów odwiedzających Bartoszyce wzrosła o 2 253. Warty zauważenia jest duży wzrost liczby turystów zagranicznych w tym okresie. W stosunku do 2006 roku ich liczba wzrosła prawie dziewięciokrotnie. Najbardziej dynamiczny wzrost

wystąpił w 2012 roku. Duży wpływ na to miało wprowadzenie w 2011 roku małego ruchu granicznego pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim a Obwodem Kaliningradzkim. Jak zostało to przedstawione na wykresie wyżej, do 2012 roku niewielu Rosjan korzystało z noclegów w Bartoszycach. Sytuacja ta zmieniła się bardzo wyraźnie w 2012 i 2013 roku. Odwrotny trend występuje w przypadku turystów z Niemiec. W stosunku do 2006 roku ich liczba spadła o 50%.

Wykres 23 Turyści zagraniczni korzystający z noclegów w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W Bartoszycach największe znaczenie ma turystyka tranzytowa, związana z przygranicznym położeniem miasta, oraz turystyka biznesowa. Jak pokazuje praktyka, uczestnicy wycieczek (nie tylko „turystyki” sentymentalnej) preferują bazę recepcyjną po polskiej stronie granicy. Rozwój turystyki powinien bazować na wykorzystaniu istniejących walorów: położenia przygranicznego (bliskie sąsiedztwo przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim w Bezledach), atrakcji kulturowych oraz przyrodniczych (m.in. rzeka Łyna). Działania w tym zakresie zmierzać powinny do rozbudowy bazy turystycznej (hotele, motele, pensjonaty) o odpowiednim standardzie wraz z infrastrukturą towarzyszącą (gastronomia, urządzenia rekreacyjne, parkingi) oraz adaptacji i modernizacji istniejących obiektów w celu podniesienia ich standardu.

4.6 Ochrona zdrowia

Głównym ośrodkiem na terenie miasta Bartoszyce zapewniającym opiekę medyczną jest Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II. W ramach Szpitala działa 11 oddziałów – Oddział Noworodkowy, Oddział Ginekologiczno-Położniczy, Oddział Rehabilitacji Dziecięcej i Terapii Matki, Oddział Rehabilitacji Neurologicznej, Szpitalny Oddział Ratunkowy, Oddział Urazowo-Ortopedyczny, Oddział Chorób Wewnętrznych z OIOK, Oddział Chorób Płuc, Oddział Chorób Dziecięcych, Oddział Chirurgii Ogólnej i Małoinwazyjnej, Oddział Intensywnej Terapii i Anestezjologii oraz Izba Przyjęć, Blok operacyjny, Stacja Dializ. Realizując swoje zadania statutowe Szpital rozpoznaje oraz zaspokaja potrzeby zdrowotne pacjentów powiatu bartoszyckiego oraz powiatów ościennych. W przypadku wybranych oddziałów szpitalnych opieką obejmuje również pacjentów z całego województwa warmińsko-mazurskiego.

Dodatkowo podstawowa opieka zdrowotna realizowana jest w ramach wielu innych zakładów opieki zdrowotnej, przychodni i gabinetów lekarskich. Na terenie miasta działalność prowadzi 10 ogólnodostępnych aptek.

Zadania z zakresu zdrowia publicznego, zagrożeń epidemiologicznych i przeprowadzania diagnoz laboratoryjnych wypełnia Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna. Powiatowa Stacja zapewnia realizację zadań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bartoszycach.

4.7 Pomoc społeczna

Zadania miasta z zakresu pomocy społecznej na rzecz najbardziej potrzebujących mieszkańców miasta wypełnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach.

W ramach ośrodka działa:

- Dom Dziennego Pobytu - kieruje swoją ofertę merytoryczną do osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych. Placówka oferuje różnorodne formy zajęć i terapii oraz jest bazą dla działalności Klubu Seniora;
- Środowiskowy Dom Samopomocy - placówka pobytu dziennego, przeznaczona dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo oraz wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych sprzężone z innymi chorobami, które nie wymagają leczenia szpitalnego bądź opieki stacjonarnej;

- Poradnia Konsultacyjno–Terapeutyczna.

MOPS w Bartoszycach jest również realizatorem, funkcjonującego od 1994 r., programu Miejskiego Centrum Organizacji Pozarządowych Pomocy Społecznej. W ramach Programu tworzone są warunki do inicjowania, rozwijania i koordynowania aktywności sektora pozarządowego w rozwiązywaniu istotnych problemów lokalnych. W programie uczestniczy 14 organizacji i stowarzyszeń, z których 8 ma siedzibę w budynku zarządzanym przez Ośrodek. Organizacje wspierają pracę MOPS w zakresie zadań z obszaru pomocy społecznej (m.in. realizacja usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i noclegowych, zaopatrzenie w żywność, odzież i sprzęt gospodarstwa domowego), pobudzają aktywność oraz inspirują działania samopomocowe w zaspokajaniu określonych potrzeb osób, rodzin, grup, czy też środowisk społecznych.

Działania z zakresu pomocy społecznej wspomaga także Stacja Socjalna Joannitów. Jej celem jest pomoc najbardziej potrzebującym mieszkańcom miasta i powiatu poprzez darmowe wydawanie leków i sprzętu ortopedycznego. Jest jedną z kilku stacji socjalnych w województwie warmińsko-mazurskim prowadzonych przez Joannitów. W ramach swojej działalności Stacja nieodpłatnie udziela pomocy najbardziej potrzebującym osobom.

Poza wyżej wspomnianymi podmiotami, w sferze pomocy społecznej działalność prowadzi Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Chorych przy ulicy Bohaterów Monte Cassino, Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza przy ulicy Limanowskiego oraz Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych „SION” przy ul. Bema.

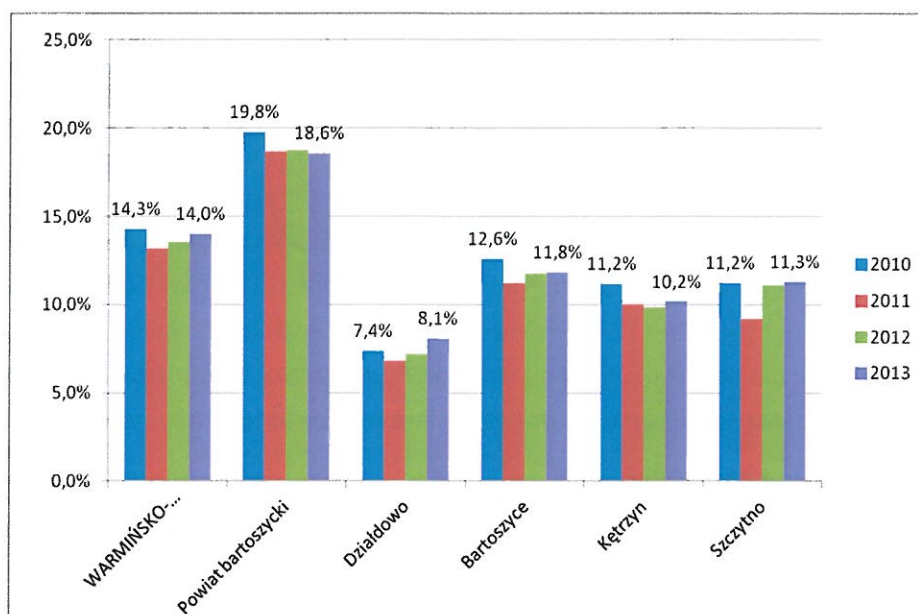
Działania na rzecz najbardziej potrzebujących mieszkańców są dodatkowo wspomagane przez szereg organizacji pozarządowych, m. in.: Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Bartoszycach, Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Bartoszycach, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą w Bartoszycach, Polski Związek Niewidomych Okręg Warmińsko – Mazurski Zarząd Koła w Bartoszycach, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg w Olsztynie Koło w Bartoszycach, Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku czy Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Bartoszycach.

Wskaźnikiem, który odzwierciedla jakość życia mieszkańców danej jednostki jest udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców. W 2013 roku w Bartoszycach 11,5% mieszkańców korzystało ze wsparcia środowiskowej pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich czterech lat wskaźnik ten spadł o 6%. Z analizy porównawczej z innymi miastami województwa warmińsko-mazurskiego wynika, że mieszkańcy Szczytna w podobnej skali korzystają z pomocy społecznej (11,3%), a niewiele niższa wartość wystąpiła w Kętrzynie (10,2%). Działalowo widocznie różni się pod tym

względem od pozostałych miast ze wskaźnikiem dużo niższym na poziomie 8,1%. Bartoszyce charakteryzują się dużo niższym udziałem osób korzystających z pomocy społecznej, niż jest to w przypadku średniej dla powiatu bartoszyckiego (18,6%) oraz całego regionu (14%).

Wykres 24 Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w wybranych miejscowościach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

4.8 Aktywność społeczna mieszkańców

Aktywność społeczna mieszkańców miasta ma istotne znaczenie w kształtowaniu procesów rozwojowych jednostki. Poprzez aktywną partycypację w sprawach społeczno-gospodarczych, mieszkańcy stają się partnerem dla władz samorządowych. Aktywność społeczna mieszkańców przejawia się najczęściej poprzez realizację oddolnych inicjatyw na rzecz rozwoju lokalnego. Szczególną rolę w tej kwestii spełniają organizacje pozarządowe. Zadaniem samorządu jest umożliwienie swobodnego działania tym organizacjom i umożliwienie im włączenia się do współdecydowania o rozwoju lokalnym. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wskazuje, że zadania publiczne mogą być realizowane przez podmioty trzeciego sektora. Zaangażowanie mieszkańców i współdziałanie wszystkich aktorów życia społeczno-

gospodarczego miasta jest gwarantem harmonijnego, partnerskiego i zrównoważonego rozwoju.

Na terenie miasta Bartoszyce działa 65 organizacji pozarządowych, w tym: 10 organizacji działających w obszarze kultury, 16 organizacji działających w obszarze pomocy społecznej, 18 organizacji działających w obszarze kultury fizycznej i sportu, 5 organizacji działających w obszarze rekreacji, 3 organizacje działające w obszarze niepełnosprawności, 13 organizacji działających w pozostałych obszarach. Status organizacji pożytku publicznego posiadało 5 z nich:

- Stowarzyszenie Na Rzecz Profilaktyki i Terapii Uzależnień "Źródło",
- Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach,
- Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Przyjaciół Opieki Paliatywnej w Bartoszycach,
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym "Jesteś-My",
- Stowarzyszenie Absolwentów, Sympatyków, Przyjaciół Szkoły Zespołu Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania "Kałyna".

Aktywność sektora pozarządowego koncentruje się głównie na działalności związanej z kulturą fizyczną i sportem (28% wszystkich organizacji pozarządowych w mieście), pomocą społeczną (25%) oraz kulturą (15%).

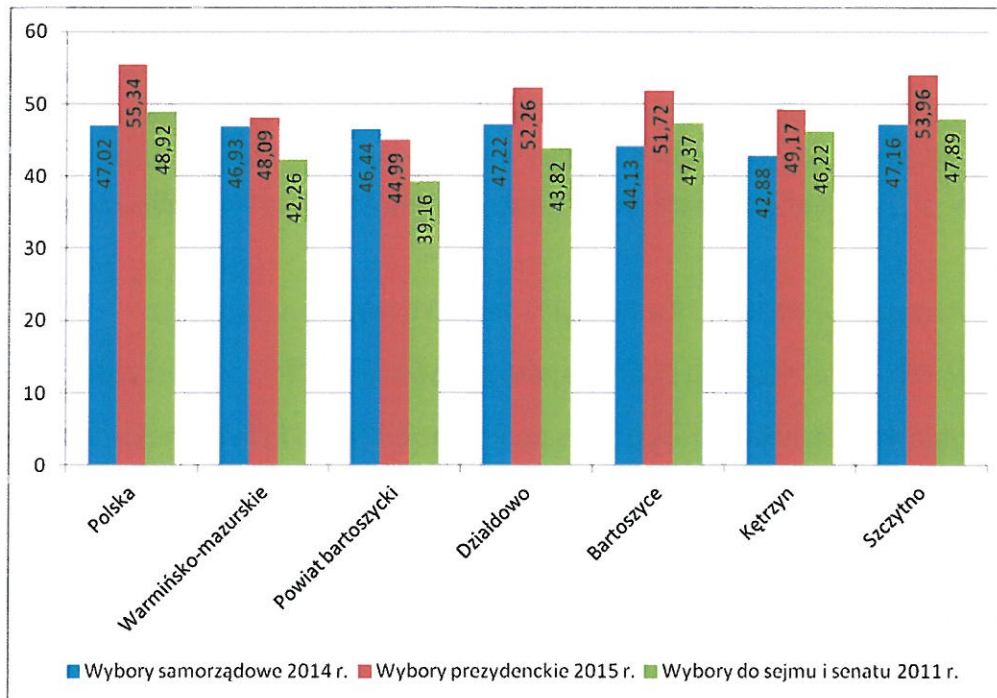
Co roku, w ramach realizacji Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Urząd Miasta Bartoszyce udziela wsparcia tym organizacjom w formie finansowej i pozafinansowej. Ma to na celu pobudzenie jak największej aktywności mieszkańców miasta.

Poziom aktywności obywatelskiej mieszkańców mierzony jest często za pomocą wskaźnika frekwencji w wyborach powszechnych i samorządowych. Poniższa tabela przedstawia procentowy udział mieszkańców wybranych jednostek terytorialnych w wyborach samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich.

Ogólna frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych, prezydenckich i parlamentarnych jest trochę niższa od średniej dla kraju. Szczególnie zwrócić należy uwagę na wybory samorządowe, w których frekwencja mieszkańców Bartoszyce (44,13%) jest niższa od średniej frekwencji w Polsce (47,02%), regionie (46,93%) i dwóch spośród porównywanych miast (Działdowo - 47,22% i Szczytna - 47,16%). Jedynie w Kętrzynie frekwencja w tych wyborach była jeszcze niższa i wynosiła 42,88%. Świadczyć to może niedostatecznym zainteresowaniem mieszkańców sprawami o charakterze lokalnym.

Wykres 25 Frekwencja mieszkańców wybranych jednostek terytorialnych w wyborach samorządowych, prezydenckich i parlamentarnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej <http://pkw.gov.pl/>

4.9 Współpraca międzynarodowa

Bartoszyce przywiązują bardzo dużą wagę do kontaktów z innymi miastami zagranicznymi. Do tej pory współpraca została nawiązana zarówno z bliższymi sąsiadami z Obwodu Kaliningradzkiego, takimi jak Pionierskij i Bagrationowsk, jak i tymi dalszymi jak Nienburg (Niemcy), Emmaboda (Szwecja), Varena (Litwa), Berezne (Ukraina). Dodatkowo miastem partnerskim Bartoszyce jest polskie miasto Mława w województwie mazowieckim.

Głównym celem współpracy międzynarodowej ze wspomnianymi miastami jest rozwój i wzmocnienie wymiany kulturalnej, promocja miasta poza granicami państwa oraz przybliżenie kultury innych państw mieszkańcom miasta.

Współpraca realizowana jest na wielu płaszczyznach – kulturowej, gospodarczej i społecznej. Do tej pory zrealizowano wspólnie wiele inicjatyw, polegających między innymi na:

- współpracy pomiędzy szkołami (wycieczki i wzajemne odwiedziny, wspólne zabawy współzawodnictwo sportowe, wymiana prac plastycznych, kontakty internetowe itp.),
- współpracy bibliotek miast partnerskich (organizacja wspólnych wieczorów poetyckich, poznanie form pracy z czytelnikami),
- współpracy na niwie kulturalnej (coroczne festiwale twórczości ludowej rejonów przygranicznych, uczestniczenie delegacji w obchodach dni naszych miast, wymiana wystaw z zakresu sztuki artystycznej i użytkowej itp.),
- współpracy harcerzy (wspólne obozy),
- współpracy pomiędzy ośrodkami pomocy społecznej (udział we wspólnej kursokonferencji, mającej na celu wymianę doświadczeń, sposób wdrażania nowatorskich rozwiązań w prowadzonej działalności, wspólne działania w obszarze integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych i starszych – prezentacje artystyczne, integracyjne plenery plastyki itd.),
- przeprowadzaniu corocznych turniejów (futbol, siatkówka) o puchar miast lub puchar „przyjaźni”.

Dodatkowo miasto Bartoszyce, podobnie jak cały powiat bartoszycki, wchodzi w skład Euroregionu „Bałtyk”, który działa na obszarze Danii, Szwecji, Łotwy, Litwy, Rosji i Polski. Udział w Stowarzyszeniu jest okazją do współpracy polegającej na wspólnej realizacji projektów przez członków poszczególnych krajów. Jest to również szansa na pozyskanie środków na realizację przygranicznych projektów partnerskich. Miasto Bartoszyce w ramach ww. programu pozyskało ponad 110 tys. euro na realizację projektu pn. „Transgraniczny Świat Turystyki. Uwarunkowania i Perspektywy Rozwoju Obszarów Przygranicznych” przy współpracy z miastami partnerskimi Ponierskij i Bagrationowsk z Obwodu Kaliningradzkiego.

Pozostałe projekty realizowane razem z partnerami zagranicznymi i współfinansowane ze środków zewnętrznych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 17 Projekty współpracy międzynarodowej realizowane w mieście Bartoszyce

L.p.	Tytuł projektu	Rok realizacji	Program
Projekty realizowane przez Urząd Miasta Bartoszyce			
1.	Bałtycka paleta barw – od wielokulturowości do jednoczenia narodów	2004	Program Współpracy Przygranicznej PHARE CBC Polska – Granica Wschodnia (Fundusz Małych Projektów)
2.	Zrozumieć się i zaprzyjaźnić – wielokulturowość bogactwem regionów przygranicznych	2005	Program Współpracy Przygranicznej PHARE CBC Polska – Granica Wschodnia
3.	„Mozaika Wspólnot Narodowościowo – Kulturowych Szansą Współpracy Obszarów Przygranicznych”	2006 / 2007	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Sąsiedztwa Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej (INERREG IIIA)
4.	Forum gospodarcze dla małych i średnich przedsiębiorstw z miast partnerskich - Bartoszyce 2008	2008	Town Twinning (Europa dla obywateli)
5.	„Transgraniczny Świat Turystyki. Uwarunkowania i Perspektywy Rozwoju obszarów Przygranicznych”	2009	Fundusz Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych (Mechanizm Finansowy EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego)
Projekty zrealizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach			
6.	„Dzieli nas tylko granica - Przegląd Małych Form Artystycznych Środowiskowych Placówek Wsparcia z terenu Euroregionu Bałtyk	2005	Program Współpracy Przygranicznej Phare NARODOWY PROGRAM DLA POLSKI 2003 Fundusz Małych Projektów
7.	Przez sztukę do partnerstwa transgranicznego – Integracyjne warsztaty arteterapeutyczne – Bartoszyce 2005”	2005	Program Współpracy Przygranicznej Phare NARODOWY PROGRAM DLA POLSKI 2003 Fundusz Małych Projektów
8.	„Integracja – Sztuka – Partnerstwo Transgraniczne – Spotkania Artystyczne Osób Niesamodzielnych z Terenu Euroregionu Bałtyk”	2006	Program Współpracy Przygranicznej Phare NARODOWY PROGRAM DLA POLSKI 2003 Fundusz Małych Projektów
9.	„Integracja ponad granicami” – Bartoszyckie Spotkania Artystyczne Twórców Niesamodzielnych	2007	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Sąsiedztwa Litwa – Polska - Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej INTERREG IIIA

Źródło: Dane Urzędu Miasta Bartoszyce

Władze miasta Bartoszyce zamierzają w dalszym ciągu kontynuować i umacniać dotychczasową współpracę z miastami partnerskimi. Dotychczasowe wspólne działania

partnerskie przyniosły wiele pozytywnych efektów zarówno po stronie miasta Bartoszyce, jak i po stronie partnera zagranicznego.

Od kwietnia 2015 roku miasto Bartoszyce zostało włączone do Międzynarodowej i Polskiej Sieci Miast Cittaslow. Międzynarodowa Sieć Cittaslow powstała w 1999 roku we Włoszech. Jej głównym celem jest przeciwstawienie się globalizacji i homogenizacji miast poprzez popieranie różnorodności kulturalnej, ochronę środowiska naturalnego, promocję tradycyjnych lokalnych produktów oraz dążenie do poprawy jakości życia. Miasta w ramach wspomnianej sieci muszą spełniać szereg wymagań dotyczących energii i polityki środowiskowej, polityki infrastrukturalnej, polityki jakości życia miejskiego, rolnictwa, turystyki, rzemiosła, gościnności, świadomości, szkolenia, spójności społecznej i partnerstwa. Bartoszyce, włączając się do sieci Cittaslow, przyjęły koncepcję takiego kształtowania rozwoju lokalnego, który prowadzi do spokojnego, bezstresowego życia codziennego mieszkańców. Duży nacisk kładzie się również na promocję lokalnych produktów. Wszystkie te działania mają na celu polepszenie standardu życia w miasteczkach oraz poprawę atrakcyjności turystycznej.

SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA

PODSUMOWANIE

MOCNE STRONY

1. Duże zasoby pracy
2. Upowszechnianie się edukacji przedszkolnej
3. Wielokulturowy i wieloetniczny charakter miasta
4. Aktywnie działające instytucje kulturalne
5. Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna
6. Duża liczba organizacji pozarządowych aktywnie działających na obszarze miasta
7. Dobrze rozwinięta współpraca międzynarodowa miasta

SŁABE STRONY

1. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa
2. Zmniejszanie się liczby mieszkańców miasta (depopulacja)
3. Stałe utrzymujące się ujemne saldo migracji
4. Ujemny przyrost naturalny
5. Systematyczny spadek liczby uczniów w szkołach, skutkujący wzrostem kosztów realizacji zadań oświatowych
6. Mała liczba imprez masowych
7. Brak zabytków rangi krajowej, mogących przyciągnąć turystów spoza regionu

5. Spójność z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi

Tworzenie dokumentów o charakterze strategicznym na najniższym poziomie podziału terytorialnego Polski (gminy i miasta) nie jest wymagane przepisami prawa. Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. wśród dokumentów strategicznych opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego wymienia jedynie strategie rozwoju województw oraz strategie ponadregionalne. Jednak samorządy na poziomie gminnym, jako podmioty odpowiedzialne za prowadzenie polityki rozwoju, przygotowują często takie dokumenty. Dokumenty strategiczne miast i gmin powinny zawsze być spójne z dokumentami na szczeblu europejskim (w szczególności uwzględniając zasady Europejskiej Polityki Rozwoju), krajowym i regionalnym. Taki schemat prowadzenia polityki rozwoju, w którym dokumenty niższego szczebla wpisują się w działania określone w dokumentach nadrzędnych, powoduje koncentrację działań na priorytetowych obszarach, potęgując tym samym efekty tych działań.

5.1 Uwarunkowania wynikające z dyrektyw Unii Europejskiej oraz polityki krajowej

Strategia EUROPA 2020

Jest to strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010 – 2020, która zastąpiła wcześniej obowiązującą Strategię Lizbońską. Realizacja strategii ma przyczynić się do wzrostu zatrudnienia, poprawy produktywności i spójności społecznej. W dokumencie tym Unia Europejska wyznaczyła trzy najważniejsze, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- wzrost inteligentny (ang. smart growth), czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- wzrost zrównoważony (ang. sustainable growth), czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów,
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. inclusive growth), czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Komisja Europejska zaproponowała wskaźniki umożliwiające monitorowanie postępów w realizacji ww. priorytetów za pomocą pięciu nadrzędnych celów, określonych na poziomie całej UE, w tym:

- osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%;
- poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, w tym przeznaczanie 3% PKB UE na inwestycje w badania i rozwój;
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z poziomami z 1990 roku; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%;
- podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe;
- wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza poprzez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego 20 milionów obywateli.

Osiągnięcie ww. wskaźników będzie bardzo trudne dla całego regionu Warmii i Mazur, w tym również dla miasta Bartoszyce. Są to wartości określone dla całej Unii Europejskiej, jednak poszczególne strategie rozwoju, zarówno na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, powinny sprzyjać osiągnięciu celów określonych dla całej Wspólnoty Europejskiej. Strategia Europa 2020 obliuguje samorządy terytorialne do kształtowania polityki rozwoju w oparciu o zwiększanie konkurencyjności jednostki. Kluczem do tego powinien być inteligentny i zrównoważony rozwój, sprzyjający włączeniu społecznemu.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK)

Dokument jest średniookresową strategią dla kraju, określającą działania państwa mające na celu przyspieszenie rozwoju Polski oraz harmonogram i źródła finansowania tych działań. SRK jest odniesieniem dla dokumentów programowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (programów operacyjnych i umowy partnerstwa), co jest szczególnie istotne dla planowania polityki rozwoju przez samorządy na niższych szczeblach. Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne:

1. Sprawne i efektywne państwo, obejmujący następujące cele:

- Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem,
- Zapewnienie środków na działania rozwojowe,
- Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji potrzeb i aktywności obywatela;

2. Konkurencyjna gospodarka, obejmujący następujące cele:

- Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej,
- Wzrost wydajności gospodarki,
- Zwiększenie innowacyjności gospodarki,
- Rozwój kapitału ludzkiego,
- Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych,
- Efektywność energetyczna i poprawa stanu środowiska,
- Zwiększenie efektywności transportu;

3. Spójność społeczna i terytorialna, obejmujący następujące cele:

- Integracja społeczna,
- Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych,
- Wzmocnienie mechanizmów dyfuzji oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Głównym celem polityki regionalnej określonym w KSRR jest wzrost, zatrudnienie i spójność w horyzoncie długookresowym. Osiągnięcie tego celu wymaga dwukierunkowego działania, z jednej strony wykorzystania potencjałów rozwojowych regionów i terytoriów, z drugiej strony usuwania barier rozwojowych.

Cel strategiczny obejmuje trzy cele szczegółowe:

- Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność),
- Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność),
- Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).

Dla miasta Bartoszyce, podobnie jak całego województwa warmińsko-mazurskiego, kluczowe znaczenie ma cel 2 odnoszący się do marginalizacji obszarów problemowych. W KSRR podkreśla się konieczność przewyższania niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE.

W SRK zostały sformułowane wytyczne, które należy uwzględnić podczas planowania strategicznego. Są to wytyczne sformułowane dla regionów, jednak na niższych szczeblach powinny one być traktowane jako wskazówki w procesie planowania rozwoju. Według tych wytycznych samorządy powinny odchodzić od jednorazowych działań krótkoterminowych na rzecz tworzenia polityk wieloletnich. Czynnikiem rozwoju powinny być endogeniczne zasoby, w których posiadaniu jest jednostka, co pozwoli na znaczne uniezależnienie się od transferów zewnętrznych. Kolejnym zaleceniem jest koncentracja finansowania na wybranych inwestycjach, które w największym stopniu przyczynią się do rozwoju społeczno-gospodarczego i dodatkowo spowodują jego dyfuzję. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania strategiami rozwoju postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwem obywatelskim tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Jest to najważniejszy dokument strategiczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego kraju. KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych dla:

- poprawy konkurencyjności największych miast i powiązań między nimi,
- tworzenia warunków równomiernego rozwoju poza dużymi miastami,
- rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej (np. sieci szerokopasmowe),
- poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych,
- wzmocnienia odporności Polski na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym (np. poprzez budowanie połączeń energetycznych z sąsiednimi państwami) czy ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi (np. powodzią),
- systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego (np. eliminowania chaotycznego sposobu zabudowy przedmieść).

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

Strategia dotyczy 5 województw tzw. Polski Wschodniej: warmińsko-mazurskiego, lubelskiego, podlaskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego. Realizacja strategicznej wizji będzie możliwa dzięki podjęciu szeregu skoncentrowanych i zintegrowanych działań w ramach trzech zasadniczych strategicznych obszarów: INNOWACYJNOŚĆ – ZASOBY PRACY – INFRASTRUKTURA, których celem jest:

- podniesienie poziomu innowacyjności makroregionu poprzez budowę i wzmocnienie przewag konkurencyjnych w oparciu o endogeniczne specjalizacje gospodarcze i wzmocnienie potencjału sektora nauki i badań;
- aktywizacja zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr oraz skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy;
- zwiększenie zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności makroregionu, w tym głównych funkcjonalnych rynków pracy.

Oprócz wyżej wspomnianych krajowych dokumentów strategicznych, zgodnie z nowym systemem zarządzania rozwojem, do głównych dokumentów strategicznych należy też 9 strategii zintegrowanych, które uszczegóławiają Strategię Rozwoju Kraju 2020. Strategie zintegrowane obejmujących Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (z uwagi na duże znaczenie dla strategii lokalnych została opisana szczegółowo wyżej) i 8 strategii branżowych:

- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki,
- Strategia rozwoju kapitału ludzkiego,
- Strategia rozwoju transportu,
- Strategia Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,
- Strategia Sprawne państwo,
- Strategia rozwoju kapitału społecznego,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa,
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP.

5.2 Uwarunkowania wynikające z dokumentów regionalnych

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

Główny dokument strategiczny na szczeblu wojewódzkim jako główny cel rozwoju regionu określa spójność ekonomiczną, społeczną i przestrzenną Warmii i Mazur z regionami Europy. Cel ten ma zostać zrealizowany poprzez 4 cele strategiczne:

- wzrost konkurencyjności gospodarki,
- wzrost aktywności społecznej,
- wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych,
- nowoczesna infrastruktura rozwoju.

W strategii wojewódzkiej obszar regionu został podzielony na Obszary Strategicznej Interwencji (OSI). Poszczególne OSI zostały wyznaczone na podstawie występowania określonego potencjału lub problemu rozwojowego. Miasto Bartoszyce zostało włączone do trzech OSI:

1. Nowoczesna wieś – działania na tym obszarze polegać mają na wzroście specjalizacji produkcji wysokiej jakości żywności. Powinna także zostać wzmocniona działalność promocyjna i targowa i współpraca biznesowa.
2. Obszary przygraniczne – planowana interwencja na tych obszarach powinna prowadzić do intensyfikacji współpracy międzynarodowej. Dużą szansą dla tych terenów jest obecnie wprowadzenie małego ruchu przygranicznego. Szansą na zdynamizowanie rozwoju lokalnego jest poprawa powiązań komunikacyjnych w pasie przygranicznym oraz utworzenie i wypromowanie produktów turystycznych.
3. Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji – w wyniku prowadzenia działań planowanych w strategii w miastach tych ma nastąpić wzrost kapitału społecznego, podniesienie jakości edukacji, wzrost przedsiębiorczości, rewitalizacja miast, wzrost jakości życia, wzrost współpracy międzygminnej; poprawa połączeń komunikacyjnych z otoczeniem (rynek pracy), specjalizacja miast i miasteczek i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenu.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

Dokument ten realizuje cele unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. Służy on osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, a także osiągnięciu rezultatów wskazanych w Umowie Partnerstwa poprzez koncentrację tematyczną i terytorialną wsparcia na przedsięwzięciach odnoszących się do następujących osi priorytetowych:

1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur,
2. Kadry dla gospodarki,
3. Cyfrowy region,
4. Efektywność energetyczna,
5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów,
6. Kultura i dziedzictwo,
7. Infrastruktura transportowa,
8. Obszary wymagające rewitalizacji,
9. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych,
10. Regionalny rynek pracy,
11. Włączenie społeczne,
12. Pomoc techniczna.

RPO Warmia i Mazury przewiduje preferencje przy wyborze projektów z obszaru konkretnych Obszarów Strategicznej Interwencji. Dla OSI Obszary przygraniczne i OSI Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji przewiduje się preferencje w następujących priorytetach inwestycyjnych:

- Priorytet inwestycyjny 7d „Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu”,
- Priorytet inwestycyjny 8iv „Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę”,

- Priorytet inwestycyjny 9b „Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”,
- Priorytet inwestycyjny 10i „Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia”,
- Priorytet inwestycyjny 6c „Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego”.

6. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT, to metoda szeroko stosowana pierwotnie w sektorze prywatnych przedsiębiorstw a obecnie także w programowaniu i planowaniu społeczno-gospodarczym. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- Strengths – Mocne, silne strony;
- Weaknesses – słabe strony;
- Opportunities – możliwości, szanse;
- Threats – zagrożenia.

Dwie pierwsze z wyżej wymienionych ocen należą do kategorii uwarunkowań wewnętrznych, a więc zależą bezpośrednio od potencjału ekonomicznego i społecznego danego terenu, jego położenia czy stanu środowiska. Dwie pozostałe oceny to uwarunkowania zewnętrzne, czyli procesy makroekonomiczne i otoczenie konkurencyjne.

O ile dwie pierwsze kategorie, jako mocne i słabe strony danego obszaru, w dużej części możemy kształtować, o tyle w dwóch następnych musimy określić szanse i zagrożenia, jakimi mogą być dla miasta Bartoszyce procesy zachodzące „na zewnątrz”, warunkujące jego rozwój, lecz na które nie mamy bezpośredniego wpływu.

Analiza SWOT jest bardzo przydatnym narzędziem do ustalania celów strategicznych i wyznaczania priorytetów. Opiera się ona na diagnozie i grupuje poszczególne problemy określając ich hierarchię. Może się zdarzyć, iż dokonując analizy, to samo zjawisko zakwalifikujemy raz jako szansę, raz jako zagrożenie – tak sytuacja jest możliwa i dopuszczalna.

Przystępując do przygotowywania analizy SWOT w Bartoszycach, zdefiniowano zakresy poszczególnych ocen:

- **Mocne strony** – są to obszary, w których obecne działania uważane są przez większość jako skuteczne, tak w odniesieniu do dzisiejszych, jak i przyszłych potrzeb, a stosowane metody oraz mechanizmy koordynacji i zarządzania są właściwe. Są to generalnie zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania przyszłego rozwoju, a na ich kształt ma wpływ zarówno władza samorządowa, jak i społeczność gminy.

- **Słabe strony** – to obszary występowania zjawisk, co do których nie wykorzystano wszystkich sposobów poprawy sytuacji, nie wytworzono skutecznych mechanizmów zarządzania, czy też nie wykorzystano istniejącego potencjału. Odnoszą się one zarówno do obecnych jak i przyszłych potrzeb, stając się barierami w wykorzystaniu szans rozwojowych. Są to zjawiska negatywne, ale możliwe do zmiany w obrębie gminy.
- **Szanse** – to sfera działań i zjawisk, które mogą wspierać nasze planowane przedsięwzięcia i korzystnie wpływać na proces rozwoju społeczno-gospodarczego. Oceniając szanse, wskazywano prawdopodobieństwo ich powstania i ewentualny czas trwania. Zjawiska te mają charakter pozytywny z punktu widzenia możliwości rozwojowych miasta Bartoszyce, jednakże wpływ na ich zaistnienie leży poza bezpośrednim, teraźniejszym zasięgiem władz i społeczności Bartoszcyc.
- **Zagrożenia** – to obszary, które niekorzystnie oddziałują lub będą w przyszłości pooddziaływały na nasze planowane działania, mając niekorzystny wpływ na rozwój miasta Bartoszyce. Konieczne jest w tym przypadku określenie prawdopodobieństwa ich powstania, czasu trwania i znaczenia w procesie rozwoju gminy. Zagrożenia są zjawiskiem negatywnym, lecz ich występowanie leży poza możliwościami naszego bezpośredniego oddziaływania.³

Na spotkaniach w ramach Zespołu ds. opracowania dokumentu Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016 – 2022 opracowano analizę SWOT. W pracach nad analizą udział wzięli przedstawiciele różnych jednostek odpowiedzialnych za realizację różnych dziedzin i jednostek w gminie - między innymi Urzędu Miasta, Rady Miasta Bartoszyce, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Starostwa Powiatowego, Powiatowego Urzędu Pracy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszcycach, Spółdzielni Mieszkaniowych, jednostek oświatowych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, lokalnych mediów i innych jednostek.

Tabela 18 Analiza SWOT Gminy Miejskiej Bartoszyce

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA 1) Dobry stan infrastruktury technicznej 2) Duża ilość terenów zielonych w	SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA 1) Jedna przeprawa mostowa przez łąkę 2) Brak połączeń kolejowych i niska ilość połączeń autobusowych

³ Na podstawie dokumentu: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022, s. 43-44.

<p>mieście</p> <ol style="list-style-type: none">Położenie w regionie o korzystnych warunkach rozwoju rolnictwaKorzystne położenie na głównych szlakach komunikacyjnych i turystycznych <p>SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA</p> <ol style="list-style-type: none">Prężnie funkcjonująca Specjalna Strefa EkonomicznaDuża liczba wykwalifikowanych pracownikówBrak ciężkiego, uciążliwego przemysłuIstnienie 20 Bartoszyckiej Brygady Zmechanizowanej <p>SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA</p> <ol style="list-style-type: none">Wielokulturowość i wieloetniczność miastaDobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjnaDuża liczba aktywnych organizacji pozarządowych i instytucji kulturalnychDobrze rozwinięta infrastruktura szkolna	<ol style="list-style-type: none">Zły stan techniczny budynków mieszkalnychDuża odległość od większych ośrodków gospodarczych i przemysłowych <p>SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA</p> <ol style="list-style-type: none">Wysokie bezrobocieNiewystarczająca ilość terenów przeznaczonych pod inwestycjeBrak dużych zakładów pracy i nowych inwestorówZły stan finansów publicznych <p>SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA</p> <ol style="list-style-type: none">Brak dużej cyklicznej imprezy kulturalnejUjemny przyrost naturalnyWysoki poziom uzależnieńDuże nakłady finansowe na pomoc społeczną
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA</p> <ol style="list-style-type: none">Wykorzystanie walorów turystycznych miastaPołożenie w obszarze Polski wschodniejRozwój odnawialnych źródeł energiiPołożenie przygraniczne <p>SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA</p>	<p>SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA</p> <ol style="list-style-type: none">Pogarszający się stan środowiska naturalnegoPogarszający się system komunikacjiPowolny rozwój przestrzenny miastaNiedostosowanie obiektów publicznych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych <p>SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA</p>

<ol style="list-style-type: none">1) Napływ nowych inwestorów2) Rozwój i uzbrajanie terenów pod inwestycje3) Szkolenie kadr dla gospodarki4) Wykorzystanie środków zewnętrznych <p>SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA</p> <ol style="list-style-type: none">1) Rozwój ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych2) Realizacja współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej3) Współpraca międzysektorowa w zakresie pomocy społecznej i rynku pracy4) Rozwój wsparcia specjalistycznego dla wszystkich mieszkańców miasta	<ol style="list-style-type: none">1) Pogarszająca się sytuacja w finansach publicznych2) Brak zainteresowania inwestorów3) Odpływ wykwalifikowanych pracowników i młodzieży4) Brak rozpoznawalnej marki miasta <p>SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA</p> <ol style="list-style-type: none">1. Starzenie się społeczeństwa2. Pogarszający się stan zdrowia mieszkańców3. Brak perspektyw zawodowych dla niektórych mieszkańców4. Odpływ młodzieży do innych ośrodków miejskich
--	---

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT wnioski są następujące:

Miasto Bartoszyce jest położone przy głównych drogowych, międzynarodowych szlakach komunikacyjnych (droga krajowa nr 51 – Olsztynek – Bezledy, prowadząca do przejścia granicznego Polski z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Jest to największe polsko-rosyjskie drogowe przejście graniczne. Obsługuje zdecydowaną większość transportu ciężarowego, co sprawia, iż Bartoszyce znajdują się bezpośrednio na tym szlaku komunikacyjnym. Stanowi to duże wsparcie dla rozwoju sektora handlu i usług w tym mieście – osoby podróżujące do lub z Obwodu Kaliningradzkiego korzystają często w Bartoszycach z usług hotelarskich, gastronomicznych, czy dokonują różnego rodzaju zakupów. Bliskość Obwodu Kaliningradzkiego stymuluje lokalną gospodarkę także dzięki wprowadzeniu małego ruchu granicznego, z którego korzystają zarówno Rosjanie jak i Polacy, odwiedzając sąsiadów i robiąc zakupy. Zwiększa to znacznie zapotrzebowanie na zróżnicowane towary i wpływa na rozwój lokalnego rynku pracy. Miasto Bartoszyce posiada także spore walory turystyczne – przepływająca przez miasto rzeka Łyna sprawia doskonałe warunki do uprawiania kajakarstwa i daje kajakarzom możliwość odwiedzenia Bartoszyce w trakcie organizowanego spływu. Kameralna starówka, duża ilość budynków posiadających status zabytków, liczne punkty gastronomiczne i usługowe a także duża liczba terenów rekreacyjnych – parków i innych terenów zielonych – sprawiają iż miasto Bartoszyce posiada spory, niewykorzystany

jeszcze w pełni potencjał turystyczny, który może być dźwignią rozwoju Bartoszyce przy odpowiednich inwestycjach.

Aby zwiększyć napływ odwiedzających miasto gości i turystów, a także zainteresować potencjalnych inwestorów gospodarczych, należy podjąć szereg inwestycji które zwiększą dostępność komunikacyjną Bartoszyce, która w tej chwili nie jest zadowalająca. Brak osobowych połączeń kolejowych znacznie ogranicza możliwości skomunikowania miasta ze stolicą regionu oraz innymi miastami w Polsce. Funkcję zastępczą pełni tutaj komunikacja autobusowa – usługi świadczy tutaj firma MOBILIS, pełniąc funkcję lokalnego operatora i przewoźnika, a także szereg firm prywatnych oferujących połączenia między innymi z Olsztynem, Gdańskiem czy Warszawą. Ograniczona liczba kursów a także miejsc dostępnych w środkach transportu stanowi w okresie wzmożonego ruchu pasażerskiego pewne utrudnienie.

Modernizacji wymaga także system komunikacyjny w mieście. Tylko jedna przeprawa mostowa przez rzekę Łynę, dzieląca miasto na dwie odrębne części, powoduje znaczne utrudnienia komunikacyjne, szczególnie w godzinach wzmożonego ruchu. Konieczna jest budowa drugiej przeprawy mostowej w mieście – wynikająca chociażby z faktu położenia po drugiej stronie rzeki szpitala powiatowego, straży pożarnej, terenów przemysłowych czy osiedli mieszkaniowych.

Należy podjąć działania zmierzające do ochrony stanu środowiska naturalnego i zwiększenia dostępności miejsc przeznaczonych do rekreacji i aktywnego wypoczynku. Miasto Bartoszyce posiada wiele terenów, które mają tego typu potencjał – między innymi tereny parku Elizabeth oraz zakole rzeki Łyny i jeziora miejskie. Należy także prowadzić działania zmierzające do ograniczenia negatywnej antropopresji na środowisko naturalne – między innymi poprzez inwestycje w niskoemisyjne źródła energetyczne, odnawialne źródła energii a także zmniejszanie energochłonności budynków i procesów produkcyjnych. Większość budynków w mieście wymaga inwestycji zmierzających ku poprawie ich warunków technicznych.

W Bartoszycach istnieje infrastruktura kolejowa, która w chwili obecnej obsługuje sporadyczne transporty towarowe, może więc zostać wykorzystana do obsługi przyszłych zakładów pracy innych odbiorców.

Konieczne jest podjęcie działań, które podniosą atrakcyjność terenów inwestycyjnych w mieście i zainteresują przyszłych, potencjalnych pracodawców. W chwili obecnej, największe zakłady pracy w Bartoszycach – a mianowicie zakłady produkujące meble tapicerowane – BRW SOFA i NOVA MAZUR DESIGN, zatrudniają po ok 300 osób. Napływ nowych inwestorów, którzy zdecydowaliby się otworzyć zakłady produkcyjne czy centra logistyczne, znacznie wzmocniłby lokalną gospodarkę, dając nowe miejsca pracy i uatrakcyjniając młodym ludziom Bartoszyce jako miejsce do mieszkania i życia. Potrzebne

jest stałe podnoszenie atrakcyjności terenów inwestycyjnych w mieście między innymi poprzez uzbrajanie działek a także system ulg dla potencjalnych przedsiębiorców oraz realizację promocji Bartoszyce jako terenu atrakcyjnego pod względem inwestycyjnym. Może to rozwiązać problem stosunkowo wysokiej liczby osób bezrobotnych w mieście. Ważne jest także odpowiednie przygotowanie kadr i pracowników, w taki sposób, aby posiadali aktualne, odpowiadające potencjalnym pracodawcom kwalifikacje zawodowe.

Miasto Bartoszyce posiada dobrze rozwiniętą i sprawną infrastrukturę techniczną, jednakże należy podjąć szereg działań zmierzających zarówno do rozwoju przestrzennego miasta jak i kompleksowego przygotowywania terenów przeznaczanych pod przyszłe inwestycje gospodarcze i mieszkaniowe. Czynnikiem spowalniającym rozwój przestrzenny miasta są uwarunkowania demograficzne – społeczeństwo Bartoszyce, podobnie jak i innych miast w Polsce gwałtownie się starzeje, a młodzi ludzie opuszczają miasto osiedlając się w większych ośrodkach miejskich (Olsztynie, Gdańsku, czy w Warszawie), gdzie upatrują większych szans na ciekawą pracę i wyższe zarobki. Fakt starzenia się społeczeństwa Bartoszyce musi także wymusić szereg inwestycji i działań skierowanych w stronę osób starszych – likwidacja licznych barier architektonicznych, rozwój usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych, a także rozwój odpowiedniej infrastruktury to kierunki działań, które muszą zostać podjęte w niedalekiej przyszłości.

Istotnym elementem rozwoju gospodarczego Bartoszyce jest podjęcie działań w kierunku odpowiedniej promocji miasta na rynkach krajowych i międzynarodowych, mających na celu zainteresowanie szerokiego grona atrakcyjnością tych terenów do życia i inwestowania. Podejmowane w tym kierunku działania muszą mieć spójny i kompleksowy charakter i skierowane być powinny do jak najszerszego i zróżnicowanego grona odbiorców.

Ważnym czynnikiem, który warunkuje potencjał miasta w sferze kulturalnej jest jego wielokulturowość i wieloetniczność, a także położenie geograficzne – bliska odległość granicy z Federacją Rosyjską stwarza wiele możliwości nawiązywania współpracy międzynarodowej w wielu aspektach. Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika iż miastu brakuje rozpoznawalnej i szeroko promowanej cyklicznej imprezy o charakterze kulturalnym, która stałaby się swego rodzaju wizytówką miasta i elementem przyciągającym jednorazowo sporą liczbę osób. Stosunkowo duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych, które działają w wielu dziedzinach, pozwala na świadczenie różnego rodzaju usług na rzecz lokalnej społeczności. Nawiązanie trwałych kanałów współpracy wielu organizacji pozarządowych łącznie z przedstawicielami sektora administracji publicznej i przedsiębiorcami stanowić może efektywne narzędzie współpracy i skutecznej realizacji wielu interesujących projektów.

Istotnym problemem wskazanym podczas przeprowadzania powyższej analizy jest wysoki poziom uzależnień (w tym od alkoholu). Łatwa jego dostępność – poprzez import taniego alkoholu pochodzącego z terenu Federacji Rosyjskiej jak również stosunkowo dużą liczbę

całodobowych punktów sprzedaży alkoholu w samym mieście, powoduje iż dla osób jego nadużywających nie ma praktycznie żadnych ograniczeń w jego zdobyciu w każdym momencie. Nadużywanie alkoholu bardzo często powoduje występowanie zjawiska uzależnień, obserwowanego już u coraz młodszych mieszkańców Bartoszyca. Aby ograniczyć to negatywne zjawisko, należy wdrożyć odpowiednie działania lecznicze i profilaktyczne, skierowane zarówno do dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych.

7. ZAŁOŻENIA STRATEGII

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Bartoszyce przyjęte zostały obszary priorytetowe do realizacji polityki rozwojowej miasta. Priorytetowymi obszarami rozwoju miasta Bartoszyce będą:

- INFRASTRUKTURA MIEJSKA
- ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA MIASTA
- POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA
- AKTYWIZACJA SPOŁECZEŃSTWA

Misja Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce
na lata 2016 – 2022 brzmi:

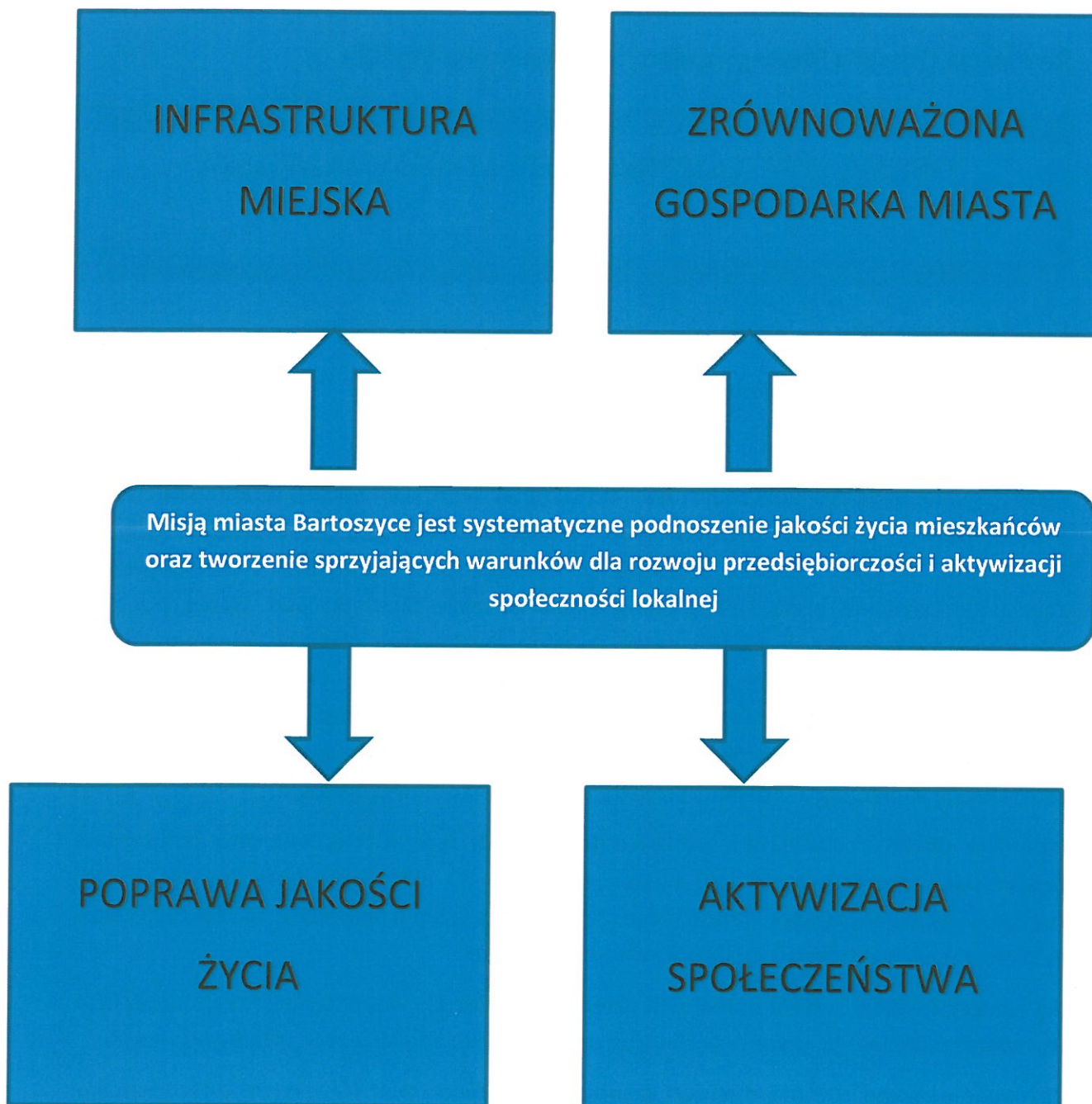
Misją miasta Bartoszyce jest systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji społeczności lokalnej

Wizja Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce
na lata 2015-2022 brzmi:

Bartoszyce miastem wielu kultur i tradycji, bezpiecznym, przyjaznym, otwartym na ludzi z pomysłem

Poniższy schemat przedstawia misję oraz cele strategiczne wyznaczające kierunki poszczególnych działań w Bartoszycach w latach 2016 - 2022.

8. REALIZACJA STRATEGII

Realizacja Obszaru Strategicznego: Infrastruktura Miejska

OBSZAR STRATEGICZNY: I INFRASTRUKTURA MIEJSKA

Cele operacyjne:

1. Odnowa przestrzeni publicznej

Przykładowe kierunki działań:

Podejmowane będą działania zmierzające do kompleksowej **rewitalizacji terenów miejskich**, uwzględniającej potrzeby różnych grup mieszkańców miasta oraz zasady ochrony środowiska, w tym ochronę zdrowia i bezpiecznych warunków życia człowieka. Zagospodarowywane będą tereny zamieszkałe a także nieużytki pod kątem poprawy warunków funkcjonalnych i estetycznych a także rewitalizacji terenów zdegradowanych i przemysłowych. W zagospodarowaniu nieużytków i terenów długotrwale niewykorzystywanych gospodarczo należy uwzględnić konieczność ochrony elementów decydujących o ich bioróżnorodności. Realizowane będą także projekty mające za zadanie rewitalizację społeczną jak również projekty o charakterze zintegrowanym.

Istniejące obiekty kulturalne i sportowe poddawane będą rozbudowie oraz poddawane działaniom remontowym w celu dostosowania ich do aktualnych potrzeb osób z nich korzystających. Zakupywany będzie także sprzęt i wyposażenie niezbędne do realizacji celów działalności poszczególnych modernizowanych jednostek.

Rozwinięty zostanie **system opieki nad dzieckiem do lat 3** – w postaci jego rozbudowy oraz wprowadzania szeregu nowatorskich usług opiekuńczych, edukacyjnych i wychowawczych.

Zagospodarowane zostaną miejskie zasoby przyrodnicze, aby stawały się one miejscami atrakcyjnymi zarówno dla odwiedzających miast turystów jak i jego mieszkańców. Tego typu inwestycje prowadzone będą w celu osiągnięcia założeń **zrównoważonego rozwoju miasta**, w szczególności z uwzględnieniem zasad ochrony różnorodności przyrodniczej (ochroną powinny być obejmowane także cenne aleje i szpalery drzew).

Przeprowadzane będą **inwestycje na terenach komunalnych**, mające za zadanie poszerzenie ich funkcjonalności i dostępności dla wszystkich mieszkańców miasta.

2. Rozwój komunikacji

Przykładowe kierunki działań:

W celu niwelowania problemów komunikacyjnych, podejmowane będą działania zmierzające **do rozwoju sieci ciągów komunikacyjnych w mieście**, między innymi poprzez przebudowę istniejących ulic, budowę nowych ulic i przeprawy mostowej przez rzekę Łynę. Przy wytyczaniu nowych ulic należy minimalizować potencjalną fragmentację siedlisk oraz dążyć do maksymalnej ochrony istniejącej zieleni wysokiej. Ułatwi to znacznie komunikację i będzie zapobiegać w przyszłości zwiększaniu się natężenia ruchu samochodowego w mieście. Realizowane będą także przedsięwzięcia mające na celu **rozwój i modernizację ciągów pieszych**, w tym remonty chodników i dostosowywanie istniejącej infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych w postaci **likwidacji barier architektonicznych** i montażu urządzeń uwzględniających potrzeby takich osób. Rozbudowywane będą także **alternatywne formy komunikacji w mieście**, w postaci budowy i remontów ścieżek rowerowych a także systemów wypożyczania rowerów miejskich.

3. Nowoczesna infrastruktura techniczna

Przykładowe kierunki działań:

Aby stale i skutecznie poprawiać jakość życia mieszkańców miasta, należy zapewnić im możliwość korzystania z jak najnowocześniejszej infrastruktury technicznej. Planowany jest **rozwój i rozbudowa istniejących sieci technicznych** a także prace modernizacyjne w ramach obecnie funkcjonujących sieci. **Rozwijany i modernizowany będzie także system zbiórki i przetwarzania odpadów komunalnych**, co bezpośrednio wpłynie na możliwość zwiększenia procesów odzysku materiałów i wpłynie na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz jakości życia mieszkańców miasta.

Rozwijane i modernizowane będą także systemy bezpieczeństwa i ochrony ludności, mające na celu bieżący monitoring i prognozowanie i ostrzeganie przed zjawiskami zagrażającymi mieszkańcom i bezpieczeństwu publicznemu.

4. Wysoki standard obiektów użyteczności publicznej

Przykładowe kierunki działań:

W ramach realizacji niniejszego celu podejmowane będą działania zmierzające do **kompleksowego unowocześniania i podnoszenia standardów w obiektach użyteczności publicznej** na terenie miasta Bartoszyce. Będzie to realizowane przez szereg działań o różnych charakterze: zarówno technicznym (budowa, rozbudowa), jak i wdrażaniu rozwiązań ułatwiających dostępność tychże obiektów dla mieszkańców miasta.

Jednym z przykładowych kierunków działań w ramach tego celu będzie **termomodernizacja i zmniejszenie energochłonności modernizowanych obiektów**. Stosowane będą technologie ograniczające zużycie energii cieplnej i elektrycznej, także przy użyciu odnawialnych źródeł energii. Budynek użyteczności publicznej będą także **dostosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych** w postaci montażu odpowiednich urządzeń ułatwiających dostępność i poruszanie się po modernizowanych budynkach. Podejmowane będą także działania zmierzające do **rozwijania nowoczesnej infrastruktury informatycznej** w postaci zakupu profesjonalnego sprzętu komputerowego i oprogramowania, rozwoju e-usług a także digitalizacji dokumentów.

5. Ochrona środowiska naturalnego i kulturowego

Przykładowe kierunki działań:

Realizowane będą zadania mające za zadanie skuteczne **diagnozowanie stanu środowiska naturalnego w mieście** – w tym zakup nowoczesnego sprzętu i prace modernizacyjne.

W celu ograniczania energochłonności budynków użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych a także procesów produkcyjnych, stosowane będą **rozwiązania techniczne wykorzystujące odnawialne źródła energii** oraz oszczędzające energię cieplną i elektryczną a także zużycie wody. Prowadzone będą działania mające na celu **ochronę i zachowanie cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych** na terenie miasta oraz pozostałych elementów środowiska decydujących o jego przyrodniczej różnorodności (np. tereny podmokłe, oczka wodne, zadrzewienia, zakrzewienia itp.) Podjęte zostaną działania mające na celu **ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji, w szczególności ze źródeł emisji niskiej oraz emisji hałasu**, w szczególności komunikacyjnego. Prowadzone będą **działania informacyjne** z zakresu ochrony środowiska naturalnego kierowane zarówno do dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych. Organizowane będą projekty mające na celu **edukację ekologiczną**, podnoszące świadomość ekologiczną wszystkich mieszkańców miasta i propagowanie postaw proekologicznych, np. w zakresie ograniczania zużycia materiałów opakowaniowych oraz zwiększenia udziału opakowań podlegających tańszemu recyklingowi (np. papier, szkło, zamiast aluminium i tworzyw sztucznych), dotyczące szkodliwości spalania odpadów w kotłowniach domowych, sposobów ograniczania emisji gazów cieplarnianych, ograniczania zużycia energii i wody, ograniczania odpływu wód opadowych z posesji.

Dążenie do zwiększenia lokalnej retencji na terenie miasta poprzez zwiększanie powierzchni obszarów zieleni i terenów wypełnionych wodą.

Wdrażanie zasady dbałości o estetykę krajobrazu w zagospodarowaniu terenów.

Dochowanie zasad kontynuacji tradycyjnych wartości kultury użytkowania przestrzeni i kultury materialnej oraz przywracania wartości miejscowej tradycji architektonicznej.

Wspieraniem objęte zostaną działania mające na celu **współpracę przedstawicieli różnych sektorów gospodarki** na rzecz ochrony zasobów i poprawy stanu środowiska naturalnego w mieście.

Realizacja Obszaru Strategicznego: Zrównoważona Gospodarka Miasta

OBSZAR STRATEGICZNY: II ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA MIASTA

Cele operacyjne:

1. Wspieranie przedsiębiorczości

Przykładowe kierunki działań:

Głównym założeniem w realizacji niniejszego celu jest tworzenie optymalnych i atrakcyjnych jednocześnie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości mieście, w tym, między innymi tworzeniu i **wyznaczeniu nowych terenów inwestycyjnych w mieście**, aby na ich miejscu mogły powstawać nowe zakłady pracy, co bezpośrednio wpłynie na ożywienie gospodarcze i poprawę sytuacji na rynku pracy. Przy wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych należy uwzględniać czynniki ryzyka wynikające ze zmian klimatycznych. W zagospodarowaniu nowych terenów inwestycyjnych należy ograniczać uszczelnianie powierzchni.

Planowany jest równocześnie rozwój i **podnoszenie atrakcyjności istniejących terenów inwestycyjnych**, poprzez między innymi ich uzbrajanie w niezbędną infrastrukturę techniczną, oraz stwarzanie atrakcyjnych warunków dla potencjalnych inwestorów. Budowa nowej infrastruktury technicznej musi uwzględniać rozwiązania zmniejszające ryzyko narażenia na skutki zmian klimatycznych (np. podtopienia wskutek deszczy nawalnych, brak zasilania wskutek silnych wiatrów lub burz, powstawanie osuwisk). Zakłada się jednocześnie stworzenie odpowiednich warunków technicznych i sanitarnych do prowadzenia działalności handlowej poprzez modernizację targowiska miejskiego.

Planowane są działania mające na celu **wspieranie nowopowstających firm** (start-up) co bezpośrednio wpłynie na rozwój lokalnego rynku gospodarczego i poprawę konkurencyjności pomiędzy firmami działającymi na lokalnym rynku.

Ważnym elementem będzie również **budowanie postaw przedsiębiorczych** wśród mieszkańców miasta – zarówno u dzieci i młodzieży jak i u osób dorosłych. Wielokierunkowe kształcenie, a także organizacja zajęć praktycznych, skierowanych do różnych grup odbiorców pozwoli na osiągnięcie optymalnych i wymiernych efektów.

2. Skuteczna promocja miasta

Przykładowe kierunki działań:

Przykładowymi kierunkami działań w ramach realizacji niniejszego celu mogą stać się działania mające na celu stworzenie, **zbudowanie wieloaspektowego, spójnego systemu promocji miasta** w zakresie gospodarczym, społecznym i turystycznym. Prezentowanie miasta Bartoszyce jako miejsca atrakcyjnego do codziennego życia, pracy i spędzania wolnego czasu pozwoli na podjęcie próby zachęcenia osób do zamieszkania i inwestowania w mieście.

Podejmowanie działań w postaci **akcji promocyjnych i informacyjnych** realizowanych w zakresie lokalnym i ponadlokalnym, będzie skutecznym sposobem na zainteresowanie ofertą miasta Bartoszyce różnych grup odbiorców.

3. Kadry dla rynku pracy

Przykładowe kierunki działań:

Inwestycje w zasoby ludzkie, służące do skutecznej aktywizacji zawodowej i dopasowania do aktualnych potrzeb zmieniającego się w sposób dynamiczny rynku pracy, stanowią jedno z największych wyzwań w każdej jednostce samorządu terytorialnego niezależnie od jej położenia geograficznego czy wielkości. W ramach realizacji niniejszego celu podejmowane będą **działania zmierzające do skutecznego i efektywnego kształcenia kadr zgodnie z aktualnymi wymogami rynku pracy i pracodawców**. Podejmowane będą także działania zmierzające do **uzupełniania i aktualizacji kompetencji zawodowych** oraz **aktywne wspieranie osób, które znajdują się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy** – mianowicie osób do 25 roku życia, po 50 roku życia oraz kobiet a także osób, które są długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, oraz osoby które miały w przeszłości problemy z prawem oraz z integracją społeczną.

4. Rozwój turystyki

Przykładowe kierunki działań:

Elementem warunkującym rozwój turystyki na terenie miasta Bartoszyce powinno być **stworzenie całorocznej oferty turystycznej** skierowanej do zróżnicowanego grona odbiorców, uwzględniającej ich specyficzne potrzeby w zakresie spędzania wolnego czasu. Równocześnie podejmowane powinny być działania, które będą miały na celu **modernizację i rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej** - uatrakcyjni to znacznie ofertę turystyczną

miasta i może mieć znaczny wpływ na wzrost liczby turystów odwiedzających Bartoszyce nie tylko w sezonie letnim, lecz w trakcie całego roku.

Ważnym elementem jest także zadbanie o **wysoki standard obsługi turystów** odwiedzających Bartoszyce – między innymi poprzez organizację specjalistycznych szkoleń podnoszących kwalifikacje osób związanych z obsługą ruchu turystycznego i gastronomią – na przykład pracowników hoteli, obiektów agroturystycznych, restauracji czy innych obiektów odpowiedzialnych za obsługę turystów.

Podjęte zostaną działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej i **wykorzystanie potencjału przepływającej przez miasto rzeki Łyny, przy zachowaniu jej walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz znaczenia hydrologicznego**. Prowadzone będą działania o charakterze inwestycyjnym, które będą skierowane na poprawę warunków technicznych i zagospodarowania terenu, a także działania na rzecz rozwoju partnerstw i współpracy międzynarodowej.

Istotne jest także **stworzenie rozpoznawalnego produktu turystycznego**, który będzie wyróżniał Bartoszyce i pozwalał na identyfikację miasta Bartoszyce jako miejsca interesującego i przyjaznego turystom.

Realizacja Obszaru Strategicznego: Poprawa Jakości Życia

OBSZAR STRATEGICZNY: III POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA

Cele operacyjne:

1. Rozwój mieszkalnictwa

Przykładowe kierunki działań:

Realizacja przedsięwzięć mających na celu przeprowadzanie inwestycji i modernizacji na terenach mieszkaniowych, w sposób bezpośredni przyczyni się zarówno do poprawy jakości życia osób je zamieszkujących, lecz także podniesie ich atrakcyjność, co może przyczynić się do zwiększenia zainteresowania tymi terenami przez przyszłych mieszkańców. **Zwiększenie atrakcyjności poszczególnych budynków mieszkalnych** poprzez poprawę ich warunków technicznych będzie miało za zadanie zwiększenie komfortu życia mieszkańców poszczególnych budynków.

Planowane są także działania mające na celu **rozwój budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego**, co może mieć zasadnicze znaczenie w procesie zatrzymania odpływu młodych ludzi do większych ośrodków miejskich. Propozycja atrakcyjnego miejsca zamieszkania stanowić będzie ważny argument w prezentacji Bartoszyca jako miasta atrakcyjnego do życia i uwzględniającego potrzeby swoich obecnych i przyszłych mieszkańców.

2. Poprawa bezpieczeństwa i zdrowia

Przykładowe kierunki działań:

Realizacja tego celu ma za zadanie zbudowanie trwałych i skutecznych systemów świadczenia usług dla ludności Bartoszyca z zakresu bezpieczeństwa publicznego oraz poprawy stanu zdrowia, w tym profilaktyki zdrowotnej. **Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych** pozwoli na wczesne diagnozowanie i ograniczanie różnego rodzaju schorzeń i poprawi długość oraz jakość życia mieszkańców Bartoszyca. Zakup sprzętu medycznego niezbędnego do świadczenia profesjonalnych usług zdrowotnych znacznie ułatwi funkcjonowanie jednostek służby zdrowia.

Innym przykładem realizacji tego celu operacyjnego jest **unowocześnianie zaplecza technicznego** służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa i dobrego stanu zdrowia mieszkańców Bartoszyce. Ważnym aspektem w poprawie świadczenia usług bezpieczeństwa i zdrowia jest wsparcie działalności służb porządkowych i ratowniczych w postaci między innymi ciągłego **podnoszenia kwalifikacji zawodowych** i realizacji szkoleń pracowników tychże sektorów.

Budowane, rozbudowywane, remontowane i doposażane będą także jednostki realizujące politykę zdrowotną stacjonarną jak i ambulatoryjną oraz społeczną w mieście, w tym ośrodki opiekuńcze, domy pomocy społecznej i inne instytucje prowadzące działalność prospołeczną.

Ważnym elementem może być także **realizacja działań edukacyjnych i uświadamiających** skierowanych do dzieci i młodzieży, aby od najmłodszych lat kreować i wspólnie wypracowywać odpowiednie nawyki i odpowiednie postawy.

3. Bogata oferta kulturalna i sportowo-rekreacyjna

Przykładowe kierunki działań:

Istotnym kierunkiem działań w ramach realizacji niniejszego celu operacyjnego powinno być **ułatwianie i poszerzenie dostępu mieszkańców Bartoszyce do instytucji kultury i sportu**. Bogata oferta kulturalna oraz sportowa może stanowić ważny element zachęcający mieszkańców do aktywności i uczestniczeniu w życiu społecznym. Ważny jest ciągły rozwój oferty kulturalnej i sportowej, aby mieszkańcy Bartoszyce mogli korzystać z organizowanych wydarzeń bezpośrednio w miejscu zamieszkania, bez konieczności podróżowania do innych ośrodków miejskich. W związku z bezsprzecznym faktem starzenia się społeczeństwa w Polsce, w tym także w Bartoszycach, ważne jest aby nie pomijać tej grupy społecznej i stworzyć **atrakcyjną ofertę kulturalną i sportową z myślą o seniorach**.

Ważne jest aby sukcesywnie **zwiększać liczbę miejsc przeznaczonych do uprawiania sportu, spędzania czasu na świeżym powietrzu i rekreacji**. Miejsca takie cieszą się coraz większą popularnością i zainteresowaniem mieszkańców w każdym wieku i o różnej kondycji. Pozwalają na aktywność fizyczną, co jest niezbędne aby utrzymywać prawidłowy stan zdrowia.

4. Nowoczesny system edukacji

Przykładowe kierunki działań:

Przykładowymi działaniami podejmowanymi w zakresie realizacji niniejszego celu będzie realizacja przedsięwzięć mających na celu **rozwój rynku pracy i wprowadzanie aktywnych**

form przeciwdziałania bezrobociu a także realizacja programów mających na celu dostosowywanie procesu kształcenia, w tym także kształcenia zawodowego do aktualnych potrzeb potencjalnych pracodawców. Ważnym zagadnieniem jest także **stałe podnoszenie i aktualizacja kwalifikacji zawodowych osób pracujących**. Rozwijane będą nowe pracownie edukacyjne oraz działania mające na **celu stałe wzbogacanie zasobów i doposażanie sal edukacyjnych**.

Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez diagnozę sytuacji na rynku pracy, sytuacji w poszczególnych zawodach i wspieranie rozwoju zawodów deficytowych oraz **wprowadzanie innowacyjnych, elastycznych form zatrudnienia**.

Realizowane będą działania mające na celu **ułatwienie godzenia pracy zawodowej i życia rodzinnego**.

Prawidłowy, skuteczny system edukacji powinien być wielokierunkowy, zawierać elementy zarówno teoretyczne jak i praktyczne i rzeczywiście odpowiadać na potrzeby słuchaczy. Ważny jest **ciągły rozwój i aktualizacja oferty edukacyjnej**, która powinna jak najściślej być powiązana z aktualnymi uwarunkowaniami i oczekiwaniami innych grup społecznych. Aby to osiągnąć niezbędne jest także **stałe doskonalenie kadr**, co pozwoli na przekazywanie aktualnej wiedzy w interesujący sposób przy użyciu skutecznych metod. Ważna jest także **współpraca instytucjonalna** na rzecz profesjonalizacji działań w obszarze edukacji i osiągnięcia jak najbardziej efektywnych wyników nauczania. Elementem wspomagającym proces edukacji będzie także **unowocześnianie procesów edukacyjnych**, między innymi poprzez wymianę doświadczeń, prezentacje dobrych praktyk czy organizację wymian krajowych i międzynarodowych.

Obiekty oświatowe będą modernizowane, rozbudowywane i doposażane w nowoczesny sprzęt, jako działanie niezbędne do rozwoju procesu edukacji na wszystkich jego poziomach, od edukacji wczesnoszkolnej do odpowiedniego przygotowania zawodowego zgodnego z oczekiwaniami rynku pracy.

Realizacja Obszaru Strategicznego: Aktywizacja Społeczeństwa

OBSZAR STRATEGICZNY: IV AKTYWIZACJA SPOŁECZEŃSTWA

Cele operacyjne:

1. Rewitalizacja społeczna

Przykładowe kierunki działań:

W celu trwałego, zrównoważonego i aktywnego rozwoju społecznego, ważne jest uwzględnianie potrzeb wszystkich grup i osób wchodzących w jego skład. Należy **stworzyć jak najszerszą i jak najbardziej atrakcyjną ofertę usług społecznych**, która będzie w praktyczny sposób zaspokajała pojawiające się potrzeby i oczekiwania, w szczególności uwzględniając potrzeby osób starszych i niesamodzielnych.

W celu skutecznej realizacji polityki społecznej, ważne są działania warunkujące **wszeczhronny rozwój dzieci i młodzieży**. Tego typu inicjatywy pozwolą na wykształcenie profesjonalnych kadr i nie mogą być traktowane jako wydatek, a jako inwestycja. W ramach budowy systemu rozwoju dzieci i młodzieży duży akcent powinien być kładziony na **rozwój systemu opieki nad dzieckiem do lat 3 i w wieku przedszkolnym**.

Innym rodzajem działań podejmowanych w ramach realizacji tego celu powinno być **przeciwdziałanie uzależnieniom i profilaktyka zdrowia**. Narastające zjawisko różnego rodzaju uzależnień i pogarszający się stan społeczeństwa powoduje szereg utrudnień i wydatków a także konieczność wzmożonej pracy w tym obszarze. Należy podejmować działania promujące zdrowy, aktywny tryb życia oraz regularne badania lekarskie.

2. Aktywni mieszkańcy i rozwój wielokulturowego społeczeństwa

Przykładowe kierunki działań:

Istotnym elementem do zrównoważonego rozwoju każdej jednostki samorządowej jest aktywny udział mieszkańców zarówno w procesie współdecydowania przy zarządzaniu daną jednostką oraz współpraca w zakresie rozwiązywania konkretnych problemów i utrudnień. **Wspierane i inkubowane będą inicjatywy oddolne**, pochodzące od grup nieformalnych –

aktywnych mieszkańców miasta, którzy mają konkretne założenia i postulaty. Promowane będą także pozytywne wzorce w zakresie **tworzenia i wspierania inicjatyw i postaw pro obywatelskich** – w tym dbania o dobro wspólne, efektywnego zarządzania wspólnotą, czy kształtowania dialogu społecznego.

Ważnym elementem w zakresie realizacji tego celu operacyjnego będzie **wspieranie i integracja społeczna osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych takim wykluczeniem**. Podejmowane będą działania mające na celu skuteczne włączenie takich osób w aktywne życie społeczne miasta.

Działania mające na celu **włączenie społeczne i aktywizację mieszkańców** będą miały za zadanie zwiększenie udziału obywateli w procesach decyzyjnych zachodzących w mieście i nawiązanie konstruktywnego, trwałego dialogu mieszkańców z przedstawicielami jednostek publicznych.

Bartoszyce, posiadając znaczny potencjał w postaci występowania zjawiska wieloetniczności i wielokulturowości, musi podjąć działania zmierzające do jego **promocji i integracji**. Istotną potrzebą jest **wspieranie, integracja i promocja środowiska lokalnych artystów**, którzy żyją i tworzą w Bartoszycach. Dzięki rozwojowi różnych form współpracy dążyć należy do **organizacji wspólnych przedsięwzięć artystycznych**, które stanowiąc będą ciekawe urozmaicenie kalendarza imprez kulturalnych w mieście i dzięki temu mogłyby je skutecznie wypromować.

Podejmowane będą działania zmierzające do **rozwoju współpracy międzynarodowej i wspólnej realizacji projektów o charakterze transgranicznym**. Podejmowana będzie **współpraca pomiędzy poszczególnymi jednostkami kulturalnymi** w celu stałego rozwijania i tworzenia ciekawych propozycji wydarzeń i imprez kulturalnych.

Podejmowane będą działania zmierzające **do powstania centrum wielokulturowości**.

3. Rozwój przedsiębiorczości i ekonomii społecznej

Przykładowe kierunki działań:

Realizacja tego celu polegać będzie na szeroko rozumianym wsparciu przedsiębiorczości społecznej i społecznie odpowiedzialnego biznesu. Dzięki **rozwojowi partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i współpracy w Ośrodku Wsparcia Ekonomii Społecznej** możliwe będzie podejmowanie skutecznych działań przyczyniających się do tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, co będzie miało wymiar praktycznej pomocy osobom znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub zawodowej. Powstawanie nowych

podmiotów gospodarczych zwiększy także konkurencyjność i wpłynie stymulująco na lokalną gospodarkę.

Podejmowane będą **działania promujące i informujące** mieszkańców miasta o korzyściach płynących z prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej a także możliwościach uzyskania wsparcia w różnych formach i o szerokim zakresie.

Realizowane będą zadania mające za zadanie **wzrost poziomu wiedzy z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania budżetem**. Działania takie skierowane będą zarówno do młodzieży szkolnej, jak i osób, które potencjalnie mogą stać się założycielami podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych.

4. Wsparcie organizacji pozarządowych

Przykładowe kierunki działań:

Realizowane będą działania wspierające powstawanie nowych organizacji pozarządowych, jak również organizacji już istniejących. Istotne w tej kwestii będą działania zmierzające do kompleksowego wspierania organizacji poprzez powstanie centrum organizacji pozarządowych. Prężnie i skutecznie działające organizacje pozarządowe są gwarancją wysokiego kapitału społecznego i rozwoju gospodarczego każdej jednostki samorządowej.

Istotnym elementem jest także **stałe podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr** tworzących organizacje pozarządowe, aby oferowane przez nie usługi były skuteczne i stały na jak najwyższym poziomie.

Rozwój współpracy sektora organizacji pozarządowych z przedstawicielami pozostałych sektorów, w tym między innymi z samorządem, stanowić będzie ważny element rozwojowy i znacznie zwiększać będzie skuteczność podejmowanych działań. Możliwa stanie się realizacja projektów o charakterze partnerskim, co pozwoli na pozyskiwanie środków finansowych niezbędnych do ich realizacji z większej ilości zróżnicowanych źródeł.

9. ZAŁOŻENIA REALIZACJI STRATEGII

Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022 realizowana będzie zgodnie z następującymi płaszczyznami:

Płaszczyzna instytucjonalna: Podstawową rolę w układzie instytucjonalnym wdrażania strategii będzie pełniła Rada Miasta Bartoszyce i Burmistrz Miasta. Rada Miasta podejmować będzie uchwały w sprawie przyjęcia strategii oraz uchwały o realizacji działań z niej wynikających. Burmistrz Miasta będzie odpowiedzialny za wykonywanie uchwały Rady Miasta w sprawie przyjęcia strategii oraz uchwał dotyczących działań wynikających ze strategii. Burmistrz Miasta Bartoszyce będzie także sporządzał sprawozdanie z realizacji strategii, które przedłoży Radzie Miasta w celu weryfikacji i akceptacji. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację dokumentu jest Urząd Miasta w Bartoszycach ze swoimi jednostkami organizacyjnymi. W celu wdrożenia strategii i realizacji przyjętych celów niezbędny jest nie tylko wkład pracy podmiotów odpowiedzialnych za jej przygotowanie i wdrożenie – Rady Miasta Bartoszyce oraz Burmistrza Miasta Bartoszyce. Rozwój miasta jest sumą działań wielu podmiotów i instytucji. Dlatego podstawą realizacji strategii na tej płaszczyźnie będzie współpraca władz miasta zarówno z podmiotami i osobami z Bartoszyc (m. in. Instytucje, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy), jak i spoza Bartoszyc (np. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Wojewoda Warmińsko-Mazurski, instytucje rządowe). Wspólne działanie władz i społeczności lokalnej gwarantuje skuteczną i efektywną realizację strategii.

Płaszczyzna społeczna: Wdrażanie Strategii będzie wymagało wykorzystania płaszczyzny społecznej poprzez proces, który będzie się odbywał poprzez uspołecznienie strategii, informowanie mieszkańców o działaniach podejmowanych w ramach jej realizacji oraz włączenie mieszkańców.

Płaszczyzna organizacyjna: Wdrażanie dokumentu będzie odbywało się pod nadzorem Burmistrza Miasta Bartoszyce, który Zarządzeniem Nr 187/2015 z dnia 12 sierpnia 2015 r. powołał Zespół do spraw opracowania Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2015-2022. Do prac Zespołu do spraw opracowania strategii zostali zaproszeni przedstawiciele następujących instytucji:

- Rady Miasta Bartoszyce
- spółdzielni mieszkaniowych
- wspólnot mieszkaniowych

- Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
- przedsiębiorców
- Powiatowego Urzędu Pracy
- Rady Gospodarczej działającej przy Burmistrzu
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
- Bartoszyckiego Ośrodka Sportu i Rekreacji
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
- Zespołu Administracyjnego Oświaty
- Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- Bartoszyckiego Domu Kultury
- organizacji pozarządowych.

W grupach doradczych mogą uczestniczyć również inne osoby, których wiedza i doświadczenie przyczynią się do przygotowania niezbędnych danych w ramach poszczególnych obszarów problemowych strategii.

10. ZAŁOŻENIA MONITORINGU I EWALUACJI

Zespół do spraw opracowania Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce będzie nadzorował prace związane z monitoringiem i oceną realizacji strategii. Podstawą prac Zespołu w tym zakresie będą dwa rodzaje dokumentów:

- **Raporty z realizacji strategii**, przygotowywane w cyklach dwuletnich. Raporty będą przygotowywane przez Urząd Miasta w Bartoszycach, weryfikowane przez Zespół do spraw opracowania strategii oraz poddawane dyskusji podczas obrad Rady Miasta Bartoszyce. Monitorowanie strategii będzie odbywało się na poziomie oceny ogólnej (wskaźniki kontekstowe obrazujące sytuację społeczno-gospodarczą Bartoszyce) oraz oceny realizacji poszczególnych celów (wskaźniki dla podejmowanych w ramach strategii działań).
- **Raporty ewaluacyjne** – ich przygotowanie planuje się na lata 2020 oraz 2023. Okres pierwszego raportu będzie uzależniony od podjętych działań w ramach strategii. Raport w 2023 roku będzie miał za zadanie podsumowanie i ocenę działań za cały okres strategiczny.

Wstępna lista wskaźników kontekstowych prezentuje się następująco:

Obszary strategiczne	Proponowane wskaźniki kontekstowe
Infrastruktura miejska	<ul style="list-style-type: none">- Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (z budżetu Gminy Miejskiej Bartoszyce)- Turyści zagraniczni korzystający z noclegów w Bartoszycach
Zrównoważona gospodarka miasta	<ul style="list-style-type: none">- Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych w Bartoszycach- Osoby fizyczne prowadzące działalność na 1000 ludności w Bartoszycach
Poprawa jakości życia	<ul style="list-style-type: none">- Mieszkania oddane do użytkowania w Bartoszycach- Średnia ocena z egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej i matematyczno-

	przyrodniczej w Bartoszycach. Wydatki na kulturę fizyczną i sport (z budżetu Gminy Miejskiej Bartoszyce)
Aktywizacja społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none">- Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w Bartoszycach- Liczba osób uczestniczących w imprezach na 100 mieszkańców- Wydatki na realizację zadań własnych gminy zleczanych organizacjom pozarządowym, podmiotom, o którym mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

11. FINANSOWANIE STRATEGII

Podstawowym narzędziem realizacji strategii będzie Wieloletni Plan Inwestycyjny (WPI), stanowiący załącznik nr 1 do strategii. WPI jest, co do zasady, zestawem projektów realizacyjnych opracowanym dla celów realizacji strategii rozwoju gminy i zawiera wszystkie przedsięwzięcia rozwojowe podejmowane przez gminę

Zawarte w WPI projekty i dane mają charakter indykacyjny na cały okres programowania, to jest do roku 2022. Oznacza to, że ostateczny zakres zadań projektowych przyjmowany będzie przez Radę Miejską w kolejnych Wieloletnich Prognozach Budżetowych i projektach budżetów gminy na następne lata.

Kwoty związane z wysokością finansowania każdego z projektów mają wartość szacunkową i będą skonkretyzowane w Wieloletniej Prognozie Finansowej i odpowiednich budżetach gminy na kolejne lata.

12. ZAŁĄCZNIK NR 1 – WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY (WPI)

Spis tabel

Tabela 1	Zestawienie podstawowych cech miasta Bartoszyce oraz innych porównywanych miast w 2013 roku	4
Tabela 2	Odległość Bartoszyce i wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego do najbliższych ważnych węzłów komunikacyjnych	12
Tabela 3	Linie komunikacji miejskiej w Bartoszycach	13
Tabela 4	Tereny zieleni w mieście Bartoszyce w 2013 roku	15
Tabela 5	Wskaźniki dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na tle wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego.....	18
Tabela 6	Struktura bezrobotnych według wykształcenia w wybranych jednostkach w 2013 roku	27
Tabela 7	Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w wybranych jednostkach w 2013 roku	28
Tabela 8	Struktura bezrobotnych według wieku w wybranych jednostkach w 2013 roku ..	28
Tabela 9	Struktura podmiotów gospodarczych według sektorów gospodarki w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku	31
Tabela 10	Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 w Bartoszycach w 2013 roku ..	32
Tabela 11	Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku	47
Tabela 12	Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Bartoszycach w latach 2006-2013	48
Tabela 13	Wskaźnik obciążenia demograficznego w Bartoszycach w latach 2006-2013	49
Tabela 15	Liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych w Bartoszycach w latach 2010-2014	52
Tabela 16	Imprezy masowe na terenie wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	58
Tabela 17	Ruch turystyczny w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	60
Tabela 18	Projekty współpracy międzynarodowej realizowane w mieście Bartoszyce	68
Tabela 19	Analiza SWOT Gminy Miejskiej Bartoszyce	80

Spis rycin

Rycina 1	Położenie miasta Bartoszyce na tle podziału administracyjnego województwa warmińsko-mazurskiego	7
Rycina 2	Położenie Bartoszyce na tle krain fizyczno-geograficznych	8
Rycina 3	OSI Nowoczesna wieś.....	9
Rycina 4	OSI Obszary przygraniczne	9
Rycina 5	OSI Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji	10
Rycina 6	Obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski	11
Rycina 7	Układ komunikacyjny miasta Bartoszyce	17
Rycina 8	Obszary objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w Bartoszycach.....	24
Rycina 9	Kompleksy Warmińsko-Mazurskiej Strefy Ekonomicznej - Podstrefa Bartoszyce	34

Spis wykresów

Wykres 1	Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2006-2013 w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego.....	20
Wykres 2	Udział gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości w ogólnej powierzchni jednostki w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	22
Wykres 3	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	26
Wykres 4	Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w Bartoszcach w 2013 roku.....	30
Wykres 5	Wskaźnik przedsiębiorczości w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	33
Wykres 6	Dochody i wydatki budżetowe w Bartoszcach w latach 2006-2012 [w mln zł] .	35
Wykres 7	Wpływy do budżetu miasta Bartoszyce z tytułu podatku od nieruchomości oraz udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa.....	36
Wykres 8	Struktura wydatków w mieście Bartoszyce w 2013 roku	37
Wykres 9	Dochody i wydatki na jednego mieszkańca w wybranych jednostkach terytorialnych województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	38
Wykres 10	Wydatki inwestycyjne i zdolność inwestycyjna w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	39
Wykres 11	Dochody ogółem na 1 mieszkańca z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych w latach 2010-2013 [zł/na 1 mieszkańca].....	39
Wykres 12	Procentowa zmiana liczby ludności w stosunku do 2006 roku w wybranych jednostkach terytorialnych	43
Wykres 13	Procesy demograficzne w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013.....	44
Wykres 14	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013	45
Wykres 15	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2013	45

Wykres 16	Przeciętny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców oraz przeciętne saldo migracji na 1000 mieszkańców w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2013.....	46
Wykres 17	Współczynnik skolaryzacji netto w gimnazjach w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku.....	50
Wykres 18	Średnia ocena z egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej w wybranych jednostkach w 2013 roku.....	51
Wykres 19	Struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Bartoszycach pod względem liczby uczniów uczęszczających do szkół ogólnokształcących i zawodowych.....	52
Wykres 20	Zdawalność egzaminów maturalnych w szkołach ponadgimnazjalnych w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku.....	53
Wykres 21	Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Bartoszycach w 2013 roku na tle porównywanych jednostek terytorialnych.....	54
Wykres 22	Wskaźniki dotyczące bibliotek i czytelnictwa na terenie wybranych jednostek w 2013 roku	57
Wykres 23	Turyści zagraniczni korzystający z noclegów w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013	61
Wykres 24	Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w wybranych miejscowościach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013.....	64
Wykres 25	Frekwencja mieszkańców wybranych jednostek terytorialnych w wyborach samorządowych, prezydenckich i parlamentarnych.....	66

Załącznik nr 1 do Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022 - Wieloletni Plan Inwestycyjny (WPI)

Lp.	Nazwa zadania i źródła finansowania	Jednostk realizująca	Ogółem do poniesienia w latach	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
											Zestawienie nakładów
Zadania inwestycyjne											
Nakłady ogółem											
	budżet miasta		109 994 000	2 008 000	21 548 000	26 318 000	19 590 000	16 840 000	15 340 000	14 250 000	
	kredyty/pożyczki		64 867 000	2 008 000	15 356 000	14 205 500	11 510 000	10 307 500	7 800 000	6 630 000	
	środki do pozyskania z UE		0	0	0	0	0	0	0	0	
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		32 277 000	0	5 667 000	10 562 500	8 080 000	3 082 500	2 740 000	2 145 000	
			12 850 000	0	525 000	1 550 000	0	3 450 000	4 800 000	5 475 000	
Zadania inwestycyjne											
Gmina Miejska Bartoszyce											
1	Rewitalizacja Starego Miasta		18 000 000	252 000	2 748 000	3 000 000	6 000 000	6 000 000	0	0	
	budżet miasta		14 000 000	252 000	2 748 000	3 000 000	4 000 000	4 000 000			
	kredyty/pożyczki		0								
	środki do pozyskania z UE		4 000 000				2 000 000				
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0								
Gmina Miejska Bartoszyce											
2	Rewitalizacja parku, Placu Boh. Westerplatte z budową amfiteatru		7 000 000	0	0	3 500 000	3 500 000	0	0	0	
	budżet miasta		3 000 000			1 500 000	1 500 000				
	kredyty/pożyczki		0								
	środki do pozyskania z UE		4 000 000								
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0			2 000 000					
Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji											
3	Budowa pełnowymiarowej hali sportowej		6 500 000	90 000	3 410 000	3 000 000	0	0	0	0	
	budżet miasta		2 013 000	90 000	1 023 000	900 000					
	kredyty/pożyczki		0								
	środki do pozyskania z UE		4 487 000		2 387 000	2 100 000					
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0								
Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji											
4	Adaptacja budynku mieszkalnego ul. Jagiellończyka 1 na cele rekreacyjno - sportowe		1 500 000	0	0	0	0	0	1 000 000	500 000	
	budżet miasta		1 050 000						700 000	350 000	
	kredyty/pożyczki		0								
	środki do pozyskania z UE		450 000						300 000	150 000	
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0								

5	Rozbudowa i modernizacja Bartoszyckiego Domu Kultury	Bartoszycki Dom Kultury	3 500 000	0	100 000	1 900 000	1 500 000	0	0	0
	budżet miasta		610 000		100 000	285 000	225 000			
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		2 890 000			1 615 000	1 275 000			
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)									
6	Rozbudowa i modernizacja Biblioteki Miejska Biblioteka Publiczna	Miejska Biblioteka Publiczna	3 000 000	0	1 500 000	1 500 000	0	0	0	0
	budżet miasta		450 000		225 000	225 000				
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		2 550 000		1 275 000	1 275 000				
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)									
7	Adaptacja budynku dworca pod potrzeby Centrum Aktywności Lokalnej	Gmina Miejska Bartoszyce	4 500 000	0	200 000	2 000 000	2 300 000	0	0	0
	budżet miasta		845 000		200 000	300 000	345 000			
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		3 655 000			1 700 000	1 955 000			
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)									
8	Rozbudowa sali gimnastycznej SP Nr 3	Gmina Miejska Bartoszyce	5 000 000	0	0	0	0	1 000 000	2 000 000	2 000 000
	budżet miasta		2 500 000					500 000	1 000 000	1 000 000
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		0							
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)									
9	Modernizacja targowiska miejskiego	Gmina Miejska Bartoszyce	2 800 000	50 000	2 750 000	0	0	0	0	0
	budżet miasta		1 020 000	50 000	970 000					
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		1 780 000		1 780 000					
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)									
10	Rewitalizacja jeziora miejskiego przy ul. Kętrzyńskiej	Gmina Miejska Bartoszyce	1 000 000	0	0	0	0	100 000	0	900 000
	budżet miasta		575 000					100 000		475 000
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		425 000						0	425 000
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)									
11	Modernizacja z termomodernizacją budynku ul. Hubalczyków 2	Gmina Miejska Bartoszyce	1 000 000	0	200 000	800 000	0	0	0	0
	budżet miasta		575 000		200 000	375 000				
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		425 000		0	425 000				
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)									

12	Modernizacja wraz z dokończeniem termomodernizacji budynku ul. Marksa 10	Gmina Miejska Bartoszyce	2 500 000	0	450 000	0	1 050 000	1 000 000	0	0
	budżet miasta		2 275 000		225 000		1 050 000	1 000 000		
	kredyty/pożyczki		0							
13	środki do pozyskania z UE		225 000		225 000					
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Termomodernizacja budynku przy ul. Cynkowa 2	Gmina Miejska Bartoszyce	150 000	0	0	150 000	0	0	0	0
	budżet miasta		22 500			22 500				
	kredyty/pożyczki		0							
14	środki do pozyskania z UE		127 500			127 500				
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Termomodernizacja budynku przy ul. Kętrzyńskiej 27	Gmina Miejska Bartoszyce	250 000	0	0	0	250 000	0	0	0
	budżet miasta		37 500				37 500			
	kredyty/pożyczki		0							
15	środki do pozyskania z UE		212 500					212 500		
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Termomodernizacja budynku przy ul. Kilińskiego 3	Gmina Miejska Bartoszyce	200 000	0	0	0	0	200 000	0	0
	budżet miasta		30 000						30 000	
	kredyty/pożyczki		0							
16	środki do pozyskania z UE		170 000							170 000
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Termomodernizacja budynku przy ul. Kopernika 6-7	Gmina Miejska Bartoszyce	1 200 000	0	100 000	600 000	500 000	0	0	0
	budżet miasta		775 000		100 000	600 000	75 000			
	kredyty/pożyczki		0							
17	środki do pozyskania z UE		425 000						425 000	
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Termomodernizacja budynku przy ul. Pułaskiego 3-4	Gmina Miejska Bartoszyce	500 000	0	0	200 000	300 000	0	0	0
	budżet miasta		75 000			30 000	45 000			
	kredyty/pożyczki		0							
18	środki do pozyskania z UE		425 000							255 000
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Dokończenie modernizacji ulicy Przemysłowej	Gmina Miejska Bartoszyce	2 400 000	0	0	2 400 000	0	0	0	0
	budżet miasta		1 200 000			1 200 000				
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		0							
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		1 200 000			1 200 000				

19	Dokończenie uzbrojenia os. Międzytorze	Gmina Miejska Bartoszyce	650 000	0	200 000	200 000	250 000	0	0	0
	budżet miasta		650 000	0	200 000	200 000	250 000	0	0	0
	kredyty/pożyczki		0							
20	środki do pozyskania z UE		0							
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Modernizacja budynku przy ul. Robotnicza 4	Gmina Miejska Bartoszyce	100 000	100 000	0	0	0	0	0	0
21	budżet miasta		100 000	100 000						
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		0							
22	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Uzbrojenie terenów os. 650-lecia	Gmina Miejska Bartoszyce	7 324 000	874 000	1 290 000	1 290 000	1 290 000	1 290 000	1 290 000	1 290 000
	budżet miasta		7 324 000	874 000	1 290 000	1 290 000	1 290 000	1 290 000	1 290 000	1 290 000
23	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		0							
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
24	Uzbrojenie terenów ul. Struga	Gmina Miejska Bartoszyce	650 000	0	50 000	0	600 000	0	0	0
	budżet miasta		650 000		50 000		600 000			
	kredyty/pożyczki		0							
25	środki do pozyskania z UE		0							
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Budowa zbiornika wody pitnej	Cowik Sp. z o.o.	1 500 000	0	0	0	0	0	500 000	1 000 000
26	budżet miasta		0							
	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		0							
27	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
	Budowa separatorów na sieciach kanalizacji deszczowych	Gmina Miejska Bartoszyce	1 000 000	0	0	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
	budżet miasta		1 000 000	0	0	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
28	kredyty/pożyczki		0							
	środki do pozyskania z UE		0							
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0							
29	Uzbrojenie terenów ul. Struga	Gmina Miejska Bartoszyce	850 000	0	170 000	170 000	170 000	170 000	170 000	170 000
	budżet miasta		850 000	0	170 000	170 000	170 000	170 000	170 000	170 000
	kredyty/pożyczki		0							

26	Zagospodarowanie terenów przy SP Nr 7 Gimnazjum Nr 2		Gmina Miejska Bartoszyce	900 000	0	0	0	900 000	0	0	0	0	
	budżet miasta			900 000				900 000					
	kredyty/pożyczki			0									
	środki do pozyskania z UE			0									
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)			0									
27	Budowa przedszkola na os. Działki		Gmina Miejska Bartoszyce	1 900 000	0	1 900 000	0	0	0	0	0	0	
	budżet miasta			1 900 000		1 900 000							
	kredyty/pożyczki			0									
	środki do pozyskania z UE			0									
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)			0									
28	Adaptacja budynku byłego przedszkola Nr 6		Gmina Miejska Bartoszyce	800 000	0	0	800 000	0	0	0	0	0	
	budżet miasta			160 000			160 000						
	kredyty/pożyczki			0									
	środki do pozyskania z UE			640 000			640 000						
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)			0									
29	Rewitalizacja lasku miejskiego		Gmina Miejska Bartoszyce	200 000	0	0	0	0	100 000	100 000	0	100 000	
	budżet miasta			200 000						100 000		100 000	
	kredyty/pożyczki			0									
	środki do pozyskania z UE			0									
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)			0									
30	Stadion - modernizacja i rozbudowa		Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji	6 000 000	0	0	0	0	1 000 000	3 000 000	2 000 000	0	
	budżet miasta			1 800 000					300 000	900 000	600 000		
	kredyty/pożyczki			0									
	środki do pozyskania z UE			4 200 000					700 000	2 100 000	1 400 000		
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)			0									
31	Zagospodarowanie brzegów rzeki Łyny		Gmina Miejska Bartoszyce	500 000	0	0	100 000	0	100 000	150 000	150 000	0	
	budżet miasta			500 000			100 000			150 000	150 000		
	kredyty/pożyczki			0									
	środki do pozyskania z UE			0									
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)			0									
32	Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów		Gmina Miejska Bartoszyce	450 000	0	50 000	400 000	0	0	0	0	0	
	budżet miasta			110 000		50 000	60 000						
	kredyty/pożyczki			0									
	środki do pozyskania z UE			340 000			340 000						
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)			0									

33	Budowa małej obwodnicy Gdańska - Bema	Gmina Miejska Bartoszyce	12 000 000	0	0	0	0	0	0	200 000	5 900 000	5 900 000
	budżet miasta		6 100 000							200 000	2 950 000	2 950 000
	kredyty/pożyczki		0									
	środki do pozyskania z UE		0									
34	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		5 900 000								2 950 000	2 950 000
	Rozbudowa cmentarza	Gmina Miejska Bartoszyce	2 820 000	320 000	1 500 000	0	1 000 000	0	1 000 000	0	0	0
	budżet miasta		2 820 000	320 000	1 500 000		1 000 000					
	kredyty/pożyczki		0									
35	środki do pozyskania z UE		0									
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		0									
	Budowa 2 budynków mieszkalnych przy ul. Wolskiego	Gmina Miejska Bartoszyce	5 000 000	0	1 500 000	1 000 000	0	1 000 000	0	1 000 000	1 500 000	1 500 000
	budżet miasta		3 250 000		975 000	650 000					650 000	975 000
	kredyty/pożyczki		0									
	środki do pozyskania z UE		0									
	środki zewnętrzne (dotacje z innych źródeł)		1 750 000		525 000	350 000					350 000	525 000

Zamawiający:

Urząd Miasta Bartoszyce
ul. Bohaterów Monte Cassino 1
11-200 Bartoszyce
www.bip.bartoszyce.pl

Wykonawca:

Pracownia Badań Środowiskowych ACER s.c.
ul. Pogodna 3
11-034 Stawiguda
www.acer.mazury.pl

Opracowanie:

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016 - 2022

ZESPÓŁ AUTORSKI:

Kierownik Projektu:

dr inż. Iwona Łaźniewska

.....
podpis

Autorzy opracowania:

dr inż. Iwona Łaźniewska *Pracownia Badań Środowiskowych ACER*
mgr inż. Monika Szewczyk *EkoPro Olsztyn*
mgr inż. Jerzy Łaźniewski *Pracownia Badań Środowiskowych ACER*

Data opracowania:

Lipiec 2016 r.

Nr egzemplarza:

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami	4
1.1. Główne cele projektowanego dokumentu	4
1.2. Informacje o zawartości projektowanego dokumentu	4
1.3. Powiązania i zgodność ustaleń projektu <i>Strategii</i> z innymi dokumentami	8
1.3.1. Powiązania i zgodność ustaleń projektu <i>Strategii</i> z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym	8
1.3.2. Powiązania i zgodność ustaleń projektu <i>Strategii</i> z dokumentami strategicznymi na poziomie ponadlokalnym	13
2. Wielkość i usytuowanie przedmiotowego obszaru	19
3. Stan środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	19
3.1. Lokalizacja w układzie geofizycznym	19
3.2. Geomorfologia i budowa geologiczna. Kopaliny	20
3.3. Wody powierzchniowe	20
3.4. Wody podziemne	21
3.5. Gleby i użytkowanie terenu	21
3.6. Klimat	21
3.7. Szata roślinna	22
3.8. Fauna	22
3.9. Obszary objęte ochroną prawną ze względu na zasoby przyrodnicze i walory krajobrazowe	23
3.10. Zabytki i dobra kulturowe	26
3.11. Jakość powietrza atmosferycznego	27
3.12. Stan klimatu akustycznego	27
3.13. Promieniowanie elektromagnetyczne	28
4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	28
5. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody	29
5.1. Zagrożenia dla bioróżnorodności	29
5.2. Zagrożenia dla krajobrazu	30
5.3. Zagrożenia dla wód powierzchniowych	30
6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	31

7. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji założeń projektu <i>Strategii</i> , wraz ze wskazaniem możliwości kumulowania się oddziaływań	37
7.1. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko przedsięwzięć wynikających z realizacji projektowanej <i>Strategii</i>	37
7.2. Kumulacja oddziaływań.....	41
8. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu.....	41
9. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych. Wnioski i rekomendacje.....	43
10. Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy	45
11. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	45
12. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko	46
13. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy	46
Streszczenie <i>Prognozy</i> sporządzone w języku niespecjalistycznym	49

Wstęp

Podstawa formalna

Podstawę formalną niniejszego opracowania - *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022* - stanowi zlecenie udzielone w lipcu 2016 r. Pracowni Badań Środowiskowych „Acer” z siedzibą w Stawigudzie przy ul. Pogodnej 3 przez Grupę Doradczą Primus S.C. z siedzibą w Olsztynie przy ul. Mickiewicza 31/4. Prognozę opracowano we współpracy z firmą „Ekopro” Monika Szewczyk z Olsztyna, z siedzibą przy ul. Oficerskiej 15.

Podstawa prawna

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (ustawa OOŚ)¹ projekty, m.in. strategii, wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000, a nie związane bezpośrednio z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikające z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W myśl art. 51 ust. 1 ustawy OOŚ organ opracowujący projekt dokumentu strategicznego sporządza prognozę oddziaływania na środowisko.

Zakres prognozy

Zakres prognozy oddziaływania na środowisko jest określony w art. 51 ust. 2 ustawy OOŚ oraz uwzględnia zalecenia zawarte w pismach organów, o których mowa w art. 57 ust. 1 pkt 2 oraz art. 58 ust. 1 pkt 2 ustawy OOŚ, tj. w piśmie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 28.06.2016 r. znak WSTE.411.29.2016.GK oraz w piśmie Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie z dnia 28.06.2016 r. znak ZNS.9022.2.82.2016.KM).

¹ Źródła przywołanych lub cytowanych w tekście *Prognozy* aktów prawnych podano na końcu opracowania

1. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

1.1. Główne cele projektowanego dokumentu

Dokument podlegający ocenie w ramach przedmiotowej procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest projektem strategii rozwoju miasta. Dokument zatytułowano *Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022* (dalej: *SRMB*). Projekt *Strategii* opracowała Grupa Doradcza Primus z Olsztyna.

Misję (cel główny) dla Miasta Bartoszyce sformułowano w projekcie *Strategii* następująco:

Misją Miasta Bartoszyce jest systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji społeczności lokalnej

Misja zostanie osiągnięta poprzez wypełnienie założeń określonych dla czterech **obszarów strategicznych**, którym przyporządkowano **cele operacyjne**:

- I. Infrastruktura miejska:
 - Odnowa przestrzeni publicznej
 - Rozwój komunikacji
 - Nowoczesna infrastruktura techniczna
 - Wysoki standard obiektów użyteczności publicznej
 - Ochrona środowiska naturalnego
- II. Zrównoważona gospodarka miasta:
 - Wspieranie przedsiębiorczości
 - Skuteczna promocja miasta
 - Kadry dla rynku pracy
 - Rozwój turystyki
- III. Poprawa jakości życia:
 - Rozwój mieszkalnictwa
 - Poprawa bezpieczeństwa i zdrowia
 - Bogata oferta kulturalna i sportowo-rekreacyjna
 - Nowoczesny system edukacji
- IV. Aktywizacja społeczeństwa
 - Rewitalizacja społeczna
 - Aktywni mieszkańcy i rozwój wielokulturowego społeczeństwa
 - Rozwój przedsiębiorczości i ekonomii społecznej
 - Wsparcie organizacji pozarządowych.

1.2. Informacje o zawartości projektowanego dokumentu

Projekt *SRMB* jest dokumentem obejmującym następujące zagadnienia:

- opis sfer: przestrzenno-przyrodniczej, gospodarczo-finansowej i społeczno-kulturowej,
- analiza spójności projektowanego dokumentu z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi,
- analiza SWOT,
- założenia *Strategii* i jej realizacji,
- założenia monitoringu *Strategii* i jej oceny,
- finansowanie oraz wieloletni plan inwestycyjny.

W tabeli 1 zestawiono cele operacyjne przypisane poszczególnym obszarom strategicznym oraz odpowiadające im kierunki i propozycje działań (tych ostatnich nie należy utożsamiać z projektami inwestycyjnymi).

Tabela 1. Hierarchia celów strategicznych projektu SRMB wraz z kierunkami i propozycjami działań

Obszar strategiczny	Cel operacyjny	Propozycje działań lub kierunków działań
I. INFRASTRUKTURA MIEJSKA	I.1 ODNOWA PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowa rewitalizacja terenów miejskich • Zagospodarowanie terenów zamieszkałych i nieużytków pod kątem poprawy warunków funkcjonalnych i estetycznych • Rewitalizacja terenów zdegradowanych i poprzemysłowych • Rozbudowa i remonty obiektów kulturalnych i sportowych • Rozwój systemu opieki nad dzieckiem do lat 3 (rozbudowa i wprowadzanie nowatorskich usług opiekuńczych, edukacyjnych i wychowawczych) • Zagospodarowanie miejskich zasobów przyrodniczych, aby stały się miejscami atrakcyjnymi dla turystów i mieszkańców (w celu osiągnięcia założeń zrównoważonego rozwoju miasta). • Inwestycje na terenach komunalnych poszerzające ich funkcjonalność i dostępność dla wszystkich mieszkańców miasta.
	I.2. ROZWÓJ KOMUNIKACJI	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój sieci ciągów komunikacyjnych w mieście - poprzez przebudowę istniejących ulic, budowę nowych ulic i przeprawy mostowej przez Łynę. • Rozwój i modernizacja ciągów pieszych • Rozbudowa alternatywnych form komunikacji w mieście - budowa i remonty ścieżek rowerowych; systemy wypożyczania rowerów miejskich
	I.3. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój i rozbudowa istniejących sieci technicznych i prace modernizacyjne w ramach funkcjonujących sieci. • Rozwój i modernizacja systemu zbiórki i przetwarzania odpadów komunalnych (bezppośrednio wpływający na zwiększenie procesów odzysku materiałów i poprawę jakości środowiska naturalnego oraz jakości życia mieszkańców miasta) • Rozwój i modernizacja systemów bezpieczeństwa i ochrony ludności, (prognozowanie i ostrzeżenie przed zjawiskami zagrażającymi mieszkańcom i bezpieczeństwu publicznemu).
	I.4. WYSOKI STANDARD OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowe unowocześnianie i podnoszenie standardów w obiektach użyteczności publicznej, np.: <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizacja i zmniejszenie energochłonności modernizowanych obiektów - dostosowywanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych • Rozwijanie nowoczesnej infrastruktury informacyjnej w postaci zakupu profesjonalnego sprzętu komputerowego i oprogramowania, rozwoju e-usług a także digitalizacji dokumentów.
	I.5. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO	<ul style="list-style-type: none"> • Zadania mające na celu diagnozowanie stanu środowiska naturalnego w mieście – w tym zakup nowoczesnego sprzętu i prace modernizacyjne • Ograniczenie energochłonności budynków użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych i procesów produkcyjnych - rozwiązania techniczne wykorzystujące odnawialne źródła energii (OZE) oraz oszczędzające energię ciepłą i elektryczną a także zużycie wody • Działania mające na celu ochronę i zachowanie cennych gatunków przyrodniczych na terenie miasta • Działania mające na celu ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji oraz emisji hałasu • Działania informacyjne z zakresu ochrony środowiska naturalnego kierowane do wszystkich grup mieszkańców • Edukacja ekologiczna podnosząca świadomość ekologiczną wszystkich mieszkańców miasta i propagowanie postaw proekologicznych • Działania mające na celu współpracę przedstawicieli różnych sektorów gospodarki na rzecz ochrony zasobów i poprawy stanu środowiska naturalnego w mieście.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022

Obszar strategiczny	Cel operacyjny	Propozycje działań lub kierunków działań
II. ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA MIASTA	II.1. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój i podnoszenie atrakcyjności istniejących terenów inwestycyjnych, poprzez ich uzbranie w niezbędną infrastrukturę techniczną oraz stwarzanie atrakcyjnych warunków dla potencjalnych inwestorów Stworzenie odpowiednich warunków technicznych i sanitarnych do prowadzenia działalności handlowej Wspieranie nowopowstających firm (start-up) Budowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców miasta Wielokierunkowe kształcenie, a także organizacja zajęć praktycznych, skierowanych do różnych grup odbiorców. Zbudowanie wieloaspektowego spójnego systemu promocji miasta w zakresie gospodarczym, społecznym i turystycznym. Prezentowanie miasta Bartoszyce jako miejsca atrakcyjnego do codziennego życia, pracy i spędzania wolnego czasu Akcje promocyjne i informacyjne w zakresie lokalnym i ponadlokalnym
	II.2. SKUTECZNA PROMOCJA MIASTA	
	II.3. KADRY DLA RYNKU PRACY	<ul style="list-style-type: none"> Działania zmierzające do efektywnego kształcenia kadr zgodnie z aktualnymi wymogami rynku pracy i pracodawców. Działania zmierzające do uzupełnienia i aktualizacji kompetencji zawodowych oraz aktywne wspieranie osób, które znajdują się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy
	III.4. ROZWÓJ TURYSTYKI	<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja i rozwój bazy nolegowej i gastronomicznej Organizacja specjalistycznych szkoleń podnoszących kwalifikacje osób związanych z obsługą ruchu turystycznego i gastronomią Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i wykorzystanie potencjału przyciągającej przez miasto Łyny. Działania o charakterze inwestycyjnym, skierowane na poprawę warunków technicznych i zagospodarowania terenu, a także działania na rzecz rozwoju partnerstw i współpracy międzynarodowej. Stworzenie rozpoznawalnego produktu turystycznego, który będzie wyróżniał Bartoszyce
III. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA	III.1. ROZWÓJ MIESZKALNICTWA	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie atrakcyjności budynków mieszkalnych poprzez poprawę ich warunków technicznych Rozwój budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego
	III.2. POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA I ZDROWIA	<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych Zakup sprzętu medycznego niezbędnego do świadczenia profesjonalnych usług zdrowotnych Unowocześnianie zaplecza technicznego służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa i dobrego stanu zdrowia mieszkańców Bartoszyce Podnoszenie kwalifikacji zawodowych i realizacja szkoleń pracowników Budowa, rozbudowa, remonty i doposażanie jednostek realizujących politykę zdrowotną i społeczną
	III.3. BOGATA OFERTA KULTURALNA I SPORTOWO-REKREACYJNA	<ul style="list-style-type: none"> Ułatwianie i poszerzenie dostępu mieszkańców Bartoszyce do instytucji kultury i sportu Zwiększanie liczby miejsc przeznaczonych do uprawiania sportu, spędzania czasu na świeżym powietrzu i rekreacji.
	III.4. NOWOCZESNY SYSTEM EDUKACJI	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój rynku pracy i wprowadzanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu a także realizacja programów mających na celu dostosowywanie procesu kształcenia, w tym także kształcenia zawodowego do aktualnych potrzeb potencjalnych pracodawców Podnoszenie i aktualizacja kwalifikacji zawodowych osób pracujących Rozwijanie nowych pracowni edukacyjnych oraz działania mające na celu stałe wzbogacanie zasobów i doposażanie sal edukacyjnych Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy oraz wprowadzanie innowacyjnych, elastycznych form zatrudnienia Rozwój i aktualizacja oferty edukacyjnej, między innymi poprzez wymianę doświadczeń, prezentację dobrych praktyk czy organizację wymian krajowych i międzynarodowych Modernizacja, rozbudowa i doposażanie w nowoczesny sprzęt obiektów oświatowych

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022

Obszar strategiczny	Cel operacyjny	Propozycje działań lub kierunków działań
IV. AKTYWIZACJA SPOŁECZENSTWA	IV.1. REWITALIZACJA SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój systemu opieki nad dzieckiem do lat 3 i w wieku przedszkolnym. Przeciwdziałanie uzależnieniom i profilaktyka zdrowia.
	IV.2. AKTYWNI MIESZKAŃCY I ROZWÓJ WIELOKULTUROWEGO SPOŁECZENSTWA	<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wspieranie inicjatyw i postaw pro obywatelskich Wspieranie i integracja społeczna osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem Wspieranie integracji i promocja środowiska lokalnych artystów, którzy żyją i tworzą w Bartoszycach Działania zmierzające do rozwoju współpracy międzynarodowej i wspólnej realizacji projektów o charakterze transgranicznym Działania zmierzające do powstania centrum wielokulturowości.
	IV.3. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I EKONOMII SPOŁECZNEJ	<ul style="list-style-type: none"> Działania promujące i informujące mieszkańców miasta o korzyściach płynących z prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej a także możliwościach uzyskania wsparcia w różnych formach i o szerokim zakresie Zadania mające na celu wzrost poziomu wiedzy z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania budżetem
	IV.4. WSPARCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	<ul style="list-style-type: none"> Działania zmierzające do kompleksowego wspierania organizacji pozarządowych Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr tworzących organizacje pozarządowe, aby oferowane przez nie usługi były skuteczne i stały na jak najwyższym poziomie Rozwój współpracy sektora organizacji pozarządowych z przedstawicielami pozostałych sektorów, w tym między innymi z samorządem Realizacja projektów o charakterze partnerskim

1.3. Powiązania i zgodność ustaleń projektu Strategii z innymi dokumentami

Ustawa OOS w art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. a stanowi, iż prognoza oddziaływania na środowisko powinna zawierać informacje o powiązaniach projektowanego dokumentu z innymi dokumentami. Ponieważ projektowany dokument dotyczy obszaru problemowego o lokalnej skali tj. terenu położonego w granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Bartoszyce, jako najistotniejsze w analizie zgodności z dokumentami strategicznymi wskazuje się dokumenty lokalne, wojewódzkie i regionalne. Uwzględniając hierarchię ważności dokumentów należy przyjąć, że dokumenty te, zwłaszcza opracowane dla poziomu wojewódzkiego czy regionalnego, są spójne z dokumentami krajowymi i unijnymi. Jednocześnie, nie powielano w niniejszym opracowaniu ustaleń dotyczących spójności z dokumentami strategicznymi dokonanych w *Projekcie SRMB* (zgodnie z pkt. 5.1), tzn. wyłączono z poniższej analizy: *Strategię Europa 2020*, *Strategię Rozwoju Kraju 2020*, *Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020*, *Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, *Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, *Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*, *Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020*.

W *Prognozie* nie uwzględniono analizy zgodności projektowanego dokumentu z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ponieważ zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie internetowej Urzędu Miasta² jest ich 40. Zgodnie z obowiązującymi przepisami powinny być one zgodne z ustaleniami *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta Bartoszyce*, które uwzględniono w poniższej analizie.

1.3.1. Powiązania i zgodność ustaleń projektu Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym

Spośród obowiązujących dokumentów strategicznych dotyczących rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego Miasta Bartoszyce w niniejszym rozdziale uwzględniono:

- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Bartoszyce*
- *Program Ochrony Środowiska Miasta Bartoszyce na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019*.
- *Założenia do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Miasta Bartoszyce*.
- *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miejskiej Bartoszyce na lata 2014-2020*.
- *Program Rewitalizacji Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022*.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Bartoszyce

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Bartoszyce*³ zostało uchwalone w 2015 r. W dokumencie tym sformułowano kierunki zagospodarowania przestrzennego i zasady polityki przestrzennej w odniesieniu do kilku dziedzin, w tym: środowiska naturalnego i kulturowego, zagospodarowania przestrzennego, komunikacji oraz infrastruktury technicznej. Lektura *Studium* pozwala wskazać kierunki działań, które są sygnalizowane również w projekcie *SRMB*. Są to:

- pozostawianie dolin rzecznych (Łyna i jej dopływy) jako terenów otwartych,
- doliny predestynowane są do zagospodarowania zielenią niską lub ażurową, a na stromych zboczach – zielenią wysoką przeciwdziałającą erozji,
- w dolinach i na ich zboczach ograniczać do minimum lokalizację obiektów kubaturowych, i ich przegradzanie; niezbędne przegrody powinny mieć konstrukcję ażurową,

² http://bip.bartoszyce.pl/system/obj/3346_zp_wykaz_miejscowych_planow.pdf

³ http://bip.bartoszyce.pl/system/obj/4034_studium_kierunki_tekst.pdf

- lasy na stromych zboczach (głównie dolin Łyny i Suszycy) powinno się poddać pod ochronę jako lasy glebochronne,
- w celu poprawy czystości wód powierzchniowych, głównie Łyny, doskonalenia wymaga gospodarka wodno-ściekowa miasta,
- dla poprawy jakości wód w zalewie przy ul. Kętrzyńskiej powinno się wykonać program jego ochrony,
- zagrożenie dla czystości powietrza atmosferycznego istnieje głównie w sezonie grzewczym; w stosowanych lokalnych systemach grzewczych zaleca się unikać paliwa zanieczyszczonego, w tym głównie paliwa węglowego,
- budowa mostu na Łynie,
- wykorzystanie Łyny dla potrzeb turystyki kwalifikowanej wodnej, w tym budowa stacji kajakowej nad Łyną,
- urządzenie ciągów spacerowych wzdłuż dostępnych brzegów Łyny,
- w działalności gospodarczej nie powinno się rozwijać form uciążliwych dla środowiska,
- zagospodarowanie dla potrzeb rekreacji przyrodnej terenów nad zbiornikiem powstałym w wyniku spiętrzenia rzeki Łyny we wschodniej oraz zachodniej części miasta,
- zachowanie tożsamości kulturowej przez utrzymanie wartościowych zasobów oraz krajobrazu kulturowego, krajobrazu otwartego o wybitnych walorach przyrodniczych (korytarz Łyny, system zieleni, Stare Miasto) oraz rozszerzenie prawnej ochrony obiektów, zespołów zabudowy, zieleni oraz stanowisk archeologicznych,
- należy zarezerwować teren pod obejście dla ruchu tranzytowego po zachodniej stronie miasta; do czasu wykonania obejścia należy zmodernizować szereg ulic na terenie miasta,
- na terenie miasta trasy rowerowe powinny posłużyć do przeprowadzenia przelotowej i lokalnej turystyki rowerowej oraz umożliwić dojazdy do pracy,
- budowa magistrali wodociągowej i nowego podziemnego zbiornika zapasu wody pitnej; rozbudowa sieci wodociągowej,
- tereny przeznaczone do zainwestowania powinny być uzbrajane w sieć kanalizacji sanitarnej, a sieci istniejące powinny być sukcesywnie modernizowane,
- niezbędna jest budowa separatorów na wylotach kanalizacji deszczowej do Łyny i Suszycy,
- wyeksploatowana sieć kanalizacji deszczowej powinna być sukcesywnie modernizowana,
- w celu wyeliminowania strat ciepła istniejąca sieć ciepłownicza kanałowa powinna być sukcesywnie wymieniona na sieć preizolowaną,
- należy dążyć do wyeliminowania małych wyeksploatowanych kotłowni na paliwo stałe ze wskazaniem na kotłownie gazowe bądź (jeśli możliwe) podłączenie tych obiektów do sieci ciepłowniczej miejskiej,
- popularyzowanie wśród indywidualnych mieszkańców działań mających na celu ograniczenie zużycia energii w budynkach mieszkalnych, w tym działań termomodernizacyjnych, promocja ekologicznych nośników energii,
- dalsza termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
- wprowadzenie monitoringu zużycia paliw i energii,
- realizacja sieci gazowej niskiego ciśnienia na nowych terenach przeznaczonych pod zainwestowanie.

Jak wynika z powyższego zestawienia *Studium* przewiduje szereg działań mających na celu dalszy rozwój i modernizację miejskiej infrastruktury technicznej, w tym drogowej, jak również zagospodarowanie brzegów Łyny i zwiększenie jej wykorzystania. Projektowana *Strategia* również przewiduje działania zmierzające do unowocześnienia i rozwoju infrastruktury technicznej, przy jednoczesnej ochronie środowiska naturalnego. W *Projekcie SRMB* nie wskazuje się propozycji działań ukierunkowanych na zachowanie materialnych wartości kulturowych.

Program ochrony środowiska dla Miasta Bartoszyce na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019

Nadrzędnym celem aktualnego *Programu ochrony środowiska dla Miasta Bartoszyce*⁴ jest skuteczna ochrona zasobów i dobra jakość środowiska w gminie miejskiej Bartoszyce. W *Programie* wyodrębniono trzy priorytety:

- działania systemowe,
- ochrona zasobów naturalnych
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Analizę spójności projektowanego dokumentu z założeniami tego programu przeprowadzono przy pomocy prostej macierzy, ponieważ dla potrzeb prognozy oddziaływania na środowisko dokument tworzący ramy dla ochrony lokalnego środowiska jest jednym z kluczowych opracowań.

Tabela 2. Analiza powiązań między *Programem ochrony środowiska* i projektem *SRMB*

Program ochrony środowiska dla M. Bartoszyce - cele szczegółowe	Projekt SRMB - obszary strategiczne			
	Infrastruktura miejska	Zrównoważona gospodarka miasta	Poprawa jakości życia	Aktywizacja społeczeństwa
Dokumenty strategiczne zgodne z zasadami ochr. środow.				
Świadomi ekologicznie konsumenci, rynek przyjazny środow.	√			√
Dobrze rozwinięty system zarządzania środow.				
Aktywny udział społ. w działaniach na rzecz ochrony środow.				√
Maksymalne ograniczanie szkód w środow.	√			
Planowanie przestrzenne zgodne z zasadami ochrony środow.	√	√		
Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa	√			√
Skuteczna ochrona przyrody	√			
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów				
Ochrona zasobów wód	√			
Dobra jakość gleb				
Ochrona zasobów geologicznych				
Ochrona klimatu				
Racjonalne gospodarowanie zasobami energet.	√		√	
Bezpieczne, niezagrażające zdrowiu środow.	√			
Dobra jakość powietrza	√			
Dobra jakość wód	√			
Efektywna gosp. odpadami	√			
Utrzymanie niskiego oddziaływ. hałasu i pól elektromagnet.	√			
Ochrona przed szkodliwym oddziaływ. subst. chemicznych	√			

Powyższe zestawienie wskazuje, że projektowany dokument uwzględni praktycznie wszystkie cele szczegółowe ujęte w miejskim programie ochrony środowiska. Cel pierwszy - *Dokumenty strategiczne zgodne z zasadami ochrony środowiska*, wypełniony jest w analizowanym przypadku w ramach przedmiotowej procedury strategicznej OOS.

Założenia do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Miasta Bartoszyce⁵

Celem tego dokumentu jest m.in. przedstawienie możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem energii elektrycznej i ciepła wytwarzanych w odnawialnych źródłach energii, energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych.

W zakresie zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną przyjęto realizację następujących zadań:

⁴ http://bip.bartoszyce.pl/system/obj/2670_projekt_pos_2012.pdf

⁵ http://bip.bartoszyce.pl/system/obj/3366_zalozenia_do_planu_zaopatrzenia_cieplo_energie_paliwa.pdf

- poprawa jakości powietrza, ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł niskiej emisji poprzez eliminowanie tych źródeł oraz realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych,
- poprawa sposobu komunikowania się ze społeczeństwem, zmierzająca do uzyskania większej akceptowalności zagadnień związanych z systemami zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- promocja ekologicznych nośników energii oraz technologii termomodernizacji budynków,
- wspólne występowanie (lub firmowanie programów przez Gminę) o środki preferencyjne z właścicielami lub administratorami budynków, np. w ramach programów ograniczenia niskiej emisji,
- działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej urządzeń wykorzystywanych do wytwarzania i przesyłania ciepła oraz energii elektrycznej związane z ich modernizacją,
- wspieranie inwestycji związanych z lokalnym wytwarzaniem energii elektrycznej, ciepła (i chłodu) w układach skojarzonych.

W zakresie działań związanych z racjonalizacją użytkowania ciepła i energii elektrycznej w obiektach należących do Gminy, budynkach mieszkalnych i innych budynkach należących do podmiotów gospodarczych przewiduje się:

- popularyzowanie działań mających na celu ograniczenie zużycia energii w budynkach mieszkalnych, w tym działań termomodernizacyjnych,
- dalszą termomodernizację budynków należących do Gminy,
- monitoring zużycia energii, paliw (również wody) oraz kosztów w budynkach użyteczności publicznej.

W zakresie rozwoju energetyki odnawialnej na terenie Gminy proponuje się:

- zastosowanie kolektorów słonecznych w części budynków zarządzanych przez Miasto oraz popularyzację tych urządzeń wśród właścicieli budynków jednorodzinnych oraz podmiotów gospodarczych,
- możliwość budowy farm fotowoltaicznych,
- możliwość lokalizacji farm wiatrowych,
- zastosowanie pomp ciepła czy układów wentylacji mechanicznej współpracujących z gruntowymi wymiennikami ciepła,
- wykorzystanie istniejącego energetycznego potencjału biomasy (drewno, słoma) na miejscu (np. w gospodarstwach rolnych oraz przedsiębiorstwach),
- możliwość budowy małych elektrowni wodnych (MEW) do wytwarzania energii elektrycznej,
- możliwość wykorzystania energii biogazu z oczyszczalni ścieków oraz składowiska odpadów,
- propagowanie wiedzy wśród użytkowników energii w zakresie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.

W prezentowanym dokumencie wskazano dla obszaru miasta Bartoszyce praktycznie wszystkie możliwości pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych (włączając budowę elektrowni na Łynie, farm fotowoltaicznych a nawet wiatrowych!). Realizacja założeń tego dokumentu w projektowanej *Strategii* jest znacznie zawężona i ogranicza się zasadniczo do działań termomodernizacyjnych i innych, mających na celu ograniczanie zużycia ciepła i energii, chociaż ogólny zapis dotyczący wykorzystania OZE również pojawia się w ramach celu I.5. *Ochrona środowiska naturalnego*. Wiele spośród działań proponowanych w *Założeniach* będzie wdrażanych dzięki działaniom informacyjnym, edukacyjnym i popularyzacyjnym, które są mocno akcentowane w projekcie *SRGM*.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miejskiej Bartoszyce na lata 2014-2020⁶

Plan gospodarki niskoemisyjnej ma na celu poprawę efektywności energetycznej i redukcję zużycia energii, zwiększenie udziału wykorzystania OZE oraz poprawę jakości powietrza w Bartoszycach. Główny element strategii realizacji Planu stanowi wdrażanie pilotażowych, nowoczesnych rozwiązań, uwzględniających aspekt energetyczny, ekologiczny i edukacyjny. Rozwiązania te będą obejmować poszczególne grupy producentów i konsumentów energii. Działania Gminy mają pełnić rolę wzorcową dla wszystkich grup odbiorców energii. W Planie sformułowano następujące cele szczegółowe:

- realizacja idei wzorcowej roli sektora publicznego poprzez promowanie i wdrażanie działań z zakresu efektywności energetycznej,
- zwiększenie efektywności wykorzystania energii i paliw w budynkach z uwzględnieniem aspektów remontów budynków oraz utylizacji azbestu,
- zwiększenie świadomości wśród mieszkańców dotyczącej ich wpływu na lokalną gospodarkę ekoenergetyczną oraz jakość powietrza,
- postrzeganie przez mieszkańców sieciowych nośników energii jako przyjaznych,
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie miasta,
- promocja i wdrażanie idei budownictwa energooszczędnego,
- promocja efektywnego energetycznie oświetlenia,
- promocja i realizacja zrównoważonego transportu - z uwzględnieniem transportu publicznego oraz indywidualnego, w tym rowerowego.

Odniesienia do Planu gospodarki niskoemisyjnej można znaleźć w dokumencie analizowanym w obszarze strategicznym I. *Infrastruktura Miejska*, w którym w ramach wyszczególnionych celów operacyjnych przewiduje się np.: rozwój alternatywnych form komunikacji, termomodernizację i zmniejszanie energochłonności obiektów, stosowanie rozwiązań technicznych wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz ograniczanie emisji do atmosfery szkodliwych substancji, a także działania informacyjne z zakresu ochrony środowiska.

Program Rewitalizacji Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022⁷

W bieżącej unijnej perspektywie finansowej programy rewitalizacji mają stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych w miastach i gminach. Zgodnie z aktualnymi założeniami program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy wieloletni program działań w wielu sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Celem Programu rewitalizacji dla Bartoszyce jest odwrócenie niekorzystnej sytuacji na obszarach rewitalizowanych. Jako najistotniejsze kierunki działań wskazuje się: niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze rewitalizacji (np. przeciwdziałanie i zapobieganie zjawiskom wykluczenia społecznego oraz patologii społecznych, wzmocnienie roli organizacji pozarządowych w przezwyciężaniu stanów kryzysowych), podniesienie jakości przestrzeni publicznych w kierunku poprawy standardu życia mieszkańców (np. poprawa społecznej i gospodarczej atrakcyjności przestrzeni publicznych oraz obiektów mieszkaniowych), stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji (np. wspieranie przedsiębiorczości społecznej, wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz zwiększania zatrudnienia oraz podnoszenie kwalifikacji mieszkańców).

Kompleksowa rewitalizacja terenów miasta ma być również przedmiotem działań sygnalizowanych w projektowanym dokumencie w ramach celu operacyjnego I.1. *Odnowa przestrzeni publicznej*, natomiast trwałe i aktywny rozwój społeczny z uwzględnieniem wszystkich grup i osób wchodzących w skład lokalnego społeczeństwa uwzględniono w założeniach celu operacyjnego IV.1. *Rewitalizacja społeczna*.

⁶ http://bip.bartoszyce.pl/system/obj/4381_2015_12_14_pgn_bartoszyce.pdf

⁷ http://bip.bartoszyce.pl/251/Program_Rewitalizacji_Miasta_Bartoszyce_na_lata_2016-2022/

1.3.2. Powiązania i zgodność ustaleń projektu Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie ponadlokalnym

W analizie zgodności projektu SRMB z kluczowymi dokumentami o charakterze strategicznym dla poziomu wojewódzkiego i regionalnego uwzględniono:

- *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018.*
- *Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016.*
- *Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN.*
- *Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych.*
- *Strategię Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego.*

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego⁸

Celem Programu jest ochrona zasobów naturalnych oraz poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego środowiska Warmii i Mazur. Cel ten ma być realizowany w ramach 3 priorytetów i przypisanych im kierunków działań. Poniżej przytoczono najważniejsze, które można jednocześnie odnieść do projektowanego dokumentu (wyłączono m.in. zapisy Programu obejmujące zalecenia dla poziomu województwa):

I. Doskonalenie działań systemowych:

- + aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska,
- + wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- + uwzględnianie aspektów ekologicznych w planowaniu przestrzennym,
- + wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- + wspieranie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji i informacji ekologicznej o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym,
- + opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców,
- + rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, muzeów przyrodniczych i izb edukacyjnych.

II: Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych:

- + ochrona przyrody i krajobrazu,
- + rozwój form ochrony przyrody - wspieranie powiększania i powoływania nowych form ochrony przyrody w uzgodnieniu z samorządami lokalnymi,
- + ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie miejskim,
- + ochrona przed deficytem wody,
- + ochrona przed powodzią,
- + ochrona zasobów wód podziemnych,
- + ochrona powierzchni ziemi,
- + właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi,

⁸ http://bip.warmia.mazury.pl/urzed_marszalkowski/320/1699/Program_ochrony_srodowiska_województwa_warmińsko-mazurskiego_na_lata_2011-2014_z_uwzględnieniem_perspektywy_na_lata_2015-2018_oraz_Prognozy_oddziaływania_na_srodowisko/

- * ochrona klimatu (OZE, zwiększanie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie zapotrzebowania na energię.

III. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- * ograniczanie środowiskowych zagrożeń zdrowia i życia,
- * poprawa jakości powietrza,
- * redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii,
- * ograniczenie emisji ze środków transportu,
- * poprawa jakości wód,
- * ograniczanie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych,
- * ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych przez np. tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, tworzenie pasów zadrzewień,
- * wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego (budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności ruchu).

Mając na względzie rodzaj analizowanego dokumentu, podobnie jak w przypadku lokalnego programu ochrony środowiska, oba dokumenty zestawiono w tabeli w celu wykazania elementów spójnych:

Tabela 3. Analiza powiązań między projektem SRMB i wojewódzkim Programem Ochrony Środowiska

Projekt SRMB - obszary strategiczne	POŚ Woj. Warmińsko-Mazurskiego - priorytety		
	Doskonalenie działań systemowych	Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego
Infrastruktura miejska	√	√	√
Zrównoważona gospodarka miasta		√	
Poprawa jakości życia	√		
Aktywizacja społeczeństwa	√		

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016⁹

W gospodarce odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego przyjmuje się w *Planie* następujące cele główne:

- * utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB,
- * zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
- * zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- * wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- * minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych, przy jednoczesnym zwiększaniu ilości tych odpadów poddawanych procesom odzysku,
- * rozwój systemu zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych.

Hierarchia postępowania z odpadami przyjęta w *Planie* jest odzwierciedleniem wymogów zapisanych w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach*. W pierwszej kolejności przewiduje ograniczanie ilości powstających odpadów a następnie zwiększanie ich odzysku kosztem ograniczenia unieszkodliwiania (szczególnie polegającego na deponowaniu na składowiskach). Projekt *Strategii* odnosi się do tematyki gospodarowania odpadami w sposób bardzo ogólny w ramach celu operacyjnego I.3. *Nowoczesna infrastruktura techniczna*, wskazując na konieczność rozwijania i modernizacji systemu zbiórki i przetwarzania odpadów komunalnych.

⁹ <https://bip2.warmia.mazury.pl/113/plan-gospodarki-odpadami-dla-wojewodztwa-warmińsko-mazurskiego-na-lata-2011-2016.html>

Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN¹⁰

Dokument ten powstał w wyniku stwierdzenia przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu emitowanego z niektórych odcinków dróg krajowych i wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Wśród zidentyfikowanych odcinków dróg krajowych o nadmiernym poziomie emitowanego do środowiska hałasu wskazano dla terenu miasta Bartoszyce odcinek drogi wojewódzkiej nr 592 biegnący od skrzyżowania z DK51 ulicą Boh. Warszawy i Kętrzyńską do granicy miasta oraz odcinek drogi krajowej nr 51 w km 15+881 do 17+140. Jako główne zadania inwestycyjne mające na celu poprawę sytuacji na objętych *Programem* odcinkach dróg wskazano: remonty nawierzchni drogowej oraz ograniczenie prędkości ruchu pojazdów. W ramach działań prewencyjnych zaproponowano stosowanie w planowaniu przestrzennym zasad strefowania, wykorzystywanie map akustycznych w pracach planistycznych, wprowadzanie do planów zapisów dotyczących klasyfikacji terenów pod względem akustycznym oraz wprowadzanie, w stosunku do nowej zabudowy mieszkaniowej, wymogu stosowania elementów chroniących przed hałasem środowiskowym (ekrany na elewacjach, rozpraszające elementy fasad, ekrany wzdłuż ścian szczytowych).

Jako zapis odnoszący się w *Strategii* do założeń *Programu* należy wskazać zapis włączony do celu operacyjnego I.5. *Ochrona środowiska naturalnego* - dotyczący ograniczania emisji hałasu.

Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych¹¹

Jest to dokument, który powstał w wyniku stwierdzenia w Strefie warmińsko-mazurskiej w latach 2011-2014 ryzyka przekroczenia średniodobowego poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego frakcji PM10. Zidentyfikowano dziesięć obszarów, na których występują niekorzystne warunki jakościowe powietrza, sytuacje smogowe i wysokie stężenia PM10. Wśród obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 w strefie warmińsko-mazurskiej nie wskazano obszaru miasta Bartoszyce. *Program ochrony powietrza* nie dotyczy terenu miasta Bartoszyce.

Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego¹²

Dokument ten stanowi rozwinięcie *Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego* w obszarze turystyka. Punktem wyjścia do sformułowania wizji jej rozwoju jest cel strategiczny: „Turystyka wiodącą dziedziną gospodarki Warmii i Mazur”. Wizję rozwoju turystyki sformułowano natomiast następująco: „Poprzez ochronę i kontrolowany rozwój posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych Warmia i Mazury staną się synonimem miejsca generującego produkty turystyczne wysokiej jakości, skutecznie konkurującego zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach zagranicznych”. W celu osiągnięcia stawianych celów, określono w *Strategii* trzy priorytety rozwojowe wraz z działaniami:

- I. Rozwój regionalnych produktów turystycznych poprzez rozwój walorów i atrakcji turystycznych oraz rozwój infrastruktury.
- II. Skuteczna promocja produktów turystycznych poprzez poprawę promocji regionu i produktów turystycznych oraz usprawnienie systemu regionalnej informacji turystycznej.

¹⁰<https://bip2.warmia.mazury.pl/akty/8096/okreslenie-programu-ochrony-srodowiska-przed-halasem-dla-terenow-pozaglomeracjami-polozonych-wzdruz-drog-krajowych-oraz-wojewodzkih-na-terenie-wojewodztwa-warmińsko-mazurskiego-o-obciazeniu-ponad-3-mln-pojazdow-rocznie-ktorych-eksploatacja-spowodowala-negatywne-oddziaływanie-akustyczne-w-wyniku-przekroczenia-dopuszczalnych-poziomow-halasu-okreslonych-wskaznikami-ldwn-i-ln.html>

¹¹ bip.warmia.mazury.pl/urząd_marszalkowski/system/pobierz.php?id=21728

¹² http://bip.warmia.mazury.pl/urząd_marszalkowski/509/1151/Strategia_rozwoju_turystyki_w_Wojewodztwie_Warmińsko_Mazurskim/

III. Rozwój aktywności społecznej i kadr oraz branżowych struktur organizacyjnych poprzez aktywizację społeczną na rzecz turystyki i krajoznawstwa, kształcenie, szkolenie i doskonalenie kadr turystycznych oraz rozwój branżowych struktur organizacyjnych.

Projektowana *Strategia* przewiduje turystyczny rozwój Bartoszyce poprzez zagospodarowanie miejskich zasobów przyrodniczych, aby stawały się atrakcyjne dla turystów i mieszkańców, oraz działania mające na celu zbudowanie wieloaspektowego, spójnego systemu promocji miasta w zakresie gospodarczym, społecznym i turystycznym. Kierunki te zostały uwzględnione w ramach innych celów operacyjnych niż dedykowany wyłącznie rozwojowi turystyki cel II.4. Cel ten kładzie nacisk na stworzenie całorocznej oferty turystycznej skierowanej do zróżnicowanego grona odbiorców. Równocześnie podejmowane powinny być działania, które będą miały na celu modernizację i rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej. Dbalność o wysoki standard obsługi turystów zostanie osiągnięta poprzez organizację specjalistycznych szkoleń podnoszących kwalifikacje osób związanych z obsługą ruchu turystycznego i gastronomią. Podjęte zostaną działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej i wykorzystanie potencjału przepływającej przez miasto Łyny. Prowadzone będą działania o charakterze inwestycyjnym, które będą skierowane na poprawę warunków technicznych i zagospodarowania terenu, a także działania na rzecz rozwoju partnerstw i współpracy międzynarodowej. Istotne będzie stworzenie rozpoznawalnego produktu turystycznego, który będzie wyróżniał Bartoszyce i pozwalał na identyfikację miasta Bartoszyce jako miejsca interesującego i przyjaznego turystom. Wysoki stopień zgodności obu dokumentów świadczy o tym, że w projektowanej *Strategii* wysoką rangę nadano rozwojowi turystyki na terenie miasta Bartoszyce.

W analizie zgodności projektu *SRMB* z kluczowymi dokumentami o charakterze strategicznym dla **poziomu krajowego** uwzględniono:

- *Krajowy plan działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych.*
- *Strategię Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko.*
- *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.*
- *Unijną strategię ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 roku.*
- *Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014-2020.*

*Krajowy plan działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych*¹³

Krajowy plan działań jest zgodny z polityką energetyczną Polski, której kierunki nakreślone zostały w dokumencie pt. *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*. *Krajowy plan działań* kieruje uwagę na zastosowanie odnawialnych źródeł energii w celu osiągnięcia nie tylko poprawy efektywności energetycznej, ale także zmniejszenia emisji szkodliwych substancji. Zaznacza się, że OZE mogą być stosowane do ogrzewania pomieszczeń, jak i podgrzewania wody użytkowej oraz wytwarzania energii elektrycznej do oświetlenia i zasilania elektrycznych odbiorników domowych. Wśród OZE bezpośrednio związanych z obiektami budowlanymi w warunkach polskich wskazuje się jako możliwe rozwiązania: energię promieniowania słonecznego (w pasywnych i aktywnych systemach grzewczych, w rozwiązaniach związanych z oświetleniem światłem dziennym oraz w instalacjach elektrycznych z ogniwami fotowoltaicznymi), energię biomasy, energię zawartą w środowisku naturalnym (aerothermalną, geothermalną, hydrothermalną) oraz energię odpadową (poprzez zastosowanie pomp ciepła, rekuperację ciepła z układów wentylacyjnych). Opis ten jest zbieżny z propozycjami zawartymi w projekcie *Strategii* w ramach działań służących zapewnieniu efektywnej infrastruktury technicznej, wysokiego standardu obiektów użyteczności publicznej oraz ochrony środowiska naturalnego.

¹³ http://www.mg.gov.pl/files/upload/12326/KPD_RM.pdf

Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko¹⁴

Problematyka ochrony środowiska w kontekście zaspokajania potrzeb energetycznych opisana została w strategii o nazwie *Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko*. Wskazuje ona m.in. kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie roku 2020. W dziedzinie ochrony środowiska do najważniejszych wyzwań należy zrównoważone, oszczędne i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, którego celem będzie zapewnienie dostępu do tych zasobów następnym pokoleniom. W najbliższych latach mogą stać się bardziej odczuwalne w Polsce skutki zmian klimatu. Najważniejsze prognozowane oddziaływanie i skutki zmian klimatu dla obszaru Europy Środkowo-Wschodniej to: częstsze ekstremna temperatury, częstsze występowanie susz, większa intensywność opadów i powodowane nimi powodzie, niskie temperatury zimą grożące powodziami zatorowymi, wyższa temperatura wody, wyższe zróżnicowanie plonów oraz zwiększone ryzyko pożaru lasów.

W projektowanej *Strategii* tematyka zrównoważonego, oszczędnego i racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi przejawia się głównie w propozycjach dotyczących ograniczania zużycia energii elektrycznej i ciepłej oraz wody. Nie ma w *Strategii* żadnych odniesień do potencjalnie niebezpiecznych skutków zmian klimatu.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030¹⁵

Komisja Europejska opublikowała w 2009 r. *Białą Księgę: Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania*. *Biała Księga* ma charakter strategiczny i ukierunkowuje przygotowanie do skuteczniejszego reagowania na skutki zmian klimatu na poziomie UE i krajów członkowskich. Opracowanie SPA 2020 wpisuje się w działania na rzecz osiągnięcia celu nadrzędnego Białej Księgi oraz unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu, jakim jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcja kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych. SPA formułuje cele służące adaptacji do obserwowanych zmian klimatu, w odniesieniu do różnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego:

- + zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska,
- + rozwój transportu w warunkach zmian klimatu,
- + zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu,
- + stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
- + kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

W ramach ww. celów sygnalizowane są następujące problemy:

- + dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii; istotne będzie wykorzystanie OZE: energii słonecznej, wiatrowej, biomasy i energii wodnej,
- + utrzymanie obszarów wodno-błotnych i ich odtwarzanie wszędzie tam, gdzie jest to możliwe,
- + działania sprzyjające prowadzeniu zrównoważonej gospodarki leśnej w warunkach zmian klimatu, jak również przygotowaniu ekosystemów leśnych na zwiększoną presję wynikającą z nasilenia ekstremalnych zjawisk pogodowych (okresów suszy, fal upałów, gwałtownych opadów deszczu, porywistych wiatrów),
- + adaptacja instalacji sanitarnych i sieci kanalizacyjnych do zwiększonych opadów nawalnych, mała retencja miejska oraz zwiększenie obszarów terenów zieleni i wodnych w mieście.

Zgodnie z zapisami tego planu cyt. „*Miasta zagrożone są bezpośrednio szczególnie trzema zjawiskami: intensyfikacją miejskiej wyspy ciepła, silnymi ulewami powodującymi podtopienia oraz suszą sprzyjającą*

¹⁴ <http://www.mg.gov.pl/Energetyka/Strategia+Bezpieczenstwo+Energetyczne+i+Srodowisko>

¹⁵ https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/SPA_2020.pdf

deficytowi wody w miastach.” Analizowany dokument nie porusza zagadnień dotyczących problematyki zmian klimatycznych i jej skutków.

Unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 roku¹⁶

W dokumencie tym sformułowano podstawy działań Wspólnoty w zakresie przeciwdziałania utracie bioróżnorodności. Celem nadrzędnym jest powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji usług ekosystemowych w UE do 2020 r. oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu, a także zwiększenie wkładu UE w zapobieganie utracie różnorodności biologicznej na świecie. Strategia obejmuje sześć wzajemnie się wspierających celów, które dotyczą głównych czynników wpływających na utratę różnorodności biologicznej i mają zmniejszyć kluczowe zagrożenia dla przyrody i usług ekosystemowych w Unii. Są to:

- + pełne wdrożenie dyrektywy ptasiej i siedliskowej,
- + utrzymanie i odbudowa ekosystemów i ich usług,
- + zwiększenie wkładu rolnictwa i leśnictwa w utrzymanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej,
- + zapewnienie zrównoważonego wykorzystania zasobów rybnych,
- + zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych,
- + pomoc na rzecz zapobiegania utracie światowej różnorodności biologicznej.

W projektowanej *Strategii* zawarto w ramach celu operacyjnego I.5. *Ochrona środowiska naturalnego* propozycję działań mających na celu ochronę i zachowanie cennych gatunków przyrodniczych na terenie miasta. Pojęcie bioróżnorodności i związane z nią wymogi dotyczące jej ochrony nie są poruszane w analizowanym dokumencie.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014-2020¹⁷

Celem nadrzędnym *Programu* jest poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju. Cele strategiczne w tym dokumencie zostały określone w następujący sposób:

- + podniesienie poziomu wiedzy oraz kształtowanie postaw społeczeństwa związanych z włączaniem się do działań na rzecz różnorodności biologicznej (m.in. poprzez zwiększenie dostępności wiedzy w zakresie różnorodności biologicznej oraz zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat różnorodności biologicznej i jej znaczenia dla rozwoju społeczno-gospodarczego);
- + włączenie wybranych sektorów gospodarki w działania na rzecz różnorodności biologicznej (zrównoważone gospodarowanie w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie oraz wsparcie różnorodności biologicznej poprzez zrównoważoną gospodarkę wodną i wzmocnienie narzędzi planistycznych w działaniach na rzecz ochrony różnorodności);
- + zachowanie i przywracanie populacji zagrożonych gatunków i siedlisk (np. poprzez poprawę efektywności planowania zarządzania i ochrony różnorodności biologicznej na obszarach chronionych oraz ochronę i odtwarzanie cennych siedlisk przyrodniczych)
- + efektywne zarządzanie zasobami przyrodniczymi (zapewnienie odpowiednich środków finansowych dla zachowania różnorodności biologicznej; objęcie ochroną obszarową terenów o wysokich walorach przyrodniczych);
- + utrzymanie i odbudowa ekosystemów oraz ich usług (poprzez nadanie ekosystemom wartości społeczno-ekonomicznej oraz wdrożenie zielonej infrastruktury jako narzędzia pozwalającego na utrzymanie i wzmocnienie istniejących ekosystemów oraz ich usług)
- + ograniczenie i łagodzenie skutków zmian klimatycznych - zmniejszenie wrażliwości ekosystemów na spodziewane czynniki związane ze zmianami klimatu.

¹⁶ http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/biodiversity_2020/2020%20Biodiversity%20Factsheet_PL.pdf

¹⁷ https://www.mos.gov.pl/g2/big/2014_05/ef8371fe47d9a9bb3be69f50e55019fd.pdf

Jak już sygnalizowano wcześniej, pojęcie bioróżnorodności i wymogi dotyczące jej ochrony nie są poruszane w analizowanym dokumencie.

Podsumowując analizę zgodności projektowanej *Strategii* z innymi dokumentami strategicznymi należy uznać, że projektowany dokument ukierunkowany jest głównie na rozwój społeczno-gospodarczy. Tematyka ochrony środowiska naturalnego jest sygnalizowana w podstawowym zakresie. Największy zakres zgodności w kontekście szeroko rozumianej ochrony środowiska można wskazać w odniesieniu do działań mających na celu racjonalizację zużycia energii oraz ograniczanie emisji atmosferycznych ze źródeł energetycznych. Aspektem słabo akcentowanym jest natomiast ochrona zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych, czy kulturowych; w projektowanej *Strategii* mają one charakter towarzyszący lub wtórny w stosunku do proponowanych działań, podczas gdy podkreśla się jednocześnie, że np. zasoby przyrodnicze to jeden z bardzo istotnych walorów obszaru, stanowiący o jego atrakcyjności turystycznej (warunkującej w znacznym stopniu planowany rozwój gospodarczy i społeczny). Projekt *Strategii* nie porusza tematyki ochrony różnorodności przyrodniczej, zarówno w części opisowej jak i w części strategicznej. Analizowany dokument nie porusza zagadnień dotyczących problematyki zmian klimatycznych i jej skutków.

2. Wielkość i usytuowanie przedmiotowego obszaru

Zakres terytorialny analizowanego obszaru obejmuje Miasto Bartoszyce, w powiecie bartoszyckim, w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Administracyjnie Bartoszyce tworzą gminę miejską otoczoną bezpośrednio gminą wiejską Bartoszyce. Gmina Bartoszyce od zachodu graniczy z gminą Górowo Iławieckie, od wschodu z gminą Sępole, od południa z gminami Lidzbark Warmiński i Kiwity (pow. lidzbarski) oraz Bisztynek. Północna granica gminy stanowi granicę państwową z Obszarem Kaliningradzkim. Miasto zajmuje powierzchnię 11,79 km². Bartoszyce usytuowane są przy jednym z najważniejszych szlaków drogowych w województwie - drodze krajowej nr 51, biegnącej do przejścia granicznego z Rosją w Bezedach.

Według GUS (2013) na terenie miasta Bartoszyce zamieszkiwało ok. 24,5 tys. osób, co stanowi 41% mieszkańców powiatu bartoszyckiego. W strukturze podmiotów gospodarczych w Bartoszycach dominują przedsiębiorstwa usługowe (81%). Największymi zakładami produkcyjnymi w mieście są przedsiębiorstwa z branży meblowej, drzewiarskiej i odzieżowej. Marginalne znaczenie ma rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (2% podmiotów).

Miasto należy do Euroregionu Bałtyk i jest aktywnym członkiem Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk. Bartoszyce są też siedzibą Stowarzyszenia Samorządów Przygranicznych Euroregionu Łyna-Ława, zrzeszającego społeczności lokalne powiatów województwa warmińsko-mazurskiego i rejonów obwodu kaliningradzkiego.

3. Stan środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

3.1. Lokalizacja w układzie geofizycznym

Zgodnie z typologią Kondrackiego¹⁸ Bartoszyce leżą w mezoregionie **Równina Sępopolska**, który jest częścią makroregionu Nizina Staropruska, podprovincji Pobrzeża Wschodniobałtyckiego i prowincji Niziny Wschodniobałtycko-Białoruskiej. Jednostki te leżą na Niżu Wschodnioeuropejskim. Równina od zachodu graniczy ze Wzniesieniami Górskimi, od wschodu z Krainą Węgorapy i Krainą Wielkich Jezior Mazurskich. Na południu znajdują się pojezierza Olsztyńskie i Mrągowskie. Na północy (poza granicą państwa) Równina Sępopolska przechodzi w równinę nad Pregolą.

¹⁸ Kondracki J., Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.

3.2. Geomorfologia i budowa geologiczna. Kopaliny

Równina Sępolska jest rozległą niecką wznoszącą się na obrzeżu do 80-100 m n.p.m. i obniżającą się ku środkowi do 40-50 m n.p.m. Mezoregion ten jest pozostałością po rozległym jeziorze zastoiskowym, który utworzył się przed cofającym się ostatnim zlodowaczeniem plejstoceniowym. Konsekwencją tego jest urodzajna pokrywa glebowa i stosunkowo słaby rozwój lodowcowych form marginalnych, zwłaszcza w środkowej części regionu i prawie zupełny brak jezior. Główną rzeką regionu jest Łyna, która płynąc meandrami wciną się w podłoże na głębokość do 20-30 m, tworząc malowniczą dolinę.

Zasadnicze podłoże gruntowe od powierzchni terenu tworzą utwory morenowe w postaci gliny zwałowej i piasków lodowcowych moreny czołowej oraz grunty piaszczysto-żwirowe pochodzenia wodnolodowcowego. Lokalnie na obszarze dolin rzeki Łyny i jej dopływów występują grunty piaszczysto-żwirowe pochodzenia rzecznoego oraz piaski drobne, pyły piaszczysto-ilaste pochodzenia zastoiskowego. Lokalnie osady morenowe na obszarach obniżen terenowych pokryte są warstwą młodszych utworów polodowcowych, głównie pochodzenia organicznego, reprezentowanych przez torfy, gytie, kredy: jeziorne i łąkowe oraz namuły organiczne. Utwory te powstały w wyniku procesów akumulacji rzecznej oraz bagienno aluwialnej w okresie holocenu. Wśród analizowanych osadów na dokumentowanym terenie wydziela się następujące serie osadów: holocenijskie, reprezentowane głównie przez torfy, gytie i namuły organiczne (wypełniają obniżenia terenowe zagłębien wytopiskowych, dolin rzecznych i rynien pojeziernych), grunty morenowe spoiste reprezentowane przez gliny zwałowe oraz osady piaszczysto-żwirowe pochodzenia rzecznoego (na powierzchni wąskiej i głęboko wciętej doliny Łyny).

Badania Państwowego Instytutu Geologicznego potwierdzają, że na terenie miasta nie występują udokumentowane złoża kopalin, tereny górnicze i obszary górnicze.

3.3. Wody powierzchniowe

Rzeki

Teren Bartoszyce położony jest w rozległym obniżeniu wysoczyzny morenowej. Jest to teren prawie płaski, który przecina dolina rzeczna. Łyna przepływając z zachodu na wschód tworzy malowniczą dolinę. Jej dopływem (prawobrzeżnym) na terenie miasta jest rzeka Suszyca. Dolina Łyny na analizowanym odcinku charakteryzuje się głęboko i stromo wciętymi zboczami o rzędnych dna 40 do 45 m n.p.m. Teren związany z doliną Łyny został uznany za obszar chronionego krajobrazu ochrony wzmożonej. Obszar źródłiskowy Łyny objęty jest ochroną rezerwatową, a cała rzeka jest objęta ochroną w formie obszaru chronionego krajobrazu; w Bartoszycach jest to *Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny*. Dolina Łyny pełni funkcję korytarza ekologicznego. Według koncepcji ECONET-POLSKA jest to korytarz o znaczeniu krajowym. Potencjalnymi korytarzami o znaczeniu lokalnym są doliny dopływów Łyny.

Łyna jest rzeką II rzędu, lewobrzeżnym dopływem Pregoly. Jej długość na terenie Polski wynosi 190 km. Zlewnia zajmuje powierzchnię ok. 5,7 tys. km². Średni przepływ w rzece wynosi 21,5 m³/s a przepływ średni niski 7,5 m³/s. Roczna suma odpływu dyspozycyjnego wynosi około 440 – 490 mln m³. W trakcie wezbrań Łyna okresowo wylewa i zalewa tereny tarasu zalewowego do wysokości około 40 m n.p.m. W jej obrębie zachodzą współczesne procesy zmiany rzeźby terenu o znacznej dynamice, spowodowane erozyjno-akumulacyjną działalnością rzeki. Tereny doliny Łyny i – w mniejszym stopniu – dolin jej dopływów pełnią funkcję układów wentylacyjnych i retencji wód gruntowych.

WIOŚ w Olsztynie prowadzi badania jakości wód Łyny. Ciek badano w omawianym rejonie w dwóch punktach pomiarowych – powyżej Bartoszyce (monitoring operacyjny) i przy granicy państwa w Stopkach (monitoring diagnostyczny). W obu punktach stan ekologiczny rzeki sklasyfikowano jako umiarkowany, co odpowiada III klasie (w skali V-stopniowej). Wskaźnikami obniżającymi jakość wód był w obu punktach ogólny węgiel organiczny (OWO), a w Stopkach także stężenia form azotu. Stan chemiczny wód Łyny w punkcie w Stopkach określono jako dobry.¹⁹

W trakcie prowadzenia prac ziemnych na stromych zboczach doliny Łyny istnieje prawdopodobieństwo tworzenia się osuwisk gruntów deluwialnych i piasków drobnych pylastych na styku z płaszczyną lokalnych wkładek gliny morenowej.

¹⁹ http://www.wios.olsztyn.pl/pliki/Raport_2011.pdf

Jezióra

Na rzece Suszycy (prawobrzeżny dopływ Łyny) znajduje się betonowy jaz, który piętrzy wodę na wys. 1,4 m w wyniku czego gromadzone jest maksymalnie 66,5 tys. m³. Woda ta tworzy Jeziorko Miejskie, tzw. Mleczarskie, z kąpieliskiem miejskim. Innym zbiornikiem wód stojących na terenie miasta jest tzw. Jeziorko Bartbetowskie, pełniące również funkcję rekreacyjną.

3.4. Wody podziemne

Analizowany teren położony jest na obszarze mazurskiego regionu hydrogeologicznego. Występują w nim wodonośne poziomy czwarto- i trzeciorzędowe, stosunkowo zasobne i możliwe do wykorzystania. Głębokość występowania warstw wodonośnych wynosi od 35 do 150 m, a ich miąższość waha się od kilku do kilkunastu metrów. Na dokumentowanym terenie w ramach utworów czwartorzędowych występują trzy poziomy wód podziemnych. Pierwszy tworzą wody gruntowe, nie posiadające charakteru użytkowego. Drugi poziom tworzą zawadnione utwory piaszczysto-żwirowe międzymorenowe, które zalegają pod nadkładem trudno przepuszczalnej gliny morenowej. Odporność tego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenie powierzchniowe jest znaczna. Tego rodzaju nadkład stanowi naturalną i skuteczną izolację warstwy wodonośnej przed zanieczyszczeniem powierzchniowym i wodami gruntowymi. Trzeci poziom wodonośny stanowi pierwszy poziom wodonośny o charakterze użytkowym, na którym bazuje zdecydowana większość otworów studziennych i charakteryzuje się bardzo korzystnymi parametrami hydrogeologicznymi.

Południowo-wschodnia część Gminy Miejskiej Bartoszyce jest objęta zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 205 (Subzbiornik Warmia). Zajmuje on powierzchnię 2.095 km². Położony jest w utworach trzeciorzędowych i kredowych. Zasoby dyspozycyjne zbiornika sięgają 60 tys. m³. Zbiornik podziemny nie jest udokumentowany. Głębokość ujęcia waha się między 150 - 200 metrów. Zaopatrzenie w wodę pitną opiera się na ujęciu miejskim przy ul. Limanowskiego. Strefa ochrony ujęć wody obejmuje teren ochrony bezpośredniej i złożona jest z 9 studni wierconych, stacji uzdatniania wody i zbiorników wody czystej. Według danych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bartoszycach na terenie miasta nie występowały problemy z utrzymaniem właściwych parametrów mikrobiologicznych wody. Ogólny stan wodociągu również oceniany jest jako dobry.

3.5. Gleby i użytkowanie terenu

W rejonie Bartoszyce dominującym typem są gleby brunatne właściwe i kwaśne morfologiczne. Obszary dolin rzecznych zajmują mady i gleby brunatne. Na niewielkim obszarze spotykane są gleby hydrogeniczne (torfowe, murszowo-torfowe i murszowate) oraz bielcowe. Najwięcej gleb należy do III klasy bonitacji. Najłabsze gleby występują wzdłuż rzeki Łyny i Pisy (V i VI klasa). W mieście i okolicy dominują osady moreny dennej i ablacyjnej. Tworzą one korzystne warunki dla rozwoju zabudowy miejskiej, niemniej, ze względu na wysoką wartość rolniczą gleb, możliwości ich wykorzystania pod budownictwo są ograniczone. Na obrzeżach zainwestowania miejskiego Bartoszyce dominują gleby urodzajne, kompleksu pszennego dobrego.

Grunty zabudowane i zurbanizowane w Bartoszycach stanowią około 50% powierzchni miasta, użytki rolne – 35%, lasy – 7%, grunty zadrzewione i zakrzewione – ok. 3%, grunty pod wodami – ok. 3%, nieużytki – poniżej 1%.

3.6. Klimat

Klimat północno-wschodniej Polski ma cechy klimatu przejściowego, morsko-kontynentalnego, z charakterystyczną dużą zmiennością stanów pogody (dobową i roczną). Jest to konsekwencją ścierania się mas wilgotnego powietrza znad Atlantyku z masami suchego powietrza kontynentalnego. Zgodnie z rolniczo-klimatycznym podziałem Polski teren gminy Bartoszyce znajduje się w obrębie zaliczanym klimatycznie do dzielnicy mazurskiej (V) i wschodniej (IX) – obie należą do najchłodniejszych w Polsce. Średnia roczna temperatura wynosi ok. 6°C. Liczba dni chłodnych (poniżej 0°C) wynosi na omawianym obszarze ok. 140. Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego na terenie regionu są opady deszczu, z przewagą opadów letnich. Roczne sumy opadów wynoszą ok. 500 mm. Średnia ilość dni

z pokrywą śnieżną wynosi ok. 100. Dominują wiatry południowo-zachodnie oraz zachodnie i północno-zachodnie.

3.7. Szata roślinna

Lasy

Bartoszyce leżą w regionie rolniczym. Lesistość obszaru gminy wynosi 17,5%, więc jest prawie dwukrotnie niższa od średniej krajowej - 29%. Lasy Gminy Miejskiej Bartoszyce są bardzo żyzne. Wysoka żyzność siedlisk leśnych sprawia, że skład gatunkowy drzew jest bardzo bogaty, zwiększając dodatkowo różnorodność przyrodniczą. Do głównych gatunków budujących drzewostany należą: dąb szypułkowy, brzoza brodawkowata, świerk, sosna zwyczajna, olsza czarna, modrzew, buk, klon, jesion, osika, lipa, grab. Dodatkowo występuje tu również szereg innych gatunków drzew m.in. jawor, wiąz szypułkowy, jarzębina, wierzba. Do gatunków drzew obcego pochodzenia występujących na terenie gminy należą: daglezja, sosna smołowa, sosna wejmutka, akacja, czeremcha amerykańska, dąb czerwony. W granicach miasta największy kompleks leśny stanowi położony na wschodzie las miejski. Mniejsze kompleksy zlokalizowane są wzdłuż Łyny; pełnią one ważną funkcję ochronną dla gleb na stromych zboczach rzeki, narażonych na erozję wodną. Lasy w gminie miejskiej Bartoszyce są w dobrej kondycji.

Pozostałe tereny zielone w Bartoszycach tworzą: parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce, zieleń uliczna i osiedlowa oraz żywopłoty. Spośród miast woj. warmińsko-mazurskiego o porównywalnej wielkości Bartoszyce posiadają największy udział terenów zielonych w granicach miasta wynoszący 6,8% (miasta porównawcze poniżej 3%).

Siedliska chronione w ramach programu Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000

Najcenniejsze zbiorowiska roślinne wymienione są w tzw. Dyrektywie Siedliskowej, jako wymagające ochrony w ramach programu Natura 2000. Na obszarze Bartoszyce (obszary leśne na wschodzie) są to następujące typy siedlisk: 9170 **Grąd subkontynentalny** *Tilio-Carpinetum* oraz 91E0-3* **Łęg olszowo-jesionowy** *Fraxino-Alnetum*. Ponadto, stwierdza się obecność siedliska: 3150 **Naturalne eutroficzne zbiorniki wodne** ze zbiorowiskami z *Nympheion* i *Potamion*.

Rośliny chronione

Chronione gatunki typowe i dość częste na analizowanym obszarze, zwłaszcza na zalesionych terenach podmiejskich i w dolinie rzeki Łyny, to: kocanki piaskowe, grzybień biały, płonnik pospolity. Gatunki rzadkie reprezentują: wawrzynek wilczczyko, gnieźnik leśny, podkolan zielonawy, torfowiec spiczastolistny, widłak jałowcowaty, bobrek trójlistkowy.

Porosty

Główną grupę cennych gatunków z okolicy Bartoszyce stanowią porosty epifityczne rosnące na drzewach w miejscach otwartych, głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Epifity leśne stanowią niewielką grupę porostów chronionych na analizowanym terenie. Gatunki rzadkie, wpisane na Czerwoną Listę Porostów Polski to: brodaczka kępkowa, mąkła tarniowa, obrostnica rzesowata, odnożyca jesionowa, odnożyca kępkowa, odnożyca mączysta, odnożyca opylona, płucnica zielonawa, szarzynka skórzasta, wabnica kielichowata.

3.8. Fauna

Bezkęgowce

Zaliczyć tu można szereg pospolicie w Polsce występujących gatunków chronionych, jak: ślimak winniczek, owady z rodzaju biegacz, pszczoła, trzmiel. Przedstawicielami gatunków chronionych prawem międzynarodowym są: motyl czerwńczyk nieparek i chrząszcz pachnica dębowa (związany głównie ze starymi alejami przydrożnymi).

Płazy i gady

Na obszarze i w rejonie Bartoszyce występują: ropucha szara, zielona i paskówka (rzadziej), żaby - trawna, moczarowa, jeziorkowa, wodna, śmieszka, grzebiuszka ziemna, rzekotka drzewna i kumak nizinny. Płazy ogoniaste spotykane na analizowanym obszarze to obydwie nizinne gatunki traszki - zwyczajna i grzebieniasta. Wszystkie objęte są ochroną gatunkową, a kumak nizinny i traszka grzebieniasta chronione są także w ramach programu Natura 2000 (zał. II i IV Dyrektywy Siedliskowej). Na opisywanym terenie najczęstsze są 3 spośród 8 gatunków gadów, które występują w Polsce, tzn.: jaszczurka zwinka i żyworodna oraz padalec zwyczajny. Wszystkie podlegają ochronie.

Ptaki

W rejonie Bartoszyce występuje większość gatunków ptaków spotykanych na terenie Polski. Obecność rzeki, drobnych zbiorników wodnych i lasów powoduje, że gniazdują tu gatunki rzadziej spotykane na terenie Polski, jak np. błotniak stawowy, orlik krzykliwy, jarzębatka, lerka, żuraw, bąk, derkacz, rybitwa czarna, zielonka, dzięcioł czarny, gąsiorek. Zwraca uwagę dość liczna populacja bociana białego. Niemal wszystkie gatunki ptaków objęte są w Polsce ochroną gatunkową.

Ssaki

Tereny otwarte krajobrazu rolniczego z niewielkimi zadrzewieniami są miejscem występowania myszy polnej, nornicy rudej, nornika zwyczajnego, zająca, lisa, sarny. Na wilgotnych łąkach i torfowiskach występują rżesorek rzeczek i karczownik ziemnowodny. Na obszarze zalesionym notowane są przez służby leśne i łowieckie następujące gatunki: łoś, jeleni, daniel, dzik, sarna, lis, borsuk, jenot, kuna leśna, zając, norka amerykańska, tchórz. Związek Łowiecki nie prowadzi zliczania zwierząt będących pod ochroną (nie są przedmiotem polowań). Do gatunków naziemnych ssaków chronionych występujących pospolicie w siedliskach na terenie podmiejskim należą: jeź, ryjówka aksamitna, wiewiórka, łasica, kret. Na terenach podmokłych, wzdłuż rzeki Łyny i w rejonie niezabudowanych akwenów, spotyka się dwa gatunki ssaków chronionych prawem międzynarodowym (zał. II i IV Dyrektywy Siedliskowej): bobra europejskiego i wydrę. W rejonie Bartoszyce żyje 8 gatunków nietoperzy: borowiec wielki, karlik mały, karlik większy, karlik drobny, mroczek posrebrzany, mroczek późny, nocek Natterera i nocek rudy. Wszystkie gatunki nietoperzy podlegają w Polsce ochronie ścisłej. Ponadto mroczek posrebrzany znajduje się na *Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce* w kategorii LC²⁰.

3.9. Obszary objęte ochroną prawną ze względu na zasoby przyrodnicze i walory krajobrazowe

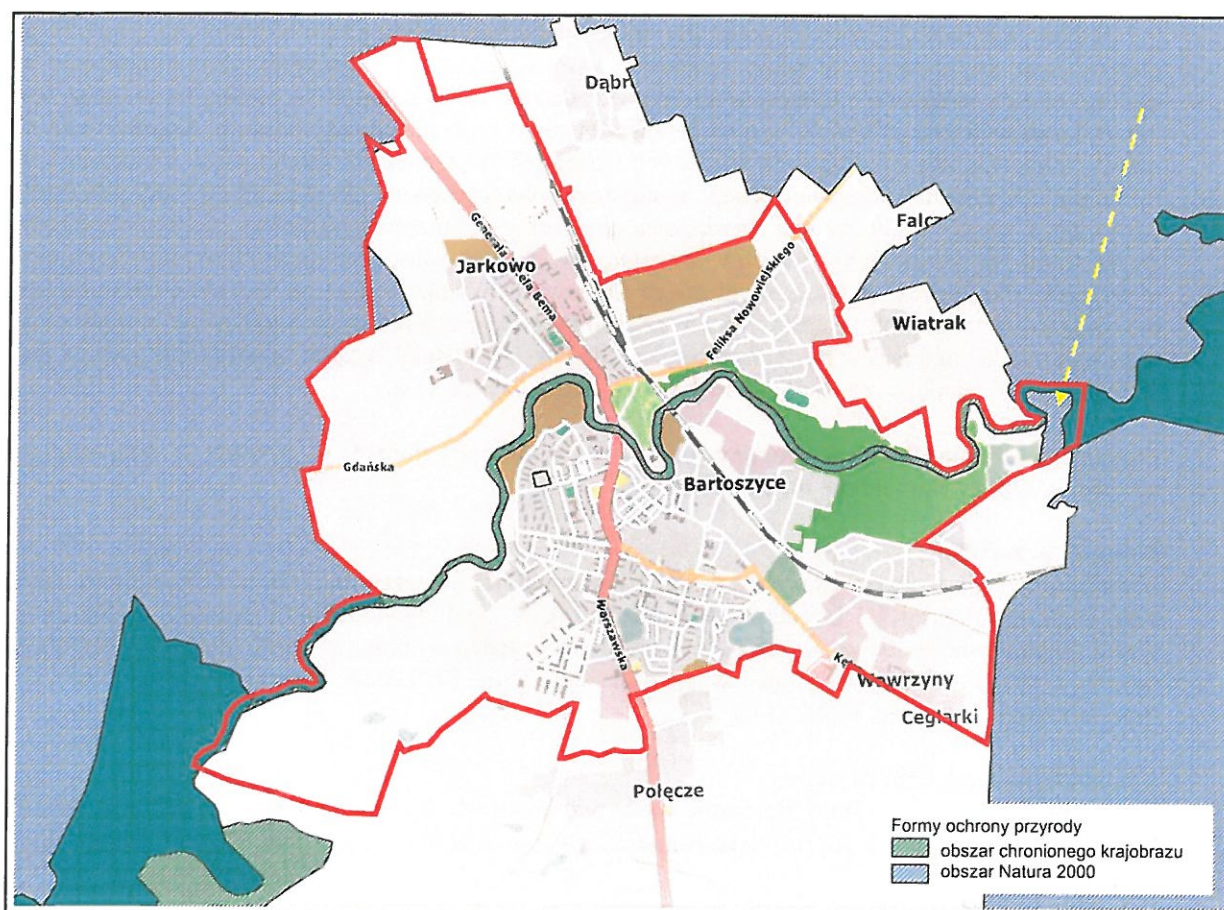
W granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Bartoszyce znajdują się dwie obszarowe formy ochrony przyrody:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny** (zob. ryc. 1) - w granicach miasta obejmujący praktycznie wyłącznie koryto rzeki,
- **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Ostoja Warmińska** PLB280015 (zob. ryc. 1).

Obszary chronionego krajobrazu

OChK Doliny Dolnej Wisły zajmuje obszar o powierzchni 16,4 tys. ha. Zlokalizowany jest na terenie powiatów olsztyńskiego (Dobre Miasto, Jeziorany), bartoszyckiego (Sępopol, Bartoszyce) i lidzbarskiego (Kiwity, Lidzbark Warmiński). Obszaru tego rodzaju obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz, o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

²⁰ Głowaciński Z. (red.) - Czerwona Lista Zwierząt Ginących. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków. 2002

Ryc. 1. Bartoszyce na tle obszarów objętych ochroną prawną²¹

Obszary specjalnej ochrony ptaków

Bartoszyce leżą na obrzeżach ostoi PLB280015 „Ostoja Warmińska” o pow. 145 tys. ha. Ostoja Warmińska została zaproponowana jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku - bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Za najcenniejsze walory awifaunistyczne *Ostoi* uznaje się:

- najliczniejszą w Polsce lokalną populację bociana białego występującego w liczbie ok. 1000 par, w najwyższym w kraju zagęszczeniu 71 par na 100 km²,
- liczną populację lęgową rzadkich w kraju gatunków: orlika krzykliwego i żurawia,
- potwierdzone gniazdowanie skrajnie nielicznych w kraju gatunków: gadożera i łabędzia krzykliwego,
- gniazdowanie nielicznych w kraju gatunków: bąka, bociana czarnego, gągoła, bielika, błotniaka łąkowego, puchacza, zielonki, dzięcioła białogrzbietego i wąsatki,
- możliwe gniazdowanie skrajnie nielicznego w kraju orlika grubodziobego,
- możliwe gniazdowanie bardzo rzadkich gatunków: podgorzałki, gęgawy, kani rudej, kani czarnej, rybołowa, kropiatki, puszczyka uralskiego, włośchatki, kulika wielkiego, rybitwy białoskrzydłej, dzięcioła trójpalczastego i dzięcioła białoszyjego,
- gniazdowanie lokalnie rzadkich gatunków jak: zausznik, rycyk i dudek,
- dość liczną populację lęgową takich gatunków waloryzujących jak derkacz, przepiórka i gąsiorek.

²¹ <http://sip.bartoszyce.pl/>

Jednym z najważniejszych zagrożeń dla występujących na terenie *Ostoi Warmińskiej* cennych gatunków ptaków oraz ich siedlisk, a także ogólnie dla różnorodności biologicznej, jest zaniechanie systemu ekstensywnego rolnictwa, prowadzącego do porzucenia rolniczego użytkowania ziemi oraz zarastania nieużytkowanych łąk, torfowisk i innych terenów otwartych i cennych przyrodniczo. Zagrożeniem jest także rozwój rolnictwa intensywnego, na niektórych obszarach związanego z daleko idącą unifikacją krajobrazu rolniczego (wycinanie zadrzewień śródpolnych, zasypywanie niewielkich zbiorników wodnych i torfowisk), powodującą utratę wielu siedlisk, zwłaszcza podmokłych. Innym poważnym niebezpieczeństwem jest zmniejszanie się powierzchni terenów otwartych w wyniku zalesiania nieużytków porolnych przejętych przez Lasy Państwowe, a także śródleśnych enklaw, w wyniku czego na dawnych terenach otwartych powstają młode monokultury leśne. Innym szkodliwym dla siedlisk cennych gatunków ptaków czynnikiem jest osuszanie lasów i borów bagiennych oraz śródleśnych mokradeł, a także prowadzenie zrębów zupełnych na obszarze najcenniejszych siedlisk leśnych: grądów, łęgów i olsów.

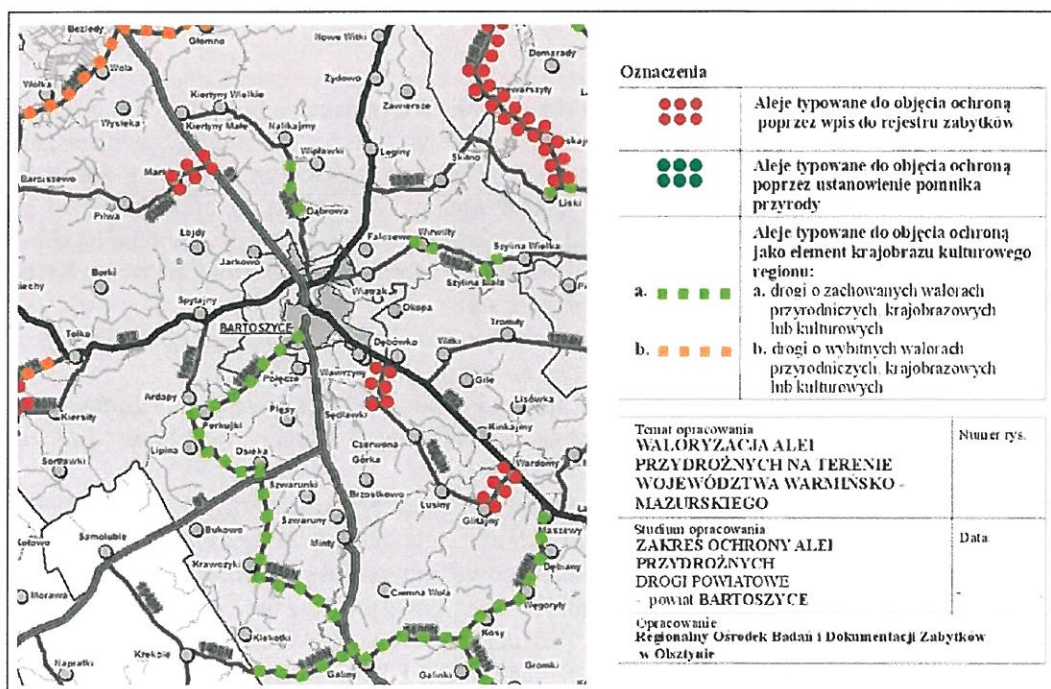
Innych obszarowych form ochrony przyrody, o których mowa w ustawie o ochronie przyrody na terenie miasta Bartoszyce nie stwierdza się.

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody to twory przyrody żywej i nieożywionej o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej, odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów. W granicach miasta znajduje się jeden pomnik przyrody: dąb szypułkowy (*Quercus robur*) nr 182 o obwodzie 380 cm i wysokości 28 przy ul. Bohaterów Warszawy (Orzec. nr LB-182/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.).

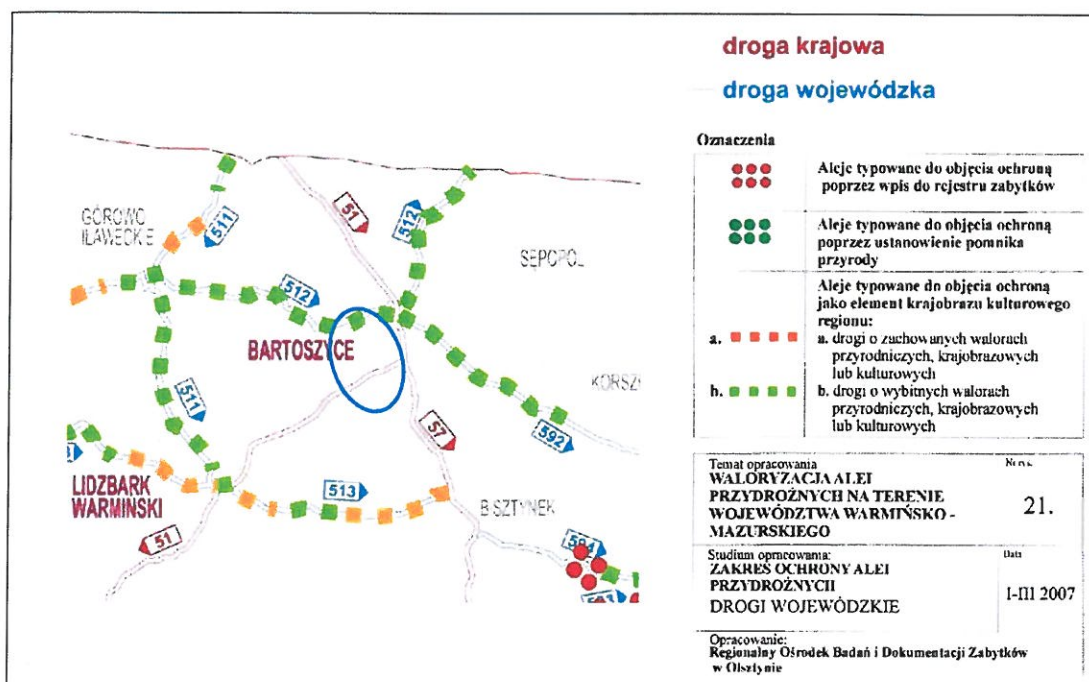
Cenne aleje przydrożnych drzew

W rejonie Bartoszyce znajdują się cenne aleje przydrożnych drzew typowane do ochrony jako element krajobrazu kulturowego, a także wytypowane do objęcia ochroną konserwatorską jako element krajobrazu kulturowego regionu z uwagą: *droga o wybitnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych*²² (zob. ryc. 2 i 3).

Ryc. 2. Waloryzacja i ochrona alei przydrożnych na terenie woj. warm.-maz. Rozpoznanie zasobu, ocena stanu zachowania i zakres ochrony – drogi powiatowe.

²² Waloryzacja i ochrona alei przydrożnych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Rozpoznanie zasobu, ocena stanu zachowania i zakres ochrony. Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Olsztynie, Olsztyn, 2007.

Ryc. 3. Waloryzacja i ochrona alei przydrożnych na terenie woj. warm.-maz. Rozpoznanie zasobu, ocena stanu zachowania i zakres ochrony – drogi wojewódzkie

Walory krajobrazowe

Krajobraz charakteryzuje się na większości obszaru wysokimi walorami widokowymi. Według *Mapy waloryzacji estetycznej krajobrazów* w skali sześciostopniowej obszar został zaliczony do stopnia 5-tego tj. walory bardzo wysokie.

3.10. Zabytki i dobra kulturowe

W granicach administracyjnych Bartoszyce znajduje się wiele zabytków nieruchomych. Do najcenniejszych obiektów zabytkowych w Bartoszycach należą:

- Brama Lidzbarska – najstarszy cenny zabytek architektury świeckiej z około 1468 roku, jeden z nielicznych ocalałych fragmentów murów obronnych Bartoszyce;
- Kościół pw. Św. Jana Ewangelisty i Matki Boskiej Częstochowskiej - najstarsza zachowana budowla sakralna. Przepuszcza się, że budowę rozpoczęto w roku 1332, choć pierwsza wzmianka o nim pochodzi z roku 1345;
- Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela - pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z roku 1484;
- Kościół pw. Św. Brunona - powstał w latach 1882-1883, w stylu neogotyckim jako pierwsza katolicka świątynia w mieście. Wnętrze kościoła, jego wyposażenie, prezbiterium oraz witraże reprezentują styl neogotycki;
- Rynek Starego Miasta ze spichlerzami i kamieniczkami mieszczańskimi - Stare Miasto charakteryzuje się doskonale zachowanym układem urbanistycznym, który podlega ochronie konserwatora zabytków, podobnie jak szachownica ulic oraz budynki i kamieniczki mieszczańskie;
- Bartki – Kamienne Baby - dwa kamienne posągi umieszczone wraz z kamienną misą na skwerze przy zbiegu ul. Skłodowskiej i Boh. Warszawy są najstarszymi bartoszyckimi zabytkami, pochodzą z pierwszego tysiąclecia naszej ery.

W granicach terytorialnych miasta stwierdzono następujące stanowiska archeologiczne:

Tabela 4. Opis stanowisk archeologicznych według AZP

Nr rejestru	Obszar AZP	Opis
C-006	14-64/7	Dwie figury kamienne. Wpis do rejestru zabytków z dn. 25.XI.1948 r.
C-171	14-64/4	Nawarstwienia kulturowe starego Miasta. Wpis do rejestru zabytków A-A 134 z dn. 5.11.1992 r.
C-192	14-64/1 i 2	Osada średniowieczna z XIV-XV w. Zamczysko średniowieczne i grodzisko wczesnośredniowieczne. Wpis do rejestru zabytków z dn. 11.IX.1995 r.

Ochroną konserwatorską (rejestr zabytków i wojewódzka ewidencja zabytków) objęte są w mieście obiekty architektury, cmentarze, układ urbanistyczny Starego Miasta oraz stanowiska archeologiczne. Łącznie jest to 216 obiektów (w tym 73 skatalogowane z numerem rejestru zabytków). Szczegółowy wykaz znajduje się w dokumencie *Uwarunkowania Rozwoju Przestrzennego Miasta Bartoszyce*²³ - tabela 6 tamże. Na terenie miasta nie ma obecnie wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej. Bardzo duża część zabytków wpisanych do rejestru, szczególnie w centralnej części miasta, jest budynkami o charakterze mieszkalnym. Pochodzą one z początków I połowy XX wieku i stanowią bardzo charakterystyczną dla miasta zabudowę.

3.11. Jakość powietrza atmosferycznego

Jakość powietrza na terenie miasta i gminy kształtowana jest przede wszystkim poprzez zanieczyszczenia emitowane ze źródeł komunikacyjnych, energetycznych i z sektora bytowo-komunalnego (emisja niska). Wyniki badań monitoringowych prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie w 2014 r. pozwalają wnioskować, że stan powietrza atmosferycznego w granicach miasta jest dobry.²⁴ Szczególnie stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu i tlenku węgla charakteryzowały się niskimi wartościami stężeń w stosunku do poziomów dopuszczalnych. Minimalne jest zagrożenie przekroczenia poziomów dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu, ale dotyczy to głównie największych miast województwa. Ogólnie powietrze we wszystkich strefach województwa oceniono ze względu na stężenie benzo(a)pirenu jako C, a w strefach Olsztyn i woj. warm.-maz. również ze względu na pył zawieszony PM10.

Sytuacje niepomysłne dla zdrowia mieszkańców mogą występować lokalnie. Znacznie lepsze warunki zdrowotne pod względem jakości powietrza są na obszarach zaopatrywanych w ciepło z centralnych ciepłowni lub zmodernizowanych kotłowni lokalnych, z dala od tras komunikacyjnych o dużym nasileniu ruchu. Niebezpieczeństwo pogorszenia jakości powietrza na terenie zabudowanym wynika głównie ze wzrostu ilości pojazdów mechanicznych poruszających się po drogach, a co za tym idzie ze zmniejszenia się przepustowości ulic w miastach. Dodatkowym źródłem zagrożenia może być rozwój źle zlokalizowanego przemysłu i wzrost ilości domostw ogrzewanych indywidualnie.

Dobra jakość powietrza na obszarze Bartoszyce wynika m.in. z niewielkiej liczby uciążliwych dla środowiska zakładów i usług.

3.12. Stan klimatu akustycznego

Hałas i wibracje powodują pogorszenie jakości środowiska przyrodniczego, a w konsekwencji utratę przez środowisko naturalne istotnej wartości jaką jest cisza, zmniejszenie (lub utratę) wartości terenów rekreacyjnych lub leczniczych, zmianę zachowań ptaków i innych zwierząt (stany lękowe, zmiana siedlisk, zmniejszenie liczby składanych jaj, spadek mleczności zwierząt i inne). Hałas pochodzenia antropogenicznego dzieli się w zależności od sposobu powstawania na komunikacyjny i przemysłowy. Hałas przemysłowy bywa najczęstszą przyczyną skarg ludności. Wynika to między innymi z faktu, że hałasy tego typu mają najczęściej charakter ciągły, o bardzo dokuczliwym brzmieniu. Największymi źródłami są zakłady

²³ Studium uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego Miasta Bartoszyce - Zał. 1 do uchwały Nr IX/43/2015 Rady Miasta Bartoszyce z dn. 23.04.2015,

²⁴ http://www.wios.olsztyn.pl/pliki/Raport_2014.pdf

przemysłowe, wytwórcze i rzemieślnicze. Hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu lotniczego, kolejowego i drogowego. Szczególnie narażone są tereny znajdujące się w pobliżu większych tras komunikacyjnych. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu ilości środków transportu, zwłaszcza pojazdów samochodowych notowanego w ostatnich latach oraz wzmożonego ruchu tranzytowego (towarowego i osobowego) w komunikacji międzynarodowej.

Podstawowym źródłem hałasu, decydującym o klimacie akustycznym w mieście jest komunikacja drogowa. Potwierdzają to badania uciążliwości hałasu dla środowiska prowadzone przez WIOŚ w Olsztynie. Od kilku lat obserwowany jest stały wzrost liczby pojazdów (również ciężkich). Na analizowanym obszarze dominuje ruch lokalny, regionalny i tranzytowy (w kierunku przejścia granicznego w Bezledach). Do podstawowego układu komunikacyjnego miasta należą drogi krajowe: DK51 i DK57, drogi wojewódzkie: Nr 512 i Nr 592, oraz powiatowe: 1388N, 1392N, 1555N, 1559N i 1563N. Badania hałasu komunikacyjnego wskazują na przekroczenia akustyczne na terenie miasta (choć nie ponadnormatywne), głównie przy drogach wyższych kategorii (krajowe, wojewódzkie). Hałas przemysłowy ma charakter lokalny a przekroczenia dopuszczalnych norm występują przede wszystkim w przedziałach 5-10 dB.

3.13. Promieniowanie elektromagnetyczne

W aktualnym stanie prawnym można wyróżnić promieniowanie jonizujące (w wyniku użytkowania substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych) oraz niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, związane ze zmianami pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez źródła energetyczne i radiokomunikacyjne. Do najważniejszych źródeł promieniowania niejonizującego należą stacje i linie energetyczne, nadajniki radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej, wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji, urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp. Promieniowanie niejonizujące uważa się obecnie za jedno z poważniejszych zanieczyszczeń środowiska. Może powodować wystąpienie zaburzeń funkcji ośrodkowego układu nerwowego, układów: rozrodczego, hormonalnego, krwionośnego oraz narządów słuchu i wzroku. Monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. W 2009 r. przeprowadzono badania PEM na terenie Bartoszyce i Bezled. Zakres badań obejmował pomiary natężeń składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego od 3 MHz do 3.000 MHz. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnej, która wynosi 7 V/m. Wszystkie zmierzone wartości składowej elektrycznej pól elektromagnetycznych kształtowały się na niskim poziomie.

4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Projektowana *Strategia* formułuje długofalowe ramy rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Bartoszyce, z uwzględnieniem misji, obszarów priorytetowych i głównych celów. Nie jest to więc dokument, którego zasadniczym celem lub przedmiotem są działania ukierunkowane bezpośrednio na ochronę środowiska (jak np. w programach ochrony środowiska, programach ochrony przed hałasem, czy planach ograniczania emisji szkodliwych substancji). Niektóre z przewidzianych w *Strategii* działań infrastrukturalnych będą służyły poprawie stanu i jakości środowiska, co jednak nie jest równoważne tezie, że brak tego dokumentu (tj. odstąpienie od jego uchwalenia) wyklucza możliwość realizacji tych działań. Ponieważ jednak wdrażanie projektów z udziałem finansowych środków pomocowych wymaga wykazania ich spójności m.in. z lokalnymi dokumentami strategicznymi, posiadanie przez Gminę właściwych dokumentów porządkujących kierunki rozwoju gospodarczego i społecznego jest niezbędne. Brak realizacji projektowanego dokumentu można więc ocenić jako niekorzystny z punktu widzenia realizacji działań, których skutkiem powinny być również korzystne zmiany w środowisku naturalnym.

5. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Analiza stanu i jakości środowiska na obszarze Bartoszyce, jak również dokumentów o charakterze strategicznym oraz obowiązujących przepisów prawnych i zaleceń zawartych w pismach organów opiniujących pozwoliły sporządzić listę potencjalnych problemów ochrony środowiska, istotnych z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu. Zaliczono do nich:

- zagrożenie dla różnorodności biologicznej związane z działalnością inwestycyjną,
- zagrożenie dla lokalnego krajobrazu związane z działalnością inwestycyjną,
- zagrożenie dla wód powierzchniowych, zwłaszcza dla ekosystemów rzecznych, związane z rosnącą presją człowieka (w tym rozwój turystyki i wypoczynku).

Należy zauważyć, że są to potencjalne zagrożenia, które można wskazać dla niemal każdego obszaru miejskiego podlegającego rozwojowi. Większość opracowywanych dokumentów strategicznych dotyczących rozwoju gospodarczego przewiduje działalność inwestycyjną na terenach dotychczas niezagospodarowanych i wzrost wykorzystania istniejących zasobów przyrody w celu ożywienia m.in. sektora turystycznego. Skutki środowiskowe sygnalizowanych problemów opisano pokrótce poniżej.

5.1. Zagrożenia dla bioróżnorodności

Różnorodność biologiczna – obok krajobrazu – stanowi jeden z cenniejszych walorów województwa warmińsko-mazurskiego. Działania inwestycyjne w miastach, zwłaszcza na obszarach nieurbanizowanych, stanowią potencjalne zagrożenie dla elementów decydujących o ich przyrodniczej różnorodności. Wśród szeregu zagrożeń związanych zazwyczaj z realizacją nowych inwestycji należy wskazać szczególnie:

- ograniczanie powierzchni biologicznie czynnej na skutek zabudowy nowych terenów - w szczególności zagospodarowywanie nieużytków stanowiących enklawy bytowania zwierząt i roślin, niejednokrotnie gatunków cennych,
- pogarszanie stanu biotopów wynikające ze zmiany stosunków wodnych w zlewniach - powodowane przez roboty ziemne o różnym stopniu nasilenia i zaawansowania, ale również skutki działań wymienionych w punkcie poprzednim; także osuszanie terenów pod nowe inwestycje, w tym terenów trwale podmokłych,
- zmiany w szacie roślinnej - spontaniczne pojawianie się, a czasem świadome wprowadzanie obcych ekologicznie i geograficznie gatunków roślin (np. czeremcha amerykańska, dąb czerwony, modrzew, niecierpek drobnokwiatowy); sprzyjanie dyspersji gatunków inwazyjnych poprzez nasadzenia roślinności urządzonej na terenach nowozainwestowanych,
- zwiększoną antropopresję na wody powierzchniowe i ich sąsiedztwo oraz na obszary leśne - wynikające z rozwoju turystyki,
- fragmentację przestrzeni wskutek rozbudowy infrastruktury liniowej (zwłaszcza komunikacyjnej) i tworzenie barier migracyjnych dla fauny i flory skutkujące: izolacją populacji zwierząt, ograniczeniem możliwości wykorzystania areałów osobniczych, ograniczaniem a nawet zahamowaniem migracji dalekiego zasięgu (zahamowanie ekspansji gatunków i kolonizacji nowych siedlisk), ograniczeniem przepływu genów i obniżeniem zmienności genetycznej w ramach populacji, zamieraniem lokalnych populacji (równoznacznym z obniżeniem bioróżnorodności obszarów siedliskowych).

W analizowanym kontekście uwagę zwracają następujące propozycje działań zawarte w projektowanej *Strategii*:

- w ramach celu I. *Infrastruktura miejska*:
 - zagospodarowywanie nieużytków w związku z rewitalizacją terenów miejskich,
 - zagospodarowanie miejskich zasobów przyrodniczych w celu ich uatrakcyjnienia dla mieszkańców i turystów, chociaż w *Strategii* obwarowano to działanie

- warunkiem realizacji zgodnej z osiągnięciem założeń zrównoważonego rozwoju miasta²⁵,
- przebudowa istniejących ulic, budowa nowych ulic i przeprawy mostowej przez Łynę,
 - rozbudowa sieci technicznych;
 - w ramach celu II. *Zrównoważona gospodarka miasta*:
 - wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych w mieście (m.in. pod nowe zakłady pracy),
 - rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej,
 - działania inwestycyjne skierowane na poprawę warunków technicznych i zagospodarowania terenu mające na celu wykorzystanie potencjału przepływającej przez miasto Łyny;
 - w ramach celu III. *Poprawa jakości życia*:
 - rozwój budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego.

Jak już sygnalizowano w analizie spójności projektu SRGB z dokumentami o charakterze strategicznym, projekt *Strategii nie porusza zagadnień związanych z bioróżnorodnością* ani w części opisowej, ani w części strategicznej.

5.2. Zagrożenia dla krajobrazu

Walory krajobrazowe Równiny Sępolskiej, a w szczególności doliny rzeki Łyny i obszarów leśnych, to najcenniejsze atuty tej części analizowanego terenu. Wskazania waloryzacji krajobrazowej (pkt. 3.2) również sygnalizują, że analizowane tereny odznaczają się wysokimi walorami wizualnymi. Ponieważ w projektowanej *Strategii* można znaleźć liczne propozycje działań skutkujących zmianami inwestycyjnymi (zob. pkt. 5.1), także na obszarach dotąd niezagospodarowanych, w tym potencjalnie w dolinie Łyny, należy rozważyć ich skutki krajobrazowe. Działania, które w szczególności sposób przyczyniają się do zmian w krajobrazie to:

- zmiany ukształtowania terenów wskutek prac niwelacyjnych, w tym również wypełnianie i niwelowanie naturalnych zagłębień terenowych,
- zabudowa terenów cennych biocenotycznie, sprzyjająca stopniowej utracie siedlisk gatunków rzadkich i chronionych,
- wycinanie alei przydrożnych, zwłaszcza przy modernizowaniu dróg niższych kategorii (utrata siedlisk chronionych gatunków związanych z tymi biocenozami),
- ogławianie drzew w ramach tzw. zabiegów pielęgnacyjnych,
- wprowadzanie do nasadzeń gatunków obcych geograficznie i/lub kulturowo,
- chaotyczna zabudowa na obszarach zurbanizowanych, kształtowana w oparciu o bieżące potrzeby i zamierzenia inwestycyjne (dot. to również planów miejscowych sporządzanych dla niewielkich powierzchniowo terenów).

W projektowanej *Strategii* podkreśla się znaczenie krajobrazowe (a tym samym turystyczne) doliny Łyny, lasu miejskiego, terenów zieleni i niewielkich akwenów. Podobnie jednak jak w przypadku bioróżnorodności, część strategiczna dokumentu nie zawiera konkretnych propozycji mających na celu ich ochronę. Jako jedyne działanie w tym zakresie - pośrednio - można traktować propozycję cyt.: „ochrony i zachowania cennych gatunków przyrodniczych na terenie miasta”.

5.3. Zagrożenia dla wód powierzchniowych

Przedmiotem rozważań w tym punkcie *Prognozy* nie są zagrożenia dla jakości wód powierzchniowych, wynikające z rozbudowy infrastruktury na terenie miasta, ponieważ stopień skanalizowania miasta należy uznać za bardzo wysoki i zakłada się, że zagospodarowanie nowych terenów będzie odbywało się wyłącznie równoległe z ich wyposażeniem w sieć kanalizacji sanitarnej.

²⁵ Zgodnie z definicją przyjętą w projekcie *Strategii*: wzrost zrównoważony (ang. sustainable growth), czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów.

Zagrożenia dla wód powierzchniowych na obszarach, które podlegają zmianom odnośnie do sposobu zagospodarowania i wykorzystania terenów związane są z działaniami podejmowanymi w zlewniach - zwłaszcza bezpośrednich, a w szczególności w strefie brzegowej (zarówno od strony lądu jak i wody). Działania takie powinny gwarantować co najmniej zachowanie stanu obserwowanego, w żadnym razie nie powodując jego pogorszenia. W tym kontekście uwagę zwracają proponowane w projekcie *Strategii* propozycje działań dotyczące „wykorzystania potencjału przepływającej przez miasto rzeki Łyny, o charakterze inwestycyjnym, skierowane na poprawę warunków technicznych i zagospodarowania terenu”. Dopelnieniem tego zapisu są kierunki działań uszczegółowione w *Studium*, tzn. np. budowa stacji kajakowej nad Łyną i zagospodarowanie dla potrzeb rekreacji przyrodnej terenów nad zbiornikiem powstałym w wyniku spiętrzenia rzeki Łyny we wschodniej oraz zachodniej części miasta. W praktyce mogą one skutkować niekorzystnymi zmianami w ekosystemie rzeczonym oraz ekosystemach lokalnych akwenów. Nawet niewielka skala zmian zastosowanych w praktyce, w połączeniu z brakiem należytego nadzoru w procesie inwestycyjnym, mogą skutkować podejmowaniem działań szkodliwych dla tych bardzo wrażliwych ekosystemów, skutkujących np.:

- umacnianiem brzegów (likwidacja naturalnej linii brzegowej dla potrzeb przystani, miejsc do cumowania sprzętu wodnego),
- utwardzaniem stref nadbrzeżnych w celu udostępnienia do celów rekreacyjnych i turystycznych (ścieżki piesze i rowerowe),
- likwidowaniem roślinności w strefie ekotonowej w celu zagospodarowania brzegów,
- usuwaniem pasa litoralu,
- powstawaniem nowych źródeł zanieczyszczeń spływających do wód (brak podłączenia nowej zabudowy do kanalizacji),
- wzrostem presji turystycznej - wędkarskiej (zarybianie, zanęty), wodnej-rekreacyjnej (wypożyczalnie sprzętu pływającego, użytkowanie sprzętu wodnego).

6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

W celu dokonania analizy zgodności celów ochrony środowiska formułowanych na poziomie krajowym i międzynarodowym w kontekście projektowanej *Strategii* na wstępie wskazano cechy środowiska, które dokument ten uznaje za najistotniejsze:

- I. Walory krajobrazowe wynikające z wysokiej lesistości i obecności malowniczej doliny rzecznej, objętej ochroną prawną.
- II. Wysoka jakość środowiska wynikająca z dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych oraz powietrza atmosferycznego (Zielone Płuca Polski).

W związku z powyższym, jako istotne cele ochrony środowiska dla omawianego obszaru wskazuje się: ochronę środowiska przyrodniczego (w tym bioróżnorodności), ochronę krajobrazu, ochronę zasobów wodnych i ochronę powietrza, ale również - ze względu na konieczność zapewnienia bezpiecznych warunków zamieszkania - ochronę klimatu akustycznego. Cele te znajdują odzwierciedlenie w prawodawstwie oraz innych regulacjach obowiązujących na poziomie krajowym i międzynarodowym, co wykazano poniżej.

Ochrona środowiska przyrodniczego

Ochrona przyrody rozumiana jest szeroko; oznacza utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zachowanie dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin lub zwierząt, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody. Spośród aktów prawa międzynarodowego i wspólnotowego określających cele ochrony przyrody należy wymienić następujące:

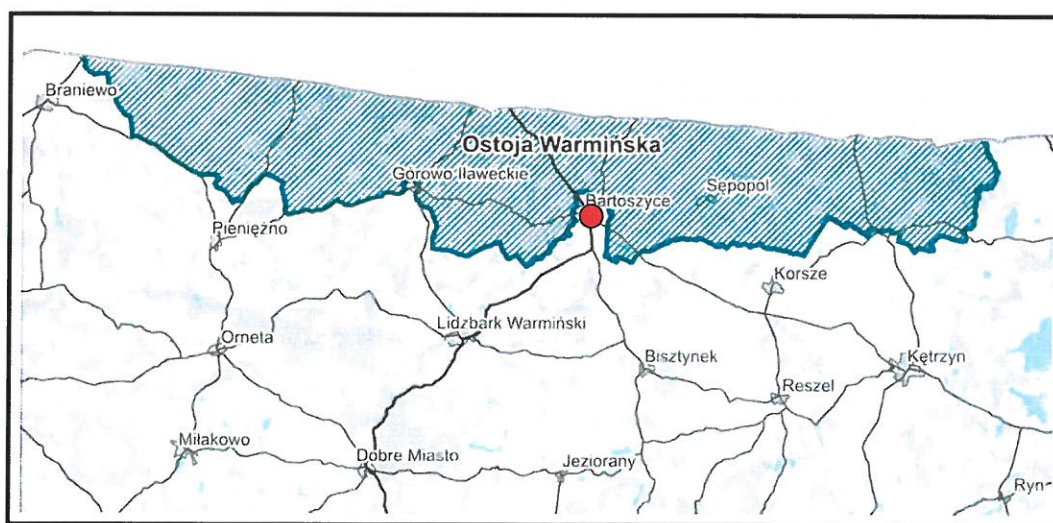
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. Dyrektywa Siedliskowa. Jej głównym celem jest wspieranie zachowania różnorodności biologicznej. Integralną częścią są załączniki zawierające listy gatunków leżących

w sferze zainteresowania UE, których ochrona wymaga wyznaczenia tzw. specjalnych obszarów ochrony oraz gatunków, które wymagają ścisłej ochrony.

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, tzw. Dyrektywa Ptasia. Jej głównym celem jest utrzymanie (lub dostosowanie) populacji gatunków ptaków na poziomie odpowiadającym wymaganiom ekologicznym, naukowym i kulturowym.
- Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsar w dniu 2 lutego 1971 r., tzw. Konwencja Ramsar. Celem konwencji jest ochrona i utrzymanie obszarów łącznie z populacjami ptactwa wodnego zamieszkującymi te tereny lub choćby okresowo na nich przebywającymi.
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn w dniu 23 czerwca 1979 r., tzw. Konwencja bońska. Jej celem jest ochrona dzikich zwierząt, które migrując przekraczają jedną lub więcej granic jurysdykcji państwowej w różnych cyklach życiowych.
- Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie w dniu 19 września 1979 r., tzw. Konwencja berneńska. Dotyczy ochrony gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk.

Wśród aktów prawa krajowego odnoszących się do zagadnień związanych z ochroną przyrody należy wymienić: ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ustawę z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania i wyznaczenia jako obszary Natura 2000, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków, rozporządzenie MŚ z dnia 9 października 2014 w sprawie ochrony gatunkowej roślin, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

Na analizowanym obszarze do elementów, które stanowią cel ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym należy zaliczyć również obszar zainteresowania Komisji Europejskiej - Obszar IBA (Important Bird Area) – obszary cenne dla ptaków o znaczeniu międzynarodowym²⁶ - PL033 „Ostoja Warmińska” (zob. ryc. 4).

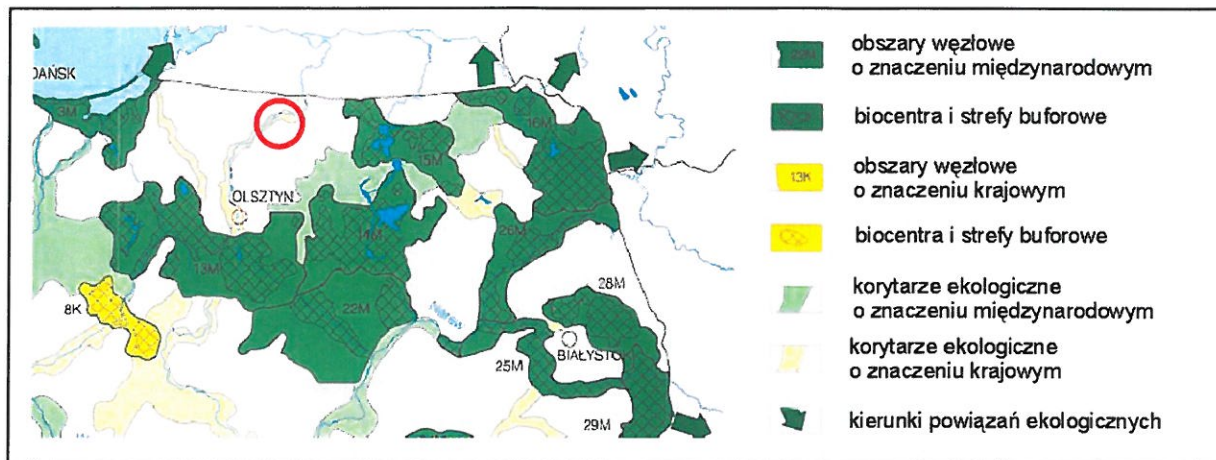

Ryc. 4. Obszar Ostoi IBA - Ostoja Warmińska PL033²⁷

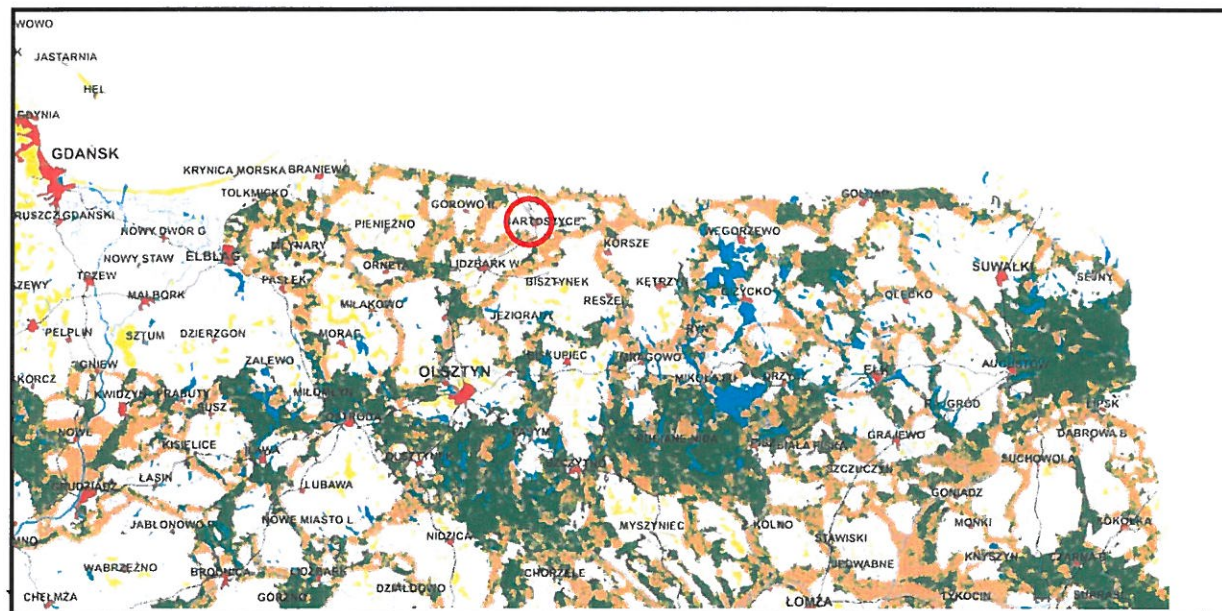
²⁶ Sidło i in. (red.), 2004. „Ostoje ptaków o znaczeniu europejskim w Polsce”, Wyd. OTOP. Wilk i in. (red.), 2010 „Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce” Wyd. OTOP.

²⁷ Wilk T. (red.), Jujka M. (red.), Krogulec J. (red.), Chylarecki P. (red.), 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki 2010

Kolejnym elementem są korytarze ekologiczne - miejsca dopełniające obszarową ochronę przyrody. Na poziomie krajowym należy wskazać wieloprzestrzenny system Econet-Polska, który obejmuje najlepiej zachowane pod względem przyrodniczym obszary węzłowe wraz z łączącymi je korytarzami ekologicznymi. Na obszarze miasta Bartoszyce oraz w jego sąsiedztwie brak jest zasięgów korytarzy migracyjnych (zob. ryc. 5 i 6).

Ryc. 5. Analizowany obszar na tle Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET²⁸

Ryc. 6. Bartoszyce na tle sieci korytarzy ekologicznych w Polsce²⁹

Ochrona krajobrazu

Ochrona krajobrazu to działalność zapewniająca ochronę, utrzymanie lub restytucję naturalnych i kulturowych walorów określonego środowiska geograficznego. Wiąże się z ochroną zabytków kultury, sztuki, archeologii i folkloru, jak również łączy się ściśle z ochroną przyrody (głównie siedlisk) i środowiska (jego biotycznych i abiotycznych elementów). Akty prawa międzynarodowego i wspólnotowego określające cele ochrony krajobrazu to: Dyrektywa Siedliskowa (dot. ochrony krajobrazu w aspekcie ochrony siedlisk naturalnych i zachowania różnorodności biologicznej) oraz Europejska Konwencja Krajobrazowa,

²⁸ Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET. Liro i in. 1995, Wyd. IUCN Warszawa.

²⁹ Jędrzejewski i in. 2006 r. "Zwierzęta a drogi. Metody ograniczania negatywnego wpływu dróg na populacje dzikich zwierząt" Wydanie II, ZBS PAN, Białowieża

sporządzona we Florencji w dniu 20 października 2000 r. Jej celem jest promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu, a także organizowanie współpracy europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących krajobrazu. Dziedzictwo kulturowe i krajobrazowe jest przedmiotem regulacji kilku konwencji, z których najważniejsze to: *Konwencja dotycząca ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego* (Paryż, 16 listopada 1972 r.); *Konwencja w sprawie ochrony dziedzictwa architektonicznego Europy* (Grenada, 3 października 1985 r.); *Europejska konwencja w sprawie ochrony dziedzictwa archeologicznego* (Vallentia, 16 stycznia 1992 r.); *Europejska Konwencja Krajobrazowa* (Florencja, dniu 20 października 2000 r.).

Wśród aktów prawa krajowego regulujących zagadnienia ochrony krajobrazu należy wymienić: ustawę z dnia 24 kwietnia 2015 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu* oraz ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (w zakresie ochrony siedlisk i różnorodności biologicznej), ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego) oraz ustawę z dnia 27 marca 2003 r. *o zagospodarowaniu przestrzennym*. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. wprowadziła do ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* definicję krajobrazu i krajobrazu priorytetowego. Zgodnie z definicją, **krajobraz** to postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka. Krajobraz priorytetowy to krajobraz szczególnie cenny, ze względu na wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe. Bardzo istotną zmianą wprowadzoną przez tę ustawę do ustawy - *Prawo ochrony środowiska* jest opracowywanie audytów krajobrazowych. W ustawie *o ochronie przyrody* nie podano definicji krajobrazu, ale znajdują się w niej dwa inne określenia: walorów krajobrazowych i ochrony krajobrazowej. **Walory krajobrazowe** to wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim rzeźba terenu, twory i składniki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka. Przez **ochronę krajobrazową** rozumie się zachowanie cech charakterystycznych dla danego krajobrazu.

Ochrona wód

Na poziomie wspólnotowym cele dla ochrony wód definiuje Dyrektywa 2000/60/EC Parlamentu Europejskiego i Rady Wspólnoty Europejskiej z dnia 23 października 2000 r. *ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej*, tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna. Akt ten ustala ramy dla ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, morskich przejściowych i przybrzeżnych oraz podziemnych. RDW uznaje środowisko naturalne za równoprawnego użytkownika wód, takiego samego jak ludność, przemysł, rolnictwo itp. Stąd, mówiąc o „ochronie wód” RDW rozszerza zakres tej ochrony z ilości i jakości zasobów również na życie biologiczne zależne od wody, czyli ekosystemy wodne i bagienne. Główne cele RDW (po 2015 r.) to:

- niepogarszanie stanu części wód,
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji (lista substancji priorytetowych znajduje się w Dyrektywie 2455/2001),
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych aktach prawnych unijnych i polskich, w odniesieniu do obszarów chronionych.

Wśród przepisów prawa krajowego regulujących zagadnienia związane z ochroną zasobów wodnych należy wymienić ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. - *Prawo wodne*, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. *w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych*, rozporządzenie Ministra Środowiska z 18 listopada 2014 r. *w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego*. *Prawo wodne* reguluje sposoby zarządzania zasobami wodnymi w Polsce. Zgodnie z tą ustawą planowanie w gospodarowaniu wodami realizowane jest z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy i regionów wodnych. Dla każdego dorzecza sporządzono wykazy jednolitych części wód, w tym tych, które zagrożone są nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Omawiając przepisy istotne dla ochrony jakości wód należy również wspomnieć, że Polska przystępując do Unii Europejskiej zobowiązała się do wypełnienia wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21

maja 1991 roku *dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych*. Głównym celem przyjęcia tej dyrektywy było ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków. Aby zidentyfikować faktyczne potrzeby w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregować ich realizację sporządzono Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK). W KPOŚK z 2003 r. określono dla poszczególnych gmin zadania rzeczowe wraz z terminem ich realizacji. W latach kolejnych dokument ten podlegał aktualizacji. W ostatniej aktualizacji z 2015 r.³⁰ wśród aglomeracji, których dotyczą opóźnienia w realizacji inwestycji służących osiągnięciu wymaganego efektu ekologicznego w wyznaczonym terminie nie wymieniono aglomeracji Bartoszyce.

Ochrona przed hałasem

Podstawowym europejskim aktem prawnym odnoszącym się do problematyki ochrony przed hałasem jest Dyrektywa 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego oraz Rady Unii Europejskiej z dnia 25 czerwca 2002 r. *w sprawie oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku*. Wprowadziła ona trzy podstawowe, następujące po sobie, rodzaje aktywności:

- ustalenie i przyjęcie przez Państwa Członkowskie wspólnych wskaźników oceny hałasu i wspólnych europejskich metod ich wyznaczania (art. 5 i 6),
- sporządzenie strategicznych map akustycznych dla wyznaczonych wg jednolitego kryterium obszarów (art. 7),
- opracowanie w oparciu o sporządzone mapy i realizacja wieloletnich programów ochrony środowiska przed hałasem (art. 8), tzw. „planów działań”.

W oparciu o strategiczną mapę akustyczną Państwa Członkowskie zobowiązane są przyjąć Plany Działań zmierzające do: „zapobiegania powstawaniu hałasu w środowisku i obniżania jego poziomu tam, gdzie jest to konieczne, zwłaszcza tam, gdzie oddziaływanie hałasu może powodować szkodliwe skutki dla ludzkiego zdrowia, oraz zachowanie jakości klimatu akustycznego środowiska tam, gdzie jest ona jeszcze właściwa”. W krajowym porządku prawnym to ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - *Prawo ochrony środowiska* reguluje zagadnienia związane z ochroną środowiska przed hałasem. Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu. Dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, tworzy się programy ochrony środowiska przed hałasem, celem dostosowania poziomu hałasu do dopuszczalnego. W zakresie ochrony przed hałasem istotną rolę odgrywają działania planistyczne; w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy zapewniać warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska, w szczególności przez uwzględnianie potrzeb ochrony przed hałasem. Organ sporządzający miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ma obowiązek uwzględnić dopuszczalne poziomy hałasu, określone dla terenów o różnych funkcjach rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. *w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku*.

Ochrona powietrza

Wśród wspólnotowych aktów prawnych w dziedzinie ochrony środowiska istotne znaczenie dla ochrony powietrza w zakresie emisji mają - w zakresie, który tematycznie koresponduje z zagadnieniami poruszonymi w projektowanej *Strategii*:

- dyrektywa 2001/81/WE Parlamentu Europejskiego i Rady *w sprawie krajowych poziomów emisji dla niektórych rodzajów zanieczyszczenia powietrza (NEC)* - celem tej dyrektywy jest ograniczenie emisji określonych rodzajów substancji w celu poprawy ochrony środowiska i ludzkiego zdrowia przed zagrożeniami wynikającymi ze szkodliwych skutków zakwaszenia, eutrofizacji gleby i powstawania ozonu w warstwie przyziemnej poprzez ustanowienie krajowych poziomów emisji. Państwa Członkowskie zostały zobowiązane do ograniczenia rocznych krajowych emisje dwutlenku siarki, tlenków azotu, lotnych związków organicznych i amoniaku do ilości nie większych niż poziomy emisji określone w załączniku I
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. *w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich*

³⁰ <http://www.kzgw.gov.pl/pl/Krajowy-program-oczyszczania-ściekow-komunalnych.html>

kontrola) - jej podstawową funkcją jest wprowadzenie nowych mechanizmów i standardów emisji z niektórych branż przemysłu do powietrza oraz zweryfikowanie i konsolidacja istniejących aktów unijnych w zakresie ochrony powietrza

- dyrektywa 2000/76/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie spalania odpadów - jest to dyrektywa nakładająca surowe warunki eksploatacji instalacji, w których mogą być spalane lub współspalane odpady (również niebezpieczne), w celu zminimalizowania ich wpływu na poszczególne elementy środowiska, w tym powietrze atmosferyczne.

Polskie priorytety we współpracy międzynarodowej, prowadzonej w ramach globalnych konwencji ekologicznych, dotyczące ochrony powietrza nie stanowią ważnego punktu odniesienia w kontekście omawianego dokumentu (nie planuje się realizacji działań mogących mieć znaczący wpływ na powietrze atmosferyczne w skali ponadlokalnej).

Podstawowe polskie akty prawne związane z ochroną powietrza to: ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - *Prawo ochrony środowiska* oraz odpowiednie akty wykonawcze, w tym głównie: rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu. Prawo ochrony środowiska dąży do zapewnienia jak najlepszej jakości powietrza poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych lub zmniejszanie poziomów substancji, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Ustanowione na poziomie międzynarodowym i wspólnotowym cele dla ochrony środowiska znajdują odzwierciedlenie w prawodawstwie krajowym. Oznacza to, że w praktyce zgodność planowanych działań z ww. celami jest „kontrolowana” już na etapie uzyskiwania pozwoleń na realizację przedsięwzięć (postępowanie w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w przypadku inwestycji znacząco oddziałujących na środowisko rozszerzane dodatkowo o procedurę w sprawie oceny oddziaływania na środowisko). Inwestycje będące przyczyną istotnych jakościowo i ilościowo emisji do środowiska podlegają dalszej kontroli na etapie użytkowania, poprzez regulacje w zakresie pozwoleń, zezwoleń lub obowiązkowych zgłoszeń. Ważnym narzędziem w planowaniu zmian w sposobie zagospodarowania terenów są również miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które także podlegają weryfikacji w zakresie zgodności ustaleń z celami ochrony środowiska w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zgodnie z *Polityką Ekologiczną Państwa cyt.: „Konieczne jest egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska”*.

7. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji założeń projektu Strategii, wraz ze wskazaniem możliwości kumulowania się oddziaływań

7.1. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko przedsięwzięć wynikających z realizacji projektowanej Strategii

Zgodnie z art. 51 ustawy OOS w *Prognozie* należy określić a następnie poddać analizie i ocenie przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 a także jego integralność oraz na poszczególne elementy środowiska, w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne. W celu zidentyfikowania potencjalnych znaczących oddziaływań dokonano w pierwszej kolejności podziału działań planowanych w ramach *SRMB* na te, które będą miały charakter infrastrukturalny (związane będą z prowadzeniem robót budowlanych) oraz działania nieinfrastrukturalne. W analizie wykorzystano propozycje planowanych działań zawarte w projekcie *Strategii*. Przyjęto założenie, że skutki wdrażania działań nieinfrastrukturalnych oraz działań tzw. „miękkich” nie powodują znaczących bezpośrednich oddziaływań na elementy środowiska wymienione na wstępie.

Zidentyfikowane działania o charakterze infrastrukturalnym poddano następnie analizie pod kątem możliwości wywołania znaczących oddziaływań na środowisko wskutek ich realizacji i eksploatacji, posilując się rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Wyniki weryfikacji przedstawiono w tabeli 5. Dla 18 spośród 65 proponowanych kierunków działań wskazano potencjalną możliwość wystąpienia znaczącego oddziaływania na środowisko. Dotyczy to w pierwszej kolejności budowy nowej infrastruktury lub rozbudowy przedsięwzięć istniejących w skali powodującej przekroczenie progów ilościowych określonych w obowiązujących przepisach. Innym istotnym kryterium powodującym kwalifikację proponowanych działań do rodzaju mogących znacząco oddziaływać na środowisko są działania w korycie Łyny, która na całej długości w mieście objęta jest ochroną krajobrazową na podstawie ustawy o ochronie przyrody. W przypadku działań o charakterze infrastrukturalnym nie należących do rodzaju mogących znacząco oddziaływać na środowisko dodatkowym kryterium znaczącego oddziaływania na środowisko jest lokalizacja w obszarze Natura 2000, ale ten stanowi na terenie miasta tak niewielką enklawę (fragment obszaru wzdłuż koryta Łyny przy wschodniej granicy miasta), że kwalifikacja ta nie będzie raczej miała zastosowania praktycznego.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022

Tabela 5. Identyfikacja proponowanych w projekcie Strategii działań w kontekście potencjalnego znaczącego wpływu na środowisko

Lp.	Propozycje kierunków działań	Czy działanie może należeć do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko?
1	Kompleksowa rewitalizacja terenów miejskich	TAK
2	Zagospodarowanie terenów zdegradowanych i nieużytków pod kątem poprawy warunków funkcjonalnych i estetycznych	TAK
3	Rewitalizacja terenów zdegradowanych i przemysłowych	TAK
4	Rozbudowa i remonty obiektów kulturalnych i sportowych	TAK
5	Rozwój systemu opieki nad dzieckiem do lat 3	NIE
6	Zagospodarowanie miejskich zasobów przyrodniczych, aby stawały się atrakcyjne dla turystów i mieszkańców	TAK
7	Inwestycje na terenach komunalnych poszerzające ich funkcjonalność i dostępność dla wszystkich mieszkańców miasta	TAK
8	Rozwój sieci ciągów komunikacyjnych w mieście - poprzez przebudowę istniejących ulic, budowę nowych ulic i przeprawy mostowej przez Łynę	TAK
9	Rozwój i modernizacja ciągów pieszych	NIE
10	Rozbudowa alternatywnych form komunikacji w mieście - budowa i remonty ścieżek rowerowych, systemy wypożyczania rowerów miejskich	NIE
11	Rozwój i rozbudowa istniejących sieci technicznych i prace modernizacyjne w ramach funkcjonujących sieci	TAK
12	Rozwój i modernizacja systemu zbiórki i przetwarzania odpadów komunalnych	NIE
13	Rozwój i modernizacja systemów bezpieczeństwa i ochrony ludności	NIE
14	Termomodernizacja i zmniejszanie energochłonności modernizowanych obiektów	NIE
15	Dostosowywanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych	NIE
16	Rozwijanie nowoczesnej infrastruktury informacyjnej	NIE
17	Diagnozowanie stanu środowiska naturalnego w mieście - zakup nowoczesnego sprzętu i prace modernizacyjne	NIE
18	Ograniczanie energochłonności budynków - rozwiązania wykorzystujące OZE, oszczędzające energię cieplną i elektryczną, zużycie wody	TAK
19	Działania mające na celu ochronę i zachowanie cennych gatunków przyrodniczych na terenie miasta	NIE
20	Działania mające na celu ograniczanie emisji do atmosfery szkodliwych substancji oraz emisji hałasu	NIE
21	Działania informacyjne z zakresu ochrony środowiska naturalnego kierowane do wszystkich grup mieszkańców	NIE
22	Edukacja ekologiczna podnosząca świadomość ekologiczną wszystkich mieszkańców miasta i propagowanie postaw proekologicznych	NIE
23	Współpraca przedstawicieli różnych sektorów gospodarki na rzecz ochrony zasobów i poprawy stanu środowiska naturalnego w mieście	NIE
24	Rozwój i podnoszenie atrakcyjności terenów inwestycyjnych, poprzez uzbrajanie w niezbędną infrastrukturę techniczną	TAK
25	Stworzenie warunków technicznych i sanitarnych do prowadzenia działalności handlowej poprzez modernizację targowiska miejskiego	NIE
26	Wspieranie nowopowstałych firm (start-up)	NIE
27	Budowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców miasta	NIE
28	Wielokierunkowe kształcenie, a także organizacja zajęć praktycznych, skierowanych do różnych grup odbiorców.	NIE
29	Zbudowanie wieloaspektowego spójnego systemu promocji miasta w zakresie gospodarczym, społecznym i turystycznym.	NIE
30	Prezentowanie miasta Bartoszyce jako miejsca atrakcyjnego do codziennego życia, pracy i spędzania wolnego czasu	NIE
31	Akcje promocyjne i informacyjne w zakresie lokalnym i ponadlokalnym	NIE
32	Efektywne kształcenie kadr zgodnie z aktualnymi wymogami rynku pracy i pracodawców	NIE
33	Uzupełnianie i aktualizacja kompetencji zawodowych oraz aktywne wspieranie osób, które znajdują się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy	NIE
34	Modernizacja i rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej	TAK
35	Organizacja specjalistycznych szkoleń podnoszących kwalifikacje osób związanych z obsługą ruchu turystycznego i gastronomią	NIE
36	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i wykorzystanie potencjału przylegającej przez miasto Łynę.	TAK
37	Działania inwestycyjne skierowane na poprawę warunków technicznych i zagospodarowania terenu	TAK
38	Stworzenie rozpoznawalnego produktu turystycznego	NIE
39	Zwiększenie atrakcyjności budynków mieszkalnych przez poprawę warunków technicznych	NIE
40	Rozwój budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego	TAK
41	Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych	NIE

Lp.	Propozycje kierunków działań	Czy działanie może należeć do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko?
42	Zakup sprzętu medycznego niezbędnego do świadczenia profesjonalnych usług zdrowotnych	NIE
43	Unowocześnianie zaplecza technicznego służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa i dobrego stanu zdrowia mieszkańców Bartoszyca	NIE
44	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych i realizacja szkoleń pracowników	NIE
45	Budowa, rozbudowa, remonty i doposażanie jednostek realizujących politykę zdrowotną i społeczną	TAK
46	Ułatwianie i poszerzenie dostępu mieszkańców Bartoszyca do instytucji kultury i sportu	NIE
47	Zwiększanie liczby miejsc przeznaczonych do uprawiania sportu, spędzania czasu na świeżym powietrzu i rekreacji	NIE
48	Rozwój rynku pracy i wprowadzanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu	NIE
49	Podnoszenie i aktualizacja kwalifikacji zawodowych osób pracujących	TAK
50	Rozwijanie nowych pracowni edukacyjnych oraz działania mające na celu stałe wzbogacanie zasobów i doposażanie sal edukacyjnych	NIE
51	Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy oraz wprowadzanie innowacyjnych, elastycznych form zatrudnienia	TAK
52	Rozwój i aktualizacja oferty edukacyjnej, m.in. poprzez wymianę doświadczeń, prezentację dobrych praktyk, itp.	TAK
53	Modernizacja , rozbudowa i doposażanie w nowoczesny sprzęt obiektów oświatowych	NIE
54	Przeciwdziałanie uzależnieniom i profilaktyka zdrowia.	NIE
55	Tworzenie i wspieranie inicjatyw i postaw pro obywatelskich	NIE
56	Wspieranie i integracja społeczna osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem	NIE
57	Wspieranie, integracja i promocja środowiska lokalnych artystów, którzy żyją i tworzą w Bartoszycach.	NIE
58	Działania zmierzające do rozwoju współpracy międzynarodowej i wspólnej realizacji projektów o charakterze transgranicznym	NIE
59	Działania zmierzające do powstania centrum wielokulturowości.	NIE
60	Promocja i informacja dla mieszkańców miasta o korzyściach z prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej i możliwościach uzyskania wsparcia	NIE
61	Zadania mające na celu wzrost poziomu wiedzy z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania budżetem	NIE
62	Kompleksowe wspieranie organizacji pozarządowych	NIE
63	Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr tworzących organizacje pozarządowe	NIE
64	Rozwój współpracy sektora organizacji pozarządowych z przedstawicielami pozostałych sektorów, w tym między innymi z samorządem	NIE
65	Realizacja projektów o charakterze partnerskim	NIE

Dalsza analiza przewidywanych znaczących oddziaływań została ukierunkowana na wskazanie elementów środowiska, które mogą być najbardziej narażone na oddziaływanie wskutek wdrożenia działań proponowanych w *Strategii*. Działania te, w liczbie kilkunastu wskazanych w tabeli 5. pogrupowano według rodzaju i zestawiono w prostej macierzy (tabela 6). Ponieważ w wielu przypadkach to faza realizacyjna będzie powodowała istotniejsze oddziaływania na środowisko, w tabeli wskazano oddziaływanie dla fazy realizacyjnej i fazy użytkowania/eksploatacji. Symbol „0” oznacza brak istotnych oddziaływań lub wpływ neutralny. Znaki „-” i „+” wskazują odpowiednio oddziaływanie negatywne i pozytywne. Dla przyjętego poziomu szczegółowości analiz nie przypisywano oddziaływaniom wag.

Tabela 6. Oddziaływanie zidentyfikowanych grup przedsięwzięć na poszczególne elementy środowiska

	Element środowiska →		Różnorodność biologiczna	Ludzie (hłas, komfort życia)	Fauna	Rośliny	Wody	Powietrze	Pow. ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki, dobra mat.	Działanie o największym oddziaływaniu
	Działanie infrastrukturalne →													
1	Rozwój i rozbudowa istniejących sieci technicznych i prace modernizacyjne w ramach funkcjonujących sieci (kanalizacja, wodociąg, inne sieci podziemne)	0	-	-	-	-	+	0	-	0	0	0	0	
2	Rozwój sieci ciągów komunikacyjnych w mieście – przebudowa istniejących ulic, budowa nowych ulic i przeprawy mostowej	0	+/-	-	-	-	-	-	0	-	0	0	0	X
3	Kompleksowa rewitalizacja terenów miejskich, w tym poprzemysłowych, zdegradowanych, nieużytków, rozbudowa obiektów istniejących pełniących różne funkcje w mieście	0	+	-	-	0	-	0	-	-	0	0	0	
4	Zagospodarowanie miejskich zasobów przyrodniczych, aby stawały się atrakcyjne dla turystów i mieszkańców (działania w korycie Łyny, nad brzegami akwenów, na terenach leśnych)	-	+	-	-	-	-	0	-	-	0	0	0	X
	Element środowiska POTENCJALNIE pod największą presją →								X	X				

Z powyższego zestawienia wynika, że nasiloną ingerencją w środowisku będzie miała miejsce w fazie realizacyjnej przedsięwzięć, zwłaszcza na obszarach dotychczas niezagospodarowanych oraz na obszarach cennych przyrodniczo/krajobrazowo. Faza ta została wskazana jako zaznaczająca się w sposób negatywny w wielu elementach środowiska, ale należy podkreślić, że oddziaływania na tym etapie mają charakter okresowy, przemijający i najczęściej lokalny. Oddziaływania typowe dla robót budowlanych, jak hałas, zapylenie, emisja spalin, zajęcie terenu pod składowanie materiałów i urobku, czy magazynowanie odpadów ustają wraz z zakończeniem prac. Przy odpowiednim nadzorze, który w przypadku inwestycji na obszarach cennych przyrodniczo i krajobrazowo powinien uwzględniać również nadzór specjalisty, negatywny wpływ tej fazy procesu inwestycyjnego może być skutecznie minimalizowany. Najbardziej niekorzystne efekty fazy realizacyjnej związane są z docelową utratą powierzchni biologicznie czynnych, stanowiących siedliska fauny i flory, nierzadko cenne (mimo, że w granicach miasta).

W fazie użytkowania oddziaływania negatywne będą dotyczyły głównie inwestycji realizowanych na terenach chronionej przyrody/krajobrazu, ponieważ skutki ingerencji budowlanej na obszarach zurbanizowanych są znacznie mniejsze. Inwestycje na obszarach chronionej przyrody powinny podlegać przed realizacją szczegółowej analizie i ocenie wpływu na przedmioty ochrony: gatunki zwierząt, roślin i grzybów, oraz ich siedliska. Wśród elementów środowiska narażonych na największe oddziaływanie wyróżniają się te, które jednocześnie stanowią o atrakcyjności turystycznej analizowanego obszaru. Jest to wskazanie do podejmowania dodatkowych działań mających na celu eliminowanie lub minimalizowanie negatywnych oddziaływań.

Należy również odnotować korzystny wpływ planowanych działań na środowisko, mających na celu jego ochronę oraz poprawę warunków i komfortu życia i zamieszkania (kanalizacja, zmodernizowane i rozbudowane drogi, oferta rekreacyjno-wypoczynkowa i lecznicza). Korzyści te będą miały również wymiar ponadlokalny poprzez stworzenie warunków do wypoczynku i rekreacji.

7.2. Kumulacja oddziaływań

Kumulacja oddziaływań podlega ocenie na podstawie identyfikacji istniejących źródeł niekorzystnych oddziaływań, które mogą w połączeniu z przedsięwzięciami projektowanymi powodować zwiększone niekorzystne oddziaływania. Kluczowym zagadnieniem w przypadku analizy oddziaływań skumulowanych jest więc analiza zamierzeń inwestycyjnych w ujęciu lokalizacyjnym, co w przedmiotowym przypadku nie jest możliwe. Uogólniając, można jednak wskazać pewne typowe oddziaływania, które ulegają kumulacji w środowisku w przypadku intensywnego wzrostu stopnia zagospodarowania sąsiednich terenów, np.:

- zmiana lokalnych warunków wodnych wskutek zwiększenia udziału powierzchni szczelnych w zlewni (dachy, place, ulice, chodniki itp.) powodujących wzmożony odpływ wód opadowych i ograniczenie retencji wody; na obszarach silnie zurbanizowanych działania takie skutkują w szczególności niekorzystnych warunkach przypadkach przeciążaniem systemów kanalizacji deszczowej i lokalnymi podtopieniami lub intensywnym spływem wód do cieków i gwałtownym wzrostem poziomu wód w tych ciekach,
- pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego w wyniku kumulacji zanieczyszczeń ze źródeł istniejących i nowych, zwłaszcza w przypadku stosowania indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami kopalnymi,
- pogorszenie jakości powietrza wskutek budowy nowych obiektów generujących ruch pojazdów (np. budynki wielorodzinne) korzystających z istniejącej infrastruktury drogowej (spadek przepustowości ulic),
- zmiana jakości klimatu akustycznego związana z pojawianiem się nowych źródeł hałasu, głównie komunikacyjnego, ale także przemysłowego związanego z funkcjonowaniem obiektów usługowych lub produkcyjnych w sąsiedztwie stref zamieszkania,
- zmiana warunków mikroklimatu wskutek zwiększania powierzchni szczelnych kosztem powierzchni biologicznie czynnych, z uwzględnieniem zagospodarowania (osuszania) terenów podmokłych lub o wysokim poziomie wód gruntowych,
- zmiany w strukturze gatunkowej fauny i flory powodowane likwidowaniem siedlisk pod tereny inwestycyjne, wchodzenie gatunków lepiej adaptujących się do bytowania w obecności człowieka oraz wprowadzanie gatunków inwazyjnych.

Skala i zasięg wynikających z kumulacji oddziaływań powinny w każdym przypadku podlegać analizie i ocenie w ramach procedur indywidualnych, ale również na etapie strategicznego planowania sposobu zagospodarowania terenów, co jest dokonywane w miejscowych planach zagospodarowania.

8. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce jest dokumentem, którego zadaniem jest stworzenie ram dla skutecznej realizacji działań zmierzających do poprawy sytuacji gospodarczej i społecznej miasta. Jest to dokument, który w sposób kompleksowy łączy działania o charakterze infrastrukturalnym oraz nieinwestycyjne, których wymiar „techniczny” jest mniejszy (lub znikomy), ale rola i znaczenie dla rozwoju miasta równie istotne. W dokumencie podkreśla się również, że istotną rolę w realizacji przyjętej misji odgrywać powinno środowisko naturalne, które powinno podlegać ochronie. W tym celu w projekcie *Strategii* wskazuje się szereg różnych działań ukierunkowanych na szeroko rozumianą ochronę środowiska, nie tylko poprzez działania ograniczające negatywne oddziaływania, ale również zapobiegające im. Działania te wyszczególnione są w dedykowanym problematyce ochrony środowiska naturalnego celu operacyjnym (I.5), jak również pojawiają się w ramach innych celów operacyjnych w obszarze strategicznym I. *Infrastruktura miejska* oraz II. *Zrównoważona gospodarka miasta*. Pełna lista proponowanych w projekcie *Strategii* kierunków działań służących ochronie środowiska naturalnego jest następująca:

- rozwiązania techniczne wykorzystujące odnawialne źródła energii,
- rozwiązania techniczne oszczędzające energię cieplną i elektryczną oraz wodę,
- termomodernizacja i zmniejszanie energochłonności modernizowanych obiektów.
- ochrona i zachowanie cennych gatunków przyrodniczych,

- działania mające na celu ograniczanie emisji do atmosfery szkodliwych substancji,
- działania mające na celu ograniczanie emisji hałasu,
- uzbrajanie nowych terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę,
- budowa i remonty ścieżek rowerowych jako alternatywnej formy komunikacji,
- modernizacja, rozwój i rozbudowa istniejących sieci technicznych,
- rozwój i modernizacja systemu zbiórki i przetwarzania odpadów komunalnych,
- działania informacyjne z zakresu ochrony środowiska naturalnego kierowane do różnych odbiorców,
- edukacja ekologiczna podnosząca świadomość ekologiczną wszystkich mieszkańców,
- propagowanie postaw proekologicznych.

Powyższe zestawienie obrazuje dość obszerny i różnorodny zakres kierunków działań służących ochronie środowiska ujętych w projektowanym dokumencie, chociaż poziom ogólności niektórych zapisów wydaje się duży (np. ograniczanie hałasu). Może to powodować, że wiele działań będzie podlegało łatwemu wskazaniu ich zgodności z założeniami *Strategii*, ale z drugiej strony jest to pewne utrudnienie dla rzeczywistego ukierunkowania działań (np. ograniczanie hałasu - czy priorytetem powinno być ograniczanie hałasu komunikacyjnego, czy instalacyjnego?).

Elementem słabo akcentowanym w projekcie *Strategii* jest ochrona środowiska przyrodniczego, pomimo iż odnotowuje się i podkreśla znaczenie elementów decydujących o walorach krajobrazowych Bartoszyce. Aspekt ten w dokumencie o charakterze strategicznym powinien być łączony z koniecznością ochrony bioróżnorodności, o której w praktyce stanowią nie tylko postulowane w *Strategii* do ochrony cyt. „*cenne gatunki przyrodnicze*”. Ochrona bioróżnorodności jest obecnie bardzo mocno podkreślana w większości dokumentów strategicznych (zob. pkt 1.2.3), podczas gdy w dokumencie analizowanym nie jest adresowana w ogóle.

Kolejnym elementem, który wymaga uwypuklenia w proponowanej *Strategii* jest problematyka zmian klimatu. Przy założeniu, że *Strategia* może być jednym z ważnych punktów odniesienia w planowaniu działań inwestycyjnych na terenie miasta, dokument ten nie powinien pomijać tej szczególnie mocno akcentowanej tematyki, zarówno w dokumentach strategicznych poziomu uniijnego jak i krajowego.

Ze względu na strategiczny charakter analizowanego dokumentu, co rzutuje w sposób oczywisty na wysoki poziom ogólności jego zapisów, przedstawienie propozycji działań kompensacyjnych jest niemożliwe. Kompensacja przyrodnicza, zgodnie z ustawą - *Prawo ochrony środowiska*, to zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych. Podjęcie decyzji o konieczności działań kompensujących potencjalne szkody w środowisku przyrodniczym powinno więc wynikać z analizy szczegółowych rozwiązań projektowych, a przede wszystkim z uzasadnionego i udowodnionego w toku analizy konkretnego przypadku braku możliwości zastosowania alternatywnego rozwiązania wariantowego, które miałyby na celu uniknięcie zastosowania kompensacji przyrodniczej (kompensację stosuje się wyłącznie w przypadku braku możliwości ochrony elementów przyrodniczych - art. 75 *Prawa ochrony środowiska*). Mając jednak na uwadze wysoką jakość środowiska przyrodniczego na analizowanym obszarze, której ochrona powinna być priorytetem, należałoby przyjąć jako zalecenie ogólne unikanie realizacji działań skutkujących koniecznością wdrażania działań kompensacyjnych, wskazując zamiennie konieczność poszukiwania rozwiązań wariantowych.

9. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych. Wnioski i rekomendacje

Analizowany projekt *Strategii* jest dokumentem służącym w pierwszej kolejności rozwojowi społeczno-gospodarczemu obszaru Miasta Bartoszyce, przy jednoczesnej ochronie jego walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Jak wykazała analiza przeprowadzona na wstępie *Prognozy*, jest to dokument w większości uwzględniający cele strategiczne wskazywane w strategicznych opracowaniach lokalnych i ponadlokalnych. Podstawowym brakiem projektowanego dokumentu jest nieuwzględnienie szczególnie akcentowanej obecnie tematyki ochrony bioróżnorodności i zmian klimatycznych. Ponieważ podstawowe założenia dotyczące zapobiegania i ograniczania wpływu zmian na środowisku zostały w *SRMB* ujęte, nie wskazuje się rozwiązań alternatywnych a jedynie przedstawia propozycje zapisów uzupełniających.

W celu pełniejszego dostosowania *Projektu SRMB* do celów i kierunków formułowanych w nadrzędnych dokumentach strategicznych oraz w celu podkreślenia znaczenia i wagi środowiska naturalnego dla dalszego rozwoju miasta wskazuje się pewne modyfikacje w zapisach projektowanego dokumentu. Propozycje zmian wskazano dla konkretnych zapisów, zaznaczając propozycje zmian pogrubioną czcionką.

Cel I.1. Odnowa przestrzeni publicznej

- Podejmowane będą działania zmierzające do kompleksowej rewitalizacji terenów miejskich, uwzględniającej potrzeby różnych grup mieszkańców miasta **oraz zasady ochrony środowiska, w tym ochronę zdrowia i bezpiecznych warunków życia człowieka.**
- Zagospodarowywane będą tereny zamieszkałe a także nieużytki pod kątem poprawy warunków funkcjonalnych i estetycznych a także rewitalizacji terenów zdegradowanych i przemysłowych. **W zagospodarowaniu nieużytków i terenów długotrwale niewykorzystywanych gospodarczo należy uwzględnić konieczność ochrony elementów decydujących o ich bioróżnorodności.**
- Zagospodarowane zostaną miejskie zasoby przyrodnicze, aby stawały się one miejscami atrakcyjnymi zarówno dla odwiedzających miasto turystów jak i jego mieszkańców. Tego typu inwestycje prowadzone będą w celu osiągnięcia założeń zrównoważonego rozwoju miasta, **w szczególności z uwzględnieniem zasad ochrony różnorodności przyrodniczej (ochroną powinny być obejmowane także cenne aleje i szpalery drzew).**

Cel I.2. Rozwój komunikacji

- W celu niwelowania problemów komunikacyjnych, podejmowane będą działania zmierzające do rozwoju sieci ciągów komunikacyjnych w mieście, między innymi poprzez budowę nowych ulic i przepraw mostowych przez rzekę Łynę. **Przy wytyczaniu nowych ulic należy minimalizować potencjalną fragmentację siedlisk oraz dążyć do maksymalnej ochrony istniejącej zieleni wysokiej.**

Cel I.5. Ochrona środowiska naturalnego i kulturowego

- Prowadzone będą działania mające na celu ochronę i zachowanie cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych na terenie miasta **oraz pozostałych elementów środowiska decydujących o jego przyrodniczej różnorodności (np. tereny podmokłe, oczka wodne, zadrzewienia, zakrzewienia itp.).**

- Podjęte zostaną działania mające na celu ograniczanie emisji do atmosfery szkodliwych substancji, **w szczególności ze źródeł emisji niskiej**, oraz emisji hałasu, **w szczególności komunikacyjnego**.
- Organizowane będą projekty mające na celu edukację ekologiczną, podnoszące świadomość ekologiczną wszystkich mieszkańców miasta i propagowanie postaw proekologicznych, **np. w zakresie ograniczania zużycia materiałów opakowaniowych oraz zwiększenia udziału opakowań podlegających tańszemu recyklingowi (np. papier, szkło, zamiast aluminium i tworzyw sztucznych), dotyczące szkodliwości spalania odpadów w kotłowniach domowych, sposobów ograniczania emisji gazów cieplarnianych, ograniczania zużycia energii i wody, ograniczania odpływu wód opadowych z posesji**.
- Dążenie do zwiększenia lokalnej retencji na terenie miasta poprzez zwiększanie powierzchni obszarów zieleni i terenów wypełnionych wodą.
- Wdrażanie zasady dbałości o estetykę krajobrazu w zagospodarowaniu terenów.
- **Dochowanie zasad kontynuacji tradycyjnych wartości kultury użytkowania przestrzeni i kultury materialnej oraz przywracania wartości miejscowej tradycji architektonicznej.**

Cel II.1. Wspieranie przedsiębiorczości

- Głównym założeniem w realizacji niniejszego celu jest tworzenie optymalnych i atrakcyjnych jednocześnie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości mieście, w tym, między innymi tworzeniu i wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych w mieście, aby na ich miejscu mogły powstawać nowe zakłady pracy, co bezpośrednio wpłynie na ożywienie gospodarcze i poprawę sytuacji na rynku pracy. **Przy wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych należy uwzględnić czynniki ryzyka wynikające ze zmian klimatycznych. W zagospodarowaniu nowych terenów inwestycyjnych należy ograniczać uszczelnianie powierzchni.**
- Planowany jest równocześnie rozwój i podnoszenie atrakcyjności istniejących terenów inwestycyjnych, poprzez między innymi ich uzbrajanie w niezbędną infrastrukturę techniczną, oraz stwarzanie atrakcyjnych warunków dla potencjalnych inwestorów. **Budowa nowej infrastruktury technicznej musi uwzględniać rozwiązania zmniejszające ryzyko narażenia na skutki zmian klimatycznych (np. podtopienia wskutek deszczy nawalnych, brak zasilania wskutek silnych wiatrów lub burz, powstawanie osuwisk).**

Cel II.4. Rozwój turystyki

- Podjęte zostaną działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej i wykorzystanie potencjału przepływającej przez miasto rzeki Łyny, **przy zachowaniu jej walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz znaczenia hydrologicznego.**

Powyższe stanowi propozycje autorów *Prognozy*, które powinny zostać zweryfikowane przez organ ochrony środowiska i poddane ewentualnym dalszym modyfikacjom, służącym pełniejszemu wdrożeniu działań, których celem będzie zachowanie elementów stanowiących o podstawowych obszarze objętego *Strategią*.

10. Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Nie wskazuje się luk wynikających z niedostatków techniki, czy współczesnej wiedzy, które spowodowały trudności w ustaleniu wpływu rozwiązań proponowanych w analizowanym dokumencie na środowisko na przyjętym poziomie ogólności.

11. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Jako główne narzędzie służące analizie skutków realizacji inwestycji infrastrukturalnych, będących również docelowo przedmiotem *Strategii*, należy wskazać system Państwowego Monitoringu Środowiska. Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - *Prawo ochrony środowiska* stanowi on system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Gromadzone informacje służą wspomaganie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o jakości elementów przyrodniczych, dotrzymywaniu standardów jakości środowiska lub innych poziomów określonych przepisami, o obszarach występowania przekroczeń tych standardów lub innych wymagań, oraz o występujących zmianach jakości elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian.

W województwie warmińsko-mazurskim ww. zadania wykonuje Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, jako organ administracji rządowej. Obecnie, określone przepisami zadania są realizowane zgodnie z Programem Państwowego Monitoringu Środowiska Woj. Warm.-Maz. na lata 2016-2020.³¹ Badania wykonywane są w odniesieniu do tzw. podsystemów, które obejmują monitoring jakości powietrza i wód oraz hałasu i pól elektromagnetycznych. WIOŚ monitoruje stężenia następujących substancji: SO₂, NO₂, O₃, PM₁₀, PM_{2.5}, C₆H₆, CO oraz Pb, As, Cd, Ni i benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ oraz prowadzi pomiary ksyłenu, etylobenzenu i toluenu, jako wskaźników wspomagających ocenę jakości powietrza atmosferycznego pod kątem ozonu. W ramach podsystemu monitoringu jakości wód powierzchniowych badane są rzeki, zbiorniki zaporowe, jeziora i wody przejściowe oraz elementy hydromorfologiczne dla potrzeb oceny stanu ekologicznego wód powierzchniowych. Badania jednolitych części wód podziemnych prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy. WIOŚ dokonuje oceny stanu akustycznego na obszarach nie wymienionych w art. 118 ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Na obszarach wymienionych w tym artykule to starostowie oraz zarządzający drogą (...) sporządzają mapę akustyczną i przekazują ją z wynikami badań odpowiedniemu WIOŚ. Na terenach nieobjętych obowiązkiem opracowywania map akustycznych WIOŚ wykonuje pomiary i dokonuje oceny hałasu emitowanego przez źródła przemysłowe oraz komunikacyjne.

Oprócz monitoringu państwowego, jako narzędzie służące monitorowaniu skutków funkcjonowania obiektów i urządzeń w środowisku należy wskazać analizę porealizacyjną - instrument mający na celu praktyczną weryfikację ustaleń/zaleceń zawartych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Kolejnym narzędziem, które może być wykorzystywane w odniesieniu do konkretnych przedsięwzięć jest monitoring porealizacyjny, związany z upoważnieniem organów wydających decyzje do zobowiązania podmiotu realizującego przedsięwzięcie do przedstawienia w określonym terminie nie tylko wyników analizy porealizacyjnej, ale też do monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Należy również pamiętać, że dla szeregu rodzajów przedsięwzięć przepisy ochrony środowiska wprowadzają obowiązek prowadzenia stałych lub okresowych pomiarów poziomów substancji w środowisku.

Stopień ogólności analizowanego dokumentu w powiązaniu z opisem funkcjonujących w obowiązującym porządku prawnym narzędzi i mechanizmów kontroli stanu środowiska wskazuje, że nie zachodzi potrzeba wskazywania dodatkowych metod skutków wdrożenia postanowień projektowanej *Strategii* dla środowiska.

Jako rozwiązanie służące skuteczniejszej ocenie pro-środowiskowego charakteru projektowanej *Strategii* proponuje się uwzględnienie wśród wskaźników monitorowania *Strategii* następujących kwestii:

³¹ http://www.wios.olsztyn.pl/monitoring/PPMSWarmińskoMazurskie2016_2020.pdf

- długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz liczba wykonanych urządzeń podczyszczających ścieki deszczowe,
- ilość obiektów poddanych termomodernizacji,
- ilość instalacji OZE oddanych do użytku,
- ilość akcji informacyjno-edukacyjnych przeprowadzonych przez Miasto Bartoszyce lub objętych patronatem Miasta.

Ocena skutków wdrażania *Strategii* powinna się odbyć w horyzoncie czasowym przyjętym przez strony współpracujące przy jej sporządzaniu. Ze względu na przyjęty horyzont czasowy analiza proponowanych wskaźników może być przeprowadzona po całkowitym zakończeniu wdrażania *Strategii*.

12. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

W projekcie *Strategii* nie przewiduje się realizacji inwestycji, które mogłyby spowodować wystąpienie oddziaływań o charakterze transgranicznym. Zakłada się w tym miejscu, że efektem wdrożenia założeń *Strategii* nie będzie budowa przeszkód hydrologicznych na Łynie. Nie będą również realizowane inwestycje infrastrukturalne, których zasięg oddziaływania na powietrze atmosferyczne czy klimat akustyczny mógłby powodować skutki poza granicami kraju.

13. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Podstawowym celem prognozy, opracowywanej równoległe z projektem właściwego dokumentu, jest wskazanie rozwiązań najkorzystniejszych dla środowiska, czego dokonuje się w toku procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W analizowanym przypadku procedura ta objęła:

1. zapoznanie się z przedłożoną do oceny wersją projektu *Strategii* oraz ustalenie stopnia jej zgodności z założeniami i wytycznymi zawartymi w innych, istotnych dokumentach o charakterze strategicznym,
2. opis stanu środowiska oraz problemów ochrony środowiska na analizowanym obszarze, z uwzględnieniem wniosków organów opiniująco-uzgadniających,
3. identyfikację elementów środowiska najbardziej wrażliwych na wpływy ustaleń projektowanego dokumentu,
4. określenie zakresu projektowanego dokumentu korespondującego z przedmiotem oceny (z oceny wyłączono działania o charakterze nieinfrastrukturalnym),
5. ocenę istotności zidentyfikowanych oddziaływań ze wskazaniem potencjalnych znaczących negatywnych oddziaływań,
6. propozycje działań eliminujących lub ograniczających wystąpienie przewidywanych znaczących negatywnych oddziaływań,
7. przedstawienie propozycji uzupełniających zapisy *Strategii*, mających na celu zwiększenie stopnia ochrony istotnych elementów środowiska,
8. sporządzenie prognozy w formie dokumentu wymaganego ustawą OOŚ.

Tekst *Prognozy* zawiera 6 tabel oraz 6 rycin. Materiały źródłowe wykorzystane przy sporządzaniu prognozy zestawiono w przypisach.

Źródła aktów prawnych przywołanych w tekście:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 672).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 353)
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 469)
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651)
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774)

- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1789).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21)
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 199)
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1205)
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 71)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1482)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1800)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania i wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1713)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 r., poz. 1348)
- Rozporządzenie Nr 162 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu Doliny Dolnej Łyny (Dz. Urz. Woj. Warmińsko-Mazurskiego Nr 201, poz. 3154)
- Oświadczenie Rządowe z dnia 21 września 2005 r. w sprawie mocy obowiązującej Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, sporządzonej we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz. U. Nr 14, poz. 99)
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. U. WE L 206 z 22.07.1992 r. z późn. zm.), tzw. Dyrektywa Siedliskowa
- Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U. L 327 z dnia 22 grudnia 2000 r.), tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna
- Dyrektywa Rady Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. U. UE nr L 26 z dnia 28 stycznia 2012 r.)
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992 r. z późn. zm.)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wcześniej Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa; Dz. Urz. WE L 103 z 25.04.1979 r. z późn. zm.)
- Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. U. L 135 z dnia 30 maja 1991 r. z późn. zm.)

- Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsar w dniu 2 lutego 1971 r. (Dz. U. z 1978 r. Nr 7, poz. 24 i 25)
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn w dniu 23 czerwca 1979 r. (Dz. U. Nr 2 z 2003 r., poz. 17)
- Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie w dniu 19 września 1979 r. (Dz. U. z dnia 25 maja 1996 r. Nr 58, poz. 263), tzw. *Konwencja berneńska*
- Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji w dniu 20 października 2000 r. (Dz. U. z dnia 29 stycznia 2006 r. Nr 14, poz. 98)

Streszczenie Prognozy sporządzone w języku niespecjalistycznym

Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu i jego powiązania z innymi dokumentami

Ocenie w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko poddano projekt dokumentu zatytułowanego *Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022* (SRMB lub *Strategia*). Misją sformułowaną w projekcie *Strategii* jest systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji społeczności lokalnej. Realizacja misji zostanie osiągnięta poprzez wypełnienie założeń określonych dla czterech obszarów strategicznych: Infrastruktura miejska, Zrównoważona gospodarka miasta, Poprawa jakości życia i Aktywizacja społeczeństwa. W ramach każdego obszaru zaproponowano kilka szczegółowych celów operacyjnych.

Projekt SRMB obejmuje następujące zagadnienia: opis sfer przestrzenno-przyrodniczej, gospodarczo-finansowej i społeczno-kulturowej, analizę spójności projektowanego dokumentu z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi, analizę słabych i mocnych stron Miasta Bartoszyce oraz szans i zagrożeń dla jego rozwoju, założenia *Strategii* i jej realizacji oraz monitoringu i oceny, jak również propozycje finansowania z wieloletnim planem inwestycyjnym. W tekście Prognozy w tabeli 1 zestawiono cele operacyjne oraz odpowiadające im kierunki i propozycje działań. Siedemnastu celom operacyjnym przypisano ponad 60 propozycji działań.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w *Prognozie* należy dokonać analizy spójności projektowanego dokumentu z innymi opracowaniami o charakterze strategicznym, obowiązującymi zarówno na poziomie lokalnym, jak i krajowym czy unijnym. W *Prognozie* nie powielano ustaleń dotyczących spójności SRMB z dokumentami strategicznymi dokonanych w *Projekcie SRMB*, tzn. wyłączono z ponownej analizy: *Strategię Europa 2020*, *Strategię Rozwoju Kraju 2020*, *Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020*, *Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, *Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, *Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*, *Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020*. Analizę spójności uzupełniono o następujące dokumenty:

- dla poziomu lokalnego: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Bartoszyce*, *Program Ochrony Środowiska Miasta Bartoszyce*, *Założenia do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Miasta Bartoszyce*, *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miejskiej Bartoszyce*, *Program Rewitalizacji Miasta Bartoszyce*;

- dla poziomu regionalnego i wojewódzkiego: *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego*, *Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego*, *Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie (...)*, *Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu (...)*, *Strategię Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego*;

- dla poziomu krajowego i unijnego: *Krajowy plan działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych*, *Strategię Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko*, *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu*, *Unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej*, *Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej*.

W podsumowaniu dokonanej analizy stwierdzono, że projektowany dokument ukierunkowany jest głównie na rozwój społeczno-gospodarczy miasta a tematyka ochrony środowiska naturalnego jest sygnalizowana w podstawowym zakresie. Największy zakres zgodności stwierdzono w odniesieniu do działań mających na celu racjonalizację zużycia energii oraz ograniczanie emisji atmosferycznych ze źródeł energetycznych. Aspektem słabo akcentowanym jest natomiast ochrona zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych, czy kulturowych; w projektowanej *Strategii* mają one charakter towarzyszący lub wtórny w stosunku do proponowanych działań, podczas gdy podkreśla się jednocześnie, że np. zasoby przyrodnicze to jeden z bardzo istotnych walorów obszaru, stanowiący o jego atrakcyjności turystycznej (warunkującej planowany rozwój gospodarczy i społeczny). Projekt *Strategii* nie porusza zagadnień związanych z bioróżnorodnością. Analizowany dokument nie porusza zagadnień dotyczących problematyki zmian klimatycznych i jej skutków.

Wielkość i usytuowanie przedmiotowego obszaru

Analizowany obszar obejmuje Miasto Bartoszyce (- pow. bartoszycki, woj. warmińsko-mazurskie). Północna granica gminy wiejskiej Bartoszyce stanowi granicę państwową z Obszarem Kaliningradzkim. Miasto zajmuje powierzchnię 11,79 km². Usytuowane jest przy jednym z najważniejszych szlaków drogowych w województwie - DK51, biegnącej do przejścia granicznego z Rosją w Bezledach. Według danych z 2013 roku Bartoszyce zamieszkiwało ok. 24,5 tys. osób (41% mieszkańców powiatu). Grunty zabudowane i zurbanizowane w Bartoszycach zajmują ok. 50% powierzchni miasta, użytki rolne 35%, lasy, grunty zadrzewione i zakrzewione ok. 10%, grunty pod wodami ok. 3%.

Miasto należy do Euroregionu Bałtyk i jest członkiem Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk. Bartoszyce są też siedzibą Stowarzyszenia Samorządów Przygranicznych Euroregionu Łyna-Ława, zrzeszającego społeczności lokalne powiatów województwa warmińsko-mazurskiego i rejonów obwodu kaliningradzkiego.

Stan środowiska, z uwzględnieniem obszarów objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Bartoszyce leżą na Równinie Sępolskiej, która jest częścią Niziny Staropruskiej na Pobrzeżu Wschodniobałtyckim. Równina Sępolska to rozległa niecka wznosząca się na obrzeżu do 100 m n.p.m. a obniżająca się ku środkowi do 40 m n.p.m. Jest pozostałością po rozległym jeziorze zastoiskowym, czego skutkiem są urodzajne gleby (w przewadze III klasy) i słaby rozwój form lodowcowych (m.in. prawie zupełny brak jezior). W podłożu występują głównie gliny zwałowe i grunty piaszczysto-żwirowe.

W dolinie Łyny i jej dopływów występują grunty piaszczysto-żwirowe i piaski drobne oraz pyły piaszczysto-ilaste. Główną rzeką regionu jest Łyna, która silnie meandrując wciną się w podłoże na głęb. do 30 m, tworząc małowiczą dolinę. Krajobraz charakteryzuje się na większości obszaru wysokimi walorami widokowymi. Teren związany z doliną Łyny został uznany za obszar chronionego krajobrazu ochrony wzmożonej. Dolina Łyny pełni funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym. Potencjalnymi korytarzami o znaczeniu lokalnym są doliny dopływów Łyny. Tereny doliny Łyny i – w mniejszym stopniu – dolin jej dopływów spełniają też funkcję układów wentylacyjnych i retencji wód gruntowych. W trakcie wezbrań Łyna okresowo wylewa i zalewa tereny tarasu zalewowego. Ostatnie badania jakości wód Łyny powyżej Bartoszyce i przy granicy państwa w Stopkach wykazały umiarkowany stan ekologiczny (III klasa wód w skali V-stopniowej). Stan chemiczny wód Łyny w Stopkach określono jako dobry. Na płynącej przez Bartoszyce rzece Suszycy (prawobrzeżny dopływ Łyny) znajduje się jaz piętrzący, który tworzy Jezioro Miejskie, tzw. Mleczarskie, z kąpieliskiem miejskim. Innym zbiornikiem wód stojących na terenie miasta jest tzw. Jezioro Bartbetowskie, pełniące również funkcję rekreacyjną.

Zaopatrzenie w wodę pitną opiera się na ujęciu miejskim (9 studni i stacja uzdatniania wody). Według danych Sanepidu na terenie miasta nie występowały problemy z utrzymaniem właściwych parametrów mikrobiologicznych wody. Ogólny stan wodociągu również oceniany jest jako dobry. Płd.-wsch. część Gminy Miejskiej Bartoszyce jest objęta zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 205 o zasobach dyspozycyjnych 60 tys. m³.

Bartoszyce leżą w regionie rolniczym. Lesistość obszaru gminy wynosi ok. 17%, a więc jest prawie dwukrotnie niższa od średniej krajowej. Lasy gminy są natomiast bardzo żyzne. W granicach miasta największy kompleks leśny stanowi las miejski we wschodniej części; mniejsze kompleksy zielone zlokalizowane są wzdłuż Łyny, pełniąc ważną funkcję ochronną dla gleb na stromych zboczach rzeki, narażonych na erozję wodną. Pozostałe tereny zielone tworzą parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce, zieleń uliczna i osiedlowa oraz żywopłoty.

Najcenniejsze zbiorowiska roślinne wymienione w Dyrektywie Siedliskowej znajdujące się na obszarze Bartoszyce to: Grąd subkontynentalny, Łęg olszowo-jesionowy oraz Naturalne eutroficzne zbiorniki wodne. Chronione gatunki typowe i częste na analizowanym obszarze to kocanki piaskowe, grzybienie białe, płonnik pospolity. Wśród gatunków rzadszych spotykane są wawrzynek wilczełyko, gnieźnik leśny, podkolan zielonawy, torfowiec spiczastolistny, widłak jałowcowaty, bobrek trójlistkowy. Główną grupę cennych gatunków z okolicy Bartoszyce stanowią porosty rosnące na drzewach w miejscach otwartych, głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Pospolicie występująca na terenie miast fauna bezkręgową to ślimak winniczek, owady z rodzaju biegacz, pszczoła, trzmiel. Przedstawicielami gatunków chronionych prawem międzynarodowym są motyl czerwończyk nieparek i chrząszcz pachnica dębowa. Przedstawicielami płazów są wszystkie gatunki stwierdzone na terenie kraju (ropuchy, żaby, grzebiuszka, rzekotka, kumak oraz traszki). Wszystkie objęte są ochroną gatunkową, a kumak i traszka grzebieniasta chronione są w ramach programu Natura 2000. Na opisywanym terenie najczęstsze są 3 spośród 8 gatunków gadów notowanych w Polsce (jaszczurki zwinka i żyworodna oraz padalec zwyczajny). Wszystkie podlegają ochronie. W rejonie Bartoszyce występuje większość gatunków ptaków spotykanych na terenie Polski. Mogą tu gniazdować również gatunki rzadziej spotykane, jak błotniak stawowy, orlik krzykliwy, lerka, żuraw, bąk, dzięcioł czarny, czy gąsiorek. Zwraca uwagę liczna populacja bociana białego. Niemal wszystkie gatunki ptaków objęte są w Polsce ochroną gatunkową. Tereny otwarte z niewielkimi zadrzewieniami są miejscem występowania myszy polnej, nornicy rudej, nornika zwyczajnego, zająca, lisa, sarny. Na obszarach zalesionych notowane są łoś, jeleń, daniel, dzik, sarna, lis, borsuk, jenot, kuna leśna, zając, norka amerykańska, tchórz. Do gatunków naziemnych ssaków chronionych występujących pospolicie w siedliskach na terenie podmiejskim należą: jeź, ryjówka aksamitna, wiewiórka, łasica, kret. Na terenach podmokłych wzdłuż Łyny i w rejonie niezabudowanych akwenów spotyka się dwa gatunki ssaków chronionych prawem międzynarodowym: bobra europejskiego i wydrę. W rejonie Bartoszyce żyje 8 gatunków nietoperzy (wszystkie chronione).

W granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Bartoszyce znajdują się dwie obszarowe formy ochrony przyrody: Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny (w granicach miasta obejmujący praktycznie tylko koryto rzeki) oraz Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Ostoja Warmińska (niewielki fragment terenu miasta w części wschodniej; por. z ryc. 1 w tekście *Prognozy*). W granicach miasta znajduje się jeden pomnik przyrody - dąb szypułkowy o obwodzie 380 cm i wysokości 28. W rejonie Bartoszyce znajdują się cenne aleje przydrożnych drzew typowane do ochrony jako element krajobrazu kulturowego (por. z ryc. 2 i 3 w tekście *Prognozy*).

Klimat Bartoszyce ma cechy klimatu przejściowego, morsko - kontynentalnego, z charakterystyczną dużą zmiennością stanów pogody (dobową i roczną). Teren Gminy Miejskiej Bartoszyce znajduje się w dzielnicy mazurskiej i wschodniej – obie należą do najchłodniejszych w Polsce. Średnia roczna temperatura wynosi ok. 6°C. Dominującą formą zasilania atmosferycznego są opady deszczu, z przewagą opadów letnich. Roczne sumy opadów wynoszą ok. 500 mm. Dominują wiatry południowo-zachodnie oraz zachodnie i północno-zachodnie.

Jakość powietrza na terenie miasta kształtowana jest przede wszystkim poprzez zanieczyszczenia emitowane ze źródeł komunikacyjnych, energetycznych i z sektora bytowo-komunalnego (tzw. emisja niska). Wyniki badań monitoringowych prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie pozwalają jednak

wnioskować, że w przypadku miast innych niż największe miasta województwa stan powietrza atmosferycznego w granicach miast jest dobry. Sytuacje niepomyślne dla zdrowia mieszkańców mają charakter lokalny i wynikają z sąsiedztwa ruchliwych dróg lub stosowania indywidualnych urządzeń grzewczych w sezonie ciepłowniczym (zwłaszcza opalanych węglem). Podstawowym źródłem hałasu, decydującym o klimacie akustycznym w mieście jest komunikacja drogowa. Na terenie miasta odbywa się ruch lokalny, regionalny i tranzytowy (w kierunku przejścia granicznego). Do podstawowego układu komunikacyjnego miasta należą dwie drogi krajowe i dwie drogi wojewódzkie. Są one przyczyną lokalnych uciążliwości akustycznych. Hałas przemysłowy ma charakter lokalny a jego przekroczenia sięgają 5-10 dB. Przeprowadzone w 2009 r. badania pól elektromagnetycznych na terenie Bartoszyca i Bezled nie wykazały w żadnym z punktów pomiarowych przekroczenia wartości dopuszczalnej.

W granicach administracyjnych Bartoszyca znajduje się wiele zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ewidencji Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie. Do najcenniejszych obiektów zabytkowych w Bartoszycach należą: Brama Lidzbarska, kościoły pw. Św. Jana Ewangelisty, Św. Jana Chrzciciela, Św. Brunona oraz rynek Starego Miasta a także Kamienne Baby. Według danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w granicach terytorialnych miasta stwierdzono 3 stanowiska archeologiczne.

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Projektowana *Strategia* nie jest dokumentem, którego głównym celem lub przedmiotem są działania ukierunkowane bezpośrednio na ochronę środowiska. Niektóre z przewidzianych w *Strategii* działań infrastrukturalnych będą służyły poprawie stanu i jakości środowiska, ale nie oznacza to, że brak tego dokumentu wyklucza możliwość realizacji tych działań. Ponieważ jednak wdrażanie projektów z udziałem finansowych środków pomocowych wymaga wykazania ich spójności m.in. z lokalnymi dokumentami strategicznymi, posiadanie przez Gminę właściwych dokumentów porządkujących kierunki rozwoju gospodarczego i społecznego jest niezbędne. Brak realizacji projektowanego dokumentu ocenia się jako niekorzystny z punktu widzenia realizacji działań, których skutkiem powinny być również korzystne zmiany w środowisku naturalnym.

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu

Analiza stanu i jakości środowiska na obszarze Bartoszyca, jak również dokumentów o charakterze strategicznym oraz obowiązujących przepisów prawnych i zaleceń zawartych w pismach organów opiniujących (Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie) pozwoliły sporządzić listę potencjalnych problemów ochrony środowiska, do których zaliczono: zagrożenie dla różnorodności biologicznej związane z działalnością inwestycyjną, zagrożenie dla lokalnego krajobrazu związane z działalnością inwestycyjną oraz zagrożenie dla wód powierzchniowych (zwłaszcza dla ekosystemów rzecznych), związane z rosnącą presją człowieka. Są to potencjalne zagrożenia typowe dla niemal każdego obszaru miejskiego podlegającego rozwojowi.

Różnorodność biologiczna – obok krajobrazu – stanowi jeden z cenniejszych walorów woj. warmińsko-mazurskiego. Działania inwestycyjne w miastach, zwłaszcza na obszarach nieurbanizowanych, stanowią zagrożenie dla elementów decydujących o ich przyrodniczej różnorodności. Wśród zagrożeń związanych zazwyczaj z realizacją nowych inwestycji należy wskazać: ograniczanie powierzchni biologicznie czynnej wskutek zabudowy nowych terenów, pogarszanie stanu siedlisk wynikające ze zmiany stosunków wodnych w zlewniach (w tym osuszanie terenów trwale podmokłych), zmiany w szacie roślinnej (w tym wprowadzanie obcych gatunków roślin), zwiększoną presję człowieka na wody powierzchniowe i ich sąsiedztwo oraz na obszary leśne, dzielenie przestrzeni wskutek rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej i tworzenie przeszkód dla swobodnego przemieszczania się fauny i flory skutkujące m.in. izolacją zwierząt. W tym kontekście uwagę zwracają następujące propozycje działań zawarte w projektowanej *Strategii*: zagospodarowanie nieużytków w związku z rewitalizacją terenów miejskich, zagospodarowanie miejskich zasobów przyrodniczych w celu ich uatrakcyjnienia dla mieszkańców i turystów (choć w *Strategii* obwarowano to działanie warunkiem realizacji zgodnej z osiągnięciem założeń zrównoważonego rozwoju miasta), przebudowa istniejących ulic, budowa nowych ulic i przeprawy mostowej przez Łynę, rozbudowa sieci technicznych, wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych w mieście (m.in. pod nowe zakłady pracy), rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej, działania inwestycyjne skierowane na poprawę warunków technicznych i zagospodarowania terenu mające na celu wykorzystanie potencjału przepływającej przez miasto Łyny, rozwój budownictwa wielorodzinnego. Jak już sygnalizowano w analizie spójności projektu *SRGB* z dokumentami o charakterze strategicznym, projekt *Strategii* nie porusza zagadnień związanych z bioróżnorodnością ani w części opisowej, ani w części strategicznej.

Walory krajobrazowe Równiny Sępopolskiej, a w szczególności doliny rzeki Łyny to najcenniejsze atuty analizowanego obszaru. Ponieważ w projektowanej *Strategii* można znaleźć liczne propozycje działań skutkujących działaniami inwestycyjnymi, także na obszarach dotąd niezagospodarowanych, należy rozważyć ich skutki krajobrazowe. Działania, które w szczególności przyczyniają się do zmian w krajobrazie to: zmiany ukształtowania terenów wskutek prac niwelacyjnych (w tym wypełnianie i niwelowanie naturalnych zagłębień), zabudowa terenów cennych biocenotycznie sprzyjająca stopniowej utracie siedlisk gatunków rzadkich i chronionych, wycinanie alei przydrożnych, ogławianie drzew w ramach „zabiegów pielęgnacyjnych”, wprowadzanie do nasadzeń gatunków obcych, chaotyczna zabudowa na obszarach zurbanizowanych. W *SRMB* podkreśla się znaczenie krajobrazowe doliny Łyny, lasu miejskiego, terenów zieleni i niewielkich akwenów. Podobnie jednak, jak w przypadku bioróżnorodności, część strategiczna dokumentu nie zawiera konkretnych propozycji mających na celu ich ochronę. Jako jedyne działanie (pośrednie) można

traktować propozycję działania dotyczącego „ochrony i zachowania cennych gatunków przyrodniczych na terenie miasta”.

Zagrożenia dla wód powierzchniowych na obszarach, które podlegają zmianom odnośnie do sposobu zagospodarowania i wykorzystania terenów związane są z działaniami podejmowanymi w zlewniach - zwłaszcza bezpośrednich, a w szczególności w strefie brzegowej (zarówno od strony lądu jak i wody). W tym kontekście uwagę zwracają proponowane w projekcie *Strategii* propozycje działań dotyczące „wykorzystania potencjału przepływającej przez miasto rzeki Łyny, o charakterze inwestycyjnym, skierowane na poprawę warunków technicznych i zagospodarowania terenu”. Dopełnieniem tego zapisu są kierunki działań uszczegółowione w *Studium*, tzn. budowa stacji kajakowej nad Łyną i zagospodarowanie dla potrzeb rekreacji przyrodnej terenów nad zbiornikiem powstałym w wyniku spiętrzenia rzeki Łyny we wschodniej oraz zachodniej części miasta. W praktyce mogą one skutkować niekorzystnymi zmianami w ekosystemie rzeczny i ekosystemach lokalnych akwenów. Wśród typowych zmian wskazuje się: umacnianie brzegów (likwidacja naturalnej linii brzegowej dla potrzeb przystani, miejsc do cumowania sprzętu wodnego), utwardzanie stref nadbrzeżnych w celu udostępnienia do celów rekreacyjnych i turystycznych (ścieżki piesze i rowerowe), likwidowanie roślinności w strefie przejściowej woda - ląd, usuwaniem szuwaru, powstawanie nowych źródeł zanieczyszczeń spływających do wód, wzrost presji turystycznej wędkarskiej i wodnej-rekreacyjnej.

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym

Wskazane w oparciu o analizę zapisów projektowanej *Strategii* cechy środowiska, które dokument ten uznaje za najistotniejsze to walory krajobrazowe wynikające z wysokiej lesistości i obecności malowniczej doliny rzecznej objętej ochroną prawną oraz wysoka jakość środowiska wynikająca z dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych oraz powietrza atmosferycznego (Zielone Płuca Polski). W związku z tym, jako istotne cele ochrony środowiska dla omawianego obszaru wskazuje się ochronę środowiska przyrodniczego (w tym bioróżnorodności), ochronę krajobrazu, ochronę zasobów wodnych i ochronę powietrza, ale również - ze względu na konieczność zapewnienia bezpiecznych warunków zamieszkania - ochronę klimatu akustycznego. Cele te znajdują odzwierciedlenie w prawodawstwie oraz innych regulacjach obowiązujących na poziomie krajowym i międzynarodowym, co obszernie opisano w tekście *Prognozy*.

Podstawowe prawne narzędzia szeroko rozumianej ochrony przyrody to Dyrektywa 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. Dyrektywa Siedliskowa oraz Dyrektywa 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, tzw. Dyrektywa Ptasia. Uzupełnieniem są liczne konwencje, wśród których najważniejsze to: *Konwencja o obszarach wodno-błotnych*, *Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt* oraz *Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk*. W krajowym porządku prawnym zasadniczym aktem prawnym jest ustawa o ochronie przyrody. Analizowany obszar obejmuje elementy, które stanowią cel ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym. Na niewielkiej części miasta znajduje się teren włączony do obszaru *Important Bird Areas „Ostoja Warmińska”* PL033. Na poziomie krajowym jako ważne dopełnienie ochrony przyrody wskazuje się korytarze ekologiczne, ale na obszarze Bartoszyce brak jest korytarzy migracyjnych systemu Econet-Polska.

Akty prawa międzynarodowego i wspólnotowego określające cele ochrony krajobrazu to Dyrektywa Siedliskowa oraz Europejska Konwencja Krajobrazowa. Dziedzictwo kulturowe i krajobrazowe jest przedmiotem regulacji kilku konwencji, m.in. *Konwencji dotyczącej ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego*, *Konwencji w sprawie ochrony dziedzictwa architektonicznego Europy*, *Europejskiej konwencji w sprawie ochrony dziedzictwa archeologicznego* oraz *Europejskiej Konwencji Krajobrazowej*. Wśród aktów prawa krajowego regulujących zagadnienia ochrony krajobrazu należy wymienić ustawę o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu oraz ustawę o ochronie przyrody, jak również ustawę o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym.

Na poziomie wspólnotowym cele dla ochrony wód definiuje Dyrektywa 2000/60/EC ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna. RDW uznaje środowisko naturalne za równoprawnego użytkownika wód, jak ludność, przemysł, rolnictwo itp. Stąd RDW rozszerza zakres ochrony na życie biologiczne zależne od wody, czyli np. ekosystemy wodne i bagienne. Wśród przepisów prawa krajowego regulujących zagadnienia związane z ochroną zasobów wodnych należy wymienić ustawę *Prawo wodne* wraz z wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi. Ponadto, Polska przystępując do Unii Europejskiej zobowiązała się do wypełnienia wymogów dyrektywy *dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych* (Aglomeracja Bartoszyce wypełnia jej założenia).

Podstawowym europejskim aktem prawnym odnoszącym się do problematyki ochrony przed hałasem jest Dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku. W oparciu o strategiczną mapę akustyczną Państwa Członkowskie przyjmują Plany Działań zmierzające do: „zapobiegania powstawaniu hałasu w środowisku i obniżania jego poziomu tam, gdzie jest to konieczne”. W krajowym porządku prawnym to ustawa *Prawo ochrony środowiska* reguluje zagadnienia związane z ochroną środowiska przed hałasem. Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, tworzy się programy ochrony środowiska przed hałasem. W zakresie ochrony przed hałasem istotną rolę odgrywają działania planistyczne: w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić potrzeby ochrony przed hałasem.

Wśród wspólnotowych aktów prawnych w dziedzinie ochrony środowiska istotne znaczenie dla ochrony powietrza w zakresie emisji mają: dyrektywa 2001/81/WE w sprawie krajowych poziomów emisji dla niektórych rodzajów zanieczyszczenia powietrza, dyrektywa 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola), dyrektywa 2000/76/WE w sprawie spalania odpadów. Polskie priorytety we współpracy międzynarodowej prowadzonej w ramach globalnych konwencji ekologicznych, dotyczące ochrony powietrza, nie stanowią ważnego punktu odniesienia w kontekście omawianego dokumentu (nie planuje się realizacji działań mogących mieć znaczący wpływ na powietrza atmosferyczne w skali ponadlokalnej). Podstawowe polskie akty prawne związane z ochroną powietrza to ustawa *Prawo ochrony środowiska* oraz odpowiednie akty wykonawcze. *Prawo ochrony środowiska* dąży do zapewnienia jak najlepszej jakości powietrza poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych lub zmniejszanie poziomów substancji, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

W praktyce zgodność planowanych działań (projektów) ze sformułowanymi w aktach prawnych celami ochrony środowiska jest „kontrolowana” na etapie uzyskiwania pozwoleń na realizację przedsięwzięć (postępowanie w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w przypadku inwestycji znacząco oddziałujących na środowisko rozszerzane o procedurę w sprawie oceny oddziaływania na środowisko). Inwestycje będące przyczyną istotnych jakościowo i ilościowo emisji do środowiska podlegają dalszej kontroli na etapie użytkowania, poprzez regulacje w zakresie pozwoleń, zezwoleń lub obowiązkowych zgłoszeń. Ważnym narzędziem w planowaniu zmian w sposobie zagospodarowania terenów są również miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które także podlegają weryfikacji w zakresie zgodności ustaleń z celami ochrony środowiska w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zgodnie z *Polityką Ekologiczną Państwa* cyt.: „Konieczne jest egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska”.

Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji założeń projektu *Strategii*

W celu zidentyfikowania potencjalnych znaczących oddziaływań dokonano podziału działań planowanych w ramach *SRMB* na te o charakterze infrastrukturalnym oraz nieinfrastrukturalne, tzn. nie powodujące znaczących bezpośrednich oddziaływań na elementy środowiska podlegające analizie wpływu. Działania infrastrukturalne poddano następnie analizie pod kątem możliwości wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko wskutek ich realizacji i eksploatacji. Dla 18 spośród 65 proponowanych kierunków działań wskazano potencjalną możliwość wystąpienia znaczącego oddziaływania na środowisko (budowa nowej infrastruktury lub rozbudowa przedsięwzięć istniejących w skali powodującej przekroczenie progów ilościowych określonych w przepisach). Dodatkowym kryterium powodującym kwalifikację proponowanych działań do rodzaju mogących znacząco oddziaływać na środowisko były działania w korycie rzeki Łyny, objętej ochroną ustawową. Dalszą analizę znaczących oddziaływań ukierunkowano na wskazanie elementów środowiska, które mogą być najbardziej narażone na oddziaływanie wskutek wdrożenia działań.

Ustalono, że silna ingerencja w środowisku będzie miała miejsce w fazie realizacyjnej przedsięwzięć, zwłaszcza na obszarach dotychczas niezagospodarowanych oraz na obszarach cennych przyrodniczo/krajobrazowo. Faza ta została wskazana jako zaznaczająca się w sposób negatywny w wielu elementach środowiska, ale należy podkreślić, że oddziaływania na tym etapie mają charakter okresowy, przemijający i najczęściej lokalny. Przy odpowiednim nadzorze, który w przypadku inwestycji na obszarach cennych przyrodniczo i krajobrazowo powinien uwzględniać również nadzór specjalisty, negatywny wpływ tej fazy procesu inwestycyjnego może być skutecznie minimalizowany. W fazie użytkowania oddziaływania negatywne będą dotyczyły głównie inwestycji realizowanych na terenach chronionej przyrody/krajobrazu, ponieważ skutki ingerencji budowlanej na obszarach zurbanizowanych są znacznie mniejsze. Inwestycje na obszarach chronionej przyrody powinny podlegać przed realizacją szczegółowej analizie i ocenie wpływu na wszystkie przedmioty ochrony przyrody. Wśród elementów środowiska narażonych na największe oddziaływanie wyróżniły się te, które jednocześnie stanowią o atrakcyjności turystycznej analizowanego obszaru. Jest to wskazanie do podejmowania dodatkowych działań mających na celu eliminowanie lub minimalizowanie negatywnych oddziaływań.

Wskazano również korzystny wpływ planowanych działań na środowisko, mających na celu jego ochronę oraz poprawę warunków i komfortu życia i zamieszkania. Korzyści te będą miały również wymiar ponadlokalny poprzez stworzenie warunków do wypoczynku i rekreacji.

W przypadku analizy oddziaływań skumulowanych kluczowym zagadnieniem jest rozpatrzenie zamierzeń inwestycyjnych w ujęciu lokalizacyjnym, tzn. z możliwością uwzględnienia istniejących sposobów użytkowania terenu, co w przypadku *Strategii* nie jest możliwe. Wskazano więc typowe oddziaływania, które ulegają kumulacji w środowisku w przypadku intensywnego wzrostu stopnia zagospodarowania terenów, jak np.: zmiana lokalnych warunków wodnych wskutek zwiększenia udziału powierzchni szczelnych w zlewni, pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego w wyniku kumulacji zanieczyszczeń ze źródeł istniejących i nowych, pogorszenie jakości powietrza wskutek budowy nowych obiektów generujących ruch pojazdów, zmiana jakości klimatu akustycznego związana z pojawianiem się nowych źródeł hałasu (głównie komunikacyjnego), zmiana warunków mikroklimatu wskutek zwiększania powierzchni szczelnych kosztem powierzchni biologicznie czynnych, zmiany w strukturze gatunkowej fauny i flory powodowane likwidowaniem siedlisk pod tereny inwestycyjne. Skala i zasięg wynikających z kumulacji oddziaływań w każdym przypadku powinny podlegać analizie i ocenie w ramach procedur indywidualnych, ale również na etapie strategicznego planowania sposobu zagospodarowania terenów, co jest dokonywane w miejscowych planach zagospodarowania.

Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce to dokument, który w sposób kompleksowy łączy działania o charakterze infrastrukturalnym oraz nieinwestycyjne, których wymiar „techniczny” jest mniejszy (lub znikomy), ale rola i znaczenie dla rozwoju miasta równie istotne. W dokumencie podkreśla się również, że istotną rolę w realizacji przyjętej misji odgrywać powinno środowisko naturalne. W tym celu w projekcie *Strategii* wskazuje się szereg działań ukierunkowanych na szeroko rozumianą ochronę środowiska, nie tylko poprzez działania ograniczające negatywne oddziaływania, ale również zapobiegające im. Działania te zawarto w dedykowanym celu operacyjnym I.5, ale również w ramach innych celów operacyjnych w obszarach strategicznych: I. *Infrastruktura miejska* oraz II. *Zrównoważona gospodarka miasta*. Pełną listę proponowanych w projekcie *Strategii* kierunków działań służących ochronie środowiska przytoczono w tekście *Prognozy*.

Elementem słabo akcentowanym w projekcie *Strategii* jest ochrona środowiska przyrodniczego, szczególnie ochrona różnorodności biologicznej, pomimo iż odnotowuje się i podkreśla znaczenie elementów decydujących o walorach krajobrazowych Bartoszyce. Ochrona bioróżnorodności jest obecnie bardzo mocno podkreślana w większości dokumentów strategicznych. Kolejnym elementem, który wymaga uwypuklenia w proponowanej *Strategii* jest problematyka zmian klimatu. Przy założeniu, że *Strategia* może być jednym z ważnych punktów odniesienia w planowaniu działań inwestycyjnych na terenie miasta, dokument ten nie powinien pomijać tej szczególnie mocno akcentowanej tematyki, zarówno w dokumentach strategicznych poziomu unijnego jak i krajowego.

Ze względu na strategiczny charakter analizowanego dokumentu, co rzutuje w sposób oczywisty na wysoki poziom ogólności jego zapisów, przedstawienie propozycji działań kompensacyjnych było niemożliwe.

Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych. Wnioski i rekomendacje

W celu dostosowania *Projektu SRMB* do celów i kierunków formułowanych w nadrzędnych dokumentach strategicznych oraz w celu podkreślenia znaczenia i wagi środowiska naturalnego dla dalszego rozwoju miasta wskazano pewne modyfikacje w zapisach projektowanego dokumentu. Propozycje zmian wskazano dla konkretnych zapisów, zaznaczając propozycje zmian **pogrubioną czcionką** (przytoczono je w pełnym brzmieniu):

Cel I.1. Odnowa przestrzeni publicznej

- Podejmowane będą działania zmierzające do kompleksowej rewitalizacji terenów miejskich, uwzględniającej potrzeby różnych grup mieszkańców miasta **oraz zasady ochrony środowiska, w tym ochronę zdrowia i bezpiecznych warunków życia człowieka.**
- Zagospodarowywane będą tereny zamieszkałe a także nieużytki pod kątem poprawy warunków funkcjonalnych i estetycznych a także rewitalizacji terenów zdegradowanych i przemysłowych. **W zagospodarowaniu nieużytków i terenów długotrwale niewykorzystywanych gospodarczo należy uwzględnić konieczność ochrony elementów decydujących o ich bioróżnorodności.**
- Zagospodarowane zostaną miejskie zasoby przyrodnicze, aby stawały się one miejscami atrakcyjnymi zarówno dla odwiedzających miasto turystów jak i jego mieszkańców. Tego typu inwestycje prowadzone będą w celu osiągnięcia założeń zrównoważonego rozwoju miasta, **w szczególności z uwzględnieniem zasad ochrony różnorodności przyrodniczej (ochroną powinny być obejmowane także cenne aleje i szpalery drzew).**

Cel I.2. Rozwój komunikacji

- W celu niwelowania problemów komunikacyjnych, podejmowane będą działania zmierzające do rozwoju sieci ciągów komunikacyjnych w mieście, między innymi poprzez budowę nowych ulic i przepraw mostowych przez rzekę Łynę. **Przy wytyczeniu nowych ulic należy minimalizować potencjalną fragmentację siedlisk oraz dążyć do maksymalnej ochrony istniejącej zieleni wysokiej.**

Cel I.5. Ochrona środowiska naturalnego i kulturowego

- Prowadzone będą działania mające na celu ochronę i zachowanie cennych gatunków i **siedlisk przyrodniczych na terenie miasta oraz pozostałych elementów środowiska decydujących o jego przyrodniczej różnorodności (np. tereny podmokłe, oczka wodne, zadrzewienia, zakrzewienia itp.).**
- Podjęte zostaną działania mające na celu ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji, **w szczególności ze źródeł emisji niskiej,** oraz emisji hałasu, **w szczególności komunikacyjnego.**
- Organizowane będą projekty mające na celu edukację ekologiczną, podnoszące świadomość ekologiczną wszystkich mieszkańców miasta i propagowanie postaw proekologicznych, **np.**

w zakresie ograniczania zużycia materiałów opakowaniowych oraz zwiększenia udziału opakowań podlegających tańszemu recyklingowi (np. papier, szkło, zamiast aluminium i tworzyw sztucznych), dotyczące szkodliwości spalania odpadów w kotłowniach domowych, sposobów ograniczania emisji gazów cieplarnianych, ograniczania zużycia energii i wody, ograniczania odpływu wód opadowych z posesji).

- Dążenie do zwiększenia lokalnej retencji na terenie miasta poprzez zwiększanie powierzchni obszarów zieleni i terenów wypełnionych wodą.
- Wdrażanie zasady dbałości o estetykę krajobrazu w zagospodarowaniu terenów.
- Dochowanie zasad kontynuacji tradycyjnych wartości kultury użytkowania przestrzeni i kultury materialnej oraz przywracania wartości miejscowej tradycji architektonicznej.

Cel II.1. Wspieranie przedsiębiorczości

- Głównym założeniem w realizacji niniejszego celu jest tworzenie optymalnych i atrakcyjnych jednocześnie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości w mieście, w tym, między innymi tworzeniu i wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych w mieście, aby na ich miejscu mogły powstawać nowe zakłady pracy, co bezpośrednio wpłynie na ożywienie gospodarcze i poprawę sytuacji na rynku pracy. **Przy wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych należy uwzględnić czynniki ryzyka wynikające ze zmian klimatycznych. W zagospodarowaniu nowych terenów inwestycyjnych należy ograniczać uszczelnianie powierzchni.**
- Planowany jest równocześnie rozwój i podnoszenie atrakcyjności istniejących terenów inwestycyjnych, poprzez między innymi ich uzbrajanie w niezbędną infrastrukturę techniczną, oraz stwarzanie atrakcyjnych warunków dla potencjalnych inwestorów. **Budowa nowej infrastruktury technicznej musi uwzględniać rozwiązania zmniejszające ryzyko narażenia na skutki zmian klimatycznych (np. podtopienia wskutek deszczy nawalnych, brak zasilania wskutek silnych wiatrów lub burz, powstawanie osuwisk).**

Cel II.4. Rozwój turystyki

- Podjęte zostaną działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej i wykorzystanie potencjału przepływającej przez miasto rzeki Łyny, **przy zachowaniu jej walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz znaczenia hydrologicznego.**

Wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Nie wskazano luk wynikających z niedostatków techniki czy współczesnej wiedzy, które spowodowały trudności w ustaleniu wpływu rozwiązań proponowanych w analizowanym dokumencie na środowisko na przyjętym poziomie ogólności.

Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Jako główne narzędzie służące analizie skutków realizacji inwestycji infrastrukturalnych, będących również docelowo przedmiotem *Strategii*, wskazano w *Prognozie* System Państwowego Monitoringu Środowiska. W województwie warmińsko-mazurskim monitoringiem środowiska zajmuje się Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska obecnie zgodnie z Programem Państwowego Monitoringu Środowiska Woj. Warm.-Maz. na lata 2016-2020.

Jako rozwiązanie służące skuteczniejszej ocenie pro-środowiskowego charakteru projektowanej *Strategii* zaproponowano uwzględnienie wśród wskaźników monitorowania *Strategii* następujących kwestii: długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz liczba wykonanych urządzeń podczyszczających ścieki deszczowe, ilość obiektów poddanych termomodernizacji, ilość instalacji OZE oddanych do użytku, ilość akcji informacyjno-edukacyjnych przeprowadzonych przez Miasto Bartoszyce lub objętych patronatem Miasta.

Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

W projekcie *Strategii* nie przewiduje się realizacji inwestycji, które mogłyby spowodować wystąpienie oddziaływań o charakterze transgranicznym.

Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przedmiotowym przypadku objęła następujące etapy: zapoznanie się z przedłożoną do oceny wersją projektu *Strategii* oraz ustalenie stopnia jej zgodności z założeniami i wytycznymi zawartymi w innych, istotnych dokumentach o charakterze strategicznym, opis stanu środowiska oraz problemów ochrony środowiska na analizowanym obszarze, określenie zakresu projektowanego dokumentu korespondującego z przedmiotem oceny, identyfikację elementów środowiska najbardziej wrażliwych na wpływy ustaleń projektowanego dokumentu, ocenę istotności zidentyfikowanych oddziaływań ze wskazaniem potencjalnych znaczących negatywnych oddziaływań, propozycje działań eliminujących lub ograniczających wystąpienie przewidywanych znaczących negatywnych oddziaływań, przedstawienie propozycji uzupełniających zapisy *Strategii*, mających na celu zwiększenie stopnia ochrony istotnych elementów środowiska, sporządzenie prognozy w formie dokumentu wymaganego ustawą OOŚ. Tekst *Prognozy* zawiera 6 tabel oraz 6 rycin. Materiały źródłowe wykorzystane przy sporządzaniu prognozy zestawiono w przypisach.

**UZASADNIENIE DO PROJEKTU
STRATEGII ROZWOJU MIASTA BARTOSZYCE NA LATA 2016-2022**

1. PODSTAWY PRAWNE

Zgodnie z art. 42 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa dołącza do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

2. UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W POSTĘPOWANIU

W dniu 06.09.2016 r. została podana do publicznej wiadomości informacja o możliwości zapoznania się z: projektem Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii.

Przedmiotowy dokument wyłożony został do publicznego wglądu w Urzędzie Miasta Bartoszyce, ul. Boh. Monte Cassino 1 w Bartoszycach, pokój nr 14 (sekretariat) i był dostępny w godzinach pracy urzędu (poniedziałek w godz. 8.00-16.00, od wtorku do piątku w godz. 7.00 – 15.00), tel. 695 930 028.

Ponadto dokument został poddany do publicznej wiadomości na stronie BIP Urzędu Miasta Bartoszyce, zakładka „Strategie, plany, raporty, opracowania”, podzakładka „Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022”

Osoby zainteresowane miały możliwość zapoznania się z projektem dokumentu wraz z Prognozą oraz składania uwag i wniosków.

Uwagi i wnioski można było składać w terminie od 6 września 2016 r. do 27 września 2016 r. na wypełnionym i podpisanym formularzu zgłaszania uwag, w jednej z następujących form:

- drogą pocztową na adres: Urząd Miasta Bartoszyce, ul. Boh. Monte Cassino 1, 11-200 Bartoszyce,
- w Biurze Obsługi Interesanta Urzędu Miasta Bartoszyce, ul. Boh. Monte Cassino 1, 11-200 Bartoszyce,
- za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres e-mail: monikarejf@bartoszyce.pl, bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym, o którym mowa w ustawie z 18 września 2001 roku o podpisie elektronicznym.

3. UWAGI I WNIOSKI ZGŁOSZONE W ZWIĄZKU Z UDZIAŁEM SPOŁECZEŃSTWA

LISTA UWAG ZGŁOSZONYCH W RAMACH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU MIASTA BARTOSZYCE NA LATA 2016-2022 WRAZ Z PROGNOZĄ ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA PROJEKTU STRATEGII

Lp	Data zgłoszenia	Część dokumentu	Propozycja zmiany, Uwagi, opinie	Rozstrzygnięcie
5	15.09.2016r	Wieloletni Plan Inwestycyjny	Zmiana treści zadania na „Rewitalizacja parku, placu Boh. Westerplatte”	Nie uwzględniono. Nazwa zadania w WPl to „Rewitalizacja parku, placu Boh. Westerplatte z budową amfiteatru” Wyłączenie z zadania budowy amfiteatru uniemożliwi jego ewentualną realizację. Ostateczny zakres zadania będzie wynikał z uchwały budżetowej zabezpieczającej środki na ten cel.
6	15.09.2016r	Wieloletni Plan Inwestycyjny	Zmiana zapisu kwoty dot. zadania „Modernizacja targowiska miejskiego” oraz kwoty możliwej do pozyskania z UE	Uwzględniono w części dotyczącej kwoty możliwej do pozyskania z UE. W projekcie WPl założono możliwość pozyskania 85% dofinansowania, podczas gdy dofinansowanie jest możliwe w wys. 63,63%. Środki przeznaczone na realizację zadania wynikają ze sporządzonej dokumentacji, dlatego nie uwzględniono uwagi dotyczącej ich zmiany.
6	15.09.2016r	Wieloletni Plan Inwestycyjny	Zmiana okresu realizacji zadania „Rewitalizacja jeziorka miejskiego przy ul. Kętrzyńskiej” z lat 2020-2022 na lata 2017-2018.	Nie uwzględniono. Na lata 2017-2018 na zadania przewidziano największe nakłady z budżetu miasta. Zadanie zostało przeznaczone do realizacji w latach następnych tak aby można było w budżecie miasta do roku 2022 móc realnie zabezpieczyć środki na realizację zadań wynikających ze strategii.

BURMISTRZ
Piotr Petrykowski

P O D S U M O W A N I E
STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO STRATEGII
ROZWOJU MIASTA BARTOSZYCE NA LATA 2016-2022

1. PODSTAWY PRAWNE

Zgodnie z art. 51 ust. 1, w powiązaniu z art. 46 ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* z dnia 3 października 2008 r. (tj. Dz. U. 2016 r.) - zwanej dalej *ustawą OOS* - projekty polityk, strategii lub programów wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, która obejmuje:

- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko po wcześniejszym uzgodnieniu z organami właściwymi do opiniowania dokumentu stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie,
- uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
- zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Zgodnie z art. 43 ustawy *OOS* „Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa podaje do publicznej wiadomości informację o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz z:

- uzasadnieniem zawierającym informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa,
- podsumowaniem zawierającym uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione.

Zgodnie z art. 55 *ustawy OOS*, do przyjętego dokumentu, tj. do *Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022*, zwanej dalej *Strategią*, załącza się pisemne podsumowanie zawierające m.in. informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

1. ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
2. opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58 *ustawy OOS*, tj. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego;
3. zgłoszone uwagi i wnioski;
4. wyniki postępowania transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
5. propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzenia monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Przedmiotem *Prognozy oddziaływania na środowisko* był projekt *Strategii*, przygotowany zgodnie z wymogami ww. ustawy *OOS*.

2. PRZEBIEG STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

- Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w *Prognozie oddziaływania na środowisko* uzgodniono z następującymi jednostkami administracji państwowej:

1. Regionalną Dyрекcyjną Ochrony Środowiska, Wydział Spraw Terenowych w Elblągu - pismo z dnia 28.06.2016 r., znak WSTE.411.29.2016.GK;
 2. Warmińsko-Mazurskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym – pismo z dnia 28.06.2016 r., znak ZNS.9022.2.82.2016.KM.
- Opracowano *Prognozę oddziaływania na środowisko* projektu *Strategii*, zwaną dalej *Prognozą*. Zakres Prognozy oddziaływania na środowisko jest określony w art. 51 ust. 2 ustawy OOŚ oraz uwzględnia zalecenia zawarte w pismach organów, o których mowa wyżej.

3. USTALENIA ZAWARTE W PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Projekt *Strategii* jest dokumentem obejmującym następujące zagadnienia:

- opis sfer: przestrzenno-przyrodniczej, gospodarczo-finansowej i społeczno-kulturowej,
- analiza spójności projektowanego dokumentu z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi,
- analiza SWOT,
- założenia *Strategii* i jej realizacji,
- założenia monitoringu *Strategii* i jej oceny,
- finansowanie oraz wieloletni plan inwestycyjny.

Misję (cel główny) dla Miasta Bartoszyce sformułowano w projekcie *Strategii* następująco:

Misją Miasta Bartoszyce jest systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji społeczności lokalnej

Misja zostanie osiągnięta poprzez wypełnienie założeń określonych dla czterech **obszarów strategicznych**, którym przyporządkowano **cele operacyjne**:

- I. Infrastruktura miejska:
 - Odnowa przestrzeni publicznej
 - Rozwój komunikacji
 - Nowoczesna infrastruktura techniczna
 - Wysoki standard obiektów użyteczności publicznej
 - Ochrona środowiska naturalnego
- II. Zrównoważona gospodarka miasta:
 - Wspieranie przedsiębiorczości
 - Skuteczna promocja miasta
 - Kadry dla rynku pracy
 - Rozwój turystyki
- III. Poprawa jakości życia:
 - Rozwój mieszkalnictwa
 - Poprawa bezpieczeństwa i zdrowia
 - Bogata oferta kulturalna i sportowo-rekreacyjna

- Nowoczesny system edukacji
- IV. Aktywizacja społeczeństwa
 - Rewitalizacja społeczna
 - Aktywni mieszkańcy i rozwój wielokulturowego społeczeństwa
 - Rozwój przedsiębiorczości i ekonomii społecznej
 - Wsparcie organizacji pozarządowych.

W granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Bartoszyce znajdują się dwie obszarowe formy ochrony przyrody:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny** - w granicach miasta obejmujący praktycznie wyłącznie koryto rzeki,
- **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Ostoja Warmińska** PLB280015 (fragment obszaru na terenie miasta).

Obszary chronionego krajobrazu

OChK Doliny Dolnej Wisły zajmuje obszar o powierzchni 16,4 tys. ha. Zlokalizowany jest na terenie powiatów olsztyńskiego (Dobre Miasto, Jeziorany), bartoszyckiego (Sępopól, Bartoszyce) i lidzbarskiego (Kiwity, Lidzbark Warmiński). Obszaru tego rodzaju obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz, o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Obszary specjalnej ochrony ptaków

Bartoszyce leżą na obrzeżach ostoi PLB280015 „Ostoja Warmińska” o pow. 145 tys. ha. Ostoja Warmińska została zaproponowana jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku - bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Za najcenniejsze walory awifaunistyczne *Ostoi* uznaje się:

- najliczniejszą w Polsce lokalną populację bociana białego występującego w liczbie ok. 1000 par, w najwyższym w kraju zagęszczeniu 71 par na 100 km²,
- liczną populację lęgową rzadkich w kraju gatunków: orlika krzykliwego i żurawia,
- potwierdzone gniazdowanie skrajnie nielicznych w kraju gatunków: gadożera i łabędzia krzykliwego,
- gniazdowanie nielicznych w kraju gatunków: bąka, bociana czarnego, gągoła, bielika, błotniaka łąkowego, puchacza, zielonki, dzięcioła biało-grzbiatego i wąsatki,
- możliwe gniazdowanie skrajnie nielicznego w kraju orlika grubodziobego,
- możliwe gniazdowanie bardzo rzadkich gatunków: podgorzałki, gęgawy, kani rudej, kani czarnej, rybołowa, kropiatki, puszczyka uralskiego, włośchatki, kulika wielkiego, rybitwy białoskrzydłej, dzięcioła trójpalczastego i dzięcioła białoszyjowego,
- gniazdowanie lokalnie rzadkich gatunków jak: zausznik, rycyk i dudek,
- dość liczną populację lęgową takich gatunków waloryzujących jak derkacz, przepiórka i gąsiorek.

Projektowana *Strategia* formułuje długofalowe ramy rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Bartoszyce, z uwzględnieniem misji, obszarów priorytetowych i głównych celów. Nie jest to więc

dokument, którego zasadniczym celem lub przedmiotem są działania ukierunkowane bezpośrednio na ochronę środowiska (jak np. w programach ochrony środowiska, programach ochrony przed hałasem, czy planach ograniczania emisji szkodliwych substancji). Niektóre z przewidzianych w *Strategii* działań infrastrukturalnych będą służyły poprawie stanu i jakości środowiska, co jednak nie jest równoważne tezie, że brak tego dokumentu (tj. odstąpienie od jego uchwalenia) wyklucza możliwość realizacji tych działań. Ponieważ jednak wdrażanie projektów z udziałem finansowych środków pomocowych wymaga wykazania ich spójności m.in. z lokalnymi dokumentami strategicznymi, posiadanie przez Gminę właściwych dokumentów porządkujących kierunki rozwoju gospodarczego i społecznego jest niezbędne. Brak realizacji projektowanego dokumentu można więc ocenić jako niekorzystny z punktu widzenia realizacji działań, których skutkiem powinny być również korzystne zmiany w środowisku naturalnym.

4. OPINIE WŁAŚCIWYCH ORGANÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 57 i 58 USTAWY

Na podstawie art. 57 ust.2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2016 r. poz. 353), organy:

1. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie, Wydział Spraw Terenowych w Elblągu - pismo znak: WSTE.410.38.2016.GK z dnia 6.09.2016r

oraz

2. Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Olsztynie – pismo znak: ZNS.9022.2.98.2016.KM z dnia 22.08.2016r

- pozytywnie zaopiniowali projekt *Strategii*.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w swojej opinii na podstawie analizy skutków realizacji ustaleń projektu dokumentu oraz ich wpływu na poszczególne komponenty środowiska nie stwierdził potrzeby podjęcia działań mających na celu zapobieganie, ograniczenie i kompensację negatywnego oddziaływania. Jednakże, przed realizację konkretnych działań należy rozważyć, czy nie należą one do przedsięwzięć ujętych w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (dz. U. z 2016 r., poz. 71) w celu przeprowadzenia procedury ocen oddziaływania na środowisko, która w ostateczności zdecyduje o warunkach i możliwościach ich realizacji. Przedłożony projekt „Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022” oraz prognoza oddziaływania na środowisko spełnia zasadnicze kryteria wymagane przepisami prawa. Zgodnie z zapisami prognozy, w wyniku realizacji postanowień projektu dokumentu przewiduje się korzystny wpływ planowanych działań na środowisko, mających na celu jego ochronę oraz poprawę warunków i komfortu życia i zamieszkania. Korzyści będą miały również wymiar ponadlokalny poprzez stworzenie warunków do wypoczynku i rekreacji. W Prognozie oddziaływania na środowisko zwrócono uwagę, iż w projekcie dokumentu nie ujęto tematyki ochrony bioróżnorodności i zmian klimatycznych w celach strategicznych I. Infrastruktura miejska i II. Zrównoważona gospodarka miasta. Celem dostosowania dokumentu do celów i kierunków formułowanych w nadrzędnych dokumentach strategicznych oraz w celu podkreślenia znaczenia i wagi środowiska naturalnego autorzy prognozy zaproponowali zmiany do konkretnych zapisów. W ocenie RDOŚ propozycje tych zapisów powinny być zweryfikowane przez samorząd miasta Bartoszyce.

Zgodnie z pozytywną opinią Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie ustalenia projektu *Strategii* nie budzą zastrzeżeń natury sanitarno-higienicznej, pod warunkiem, że zostaną zrealizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami z zakresu ochrony środowiska oraz zdrowia ludzi.

W związku z opinią Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie, Wydział Spraw Terenowych w Elblągu w dokumencie uwzględniono zapisy wynikające z Prognozy oddziaływania na środowisko.

5. ZGŁOSZONE UWAGI I WNIOSKI

Projekt Strategii wraz z Prognozą zostały poddane konsultacjom społecznym, w myśl art. 54 *ustawy OOŚ*. Konsultacje przeprowadzone zostały zgodnie z Rozdziałem 3 *ustawy OOŚ*.

Burmistrz Miasta Bartoszyce poinformował mieszkańców Bartoszyce o przystąpieniu do opracowania *Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022*. Opracowanie *Strategii* poddane zostało szerokim konsultacjom społecznym, dzięki którym możliwe było wyznaczenie kierunków rozwoju miasta w perspektywie najbliższych lat. Do prac nad *Strategią* został powołany Zespół, w wydzielonych trzech grupach roboczych: ds. przestrzennych, ds. gospodarczych oraz ds. społecznych. Pierwszym etapem prac nad *Strategią* była opracowana *Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Bartoszyce*.

Z dokumentem *Diagnozy* można było zapoznać się stronie BIP Urzędu Miasta Bartoszyce, zakładka „*Strategie, plany, raporty, opracowania*”, podzakładka „*Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022*”. W dniach od 1 do 20 września 2015r. odbyły się konsultacje społeczne „*Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Bartoszyce*”, podczas których można było składać uwagi i opinie. W przedmiotowej sprawie wniesiono uwagi, które zostały wyszczególnione w niniejszym podsumowaniu.

W dniach 9 i 10 września 2015r. odbyły się spotkania grup roboczych przy udziale przedstawicieli różnych środowisk. W dniach 5 października, 11 i 22 grudnia 2015r. odbyły się kolejne spotkania konsultacyjne, podczas których opracowano założenia *strategii*, *Misję i Wizję*, oraz cele strategiczne wyznaczające kierunki poszczególnych działań. W dniu 29 kwietnia 2016r. na kolejnym spotkaniu Zespołu rozpoczęto prace nad *Wieloletnim Planem Inwestycyjnym*. Prace nad projektem dokumentu zakończone zostały na początku czerwca br., następnie dokument był procedowany zgodnie z *ustawą OOŚ*.

W dniu 06.09.2016 r. Burmistrz Miasta Bartoszyce podał do publicznej wiadomości informację o możliwości zapoznania się z: projektem *Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022* wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii*.

Przedmiotowy dokument wyłożony został do publicznego wglądu w Urzędzie Miasta Bartoszyce i był dostępny w godzinach pracy urzędu. Ponadto dokument został poddany do publicznej wiadomości na stronie BIP Urzędu Miasta Bartoszyce, zakładka „*Strategie, plany, raporty, opracowania*”, podzakładka „*Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022*”

Osoby zainteresowane miały możliwość zapoznania się z projektem dokumentu wraz z *Prognozą* oraz składania uwag i wniosków. Organem rozpatrującym uwagi i wnioski jest burmistrz miasta.

W przedmiotowej sprawie wniesiono uwagi, które zostały wyszczególnione w niniejszym podsumowaniu.

LISTA UWAG ZGŁOSZONYCH W RAMACH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU MIASTA BARTOSZYCE NA LATA 2016-2022 WRAZ Z PROGNOZĄ ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA PROJEKTU STRATEGII

Lp	Data zgłoszenia	Część dokumentu	Propozycja zmiany, Uwagi, opinie	Rozstrzygnięcie
1	15.09.2015r	Diagnoza społeczno-gospodarczej Miasta Bartoszyce, opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022.	<p>„Dokument zawiera zaledwie lakoniczny opis sytuacji na lokalnych rynku usług zdrowotnych, ze szczególnym naciskiem na funkcjonowanie szpitala powiatowego które zadania należą do iure do powiatu. Informacja o szpitalu skopiowana de facto ze strony internetowej szpitala. Merytoryczny błąd zaliczający komórki organizacyjne pn. Izba przyjęć oraz Blok Operacyjny do oddziałów szpitalnych jest tego dobitnym potwierdzeniem. Dodatkowe Szpital nie posiada już w swojej strukturze Oddziału Nefrologicznego (dane nieaktualne).</p> <p>„W zupełnie niezrozumiały odwrócono proporcje w zakresie opisu sytuacji w tym obszarze - pominięto i zbagatelizowano fakt funkcjonowanie lokalnych podmiotów medycznych działających w obszarze podstawowej opieki zdrowotnej i wskazywać, że autorzy nie wiedzą jakie konkretne podmioty poza szpitalem funkcjonują lokalnym rynku usług zdrowotnym oraz jakie świadczenia realizują rzecz społeczności miasta Bartoszyce.”</p>	<p>Z uwagi na konieczność dokonania diagnozy w wielu sferach wpływających na sytuację społeczno-gospodarczą miasta, niemożliwe jest zawarcie w przedmiotowym dokumencie wyczerpującej informacji dot. wszystkich sfer życia w mieście. Najważniejsze problemy są w związku z tym przedmiotem zainteresowania bardziej szczegółowych strategii i programów sektorowych. Uwaga dotycząca struktury organizacyjnej Szpitala Powiatowego w Bartoszycach zostały uwzględnione.</p>
2	15.09.2015r	Diagnoza społeczno-gospodarczej Miasta Bartoszyce, opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022.	<p>„W zupełnie niezrozumiały odwrócono proporcje w zakresie opisu sytuacji w tym obszarze - pominięto i zbagatelizowano fakt funkcjonowanie lokalnych podmiotów medycznych działających w obszarze podstawowej opieki zdrowotnej i wskazywać, że autorzy nie wiedzą jakie konkretne podmioty poza szpitalem funkcjonują lokalnym rynku usług zdrowotnym oraz jakie świadczenia realizują rzecz społeczności miasta Bartoszyce.”</p>	<p>Celem przeprowadzenia diagnozy społeczno-gospodarczej miasta Bartoszyce jest przedstawienie aktualnego obrazu miasta. Pod uwagę wzięto czynniki i zasoby, zarówno o charakterze wewnętrznym, jak i zewnętrznym, które mają wpływ na obecny i przyszły rozwój lokalny miasta w wielu aspektach, nie tylko w zakresie ochrony zdrowia. Diagnoza składa się z trzech zasadniczych części odnoszących się do najważniejszych sfer dla miasta – sfery przestrzenno-przyrodniczej, gospodarczo-finansowej i społeczno-kulturowej. W części dotyczącej sfery społeczno-kulturowej scharakteryzowano takie elementy jak demografia, oświata i wychowanie, kultura, sport i wypoczynek, turystyka, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, aktywność mieszkańców i współpraca międzynarodowa miasta. Aktualna wiedza o stanie miasta ma pomóc w wyznaczeniu strategicznych kierunków rozwoju miasta. Tak szczegółowa analiza zakresu ochrony zdrowia powinna znaleźć zastosowanie w typowo branżowej strategii np. ochrony zdrowia.</p>

3	15.09.2015r	Diagnoza społeczno-gospodarczej Miasta Bartoszyce, opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022.	Dokument nie zawiera analizy demograficznej, epidemiologicznej, finansowo-organizacyjnej w obszarze ochrony zdrowotnej.	Rozstrzygnięcie j.w.
4	15.09.2015r	Diagnoza społeczno-gospodarczej Miasta Bartoszyce, opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022.	Co najważniejsze dokument w żaden sposób nie prognozuje potrzeb zdrowotnych lokalnej populacji.	Rozstrzygnięcie j.w.
5	15.09.2016r	Wieloletni Plan Inwestycyjny	Zmiana treści zadania na „Rewitalizacja parku, placu Boh. Westerplatte”	Nie uwzględniono Nazwa zadania w WPI to „Rewitalizacja parku, placu Boh. Westerplatte z budową amfiteatru” Wyłączenie z zadania budowy amfiteatru uniemożliwi realizację jego ewentualną realizację. Ostateczny zakres zadania będzie wynikał z uchwały budżetowej zabezpieczającej środki na ten cel.
6	15.09.2016r	Wieloletni Plan Inwestycyjny	Zmiana zapisu kwoty dot. zadania „Modernizacja targowiska miejskiego” oraz kwoty możliwej do pozyskania z UE	Uwzględniono w części dotyczącej kwoty możliwej do pozyskania z UE. W projekcie WPI założono możliwość pozyskania 85% dofinansowania, podczas gdy dofinansowanie jest możliwe w wys. 63,63%, Środki przeznaczone na realizację zadania wynikają ze sporządzonej dokumentacji, dlatego nie uwzględniono uwagi dotyczącej ich zmiany.
6	15.09.2016r	Wieloletni Plan Inwestycyjny	Zmiana okresu realizacji zadania „Rewitalizacja jeziora miejskiego przy ul. Kętrzyńskiej” z lat 2020-2022 na lata 2017-2018.	Nie uwzględniono. Na lata 2017-2018 na zadania przewidziano największe nakłady z budżetu miasta. Zadanie zostało przeznaczone do realizacji w latach następnych tak aby można było w budżecie miasta do roku 2022 móc realnie zabezpieczyć środki na realizację zadań wynikających ze strategii.

6. WYNIKI POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCEGO TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, JEŻELI ZOSTAŁO PRZEPROWADZONE

W projekcie *Strategii* nie przewiduje się realizacji inwestycji, które mogłyby spowodować wystąpienie oddziaływań o charakterze transgranicznym. Zakłada się w tym miejscu, że efektem wdrożenia założeń *Strategii* nie będzie budowa przeszkód hydrologicznych na Łynie. Nie będą również realizowane inwestycje infrastrukturalne, których zasięg oddziaływania na powietrze atmosferyczne czy klimat akustyczny mógłby powodować skutki poza granicami kraju.

7. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE CZĘSTOTLIWOŚCI I METOD PRZEPROWADZANIA MONITORINGU SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ DOKUMENTU

Zespół do spraw opracowania Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce będzie nadzorował prace związane z monitoringiem i oceną realizacji strategii. Podstawą prac Zespołu w tym zakresie będą dwa rodzaje dokumentów:

- **Raporty z realizacji strategii**, przygotowywane w cyklach dwuletnich. Raporty będą przygotowywane przez Urząd Miasta w Bartoszycach, weryfikowane przez Zespół do spraw opracowania strategii oraz poddawane dyskusji podczas obrad Rady Miasta Bartoszyce. Monitorowanie strategii będzie odbywało się na poziomie oceny ogólnej (wskaźniki kontekstowe obrazujące sytuację społeczno-gospodarczą Bartoszyce) oraz oceny realizacji poszczególnych celów (wskaźniki dla podejmowanych w ramach strategii działań).
- **Raporty ewaluacyjne** – ich przygotowanie planuje się na lata 2020 oraz 2023. Okres pierwszego raportu będzie uzależniony od podjętych działań w ramach strategii. Raport w 2023 roku będzie miał za zadanie podsumowanie i ocenę działań za cały okres strategiczny.